

Sfântul Teofan Zăvorâtul

Pregătirea
pentru spovedanie și Sfânta Împărtășanie
Predici la Triod

Traducere de Adrian Tănăsescu-Vlas
Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului
Editura Sofia, editia a II-a, 2007
ISBN: 973-7740-548

1.
În Duminica vameșului și fariseului
(Luca 18, 10-14)

Iată ca au venit din nou săptămânile pregătitoare pentru Marele Post! Să mulțumim Domnului, Care ne-a învrednicit să apucăm această vreme mântuitoare de suflet! Să ne rugăm ca El să ne ajute și să ne folosim de această vreme potrivit bunelor Lui hotărâri privitoare la noi! În această privință, totuși, nu cred că e nevoie să vă spun prea multe. Nu întâmpinați acest răstimp pentru prima oară; nu o dată ați ascultat tâlcuirea însemnătății acestor zile și arătarea învățurilor pe care trebuie să le tragem din ele; nu o dată, cred, ați cunoscut și cu lucrul cum sunt petrecute ele în chip ziditor și cum sunt petrecute în chip stricător. Și atunci, ce nevoie mai este de povățuiri întinse? Este îndeajuns să spunem: Frați și părinți! Faceți așa cum deja știți, așa cum vă însuflă conștiința voastră și vă învață cercarea [experiența], numai să se întoarcă toate spre zidirea voastră și mântuirea sufletelor voastre.

Cu toate acestea, nu vreau, totuși, să vă las fără a vă aminti câte ceva, măcar în mare, spre a vă călăuzi la petrecerea în chip mântuitor a răstimpului care a venit.

Sunt unii bolnavi care merg să se trateze la stațiuni. Gândiți-vă cum încep ei din vreme a cugeta la călătoria ce îi așteaptă și cu câtă grijă pregătesc tot ce este de trebuință ca să ajungă repede și ușor la apele vindecătoare și să se folosească în chip cât mai roditor de răstimpul hotărât pentru tratament. Iată că și la noi s-a apropiat ședința de tratament a sufletelor noastre: sfântul post. Aici și noi ne vom scâlda - în apele de lacrimi ale pocăinței, și vom lua înlăuntrul nostru doctoria cea multvindecătoare - Trupul și Sângele Domnului nostru. Este nevoie să ne pregătim și noi pentru acest tratament - și pe cât e sufletul mai presus de trup, pe atâta și grija noastră pentru tratamentul lui trebuie să fie mai puternică și mai lucrătoare ca la bolnavii amintiți.

Pentru prima dată, nu e nevoie să ne împovărăm cu multe. Să ne îngrijim doar a pătrunde în voile Maicii noastre Biserica și să dăm naștere în noi înșine așezărilor [dispozițiilor] sufletești pregătitoare arătate de către ea! În post să ne ostenim pentru curățirea conștiinței și îndreptarea vieții noastre - iar întrucât reușita acestor osteneli depinde de înmuierea inimii prin străpungere, iată că sfânta Biserică ne pregătește din vreme pentru simțământul acesta și vrea prin felurite mijloace să îl stârneasă și să îl întărească în noi. Acum, prin pilda despre vameș și fariseu ea ne însuflă că cea mai de nădejde cale pentru a ne străpunge este nimicirea în noi înșine a părerii de sine fariseice și înrădăcinarea în inimă a tânguirii de pocăință a vameșului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” în duminica următoare, prin pilda despre fiul risipitor ea ne învață că oricât de adâncă ar fi căderea cuiva, dacă cel căzut se întoarce cu inimă înfrântă și smerită către Domnul, strigând: „nu sunt vrednic să mă numesc fiu al Tău; primește-mă ca pe unul dintre argații Tăi”, va fi primit în brațele Părintelui Ceresc Celui Multmilostiv. Dacă sufletul cuiva s-a arătat prea împietrit și nesimțitor, sfânta Biserică, în continuare, vrea să îl frângă, zugrăvind-i înfricoșata Judecată. Iar dacă cineva s-a obișnuit până într-atât cu starea sa cea înjositoare întru păcat, că a început să îl socotească pe acesta drept starea sa firească și nu-și închipuie cele mai bune, sfânta Biserică amintește pentru unul ca acesta de căderea protopărinților, pentru a stârni în inima lui întristarea pentru ceea ce a pierdut și a trezi în el râvna de a redobândi aceasta, aducându-i în gând mărimea pierderii și cât de mult merită să îi pară rău pentru aceasta și să se ostenească pentru a deveni iarăși stăpânul al moștenirii pierdute.

Iată voile sfintei Biserici a lui Dumnezeu! Pătrundeți în ele și umblați după cum arată Maica voastră cea grijulie!

În ziua de astăzi și în toată săptămâna următoare să luăm lecție de la vameș și fariseu și să învățăm această lecție. Ea este scurtă: nu te nădăjdui în dreptatea ta, ci, cu toată bogăția faptelor tale bune, toată nădejdea mântuirii să ți-o pui în milostivirea lui Dumnezeu, strigând din adâncul sufletului: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Privind la fariseu - cel dojenit, să nu credeți că faptele dreptății, cucernicie, binefacerii și înfrânării aspre nu înseamnă nimic în ochii lui Dumnezeu. Nu! Domnul l-a dojenit pe fariseu nu pentru faptele lui, ci pentru că acesta a început să se laude cu ele, pentru că își pusese în ele toată nădejdea sa, uitând de păcate - de care, bineînțeles, nu era slobod. Deopotrivă, privind la vameș, să nu credeți că păcatele au puțină însemnătate înaintea lui

Dumnezeu. Nu! Domnul îl laudă pe vameș nu fiindcă prin păcatele sale s-a pus în starea de a nu fi vrednic nici să privească la cer, ci pentru că, după ce s-a adus aici prin voia sa cea rea, i-a părut rău și s-a străpuns pentru aceasta, așteptând să își afle izbăvire doar în milostivirea lui Dumnezeu - îl laudă pentru această întoarcere de la păcat la Domnul, pentru duhul smereniei și durerii inimii întru care striga: „Doamne, milostiv fii mie, păcătosului!”

După ce am luat acum ceea ce e adevărat și de la unul și de la celălalt, primim lecția aceasta: ostenește-te și lucrează Domnului cu osârdie, după toată lărgimea poruncilor Lui - însă nădejdea mântuirii să ți-o pui - toată - în milostivirea lui Dumnezeu. Niciodată nu vei ajunge să fii îndreptat în ochii lui Dumnezeu întotdeauna și în toate: de aceea, oricât ai părea de îndreptat pe dinafară, nu înceta niciodată să strigi din inimă: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Iată lecția: pecetluiți-o în inimile voastre! Drept mijloc, iată ce să faceți: parcurgeți repede în gând viața voastră și uitați-vă dacă nu sunt în ea păcate - cu cuvântul, cu fapta și cu gândul. O! Firește, se vor găsi în ea mulțime de păcate! Dar dacă lucrurile stau așa, cum să nu strigăm fiecare: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Adunați după aceea toate faptele voastre bune - sau cele pe care lauda noastră de sine le socotește drept bune - și vedeți: oare multe vor ieși la socoteală? Câte am putea, și câte am fi datori să facem în cele 365 de zile ale anului; dar ce am făcut?! Și această puținătate să o scoatem la arătare, trâmbițând: „nu sunt ca ceilalți” - mai ales atunci când împotriva ei stau păcate cărora nu este număr? Fiindcă din cele 24 de ceasuri ale fiecăreia dintre cele 365 de zile ale anului se vor afla, oare, vreunele care să nu fi fost însemnate prin vreun păcat? Iar de vreme ce am priceput acest fapt, cum să nu strigăm: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Și apoi, oare și aceste puține fapte bune sunt curate oare? Oare asupra fiecăreia dintre aceste neputincioase fapte bune se vede răsfrângerea slavei lui Dumnezeu? Ostenindu-ne asupra lor, oare nu am făcut mai mult pe placul nostru și al oamenilor decât pe placul lui Dumnezeu? Iar dacă este așa, cum să punem vreun preț pe ele și, privind la ele, să ne semețim întru înșelare de sine, spunând în sinea noastră: „nu sunt ca ceilalți”? Nu! Puneți, doar, faptele voastre în fața neamăgitoarei oglinzi a dreptei judecăți însemnate în Cuvântul lui Dumnezeu: este greu de crezut că pe fiecare dintre voi conștiința nu-i va îndemna să strige: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Poate că între voi nici nu sunt oameni care ar cuteza să spună în gura mare, lăudându-se pe sine: „nu sunt ca ceilalți”; însă eu cred că rar se găsește cineva care să nu fi căzut în părere de sine și încuviințare de sine atunci când prin inimă trec fără cuvinte gânduri ce dau nu puțină însemnătate ostenețelor noastre și lucrării noastre în mijlocul celorlalți. Nici acest simțământ al mulțumirii de sine nu este bun! Trebuie să simțim, și să simțim adânc, că nu merităm absolut nimic și nu putem pune temei pe nimic din cele ale noastre. Temeiul nostru este unul singur - milostivirea lui Dumnezeu; iar aceste laude lăuntrice de sine trebuie alungate. Un sfânt nevoitor, de fiecare dată când gândul îi spunea: „cutare și cutare lucru este bun la tine”, bănuind că este vorba de o lingușire a vrăjmașului, răspundea: „blestemat să fii tu cu «binele» tău”. Așa făcea sfântul Părinte; cu atât mai mult se cuvine să facem astfel noi, păcătoșii.

În lucrarea duhovnicească nu este nici un gând mai rău decât gândul părerii de sine. El năvălește pieptiș asupra simțământului smereniei și îl răcește. Focul nu poate fi pus împreună cu apa - iar străpungerea nu poate viețui împreună cu simțământul că ești drept. Precum lovește paralizia organele mișcării, așa și părerea de sine taie toată încordarea puterilor omenești spre bine. Precum rouă vătămătoare strică florile minunate, așa și mulțumirea de sine amăgitoare strică în noi tot binele - așadar, alegeți, fraților, binele și lepădați răul!

În cântările bisericesti, fariseul este asemănat cu cineva care plutește pe mare într-o corabie, iar vameșul care se urgisea pe sine - cu cineva care face același lucru într-o barcă proastă. Pe cel dintâi, însă, l-a înecat furtuna înălțării de sine lovindu-l de stânca trufiei, iar pe cel din urmă seninul adânc al urgisirii de sine și suflarea lină a suspinelor de pocăință l-au

dus fără primejdie la limanul îndreptării Dumnezeiești, în aceleași cântări, fariseul mai este asemănat cu cineva care merge în car, iar fariseul - cu cineva care merge pe jos. Cel din urmă, însă, adăugând la străpungere smerenia, a luat-o înaintea celui dintâi, care și-a pus în cale stâncile laudei de sine.

Auzind asemenea îndemnuri, fraților, înțelepțiți-vă pentru a alerga în așa fel încât să ajungeți la țintă, în voi mare să fie lacrimile, luntre - defăimarea de sine, vânturi - suspinele, iar glas al vameșului - toate cele pe care le-ați rânduit pentru plutire. Și fără îndoială veți ajunge la limanul milostivirii lui Dumnezeu și veți atinge grabnic țărnul îndreptării, unde veți gusta dulcea tihnă a conștiinței într-o atotiertare a lui Dumnezeu.

Să ne dăruiască acest mare bine nouă, tuturor, preaîndura-ta bunătate a lui Dumnezeu!
Amin.

12 februarie 1861

2.

În aceeași Duminică

Din ziua de astăzi începe Triodul. Iată, începe să adie a post! Trebuie să ne pregătim de întâmpinarea lui - și nu doar de întâmpinare, ci mai ales pentru scopul în vederea căruia a fost rânduit Postul: pentru pocăință și îndreptarea vieții celei neîndreptate. Și iată că auziți cântarea umilicioasă: „ușile pocăinței deschide-mi, Dătătorule de viață!”

Ușile pocăinței deschide-mi mie! - Dar cine le-a închis? Ele au fost deschise prin cruce: stau și vor sta deschise pentru toți oamenii, atâta vreme cât va dăinui lumea, și pentru fiecare dintre noi, atâta vreme cât mai este suflare de viață în nările noastre.

Bun; ușile milostivirii lui Dumnezeu sunt deschise - și cine le-a închis? Să știți că la aceste uși se ajunge prin altele -ușile îndurerării și frângerii inimii. Trebuie să trecem mai întâi prin acestea ca să ajungem la ușile milostivirii, îndurerează-te și frânge-ți inima, și Domnul te va primi!

„Frânge-ți inima” - iar inima nu se frânge; „îndurerează-te” - dar ea nu vrea să se îndurereze. Și iată că omul este zăvorât în sine prin împietrirea inimii - și neavând putere să se biruiască pe sine, strigă către Milostivul Dumnezeu: „ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață!” Ușa ta este întotdeauna deschisă, Doamne; a mea, însă, este închisă, și nu am pe unde să ies! Deschide-mi mie, prin această frângere, ușa inimii mele împietrite, ca să ies la Tine și să intru prin ușile milostivirii Tale!

Ia aminte Domnul la tânguirea omului necăjit și îi dă să cunoască felul în care trebuie să lucreze asupra sa ca să se deschidă ușa inimii lui. Ieri am cântat: „ușile pocăinței deschide-mi mie”; acum, ca răspuns, auzim de la Domnul pilda vameșului și fariseului, în Duminica următoare, ca răspuns la aceeași cântare, vom auzi pilda fiului risipitor, în continuare, cu același scop, ni se va aduce în amintire priveriștea înfricoșatei Judecăți și căderea strămoșilor noștri celor întâi-zidiți. Domnul parcă ne-ar spune: „lucrați după îndreptarul adevărilor vestite vouă de către aceste istorisiri evanghelice - și poate că veți ajunge să vi se deschidă, în sfârșit, ușile inimii voastre împietrite”. Ciocanul greu, lovind piatra, o sfărâmă și o mărunțește: la fel așteaptă și Domnul ca adevărurile acestea, unul mai izbitor decât celălalt, să sfărâme în cele din urmă împietrirea inimii noastre, să scoată din ea tânguiți de pocăință și să stoarcă lacrimi de pocăință. Așadar, să pătrundem, fraților, voia lui Dumnezeu, și să urmăm mântuitoarelor îndreptări ale Milostivului nostru Domn. Domnul preschimbă inima; însă și noi trebuie să ne îmboldim și să ne silim, și cel puțin să nu împiedicăm atotlucrarea mântuitoarei bunătați a lui Dumnezeu.

Pilda de acum despre vameș și fariseu arată că piedica cea mai însemnată din noi în calea frângerii inimii este simțământul nostru că suntem drepți, și ne învață, izgonind simțământul acesta, să ne statornicim în așezarea [dispoziția] pe care o avea sufletul vameșului, ca să strigăm folosind cuvintele acestuia: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Domnul pune înaintea noastră doi oameni și parcă ne spune: „Poftim, priviți -

au venit la Mine doi: unul s-a apropiat cu îndrăzneală, încredințat de dreptatea sa și de meritele sale înaintea Mea, și îndreptățire n-a primit; iar celălalt nici privirea nu era în stare să și-o ridice către mine, ci numai se bătea în piept și cerea milă - și l-am miluit. Mergeți și voi de faceți la fel. Lepădați această haină pierzătoare a îndreptățirii de sine, înveșmântați-vă în zdrențele muștrării de sine - și veți fi miluiți".

Mulțumirea de sine și îndreptățirea de sine sunt înșelarea cea mai pierzătoare, în care vrăjmașul reușește să îi țină pe mulți oameni, și încă nu din cei mai răi. Această înșelare taie picioarele și oprește din mers. Cel ce se simte drept ce nevoie are să se neliniștească și să caute mult milă? Scopul a fost atins - omul e drept; la ce să se mai ostenească? Rămâne doar să se uite în jur, să se îngâmfe, iar pe ceilalți să îi defaime. De fapt, asta înseamnă a strica prin gând ceea ce ai dobândit prin osteneală, și a te pierde pe tine însuși. Iată de ce în învățăturile Sfinților Părinți sunt repetate fără încetare lecții de smerenie și defăimare de sine, și sunt înfățișate cu deosebită stăruință muștrări ale părerii de sine și înălțării de sine.

Voi, care vreți să destrămați această ceață a înșelării! Haideți să învățăm aceasta de la fariseu. Fariseul, pare-se, nu socotea că e nevoie să se tănuiască: el a spus pe față ceea ce avea în suflet, și prin aceasta a dat în vileag cursa vrăjmașului, prin care acesta încurcase sârmanul lui suflet și îl ținea în amăgirea de sine.

„Nu sunt ca ceilalți”. Prima înșelare! Fariseul nu avea o purtare rea. Se uita la păcătoșii vădiți și, bineînțeles, se socotea mai bun ca ei. Dar de ce trebuia să se uite la cei care trăiau neîndreptați? Să se fi uitat la cei ce duceau viață îmbunătățită. Ar fi văzut, firește, numeroși dintre aceștia cu viață mult mai presus decât a lui - și nu ar mai fi zis aceste vorbe pierzătoare: „nu sunt ca ceilalți oameni”.

Iată și învățătura pentru noi, fraților: momeala vrăjmașului este întotdeauna aceeași, acum ca și atunci. Și acum, ca și atunci, el ne insuflă următorul lucru: „ia uitate: acela e așa, și celălalt este pe dincolo; tu, însă, ești cu totul altceva!”. Ascultă bietul om aceste vorbe lingușitoare, și chiar începe să creadă că el e bun - drept care se și încețoșează la minte prin părerea de sine și se lipsește de milostivirea lui Dumnezeu. Dar de ce să te uiți la cei ce trăiesc în nepăsare? Uită-te la cei ce urmează cu râvnă și strictețe virtutea și cucernicia, și luminează-te prin cunoașterea propriilor neajunsuri. Sau -mai bine - nu te uita la nimeni dintre cei care viețuiesc aici: căci cine e curat dintre pământeni? Lasă-i deoparte pe toți și păstrează în gând doar pildele pe care te îndatorează să le urmezi Cuvântul lui Dumnezeu. Următori fiind mie, precum și eu lui Hristos (1 Corinteni 11, 1; Efeseni 5, 1), spune Apostolul. Pildă am dat vouă, ca precum Eu am făcut vouă, și voi să faceți (Ioan 13, 15), sau: fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel Ceresc Desăvârșit este (Matei 5, 38), spune Domnul. Iată la cine să te uiți și cu cine să compari viața ta! Cu virtuțile sfinților Apostoli, cu faptele Domnului și Mântuitorului nostru, cu desăvârșirea Tatălui Ceresc. Față în față cu aceștia punându-se, cine va cuteza să spună: „nu sunt ca ceilalți”? Nu cumva, mai degrabă, vor striga din inimă, acoperindu-se de rușine și coborându-și privirile: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului”? Aici se întâmplă același lucru ca atunci când cineva intră într-o societate de înaltă ținută fără a-i cunoaște convențiile sau apare într-o adunare strălucită cu îmbrăcăminte nepotrivită. Așadar, a te compara cu cei mai înalți și mai desăvârșiți este cea mai puternică și lucrătoare doctorie împotriva părerii de sine.

În continuare, fariseul spune: „postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig”, adică dădea săracilor și templului a zecea parte din veniturile sale. Iată a doua înșelare: a-ți privi numai faptele drepte, ascunzându-ți de tine însuși păcatele, și în aceste fapte drepte a privi numai la partea lor cea dinafară, fără a lua aminte la simțirile și așezările [dispozițiile] lăuntrice cu care acestea sunt săvârșite. Așa a făcut fariseul, și a fost întunecat de părerea de sine. El nu și-a cercetat așa cum trebuie faptele și nu a mers în această lucrare pe calea dreaptă. „Eu”, zice, „am făcut cutare și cutare bine”. Dar câte prilejuri nu au fost în care nu a făcut binele pe care putea și era dator să-l facă, și câte prilejuri nu au fost în care a făcut răul în locul binelui? Lucrul acesta îl trece sub tăcere, încercând să-l ascundă atât de sine cât și de Dumnezeu. „Stai, fariseule”, ar fi trebuit să i se spună, „adu-ți aminte și de toate cele rele

ale tale - și apoi, după ce vei fi pus de o parte amărățul tău de bine, iar de cealaltă toată grămada răutăților tale, uită-te: ce-o să iasă? Și se poate ghici dinainte că de ai fi făcut așa, limba nu ți s-ar mai fi răsucit în gură ca să spui: nu sunt ca ceilalți oameni. Iar dacă mai apoi ai fi stat să judeci după conștiință - adică nu din slavă deșartă, nu din dorința de a plăcea oamenilor, nici ca să fii respectat și să nu-ți pierzi poziția, și nici pentru că așa s-au brodit lucrurile, în vreme ce inima ta nu avea tragere să facă binele - dacă ai fi stat, zic, să judeci după conștiință din ce imbolduri ai făcut și puținul tău bine de care vorbești, nu ți-ar mai fi rămas nimic afară de strigătul înspăimântat: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”. Nu a făcut aceasta fariseul, și a căzut în cursa părerii de sine, iar pentru îndreptățirea de sine a fost acoperit de Dumnezeu cu osândă.

Așadar, dacă vrei, fraților, să scăpați de primejdioasa înșelare de sine, luați învățatură pe dos de la fariseu: nefăcând ceea ce făcea el și făcând ceea ce el nu făcea. Când se va furișa vrăjmașul și va începe să trâmbezeze înainte-vă în inima voastră cum că nu sunteți ca ceilalți, că faceți cutare și cutare lucru bun, luați-vă pe voi înșivă și începeți să vă perindați prin toate răutățile voastre, spunându-vă: „Dar asta cine a făcut-o? Dar asta? Dar pe asta, cine? Și pe asta, cine?” Atunci se va trezi glasul deșteptător al conștiinței și va înăbuși șoapta aceasta tulbure a laudei de sine: „nu sunt ca ceilalți!”. Dacă inima va continua, totuși, să se îngâmfe prin înălțarea de sine, înfierăți-o cu dojana cât se poate de aspră, zicându-vă: „chiar dacă a și fost făcut vreun lucru bun, prin gândurile tale rele l-ai stricat cu totul și l-ai spurcat ba prin slava deșartă, ba prin dorința de a plăcea oamenilor, ba prin așteptarea de a împușca din același foc și vreun câștig; iar dacă atunci când ai săvârșit aceste fapte nu aveai asemenea simțăminte, oricum le spurci acum și le răpești toată valoarea prin faptul că te îngâmfi cu ele!” Astfel dojenindu-ne, o să ne răpim orice temeii al îndreptățirii de sine, și nu vom mai avea la ce ocrotire să alergăm afară de cea a milostivirii lui Dumnezeu, către Care să și începem a striga fără fățarnicie: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

O, de ne-ar ajuta Dumnezeu să pătrundem în aceste simțăminte îndreptățitoare ale vameșului și să ne statornicim în ele! S-ar părea că ele ne sunt foarte firești - însă nu totdeauna și nu cu ușurință le întâmpinăm în noi înșine. Trebuie să le deprindem, la fel ca pe oricare lucru bun. Să le deprindem! Si iată ce metodă trebuie folosită când învățăm un lucru ca acesta: să intrăm înăuntrul nostru prin luare-aminte. Acolo avem o oglindă nemincinoasă a faptelor noastre - conștiința; oglinda este, însă, părăsită, adeseori murdară. Să o scoatem în mijloc, s-o curățim și să o limpezim prin Cuvântul lui Dumnezeu, refăcând limpede în ea înscrisul tuturor cuvintelor, faptelor, simțămintelor și gândurilor pe care suntem datori să le avem. Să o punem apoi înaintea feței noastre, sau a conștiinței noastre, așa încât această față să n-aibă unde se ascunde și nici cu ce se acoperi, întrucât fără lumină este cu neputință să vedem ceva, să luminăm casa noastră dinlăuntru cu frica de Dumnezeu, prin lucrarea căreia toate trăsăturile feței noastre, sau conștiinței noastre, se vor vedea limpede, până la cele mai mărunte, în oglinda conștiinței. Când vom pune astfel de rânduială înăuntrul nostru, negreșit că vom pătrunde în simțământul vameșului. Nu numai faptele, ci și toate gândurile rele ce au ieșit și ies din inimă se vor întipări pe fata conștiinței, se vor răsfrânge în conștiință și vor atrage judecata săvârșită prin mijlocirea fricii de Dumnezeu. Vameșul, stând departe, nu îndrăznește să se apropie de frică, nu îndrăznește să își ridice privirile la cer de rușinea pe care i-o pricinuiască muștrările conștiinței, și se bătea în piept, fiind nemulțumit de sine și necăjit de urâtenia chipului său lăuntric: așa și în noi frica va fi înlocuită de rușine, rușinea de muștrare și muștrarea de durerea pentru noi înșine. Și nu va mai fi vreme să se nască părerea de sine, iar aceasta, la rândul ei, să dea naștere înălțării de sine și îndreptățirii de sine: fiindcă - întrucât lucrarea noastră lăuntrică nu încetează niciodată, iar inima coace tot timpul răutăți - nu va mai fi clipă în care să nu fie în noi imboldul de a ne bate în piept și a striga: „Dumnezeule, milostiv fii!” Fericită stare, care în-tr-adevăr atrage milostivire și îndreptățire de la Dumnezeu!

Avem obiceiul să spunem: „sunt păcătos”, „sunt păcătoasă” - ce cuvinte plăcute lui Dumnezeu! Dar să ne îngrijim ca ele să nu fie doar rostite de limbă, ci și simțite de către

inimă. Să ne convingem pe noi înșine că simțământul dreptății proprii este o abatere pe calea pierzării - și apoi, îndată ce se arată câtuși de puțin, să îl gonim ca pe un vrăjmaș cât se poate de primejdios, ce se strecoară ca să ne răpească bunul cel mai scump - îndreptățirea înaintea lui Dumnezeu. Pentru a nu arăta slăbiciune în nici o privință față de această ispită, să facem așa fel ca oricărei fapte și întreprinderi a noastre să-i meargă înainte simțământul păcătoșeniei noastre, și acesta să fie în fruntea tuturor. Dai milostenie? Dă cu gândul: „nu sunt vrednic să primesc pentru ea mila lui Dumnezeu”. Postești sau iei asupra ta vreo altă asprime trupească? Să ai gândul: „alții își măresc prin nevoița asta suma faptelor bune, iar pentru mine e canon - trebuie să mă ostenesc pentru păcatele mele”. Mergi la biserică ori săvârșești acasă rugăciune? Să-ți spui: „să mă ostenesc, poate că Domnul se va milostivi și-mi va ierta păcatele”. Și mai ales în lucrarea rugăciunii, când vă îndreptați cu mintea și cu inima spre Dumnezeu, să nu vă vedeți altfel decât ca pe oamenii cei mai neîndreptați și care au nevoie mai mult ca toți de milostivirea lui Dumnezeu, asemenea sfântului Pimen, care spunea: „eu mă văd ca pe un om cufundat în noroi până la grumaz, și numai gură are ca să strige: Dumnezeule, miluiește-mă!”.

Astfel orânduindu-ne launtric, prin harul lui Dumnezeu vom scăpa de înșelarea părerii de sine și vom îndepărta piedica cea mai înseninată din calea deschiderii ușii frângerii inimii - ușă prin care ieșind, în cele din urmă vom da și de ușa milostivirii lui Dumnezeu. Amin.

9 februarie 1868

3.

În aceeași Duminică

Pe vameș și pe fariseu îi înfățișează acum ochilor noștri sfânta Biserică. Și cine n-ar dori să se învrednicească de fericita soartă a celui dintâi și să scape de amara osândă a celui de-al doilea? Păcătoși suntem, și poate chiar iubitori de păcat: dar este, oare, cineva care ar vrea să piară în păcatele sale? Veniți, deci, să învățăm de la vameș cum, în ciuda păcatelor noastre, să scăpăm de soarta celor osândiți și să atragem milostivul cuvânt de îndreptățire al Domnului.

Vameșul nu cutează să își ridice ochii către cer: îi e rușine; rușinea acoperă fața sufletului său. Vameșul se bate în piept: el își dă seama că este vrednic de toate pedepsele pentru voia cea rea a inimii sale. El, însă, nu fuge de la Dumnezeu și nu se deznădăjduiește de mântuirea sa, ci chiar către Acela pe Care L-a jignit și Care este gata să-l pedepsească după dreptate, chiar către Acela se întoarce cu bună nădejde și strigă: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Deci, să ne rușinăm pe noi înșine, primind simțirea rușinii și înjosirii păcatului; să ne osândim pe noi înșine, lăsând glasul conștiinței - sau al nepărtinitoarei dreptăți a lui Dumnezeu, care vorbește prin conștiință - să răsună cu toată puterea; însă pe lângă asta, să ne grăbim în urma vameșului a naște în sufletul nostru același strigăt tânguitor: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!”

Toate acestea depind de tine, suflete păcătos. Tu însuți, și nimeni altul, trebuie să faci și să simți toate acestea în tine. Vameșul se bătea în piept; dar el încă dinainte de asta bătea sufletul său și rănea inima sa cu gândurile minții sale.

Așadar, intră în tine însuți, adună gânduri mântuitoare și în-frijește-te să sfârâmi prin ele inima ta cea învârtoșată, înal-ță-te la cer, coboară-te în cele mai dedesubt; privește-te pe tine însuți și privește în jurul tău, și caută pretutindeni săgeți pentru lovirea, bice pentru rănirea, ciocane pentru înmuierea inimii tale împietrite.

Adu-ți aminte de milostivirea lui Dumnezeu față de tine, fi rușinează-te. Adu-ți aminte de judecata Lui cea dreaptă și teme-te. Adu-ți aminte că sfârșitul e aproape și grăbește-te să ti milostivești pe Cel ce hotărăște soarta ta fără să Se căiască.

Spune-ți: „Domnul te-a miluit zidindu-te, purtând grijă de tine și, mai ales, răscumpărându-te - prin baia celei de-a doua nașteri te-a înnoit, cu Trupul și Sângele Său te-a

hrănit și ți-a făgăduit că ai să fii una cu El în toată veșnicia; de câte ori, căzut fiind, te-a ridicat, bolnav fiind cu duhul te-a tămăduit, de câte ori nu te-a făcut să simți apropierea Sa și îmbrățișarea iubirii Sale, de câte ori ți-a dat să guști dulceața rămânerii întru voia Lui și întru plinirea sfintelor Lui porunci! -Tu ai disprețuit toate acestea; toată purtarea de grijă pentru tine a fost degeaba; ai aruncat în urmă toate milele lui Dumnezeu față de tine. Dumnezeu te ține în dreapta Sa. El e aproape și vede toate mișcările inimii tale. Tu ți-ai îngăduit să te împreunezi înaintea feței Lui cu gândurile viclene, cele potrivnice Lui. Tu te-ai aprins de patimi, care sunt urâciune pentru El. Tu ai săvârșit înaintea feței Lui prin faptă păcatul zămislit lăuntric, care-L jighește. Tu ai știut că este rău ce faci, și nu te-ai ferit. Puteai să nu voiești păcatul - și ai poftit. După ce ai poftit, puteai să nu săvârșești cu fapta - și ai făcut. Nimeni nu te-a silit. Voia ta rea a domnit în tine și te-a tras pe căi rele. Păcatul atrage prin dulceață, iar apoi chinuie prin amărăciune făcătoare de stricăciune. Și iată, lumina minții s-a întunecat în tine; șerpii patimilor te mușcă și apăsarea unei nemulțumiri cât se poate de mari te chinuie. Ești asemenea unei crengi uscate, unui vas spart, unei păsări cu penele jumulite. Și acesta încă nu-i sfârșitul. Adu-ți aminte că sfârșitul ramurii uscate este văpaia ce arde și nu mistuie".

Aceste cugetări și altele asemenea lor să le sălășluiești în sufletul tău, păcătoșule, și înduplecă-l să dobândească rușine și scârbă față de păcat și de starea sa păcătoasă, să simtă supărare asupra relei sale voi și teamă pentru soarta sa veșnică. Acestor simțăminte să le dai naștere - iar mai departe să nu mergi, și să nu te arunci în prăpastia întristării și deznădejdiei. De la Dumnezeu nu fugi: unde să fugi de El?! El te ține în legăturile ființării, și nimicul nu te va înghiți chiar dacă ai vrea. Așadar, fugi la El și îndreaptă-te spre sânul milostivirii Lui, ca să cazi acolo, încă trăiești pe pământ. Dătătorul de viață prelungește viața ta de aici ca prin această prelungire a milei să te atragă la El. El încă îți mai dăruiește răstimp de viață, așteptând să lași în cele din urmă păcatul și să te întorci la El. Tu ești smochinul care a mai fost lăsat un an în grădina celor ce trăiesc pe pământ. Deci, înțelepțește-te ca să te folosești cum se cuvine de acest dar.

Evreii aveau cetăți de scăpare. Cei ce se ascundeau în ele scăpau de loviturile răzbunării. Pentru păcătos, cetatea de scăpare e pocăința. Acolo să alergi și să te ascunzi de sabia dreptății lui Dumnezeu. Dumnezeu însuși, Care e gata să lovească, îți va arăta această scăpare și te va chema la ea. Pentru mântuirea de potop a fost deschisă o singură ușă: cea a arcei. Singura ușă a mântuirii de potopul păcatului e ușa pocăinței. Ascultă - se cântă: „Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață!" Mergi! Ele sunt deschise, și o mână dinăuntru este întinsă pentru a te primi. Privește - toți au intrat! Afară, tâlharul ce s-a mărturisit se apropie și primește ca moștenire raiul; vine curva împovărată de păcate și nimicește prin lacrimi zapisul; Zaheu se pocăiește înaintea Domnului și e îndreptățit; Petru plânge și e primit - iar David e de mult acolo. Și toată casa este plină de păcătoși îndreptățiți, însuși Stăpânul casei, prietenos, îi bagă înăuntru pe toți cei ce s-au pocăit, și pe cei înstrăinați de El îi face apropiați ai Săi prin pocăință.

Însuflește-te, deci! Apfopie-te și tu și, stând în apropierea vameșului, strigă folosind cuvintele lui: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!"

Și vei fi, fără îndoială, miluit și mântuit, dacă vei ajunge să smulgi fără fățarnicie din inima ta aceeași tânguire de pocăință. Cel care l-a îndreptățit pe vameș te va îndreptăți și pe tine, de te vei ridica la aceeași bună așezare lăuntrică. Cel ce a zis: „când suspinând vei chema, atunci te vei mântui" te va mântui și pe tine, dacă și tu vei suspina și vei chema cu aceeași putere. Cel ce cheamă la Sine pe cei osteniți și împovărați ca să-i odihnească te va odihni și pe tine atunci când, simțind povara păcatelor tale, vei alerga la El căutând odihnă de muștrările conștiinței.

De aceeași bună așezare lăuntrică a vameșului și de milostivirea dăruită de sus a îndreptățirii, pe care el a primit-o pentru această așezare, să ne învrednicească Domnul și pe noi, păcătoșii, pe toți! Amin.

4.

În Duminica Fiului Risipitor

(Luca 15, 12-32)

În duminica trecută, sfânta Biserică ne-a învățat smeritele simțăminte de căință prin care e atrasă milostivirea lui Dumnezeu; acum, ea vrea să ne ridice la hotărârea însuflețită de a merge, părăsind păcatul, pe calea dreaptă către Tatăl Cel Cereșc. Pentru aceasta, în pilda despre fiul risipitor ea ne înfățișează pe de o parte starea amară a păcătosului căzut de la Dumnezeu, iar pe de alta - bucuria și tihna în care este primit de Tatăl Cereșc cel ce se pocăiește. Să urmărim căderea și ridicarea acestui păcătos. Cu greu se va găsi cineva dintre noi, cei ce suntem aici de față, care să nu își recunoască propria sa istorie, în trăsăturile ei întunecate sau în cele luminoase.

Întoarceți-vă cu gândul la vremea când, anul trecut, am postit, ne-am spovedit și ne-am împărtășit cu Sfintele lui Hristos Taine, în ce stare fericită era atunci sufletul nostru! Ce luminos i se părea totul: și în sine, și în jurul său, și deasupra sa, și în depărtarea trecutului, și în adâncul viitorului! Ce liniște împărătea pe tărâmul inimii! Ce rânduială se înstăpânise în viața noastră, ce cuviință în gândurile noastre și ce tărie în împlinirea hotărârilor bune! Ce râvnă aveam de a căuta numai pe Dumnezeu și de a umbla fără abatere pe calea poruncilor Lui! Ni se părea că nimeni nu-i mai fericit ca noi, și ne spuneam: „niciodată nu vom trăda viața îndreptată pe care am început-o acum, ca să nu pierdem niciodată această bucurie și ca să fim întotdeauna ai Tatălui Cereșc, a Căruia atingere a dreptei Sale purtătoare de grijă o simțea atât de puternic atunci inima noastră”.

Ce fericiti, cu adevărat, sunt cei ce au rămas cu fapta, Chiar dacă nu deplin, în aceste bune aplecări și făgăduințe fltoute în fața conștiinței! - Dar toți sunt astfel, oare? Nu cumva cea mai mare parte dintre noi a repetat istoria fiului risipitor? Ia amintiți-vă!... Iată, a trecut postul, care-l înțelepțește și cumițește pe om, și au venit luminatele sărbători; după acestea a urmat anotimpul cel înflorit și zâmbitor. Ne-am îngăduit o anumită destindere, ca și cum am fi avut dreptul la odihnă după nevoința vieții aspre pe care o duseserăm până atunci. Să ne dedăm plăcerilor cu totul - nici prin gând nu ne trecea. La început am vrut numai să ne plimbăm puțin, fără a ne gândi la ceea ce urmează. Această primă distracție a lăsat, însă, o urmă vădită în suflet și a clătinat destul de mult rânduială cucernică ce se statornicise în noi. Râvna pentru o viață aspră a slăbit și gândul ne fugea adeseori la nevinovata plăcere pe care o gustasem. Am mai părăsit din îndeletnicirile evlavioase convenite - nu fără a ne fi dat seama, dar fără frângerea de inimă convenită - și îndată ce s-a ivit prilejul, iarăși distrații și plăceri. De acum ne-am distrat mai cu îndrăzneală; și dacă gândurile bune veneau să ne facă serioși, le respingeam cu îndrăzneală, ca pe niște gânduri venite la vreme nepotrivită. Roadă? Întuneric și tulburare. Simțeam ce greutate și strâmtorare este în pravila de viață evlavioasă pe care am luat-o asupra-ne, și deseori ne venea în gând: „Ce-ar fi s-o părăsim? Lasă că o să vină iar vremea binepri-mită și vom începe din nou să lucrăm Domnului, iar acum să ne mai destindem puțin”. Și a urmat destindere după destindere! între timp, patimile cu care eram obișnuiți au ridicat capul și au început obișnuita lor împreună-vorbire cu inima. Cunoscute vechi fiind, degrabă au înnodat iarăși legătura! în fața gândurilor pătimase nu a mai fost, curând, nici o împotrivire. Ne-am îngăduit să ne indulcim și de obiectele, și de lucrările patimilor, îndulcirile de ele au clătinat voința. Desele repetări ale acestui mecanism înăuntru nostru au născut înclinarea spre păcatele dinainte; a avut loc învoirea cu păcatul - și căderea lăuntrică s-a săvârșit! îndată ce s-a ivit prilejul, căderea s-a săvârșit și cu fapta. În continuare, cădere după cădere - și totul, atât înăuntru cât și în afară, a ajuns la întocmirea păcătoasă dinainte. Neorânduiala duhovnicească era deplină - și ne făcusem asemenea fiului risipitor când el, risipindu-și toată averea departe de tatăl său, păștea porcii și se hrănea cu mâncarea lor.

Tu, cel care te-ai supus acestei nefericiri, compară ce este acum în tine cu ceea ce era: întristează-te și plângi! Ce luminos era totul - iar acum, întuneric de jur împrejur: toate dumnezeieștile idei curate și adevăruri mântuitoare parcă au fost furate și nu vin în minte - iar când vin, par foarte greu de înțeles. Ce bucurie era pentru noi să mergem la biserică - iar acum, din tot ce e bisericesc parcă adie un vânt rece; atunci nu ne mai venea să ne despărțim de sfintele slujbe, acum fugim de ele cât ne țin picioarele. Pe dinafară, poate că nu ne-am schimbat; însă pe dinăuntru, tristețea și urâtul rod inima - și nici un fel de mângâieri nu pot alina tânjeala aceasta lăuntrică, ce nu cunoaște nici o bucurie! Toate aceste lucruri sunt cunoscute de cel ce a căzut și le încearcă pe pielea sa -ba poate că acesta le cunoaște și le încearcă mai mult decât poate descrie în cuvinte cel ce privește dinafară. Dar tu, sărmane suflete, oare te vei da fără întoarcere pe mâinile căderii tale? Și dacă ai urmat fiului risipitor în cădere, oare nu-i vei urma și în ridicare?

Vino-ți în fire! Privește ce pustiire este acolo unde te afli, ce sărăcie în toate și câtă neorânduială! Oare aceasta este frumusețea cu care ai fost împodobit tu când ai fost zidit și cu care te-a împodobit Domnul, pe deasupra, și când te-a răscumpărat? Oare se cuvine ție, care ești chipul lui Dumnezeu, să te târăști pe jos și să te tăvălești în necurații? Învie-ți în minte amintirea vredniciei tale, și caută să o refaci!

Nu te uita dacă legăturile tale dinafară [relațiile exterioare] stau bine. Nu aceste legături au preț, ci veșnicele tale legături cu Dumnezeu și cu Sfinții Lui. Iar acestea în ce stare se află, ia cugetă?! Gândul la Dumnezeu te umple de frică -dar nu de frica fiului, ci de frica nelegiuitului. Dar frica nelegiuitului se cuvine s-o avem noi, fiii lui Dumnezeu?! Pune-te alături de ceata îngerilor și Sfinților: poți să stai lângă ei? Bineînțeles că nu. Dar așa se cuvine să fim eu și cu tine, care am fost chemați la împreună-viețuirea cu Sfinții și numiți casnici ai lui Dumnezeu? Ce, vei rămâne așa și nu vei avea râvnă să pui în rânduială aceste legături (cu Dumnezeu și Sfinții) care s-au stricat? Grăbește-te s-o faci, sau vei pieri!

Azi-mâine vine moartea. Când vom închide ochii ni se va închide și ușa milostivirii lui Dumnezeu, dacă nu ne vom îngriji să intrăm prin ea mai înainte de a muri. Și atunci ce va fi? - O! Necazul de atunci nici nu poate fi povestit în cuvinte! Deci, nu mai amâna! Iată că se apropie vremea binepri-Blită a sfântului post. De acum hotărăște-te să te folosești de el spre mântuire și să te pregătești pentru aceasta. Scutură și întărâtă în fel și chip râvna pentru mântuire, care a adormit în tine, folosind toate mijloacele care au fost lăsate libertății tale de către harul atoateorânduitor al lui Dumnezeu.

Iar Domnul e aproape! El așteaptă numai să spui: „sculându-mă, voi merge"! Și mai înainte de a te apropia tu de El, El te va întâmpina și te va cuprinde în brațele părintești ale iubirii Sale. Uită-te câți robi care îi slujesc locuiesc deja hi casa Lui! Și între ei câți nu sunt care au căzut în același Chip ca tine! Privește: uite-o pe Magdalena, uite-1 și pe Zaheu, uite-o și pe Maria Egipteanca, uite-o pe Pelaghia și uite-i și pe ceilalți, cărora nici nu este număr. Deci, nu te deznădăjdui nici tu; însă nici nu întârzia. Nu va mai pomeni fărădelegile tale Domnul, și de bucuria întoarcerii tale, care va veseli tot cerul, îți va da înapoi tot ce ai pierdut. Știi și tu toate lucrurile acestea. Ai cunoscut deja dulceața întoarcerii, ușurința ei și roadele ei mângâietoare. Ai avut nefericirea să cazi din nou? Grăbește-te să te ferești cu o nouă ridicare. Oricât ar cădea cineva, Domnul îl primește cu dragoste atunci când se ridică. Dar dacă omul se aruncă în noroiul păcatelor și se leagă cu plăcere de această soartă, îl va arunca, îl va lepăda și Domnul - și cine știe dacă își va mai aminti de el vreodată? Deci, trezește aducerea-aminte de tine a lui Dumnezeu prin grija ta de a te ridica: și El va veni, și te va ridica chiar El; îți va da mâna Sa cea atotputernică și te va scoate din adâncul în care te cufunzi. Nu amâna prilejul să te folosești de măsura îndelungii răbdări a lui Dumnezeu ce a rămas încă pentru tine, și întrebuințează toate mijloacele ca să te însuflețești spre osteneala pocăinței. Adună împrejurul inimii tale toate adevărurile care te pot îmboldi la pocăință - și din cer și de pe pământ, și de acum și din viitor - ca să te ridici în cele din urmă până la hotărârea de a spune: „scu-lându-mă, voi merge"! Și apoi scoală-te și mergi! Mergi la Părintele Ceresc, Care te așteaptă - și nu numai că te așteaptă, ci te și caută, și se îngrijește în fel și chip ca să te

întorci, arătându-Se gata să fie Ajutătorul Tău în această lucrare ostenicioasă și hotărâtoare pentru tine.

Acest lucru să ni-l dorim și noi acum unii altora, fiecare în ce cădere - mai mare sau mai mică - s-ar afla; să ni-l dorim unii altora și să ne îndemnăm unii pe alții ca să ne întoarcem la Tatăl nu câte unul, ci toți odată, și să devenim una cu El, și cu toată casa Lui, și cu toată împărăția celor care sunt mântuiți, fericiți, și vor rămâne fericiți în veci. Amin.

19 februarie 1861

5. În aceeași Duminică

Pilda despre fiul risipitor, pe care am ascultat-o în Evanghelia de astăzi, este, poate, istoria vie a nu puțini dintre noi, cei ce suntem aici de față. Aduceți-vă aminte de Postul Mare din anul trecut! Ce serioși ne tăcuserăm, cum începusem să ne pregătim pentru Sfânta împărtășanie, cum ne pocăiam, primeam dezlegare și ne împărtășeam cu Sfintele lui Hristos Taine. Pentru pocăința și făgăduința noastră de a ne îndrepta viața, Părintele Ceresc ne-a dat partea moștenirii noastre de har care a judecat bunătatea Lui că ni se cuvine. Ce bine ne era în casa liniștită și luminoasă a Tatălui Ceresc! Dar iată că a venit primăvara, au început distracțiile și plăcerile. Luarea-aminte s-a împrăștiat, și râvna duhului se tot stingea. După aceea a urmat o cădere - la început, poate, neașteptată; în urma ei - a doua, a treia și așa mai departe. Sufletul s-a învățat; gândurile s-au întunecat; simțămintele și dorințele au devenit grosolane. Și acum puțini sunt, oare, care se aseamănă deplin cu fiul risipitor, ce sărăcise și murea de foame?

Dar dacă am urmat fiului risipitor în cădere, să avem râvnă a-i urma și în sculare. Am cheltuit, la fel ca el, moștenirea noastră harică; să ne grăbim acum, tot la fel ca el, a ne întoarce din nou în brațele Părintelui Ceresc, care întotdeauna sunt deschise pentru a ne primi. Tocmai asta este menirea Postului Mare, care se apropie. Iar pilda fiului risipitor se citește acum ca să ne amintească la bună vreme care este lucrarea Postului și să nască în noi aplecarea [dispoziția] de a croi în mintea noastră întregul drum pe care ne întoarcem la Domnul', de Care ne-am îndepărtat.

Să învățăm, deci, aceasta de la fiul risipitor. Cu ce a început calea întoarsă a fiului risipitor la tatăl său? Cu faptul că și-a venit în sine. Acesta este pentru toți primul pas în mișcarea de la păcat către Dumnezeu; se poate spune că încă nici nu este pas, ci numai începutul mergerii, punctul de plecare. Păcatul cufundă sufletul în somnul uitării de sine, al nesimțirii și al nepăsării. Și păcătosul doarme adânc! Pe adormit trebuie să îl scoale cineva ca el să se scoale și să umble: ei bine, și păcătosul trebuie deșteptat din ațipirea păcatului, pentru ca, deșteptându-se, să vadă primejdia și să ajungă la hotărârea de a se scula și a merge la Domnul. Tocmai în acest scop se aud de pretutindeni dimprejurul nostru glasuri îndemnătoare. Și conștiința, și cuvântul lui Dumnezeu, și cuvântul Părinților, și rânduiala sfintei Biserici, și rânduiala zidirii lui Dumnezeu, și împrejurările fericite, și împrejurările nefericite - totul îl trezește pe păcătosul adormit, totul îi spune: „Scoală-te, cela ce dormi! Scoală-te, și te va lumina Hristos!” Ce altceva ne va spune postul, ce altceva ne vor spune mărețele cântări și citiri ale Postului, ce altceva ne va spune însăși Evanghelia de azi, decât același cuvânt: „Scoală-te, cela ce dormi, și învie din morți!”?

Cel care dă imbold este, de fapt, Duhul lui Dumnezeu, care pătrunde până la duhul omenesc. Este nevoie, însă, ca și noi să ne scuturăm și să ne silim pe noi înșine, căci fără voia noastră nici Duhul lui Dumnezeu nu va lucra nimic în noi. Roagă-te Domnului și cere-i să îți dea imbold - dar nu sta nici tu cu capul în pământ și mâinile încrucișate; stârnește și tu în tine însuși duhul grijii de mântuirea ta și de slava lui Dumnezeu. Trebuie să lucrezi împotriva a ceea ce făcea cu tine păcatul. Când se lasă o ceață deasă, ascunde toate lucrurile de ochii

noștri: la fel este și cu păcatul, care pune vâl peste vâl pe ochii minții noastre și ascunde de ea toate lucrurile pe care este datoare să le vadă neîncetat și să umble cu ochii la ele.

Duhul nostru este zidit pentru Dumnezeu și pentru Dumnezeiasca rânduiala a lucrurilor, în contemplarea căreia trebuie să petreacă, umblând și lucrând în ea ca într-o atmosferă a sa.

„Dumnezeu, Cel în Treime închinat, Care a făcut lumea și poartă grijă de ea, ne mântuiește în Domnul Iisus Hristos prin harul Sfântului Duh, în sfânta Sa Biserică, pentru credință și viețuirea după îndreptarul credinței, curățându-ne în această viață pentru ca, după ce ne vom fi ostenit aici puțin, să ne odihnească în cealaltă viață cu odihnă veșnică”.

Iată rânduiala Dumnezeiască! Tocmai în această rânduiala Dumnezeiască este dator să petreacă prin luare-aminte duhul nostru, ca să trăiască și să lucreze potrivit ei însă păcatul, venind, smulge toate acestea din luarea noastră aminte și o atrage într-o rânduiala a lucrurilor cu totul potrivnică, în care Dumnezeu este uitat, este uitată iconomia harică, sunt uitate moartea, viața viitoare și dreapta răsplătire pentru faptele fiecăruia, în care se văd doar bunătățile de față și viața simțurilor, viață care nu își așteaptă sfârșitul. Și iată că tocmai în această ceață se pogoară raza harului Dumnezeiesc ca să-l trezească pe păcătos, să înlăture orbirea de pe ochii lui și, ca și cum l-ar lua de mână, să-l scoată la lumina înțelegerii rânduiei lui Dumnezeu. Tu, însă, care cunoști această rânduiala, apucă-te și tu pe loc de lucru. Adu-ți luarea-aminte și treci prin această rânduiala - prin toată, de la început și până la sfârșit. Adu-ți aminte cum Dumnezeu, Care toate le-a făcut prin cuvântul Său, te-a deosebit de celelalte făpturi și te-a cinstit cu chipul Său; cum ai căzut și l-ai mâniat pe Dumnezeu, și cum ai fost pedepsit cu izgonirea din rai; cum Dumnezeu, milostivindu-Se de tine, a făgăduit să trimită Mântuitor; cum a venit Domnul și Mântuitorul și te-a mântuit prin moartea Sa pe cruce; cum ți-a dăruit harul Sfântului Duh, și celelalte; cum tu ai călcat în picioare toate acestea prin viața nepăsătoare și neleguită; cum de la o zi la alta te așteaptă moartea, iar după moarte - judecata și răsplătirea după faptele tale cele rele. Treci cu mintea ta prin toată această rânduială- și nu numai să treci, ci să și faci ceea ai văzut trecând prin ea, atât cât îți ajung puterile și timpul. Dacă vei face astfel cu osârdie, poate că în inima ta se va însămânța frica pentru tine însuși, iar odată cu aceasta și grija pentru mântuirea ta. Acest simțământ, născându-se, va face să se încordeze puterile tale duhovnicești slăbite în urma lenevirii și va naște nu numai gânduri, ci și dorința de a înceta, în sfârșit, să te mai tăvălești în păcat și de a te întoarce la Domnul.

Iată, tocmai asta înseamnă a îți veni în sine, altfel spus a te deștepta din somnul păcatului: a intra prin luare-aminte, înțelegere și simțire, în rânduiala cea Dumnezeiască, și prin aceasta a simți primejdia rămânerii în păcat, a căpăta grija de a ieși din ea.

Ce a spus tânărul dezmațat când și-a venit în sine? „Câți argați ai tatălui meu sunt îndestulați de pâine, iar eu pier de foame!” Altfel «pus: „Ce bine e la tatăl meu, și ce rău e de mine, care am fugit de la tata! Ce luminoasă, mângâietoare și fericită e Dumnezeiasca rânduială viețuirea în ea, care mi-a fost menită; și ce rău e de mine, care trăiesc în păcat, care de capul meu am ieșit din această rânduiala și m-am înstrăinat de ea! Dar ce nevoie am să uneltesc singur împotriva mea și să mă duc la pierzare singur? Sculându-mă, voi merge! Voi lepăda păcatul și voi începe să trăiesc după rânduiala lui Dumnezeu!”

„Sculându-mă, voi merge” - acesta e al doilea pas în mersul de la păcat la Dumnezeu. La primul pas, păcătosul ajunge doar la gândul și la dorința de a lăsa păcatul, iar aici se hotărăște cu adevărat să-l lase. La primul pas de-abia s-a trezit din somnul păcatului, iar aici se scoală și vrea să meargă. Cel ce a fost trezit poate să adoarmă la loc, fără să se fi sculat. E câte unul care e trezit și îndată adoarme la loc; iar e trezit, și iar adoarme. Altul se trezește și știe că trebuie să se scoale, însă continuă să zacă - nici nu doarme, nici nu se scoală. Același lucru se repetă, în felurite chipuri, și în viața duhovnicească. Păcătosul se trezește și iarăși se lasă să cadă în somnul nepăsării, iarăși se trezește și iarăși ațipește. Altul simte nevoia de a lăsa păcatul, dar tot rămâne în păcat, ca și cum n-ar avea curaj să se rupă de el. Iată pricina pentru care nici după ce am văzut și am simțit neapărata nevoie de a ne îndrepta și schimba viața nu trebuie să credem că totul a fost deja făcut. Nu! Trebuie să mai stărnim în noi

hotărârea încordată de a o rupe îndată cu păcatul și cu toată rânduiala vieții păcătoase, și de a începe să viețuim respectând toate condițiile, pe care le-am conștientizat, ale vieții plăcute lui Dumnezeu. Aici se săvârșește o cotitură în voința noastră, după care ea nu mai vrea păcatul, se îngreșează de el, se ferește de el; și, dimpotrivă', se încordează să iubească și să facă doar binele, ceea ce e plăcut lui Dumnezeu.

Cum se săvârșește această cotitură este greu de spus limpede. Ea are loc în „Sfânta sfințelor” duhului nostru, în chip ascuns și tainic - precum ascunși sunt toți germenii vieții. Și aici, ca și la primul pas, harul săvârșește totul - dar, iarăși, nu fără noi. Cum și ce face harul? O, dar cine poate cerceta rânduielele lui preaînțelepte? Însă vom lămuri pe scurt ceea ce trebuie să facem noi.

A venit gândul la mântuire; ai simțit primejdia rămânerii în păcat, te-ai hotărât să te îndrepti: ia seama să nu pierzi aceste mișcări ale sufletului tău, lăsându-le să treacă fără a le li băgat în seamă! Acesta e un dar al harului: nu îl disprețui și nu-i respinge. Ceea ce ți se insuflă să faci nu amâna pe mâine. Chiar astăzi intră înăuntrul tău și începe să socotești și să chibzuiești tot ce se cuvine, potrivit insuflării primite, să faci cu tine și pentru tine. După aceea, începe să umbli după rânduiala în care se sălășluiește și se aprinde harul biruitor: păzește postul, mergi la biserică, fă milostenie, încetează pentru o vreme treburile și grijile lumești, însingurează-te, citește dacă poți, cugetă la cele Dumnezeiești: și, lucrul cel mai însemnat, roagă-te - roagă-te cu mintea și cu inima ta și cazi la Domnul, cerându-i cu durere să-ți dăruiască ajutor ca să te birui pe tine însuși. Dacă vei face acest lucru cu toată sinceritatea, în cele din urmă va căuta Domnul spre cererea ta, te va umbri cu harul Său, va despietri inima ta și îți va da putere ca să frângi încăpățânarea voii tale. Sunt multe legături care nu îngăduie sufletului să se ridice și să meargă la Domnul, în afară de patimile și aplecările păcătoase, rânduiala vieții exterioare, lumești, care s-a încheat sub înrâurirea păcatului, obiceiurile, relațiile, frica pentru viața și bunăstarea ta alcătuiesc o închisoare cu pereți tari, în care se chinuie sufletul păcătos! Însă toate acestea se topesc de focul harului Dumnezeiesc, în acea clipă, omul aduce totul jertfă lui Dumnezeu și este gata de orice, până la a-și da viața, numai ca Dumnezeu să-l ierte și să-l primească la Sine fie chiar ca pe ultimul dintre toți cei ce lucrează în casa Lui. Ceea ce a spus fiul risipitor spune și fiecare om care se întoarce cu hotărâre la Dumnezeu: „Părinte! Am greșit la cer și înaintea ta, și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău: fă-mă ca pe cel din urmă dintre argații tăi!”

Momentul hotărârii este momentul cel mai important al întoarcerii. Ceea ce urmează după aceea este deja împlinirea a ceea ce își pune omul în minte în acel moment să facă. Dacă fiul risipitor n-ar fi ajuns la această hotărâre nu ar fi mers la tatăl său - și nemergând la el, nu i-ar fi rămas decât să se vaite de sărăcia și foamea sa, și împăcându-se cu starea sa amărâtă ar fi rămas în ea pentru totdeauna. Dar iată că Domnul i-a ajutat: el s-a sculat și a mers la tatăl său, i-a spus ceea ce plănuse să îi spună - și a fost întâmpinat cu milostivire, iertat, îmbrăcat, încălțat, săturat, primit iarăși ca fiu. Și a fost bucurie mare în toată casa!

Iată sfârșitul hotărârii fiului risipitor de a se întoarce la tatăl său. În întoarcerea păcătosului, tot ce se înțelege prin acest nume de „întoarcere” se împlinește atunci când el, hotărându-se să se îndrepte, mărturisește păcatele sale și, primind dezlegare de la părintele duhovnicesc și iertare de la Domnul, se împărtășește cu Sfintele, Preacuratele și de viață Făcătoarele lui Hristos Taine, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Și asta e urmarea hotărârii păcătosului de a merge la Domnul - însă nu este un adaos la lucrarea întoarcerii, ci este împlinirea lui neapărat trebuincioasă, este pecetluirea a ceea ce s-a format în inimă în minutele când hotărârea a fost luată. Amintesc de lucrul acesta ca nu cumva să se gândească cineva că s-ar putea mărgini doar la întoarcerea launtrică la Domnul, depărtându-se de Dumnezeieștile Taine. O astfel de întoarcere nu este de nădejde și nu va duce la nimic bun. Dacă fierarul, după ce a făcut cum trebuie cuțitul, nu îl călește, cuțitul rămâne moale și bun de nimic. La fel și omul care s-a hotărât să lase păcatul și să înceapă a lucra Domnului, dacă nu primește spovedania și Sfânta împărtășanie, nu are putere și bărbăție să facă nici un lucru bun: se moleșește, pierde prilejurile de a face binele și mai întotdeauna se lasă biruit de piedici: iar

asta înseamnă aproape același lucru cu a rămâne în starea dinainte sau a rămâne la jumătatea drumului. Cel care s-a hotărât, acela s-a și sculat, însă, precum cei care s-au sculat se îmbracă și se pregătesc de treburile lor, și cel ce s-a hotărât să lase păcatul și să meargă la Dumnezeu trebuie să se îmbrace și să se înarmeze cu harul spovedaniei și al Sfintei împărtășanii, ca să iasă la lucrarea slujirii lui Dumnezeu și a mântuirii cu putere, înzestrat cu armele cuvenite. Atunci când trece noaptea și se face zi, omul „iese la lucrul său și la lucrarea sa până seara”; de asemenea, atunci când trece noaptea păcatului și răsare în suflet ziua harului întru Hristos Iisus, cel ce a primit har iese la lucrarea sa și lucrează până ce vine scara vieții sale, Domnul ajutând și întărind bunele lui planuri cu bunăvoința și binecuvântarea Sa.

Astfel e, fraților, calea întoarcerii de la păcat la Dumnezeu și la slujirea lui Dumnezeu! Deci, scoală-te, cela ce dormi, și învie din morți, și te va lumina Hristos! Dacă ți-e greu acum, pregătește-te, cel puțin, de Post, la începutul căruia Apostolul va grăi către tine: „Iată, acum este vremea bineprimită! Iată, acum este ziua mântuirii!”

16 februarie 1864

6.

În aceeași Duminică

Luând aminte la începutul istoriei fiului risipitor, vezi cu mirare prin ce lucru mărunț a început căderea fiului celui tânăr și necercat [neexperimentat], și în ce prăpastie a pierzării l-a aruncat lucrul acesta. Prima dorință este atât de bună la înfățișare, încât pare că n-ai ce lucru rău și pierzător să aștepti de la ea. Parcă nici tatăl nu întrevădea vreun necaz; pesemne că nici fiul nu bănuia că va sfârși așa cum a sfârșit. Bine că în cele din urmă harul lui Dumnezeu l-a căutat pe cel pierdut: altfel, după ce și-ar fi târât zilele pe lumea asta în necaz și amărăciune, și pe lumea cealaltă ar fi trecut nu la bucurie, ci la primirea dreptei răsplătiri pentru viața petrecută rău și neîndreptată prin pocăință.

Iată, așa se săvârșește orice cădere în păcat și orice cădere a omului dintr-o stare bună într-o stare rea, tulbure, pătimășă: începe totdeauna de la un mărunțiș, și încă de la un mărunțiș care arată bine - vrăjmașul știe că păcatul, sub chipul lui adevărat, este dezgustător, drept care nici nu atrage de-a dreptul la el, ci o ia de departe, aproape totdeauna ascunzându-și primele atacuri sub chipul binelui. După aceea, puțin câte puțin, seamănă deja necurăția gândurilor și aprinderea poftelor, clătănând tăria voinței care i se împotrivesc și slăbind temeiurile ei, până ce formează aplecarea spre păcat ascunsă în inimă - după care mai trebuie doar un prilej, și căderea cu fapta este gata. După aceea vin deja păcate peste păcate - și repetarea lor este amara soartă a fiului risipitor în căderea sa!

Având în minte aceste lucruri, firește că fiecare dintre noi își va lua singur asupra sa îndatorirea de a împlini cu strictete porunca Apostolului: *Fiți treji, privegheați!* (1 Petru 5, 8). Priviți în voi înșivă și împrejurul vostru și luați aminte la manevrele de învăluire și încercările de a străpunge apărarea noastră pe care le face vrăjmașul, care caută să înghită pe oricine are râvnă pentru bine și curăție. Prima capcană a vrăjmașului e tulburarea gândurilor. De obicei, el începe prin a semăna doar un gând, totuși în așa fel ca acesta să atingă inima și să se însămânțeze în ea. Îndată ce va reuși asta, îndată va aduna în jurul acestui gând care nu pare însemnat, iar uneori nici rău, un nor întreg de gânduri ce vin să se adauge, și încețoșează în acest chip atmosfera până atunci curată și luminoasă a sufletului. Prin aceasta, vrăjmașul își pregătește loc și întindere pentru lucrarea sa, și în scurtă vreme începe să lucreze în această ceață, rănind sufletul prin atacuri păcătoase, care lasă în suflet rană după rană. Aceste răni mici acoperă apoi sufletul din toate părțile pentru a se contopi, în cele din urmă, într-o singură rană dureroasă a așezării [dispoziției] sufletești pătimășe. Se întâmplă același lucru cu ceea ce pățește cineva care este împuns pe întuneric cu un ac ascuțit: capătă o rană, două, trei și așa mai departe pe tot trupul. Fiecare împunsătură pricinuieste suferință și lăsa în urma sa o rană în care se fac puroi și coji - și așa, coajă după coajă, trupul devine tot o rană.

Așadar, luați aminte: în starea cea bună a sufletului gândurile nu se tulbură - și vrăjmașul nu are cum să lucreze, fiindcă el își începe toată lucrarea sa prin tulburarea gândurilor omului: iar el le tulbură prin mijlocirea unuia singur, pe care îl alege ca pretext, potrivit caracterului și îndeletnicirilor omului, îndată ce reușește să sădească în inimă acest gând, se pornește viforul gândurilor; pacea și liniștea lăuntrică pier. Eii, și atunci vrăjmașul se strecoară în inimă și începe să stârnească în ea, puțin câte puțin, mișcări pătimăse. Acesta este deja pasul al doilea! Și acum, ia aminte! Dacă vezi că se întâmplă în tine acest lucru, oprește-te, să nu mergi mai departe - deja e foarte rău. Tulburarea gândurilor poate că nu vei izbuti s-o bagi de seamă, fiindcă fără să vrem suntem prinși cu multe îndeletniciri; mișcarea patimii, însă, cum să n-o bagi de seamă? Mai ales atunci când hotărârea de a nu te supune ei e încă neatinsă. Dacă și asta este prea anevoie pentru tine, îți voi arăta un semn și mai palpabil. Bagă de seamă: îndată ce, ca urmare a momirii tale de către un singur gând și a tulburării, apoi, de către multe, se va petrece o răcire a inimii, să știi că în inimă s-au făcut deja răni și bube, chiar dacă ele nu se bagă deloc de seamă. Răcirea inimii față de slujirea lui Dum-nezeu este o jumătate bună din drumul spre cădere - iar unii spun că e cădere sigură.

După aceasta, vedeți și singuri ce trebuie să facem, în ceea ce ne privește: nu îngădui să intre în inimă gândul dintâi, cel care te momește, și nu te împreuna cu el. Dacă vei respinge primul gând, vei strica toate cursele vrăjmașului și-i vei tăia orice putință de a lucra asupra ta și a te ispiti. De aici, iată ce lege a mântuirii reiese: a venit gândul ispititor? Alungă-l. A venit iar? Alungă-l iar. A venit un al doilea și un al treilea? Și pe acestea alungă-le. Așadar, să gonești orice gând ispititor și să-l respingi cu mânie și cu supărare față de el - și vei fi cu desăvârșire liber de căderi. Vrăjmașul te va tot ispiti, se va încrâncena asupra ta; dar dacă nu vei înceta să lucrezi în acest fel, nu va putea să-ți facă nimic. Dimpotrivă, dacă te vei supune primei momeli a lui, el poate deja să îți sucească mințile. Strămoașa noastră, dacă l-ar fi alungat de la început pe șarpele-ispititor, n-ar fi căzut. Ea, însă, a intrat în vorbă cu el... a continuat, a continuat... s-a încurcat în cursele vrăjmașului și a căzut. La fel se întâmplă în privința orișicărui căderi!

Se povestește despre un mare nevoitor din vechime că» trăia în pustie de unul singur și ajunsese la o asemenea desăvârșire că în fiecare seară îi era adusă de către un înger câte o pâine albă. Vrăjmașul a semănat în el gândul că ar fi j desăvârșit, că n-ar avea pentru ce să se mai teamă de căderi, și ca atare nu ar mai trebui să ia aminte la sine cu atâta asprime. Nu s-a ferit bătrânul, și a îngăduit inimii sale să se împreuneze cu acest gând: însă îndată ce s-a împreunat cu el, au început să i se strecoare în cap felurite amintiri ale unor persoane, lucruri și fapte omenești - în prima zi nu atât de multe, fiindcă încă le mai alunga, dar totuși îndestul de multe ca să-i întunece sufletul. Ca atare, când s-a sculat seara la rugăciune nu a mai săvârșit-o cu atâta pace și cu atâta năzuință a inimii către Dumnezeu ca înainte. Fie și pentru asta, n-a mai găsit pe masă pâine albă, ci neagră și viermănoasă - și a fost uluit de acest lucru. Totuși, gustând, nu s-a întrebat de pricina acestui lucru, și la vremea obișnuită s-a culcat. Ei, și acum a năvălit asupra lui vrăjmașul cu toată greutatea întunericului său. Era în capul bătrânului zarvă de la gânduri ca zarva de la roțile de moară, și niște mișcări în trupul lui cum nici nu-și amintea să i se mai fi întâmplat vreodată. Și s-a sculat, și a umblat, și a șezut - nimic n-a ajutat. Așa s-a frământat toată noaptea, în ziua următoare, sufletul parcă îi era frânt; pravila de rugăciune și-a făcut-o fără plăcere și osârdie; la cugetarea de cele Dumnezeiești nu îl mai trăgea inima; cerul și cele cerești se întunecaseră în conștiința lui, iar gândurile lumești i se îngrămădeau sâcâitor în cap și stârneau felurite mișcări și simțiri pe măsură ale inimii. Bătrânul însuși nu înțelegea ce se întâmpla cu el, și a nlmăs în aceeași stare până seara - și seara a găsit pe masă, ce să vezi, nu pâine, ci bucăți uscate de pâine neagră. S-a speriat, a suspinat; dar în pat s-a culcat la fel de tulburat de gânduri. Noaptea aceea a fost și mai întunecată ca cea dinainte, și ziua care a urmat a fost și mai tulbure, și mai plină de neorânduială. Pravila de rugăciune era făcută fără nici o luare-aminte; gândurile erau prinse de cu totul altceva decât ceea ce spunea limba. La masă, bătrânul nu a mai găsit decât

fărămituri amestecate cu gunoi și praf. A urmat o noapte încă și mai cumplită, și mai tulburată decât cele dinainte. Totul s-a sfârșit prin aceea că bătrânul a părăsit pustia și a plecat în lume.

Vedeți cu ce lucru mărunț s-a început și unde s-a ajuns? Domnul nu a îngăduit ca bătrânul să cadă de tot și i-a economisit înțelepțire, pocăință și întoarcere la locul de mai înainte, la lei cu întoarcerea fiului risipitor la tatăl său. Dar pe aceasta să nu se bizuie nimeni dintre cei ce cad, ci să ia seama doar la un singur lucru - cum au început căderile lor, și să se îngrijească a preîntâmpina începutul acesta. Pe fiul risipitor și pe bătrân, ca și pe mulți alții, Domnul i-a întors la calea cea bună; pe tine, însă, poate că te va da pe mâna căderii tale - nu din mânie, ci neputând să te ajute, deoarece căderea ta este prea cumplită¹. Iar asta înseamnă o nenorocire pe care n-o da, Doamne, nimănui s-o încerce.

Toate acestea vi le spun ca să vă arăt că este mai bine să nu aveți nici o învoire cu gândurile păcătoase, ce pot să ducă la păcat, oricât ar fi ele de neînsemnate prima dată când apar; și dacă au reușit să vă învăluie, deja, cât de puțin, să vă grăbiți să rupeți fără cruțare legătura cu ele. Nu este bine să ne avântăm în largul acestei mări a gândurilor. Strămoașa era curată, dar vrăjmașul a abătut-o din cale repede; și bătrânul era desăvârșit, dar vrăjmașul l-a sfârâmat cu totul în doar trei zile. De ce? Pentru că nu s-au ferit la primul pas. Dacă l-ar fi alungat pe vrăjmaș de la prima lui momeală, nu s-ar fi întâmplat nimic din ceea ce au pățit. Așa s-a întâmplat și se întâmplă totdeauna. Așa se întâmplă și cu noi. Nu te lăsa atras de înfățișările frumoase ale gândurilor și nu îl asculta pe vrăjmaș. Cunoști poruncile? De ele să te ții și cu ele să masori pașii tăi, iar orice altceva să alungi - și nu vei fi în primejdie să cazi. Cel ce caută la porunci nu va fi rușinat (Ps. 118, 6). Și cel foarte tânăr își îndreaptă calea atunci când le păzește (5). Cel ce ascunde în inima sa cuvintele poruncilor, acela nu va păcătui (11). Stăpânitorii întunericului n-au decât să plă-nuiască pierzarea lui: el nu se va teme, fiindcă s-a cufundat în mărturiile și îndreptările lui Dumnezeu (23-24). Cel ce caută poruncile, acela umblă întru largime: nu-i vei putea rătați (45). Ispitele n-au decât să năvălească: el își va aminti de mărturiile lui Dumnezeu și își va întoarce picioarele pe căi drepte (59). El este gata să le întâmpine și nu se tulbură, fiindcă este deprins a păzi poruncile (60). El rupe lesne legăturile gândurilor păcătoase, fiindcă niciodată nu uită legea lui Dumnezeu (61). Câteodată și inima lui se încheagă ca laptele, însă el o trezește prin cugetarea întru legea Domnului (70). Vrăjmașii îl pândesc ca să îl piardă, însă el se înțelepțește prin poruncile lui Dumnezeu ca să le dejoace capcanele (95, 98). Chiar dacă sunt mulți cei ce îl necăjesc, pentru că a iubit dreptatea și a urât fărădelegea îl va adumbri pace multă și nu este lui sminteală (157, 165).

Așadar, la început v-am pus înaintea cuvintelor Apostolului: „Fiți treji, privegheați”; iar acum, la sfârșit, dacă va întreba cineva: „Ce să fac când mă tulbură vrăjmașul?” am să adaug: „făclie picioarelor voastre și lumină cărărilor voastre să fie legea lui Dumnezeu, și nici o tulburare nu vă va vătăma”. Amin.

31 ianuarie 1865

7.

În Duminica lăsatului sec de carne

(Matei 25, 31-46)

Acum, sfânta Biserică ne amintește de înfricoșata Judecată. Ea ne-a trimis deja să învățăm de la vameș smeritul strigăt: „Doamne, milostiv fii mie, păcătosului!”. Ea ne-a îndemnat să nu ne lăsăm să cădem, ci, urmând fiului risipitor, să ne sculăm și să mergem la Milostivul Tată Ceresc și să-L rugăm să ne primească pe noi, cei nevrednici a ne numi fii ai

Lui, măcar ca pe niște năimiți. Ea se mai teme, însă, ca nu cumva, din neluare-aminte, să trecem nebăgate în seamă aceste lecții și să rămânem, din pricina împietririi inimii, încurcați în păcate. Aceasta este pricina pentru care acum, zugrăvind priveștița înfricoșatei Judecăți, ea vestește încă și mai răsunător: „Pocăiți-vă! Dacă nu vă veți pocăi, veți pieri cu toții. Iată, Dumnezeu a rânduit o zi în care va scoate la lumină cele ascunse într-un tineric, va descoperi sfaturile inimilor omenești și va răsplăti fiecăruia după faptele lui. Atunci nu va mai fi nici o cruțare pentru cei păcătoși. Vor intra într-o bucuria Domnului numai dreptii și numai cei ce s-au supus nefericirii de a cădea în păcate, dar apoi au adus pocăință nefățarnică și și-au îndreptat viața. Așadar, gândindu-vă la această zi înfricoșătoare, încetați să păcătuiți, pocăiți-vă și hotărâți-vă cu neclintire să umblați neabătut într-o poruncă a lui Dumnezeu”.

Și, cu adevărat, nici un adevăr nu are atâta putere să înmoaie inima nepocăită ca adevărul privitor la înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu. Vrajmașul știe asta și face fel de fel de viclenii pentru a ne aduce într-o stare în care fie să nu ne mai gândim deloc la această judecată, fie, dacă ne gândim vreodată, să ne gândim în treacăt, fără a duce acest gând până în inimă și fără a-l lăsa să-și desfășoare acolo deplina sa lucrare. Dacă amintirea judecății nu s-ar depărta de la noi, iar puterea ei ar fi primită cu toată inima noastră, n-ar mai fi păcătoși - sau oamenii ar păcătui numai din întâmplare, fără să vrea, pentru puțină vreme, și s-ar scula îndată după căderea cea neașteptată. Dar, iată, nu intrăm în voia lui Dumnezeu, drept care și păcătuim, și ne învechim în păcate prin nepocăință.

Veniți, deci, fraților, să-l întrecem în dibăcie pe vrăjmașul, care ne întunecă, și să hotărâm ca de acum înainte să ne aducem aminte de înfricoșata Judecată și să primim cu inima toată puterea ei și toată frica ei.

Să ne zugrăvim în minte priveștița înfricoșatei Judecăți și s-o purtăm cu noi neîncetat, în viața de zi cu zi vedem cerul deasupra noastră cu soarele și ceilalți luminători cerești, și celelalte fapte împrejurul nostru: la fel să ne punem rân-duială și în duh. Pe cer să îl vedem pe Dumnezeu Judecătorul cu nenumărații îngeri, iar împrejurul nostru pe toți fiii oamenilor, de la începutul lumii și până la sfârșitul ei, stând înaintea Lui cu frică și cutremur. Tot acolo sunt râurile de foc și cărțile conștiințelor deschise. Judecata e pregătită! Cu acest gând să umplem mintea noastră și să nu ne îndepărtăm luarea-aminte de la el. Sculându-ne din pat, să luăm aminte la sufletul nostru: „Cugetând la ziua cea înfricoșătoare, priveștează, suflete!"; iar atunci când mergem spre somn să ne spunem: „Iată, mormântul îmi stă înaintea; iată, moartea îmi stă de față". Și în fiecare zi să spunem cât de des: „Doamne, izbăvește-mă de muncile cele veșnice, de viermele cel rău și de tartar!" Căci fie că ne amintim sau nu de judecată, de ea nu vom scăpa. Dar dacă ne vom aminti, vom putea scăpa de hotărârile ei cele cumplite. Acest gând ne va învăța să ne îndepărtăm de ceea ce face judecata înfricoșătoare, și frica judecății ne va izbăvi de osânda cea înfricoșătoare.

Totul este ca acest gând să nu rămână în noi deșert; să-l adâncim și să primim cu inima și judecata, și învinuirea, și hotărârea judecății.

Oare acum e cineva care să judece drept cu privire la sine și să fie judecat drept de către ceilalți? Iubirea de sine ne ascunde de noi înșine și de judecata conștiinței noastre; trupul și înfățișarea cuviincioasă ne sunt scut în fața puterii de pătrundere a celor ce ne înconjoară. Uitând de Dumnezeu, ajungem să spunem, chiar dacă nu cu voce tare, ci în noi înșine: „Nu vede Dumnezeu!" La judecată nu va fi așa: nu ne vom mai putea ascunde nici față de noi înșine, și ceilalți ne vor vedea așa cum suntem de fapt în cuvinte, fapte și simțiri. Fiecare, văzându-se, va înțelege că este văzut de toți și este străbătut de ochii mai luminoși ca soarele ai lui Dumnezeu. Această conștiință a faptului că păcatele sale sunt văzute de către toți îl va covârși pe păcătos și va face ca pentru el să fi fost mai ușor dacă munții ar fi căzut și l-ar fi acoperit decât să stea, descoperit privirilor atât cerești cât și pământești.

Acum suntem inventivi la pogorăminte și ne dezvinovățim în fel și chip față de noi înșine, și față de ceilalți, și față de Dumnezeu. Atunci nu va mai fi loc pentru dezvinovățiri de nici un fel. Și conștiința noastră ne va spune: „De ce ai făcut așa?" Și în ochii celorlalți vom citi: „De ce te-ai purtat așa?" Și de la Domnul se va întipări în inimă mustrarea: „Așa se

cuvenea să faci?" Aceste osândiri și muștrări din toate părțile se vor îngrămădi în suflet, îl vor pătrunde și îl vor covârși -iar dezvinovățiri nu se vor afla și să ne ascundem nu va fi unde. Această nouă greutate - greutatea osândirii venite din toate părțile și căreia nu i se va putea răspunde prin nici un fel de îndreptățire - îl va împovăra în chip și mai nesuferit pe păcătosul lipsit de orice bucurie.

În vremea de acum, trăgănarea anchetei nu rareori ușurează soarta criminalului și dă nădejdea achitării. Dincolo nu va fi așa. Totul se va săvârși într-o clipă: judecata va fi fără anchetă, osânda - fără consultarea legilor, și împotriviri nu va fi. La porunca lui Dumnezeu, dreptii vor fi despărțiți de păcătoși ca oile de capre, și toți vor amuți, neavând ce să spună împotriva acelei judecăți și osânde. Va fi așteptată ultima lovitură dată celui păcătos - hotărârea: „Veniți, binecuvântaților!... Plecați, păcătoșilor!...” Hotărârea va fi fără întoarcere și cu neputință de schimbat, pecetluind soarta fiecăruia pe toți vecii cei nesfârșiți. Veci nesfârșiți va răsuna în urechile păcătosului osândit: „Pleacă, blestematule!...”, în vreme ce veci nesfârșiți îl va ferici pe drept cuvântul dulce: „Vino, binecuvântatule!” Această greutate a lepădării [respingerii] de către Dumnezeu este cea mai nesuferită greutate ce are să-i împovăreze pe păcătoșii nepocăiți.

Iată ce va fi! Și iată ce vrea să întipărească acum în inimile noastre sfânta Biserică! Deci, să primim în simțire ucu m această lipsă desăvârșită de bucurie a stării în care va intra păcătosul când va veni ziua cea de pe urmă - lipsa desăvârșită de bucurie în care îl va pune judecata, învinuirea și hotărârea ce se vor săvârși atunci: s-o primim în simțire și să tic îngrijim a scăpa de ea. Nimeni nu va putea să ocolească judecata. Totul va fi așa cum este scris. Cerul și pământul vor trece, iar cuvântul lui Dumnezeu despre faptul că ele vor trece și apoi va fi judecata, acest cuvânt nu va trece. Oare ne suntem nouă înșine vrăjmași? Nu cred. Deci, să ne grăbim a scăpa de necazul, chinul și deznădejdea cu care ne amenință ziua cea de pe urmă. Cum să scăpăm de ele? Fie prin dreptate, fie prin milostiva îndreptățire dată de Dumnezeu. Dacă nu ai dreptatea datorită căreia să poți sta împreună cu cei aliați de-a dreapta Judecătorului, sânguiește să te îndreptățești din timp înaintea lui Dumnezeu spălându-te în lacrimi de pocăință și curățându-te prin nevoințele lepădării de sine - și vei fi primit în numărul lor prin milostivirea îndreptățitoare, clacă nu prin dreptate.

Iată, deja începe vremea bineprimită pentru acest lucru! Deja s-a apropiat intrarea în Post-Împuținarea îndestulării trebuințelor trupești a fost rânduită anume spre a face mai mult pentru lucrările duhului. Deci, pregătiți-vă! Iar de ceea ce obișnuiește să strice săptămâna care vă stă înaintea, de relele obiceiuri ale lumii, feriți-vă pe cât vă lasă situația voastră lumească și neputințele caracterelor voastre, ca să purcedem pregătiți îndeajuns la alergarea postului și pregătiți rii pentru Sfânta împărtășanie, să ne statornicim întru curăție și să ne întărim puțința de a ne înfățișa pregătiți și înfricoșatului scaun al Judecătorului tuturor - Dumnezeu. Amin.

26 februarie 1861

8.

În aceeași Duminică

Așadar, va veni Judecătorul. Cu toții ne vom arăta înaintea judecății Lui ca să primească fiecare după cele ce a făcut în Irup, bune sau rele. Ce va fi atunci, fraților, cu noi? Ce anume va fi atunci cu fiecare din noi? Să ne mutăm acum cu gândul ucolo și să punem conștiința noastră să vadă aceasta dinainte.

Priviți! - Iată, înaintea noastră, față către față, stă Judecătorul Cel Drept și Nepărtinitor, în jur stă toată făptura înțelegătoare - și cerească, și pământească, în noi înșine se

văd limpede toate faptele noastre: pe fruntea noastră, pe ochi și gură, pe fiecare mădular și simț care a slujit ca unealtă pentru ele; și noi înșine vom vedea totul în noi înșine; și ceilalți vor putea vedea totul în noi; și ochiul lui Dumnezeu ne va păli unde. Nu vom avea unde să ne ascundem. - Judecata de obște a tuturor ne va îndreptăți sau ne va osândi. Această judecată va fi întărită de propria noastră judecată, iar amândouă vor fi pecetluite de judecata lui Dumnezeu, care va și rămâne pe vecie neschimbată și va hotărâ soarta noastră pentru totdeauna.

Deci, ce credeți? Ce va auzi urechea noastră într-acel ceas? Oare mângâietorul: „Vino, binecuvântatule” sau întristătorul: „Pleacă, blestematule”? De acea clipă nu vom scăpa, și hotărârea care va ieși atunci n-o vom putea schimba. Deci, să intrăm în conștiința noastră și să o întrebăm ce anume va lăsa ca să se audă: „pleacă” sau „vino”? Conștiința nu va începe să ne lingusească dacă vom vrea fără fățarnicie să ascultăm glasul ei fără ocolișuri și nu o vom amăgi prin îndreptățirea deșartă de sine. Iată, și Ochiul lui Dumnezeu vede limpede ce suntem noi în acest ceas și ce merităm - osândire sau îndreptățire - și face auzită mărturia Sa în urechea martorului lăuntric al faptelor noastre, care bagă de seamă cum sunt ele față de Dumnezeu și legea Lui cea veșnică! Deci, ce ne prevestește cu privire la hotărârea pe care o vom primi atunci acest martor lăuntric al faptelor noastre?

Veți spune, fără îndoială: „Cine este curat?” Păi, vedeți, tocmai asta e: să ne dăm seama că suntem necurați și să avem râvnă pentru curățirea noastră. Căci dacă în această clipă când conștiința noastră ne recunoaște drept necurați am sta la judecată și am auzi și de la noi înșine, și de la ceilalți, și de la Domnul o astfel de osândă asupra noastră, ce ar fi cu noi? Ar veni împlinitorii hotărârilor judecătii, ne-ar lega și ne-ar arunca în întunericul cel mai dinafară, unde e plânsul și scrâșnirea dinților! Chiar așa va și fi dacă nu ne vom îngriji de aici să schimbăm cumplita hotărâre ce ni se pregătește într-o hotărâre binevoitoare.

Nu mă întrebați cum se face asta - căci cine nu o știe? „Pocăiește-te, și de acum nu mai păcătui” - iată care e toată taina felului în care ne putem pregăti o hotărâre îndreptăți-toare la înfricoșata Judecată!

„Pocăiește-te”! Ce lucru mare și anevoios este? Toată lucrarea pocăinței stă în două cuvinte: „Am păcătuit, nu mai fac” - dar ce putere mare e ascunsă în această scurtă spusă! Dacă cineva chiar tăcând, doar în inima sa, ar rosti: „Am păcătuit, n-o să mai fac”, acest cuvânt lăuntric va răsună în întregul cer și va pricinui acolo o bucurie a tuturor locuitorilor cerești. Toți îngerii se bucură pentru un singur păcătos care se pocăiește, zice Domnul. Se bucură - dar pentru ce? Ei se bucură pentru acea negrăită bucurie cu care va fi veselit în Ziua Judecătii păcătosul care s-a pocăit. Strămtorarea, amarul, necazul ce îl așteaptă pe păcătos la judecată sunt îndepărtate de acest mic cuvânt de pocăință: „Am păcătuit, n-o să mai fac”!

Păcatul se întipărește în firea noastră, își lasă urmele în tot ce ne înconjoară și se înscrie în cartea vieții, în toate aceste locuri el se va vedea când va veni Ziua Judecătii și, răsfrân-gându-se asupra noastră, ne va atrage osânda, însă suspinul de pocăință și străpungere: „Am păcătuit, n-o să mai fac” îl șterge de peste tot, așa încât nici o urmă a lui nu va rămâne spre a ne înfiera. Gândiți-vă la o haină neagră care este spălată, frecată, clătită și apoi albită în așa fel că nici o urmă din negreala dinainte nu mai rămâne pe ea: la fel albesc și lacrimile pocăinței dimpreună cu mărturisirea firea noastră, spală de peste tot urmele păcatului, îl șterg chiar și din cartea judecătii, așa încât la judecată un mare păcătos se va arăta fără de păcat dacă a făcut pocăință și nicăieri nu se va mai găsi temei pentru osândirea lui, fiindcă pocăința le șterge pe toate.

Păcatele, rămânând în noi necurățite prin pocăință, ne pregătesc încă de aici o hotărâre pedepsitoare la judecată - însă pocăința, ștergând păcatele, schimbă încă de aici această hotărâre. Iată ce mare e puterea pocăinței. Dumnezeu l-a trimis pe proroc Iona la niniviteni cu amenințarea că peste trei zile cetatea Ninive va fi nimicită - însă ninivitenii s-au pocăit, și hotărârea lui Dumnezeu a fost schimbată. Regelui Ezechia un alt proroc i-a vestit hotărârea lui Dumnezeu privitoare la ceasul morții lui, dar regele s-a rugat suspinând cu lacrimi, și încă i s-a dat vreme de pocăință. Vedeți cum pocăința și întoarcerea cu lacrimi către Dumnezeu au

schimbat hotărârea deja luată a lui Dumnezeu? Și hotărârea pe care ne-o pregătesc pentru înfricoșata Judecată păcatele noastre și care este deja luată potrivit stării în care ne aflăm acum, o schimbă cu desăvârșire pocăința cu lacrimi și mărturisirea păcatelor noastre. Chiar așa, schimbă hotărârea: dar dacă noi nu ne vom schimba, ea va rămâne neschimbată, chiar dacă nu a venit vremea să fie împlinită ca atare, învechirea noastră în păcat întărește hotărârea lui Dumnezeu, iar pocăința o șterge și o nimicește. Să ne grăbim, deci, spre această pocăință mântuitoare, cât mai e timp!

Cât mai e timp: timpul acesta se va sfârși odată cu sfârșitul vieții noastre. Și cine poate spune când va fi acest sfârșit? Iată, deci: se cuvine să purcedem neîntârziat la pocăință. Domnul ne-a descoperit taina Judecății tocmai pentru ca, auzind despre cei osândiți la aceasta, fiecare să se uite la sine însuși, să-i pară rău pentru sine și să se grăbească a se mântui prin pocăință de această pieire veșnică. Oare Domnul vrea să ne osândească? Dacă ar fi vrut asta, nu ar fi venit pe pământ și nu ar fi rădat pătimiri și moarte pentru a noastră mântuire: însă de vreme ce e cu neputință să nu fie Judecată, iată că El ne-a vestit dinainte despre aceasta, parcă spunându-ne: „Uite ce va fi! Și uite ce trebuie să faceți ca să scăpați de necazul care vă așteaptă!” Domnul vorbește despre Judecată ca nimeni să nu fie osândit când va fi ea. Un judecător bun vestește din timp cetățenii ce vin la el pentru a se judeca să-și pregătească răspunsurile și să nu se încurce: și Domnul ne vestește despre Judecată ca să știm dinainte ce va fi acolo și să ne pregătim în așa chip ca să dăm răspunsuri mulțumitoare. Cum să dăm răspunsuri mulțumitoare? Nici nu vor fi atunci întrebări dacă aici, la mărturisire, la toate întrebările privitoare la păcate pe care le-am făcut cu adevărat, ne vom arăta recunoașterea și căința cu inimă curată, strigând din suflet: „Am păcătuț, n-o să mai fac!”

Deci, să intrăm, fraților, în aceste bune hotărâri ale lui Dumnezeu cu privire la noi. Să zugrăvim priveliștea Judecății în amintirea noastră și să umblăm sub ea ca sub un cort. Ea ne va învăța cum să scăpăm de osândă la Judecata aceea. Sfinții Părinți, care au fost plini de râvnă pentru desăvârșirea creștină, au înrădăcinat atât de adânc în mintea lor pomenirea Judecății încât petreceau nedespărțiți de ea, orice ar fi făcut. Și la rugăciune nu stăteau altfel decât punându-se cu gândul la înfricoșata Judecată, înaintea feței Domnului, Judecătorului gata să rostească hotărârea ultimă cu privire la ei - și, simțindu-se în starea aceasta, strigau neconținut: „Doamne, miluiește! Doamne, miluiește!” Trezindu-se din somn, ei cântau: „Iată, Mirele vine!” Mergând spre somn, strigau: „De Judecata Ta, Doamne, mă tem, iar a face rău nu mai conțenesc!” Și în fiecare ceas al zilei, chiar în orice treabă ar fi făcut, întâlnindu-se în fiecare clipă cu priveliștea Judecății, pe care o purtau în minte, ei plângeau de două ori mai tare către Domnul: „Doamne, miluiește! Doamne, miluiește!” Prin aceasta, ei dobândeau inimă înfrântă și smerită, care nu va fi urgisită. Neîncetatele lacrimi de străpungere spălau sufletul lor de toată necurăția și îi înfățișau curați și desăvârșiți înaintea Domnului, Celui Milostiv și Doritor de mântuirea noastră.

Să mergem și noi pe aceeași cale a pomenirii înfricoșatei Judecăți! Ea va naște frângerea inimii, străpungerea și lacrimile, care vor stinge focul pregătit nouă de către păcatele noastre, dacă acestea vor rămâne neplânse. Amin.

23 februarie 1864

9.

În aceeași Duminică

(după cuvântul sf. Efreml Șirul la a doua Venire)

Frații mei iubitori de Hristos! Ascultați despre cea de-a doua și înfricoșată Venire a Stăpânului nostru Iisus Hristos. Mi-am amintit de acest ceas și m-am cutremurat de frică mare gândindu-mă la ceea ce se va descoperi atunci. Cine va zugrăvi, ce limbă va povesti aceasta? Ce auz va încăpea în sine cele auzite? Atunci i, împăratul împăraților, sculându-Se de pe scaunul slavei Sale, Se va pogorâ să cerceteze pe toți locuitorii lumii, să încheie socotelile

cu ei și, așa cum se cuvine unui Judecător, celor vrednici să le dea bună răsplată, iar pe cei ce au meritat; pedeapsă să îi supună chinurilor. Când mă gândesc la asta, mădularele mele sunt cuprinse de frică și mă părăsesc de tot puterile, îmi dau lacrimile, glasul îmi pierde, limba mi se întepenește și gândurile mele amuțesc.

Asemenea minunii mari și înfricoșate nu au fost de la începutul făpturii și nu vor fi întru toate neamurile [până la sfârșitul generațiilor]! Se va împlini vremea, va bate ultimul ceas al ființării lunii: un râu de foc va curge cu repeziciune, asemenea unei mări cumplite; va mistui munții și codrii și va arde tot pământul și toate lucrurile care sunt pe el. Atunci, de acest foc se vor împiușina râurile, iar izvoarele vor seca - în timp ce acolo, sus, sstelele vor cădea, soarele se va întuneca, luna va trece și cerul *se va înfășură precum un sul* (Isaia 34, 4). Cine va afla în sine atâta tărie încât să poarte fără cutremur zdrobitor gândul la această schimbare înfricoșată a feței întregii făpturi?

Apoi se va auzi glasul de trâmbiță, ce va întrece orice tunet - glas care cheamă și trezește pe toți cei adormiți din veac, dreپți și nedreپți. Și într-o clipită de ochi toată suflarea omenească se va scula de la locul său, și toți oamenii de la cele patru margini ale pământului vor fi adunați la judecată: fiindcă va porunci marele împărat, ce are stăpânirea peste toată făptura - și îndată vor da cu frică și cu cutremur: pământul pe morții săi, iar marea pe ai săi. Ce au sfășiat fiarele, ce au mâncat peștii, ce au ciugulit păsările - totul se va arăta într-o clipită de ochi, și nici un fir de păr nu va lipsi.

Iată, s-au adunat cu toții - și în tăcere plină de cutremur așteaptă arătarea slavei Marelui Dumnezeu-Judecătorul (Tit 2, 13), a Cărui pogorâre se va descoperi prin arătarea seninului Fiului Omului (Matei 24, 36) - prin arătarea Crucii, a acestui sceptru al împăratului Celui Mare, pe care văzându-l, toți vor pricepe că în urma lui are să Se arate și însuși împăratul. Și, chiar așa, curând după aceea, se va auzi din înaltul cerurilor: „Iată, Mirele vine (Matei 25, 6); iată, Se apropie Judecătorul; iată, Se arată împăratul; iată, Dumnezeul tuturor vine să judece viii și morții!” Atunci, frații mei, de acest glas se vor cutremura temeliiile pământului, de la o margine la alta; atunci asupra fiecărui om va veni strâmtorare și frică și mirare de la așteptarea a ceea ce va veni peste lume. Atunci vor veni îngerii, se vor aduna cetele arhanghelilor, heruvimilor și serafimilor, și toți cei cu mulți ochi vor striga cu tărie și cu putere: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, Cel ce era, Cel ce este și Cel ce vine, Atotțiitorul (Apocalipsa 4, 8)!” Atunci toată făptura din cer și de pe pământ și de sub pământ va striga cu cutremur: „Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului (Matei 21,9)!” Atunci se vor deschide cerurile și Se va descoperi împăratul împăraților, Dumnezeul nostru Cel Preaminunat și Preaslăvit, asemenea unui fulger înfricoșat, cu putere multă și slavă neasemănată, precum a propovăduit și Ioan Cuvântătorul de Dumnezeu, zicând: „Iată, vine cu norii cerului, și-L va vedea tot ochiul, și cei ce L-au străpuns, și vor plânge înaintea Lui toate semințiile pământului (Apocalipsa 1,7)!”

Ce frică și cutremur și zăpăceală vor fi în acea zi! Cine va suferi priveliștea aceea! Și cine va răbda să-L vadă pe Cel de fața Căruia fug cerul și pământul (Apocalipsa 20, 11)?- Cerul și pământul fug! Dar cine, după asta, va fi în stare să se țină pe picioare? Și unde vom fugi noi, păcătoșii, când vom vedea scaunele puse și pe Stăpânul tuturor vecilor șezând, când vom vedea nenumăratele oștiri stând în jurul scaunului cu frică? Fiindcă atunci se va împlini prorocia lui Daniil: „Văzut-am până ce s-au pus scaunele și a șezut Cel Vechi de zile... Mii de mii slujeau Lui și zeci de mii de zeci de mii stăteau înaintea Lui: Judecătorul a șezut, și cărțile s-au deschis (Daniil 7, 9-10)”.

O, strâmtorare! O, chin și întristare a duhului! Se descoperă nefățarnica judecată și se deschid acele cărți înfricoșate unde sunt scrise și cuvintele noastre, și faptele noastre, și tot ce am grăit și am făcut în această viață, și ceea ce socoteam să ascundem de Dumnezeu, Cel care cercetează inimile și rărunchii (Apocalipsa 2, 23). - O, de câte lacrimi avem nevoie în vederea aceluia ceas! Atunci vom vedea cu ochii noștri de o parte negrăita împărăție a cerurilor, iar de cealaltă -chinurile veșnice; iar în mijloc, toată seminția și toată suflarea omenească, de la strămoșul Adam până la ultimul născut. Acolo toată omenirea va fi pusă între împărăție și

osândă, între viață și moarte, între rai și iad. Toți vor fi în așteptarea înfricoșatului ceas al Judecății, și nimeni nu va fi în stare să ajute nimănui.

Atunci se va cere de la fiecare mărturisirea credinței: botezul îndatorează la credință curată de orice erezie. Mari sau mici, toți am mărturisit deopotrivă credința și am primit sfânta pecete; toți deopotrivă ne-am lepădat de diavol, suflând asupra lui, și toți deopotrivă am dat făgăduință lui Hristos, închinându-ne Lui. Lepădarea pe care o dăm la sfântul botez se arată în puține cuvinte, însă prin gândul din ea e multcuprinzătoare: fiindcă în puține cuvinte ne lepădăm de toate -ne lepădăm nu de unul, nu de două, nici de zeci de lucruri rele, ci de tot ce se numește „rău”, de tot ce e urât lui Dumnezeu; ne lepădăm de satana și de toate lucrurile lui. De care lucruri? Ascultă: de curvie, de preacurvie, de necurăție, de minciună, de furt, de zavistie, de mânie, de hulă, de vrajbă, de ceartă, de gelozie, de beție, de grăire în deșert, de trufie, de iubirea de deșertăciune, de batjocuri, de cântecele drăcești, de stricarea copiilor, de ghicit, de chemarea duhurilor. De toate acestea și de cele asemenea acestora, de toate lucrurile cunoscute de către toți ca lucruri și învățături diavolești, ne lepădăm prin lepădarea făcută la sfântul botez. Tocmai această lepădare și bună mărturisire se vor cere de la noi în acel ceas și acea zi, fiindcă scris este: „Din cuvintele tale te vei îndreptăți (Matei 12, 37)”; și mai spune Domnul: „Din gura ta te voi judeca, slugă vicleană (Luca 19, 22)”.

Tocmai aceste cuvinte ale noastre fie că ne vor osândi, fie că ne vor îndreptăți în ceasul acela. Potrivit lor va fi tras la răspundere fiecare, după cinul său. Episcopii vor fi întrebați și despre viața lor, și despre turma lor: de la fiecare se vor cere oile cele cuvântătoare pe care le-a primit de la începătorul păstorilor, Hristos. De asemenea, și presbiterii vor da răspuns pentru Biserica lor, precum și diaconii. Și fiecare credincios va da răspuns pentru sine și pentru casa lui, pentru soția, pentru copiii, pentru slugile și slujnicele sale, să arate dacă i-a crescut în certarea și învățătura Domnului, precum a poruncit Apostolul (Efeseni 6, 4). Atunci vor fi întrebați împărații și boierii, bogații și săracii, marii și micii de toate faptele pe care le-au făcut: fiindcă scris este că „toți vor sta înaintea judecății lui Hristos (Romani 14, 10)”, „ca să primească fiecare după cele ce a făcut în trup, fie bune, fie rele (2 Corinteni 5, 10)”.

Dar ce va fi după ce au să fie cercetate și date în vileag faptele tuturor înaintea îngerilor și oamenilor, aceasta fără lacrimi și tânguiri nici nu se poate povesti, fiindcă va fi deja cel de pe urmă lucru. Atunci Judecătorul ne va despărți unul de altul așa cum desparte păstorul oile de capre. Cei ce au apte bune și roade bune vor fi despărțiți de cei neroditori și păcătoși, și se vor lumina ca soarele. Aceștia sunt cei care au iubit poruncile Domnului, au fost milostivi, iubitori de săraci, iubitori de orfani, care au îmbrăcat pe cei goi, au cercetat pe cei închiși în temniți, au apărat pe cei împilați, au îngrijit de cei bolnavi, care au plâns, așa cum a zis Domnul (Matei 5, 4), care au sărăcit de dragul bogăției păstrate lor în ceruri, care au iertat greșelile fraților, au păzit pecetea credinței nesfârșită și curată de toată erezia. Pe aceștia îi va pune Domnul de-a dreapta, iar pe capre de-a stânga - anume pe cei care s-au arătat neroditori, l-au mâniat pe păstorul cel bun, n-au luat aminte la cuvintele începătorului păstorilor, au fost semeți, lacomi, iubitori de plăceri, care în vremea de acum, a pocăinței, joacă și se răsfață ca niște capre și toată vremea vieții lor o cheltuiesc în îmbuibare, beție, în toate desfătările și plăcerile, iar către nevoiași sunt nemilostivi, asemenea bogatului care nu s-a îndurat de săracul Lazăr.

După ce îi va fi despărțit astfel pe toți, Domnul va spune: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii (Matei 25,34)!” Iar cei care se vor afla de-a stânga vor auzi această osândă amară și aspră: „Plecați de la Mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care a fost gătit diavolului și îngerilor lui (41)!” „Și vor merge aceștia în muncile cele veșnice, iar dreptii în viața veșnică (46)”.

Tocmai de această cumplită despărțire mi-am amintit, și nu pot să o sufăr. Cei ce aveți lacrimi și străpungere, plângeți, fiindcă în acel ceas înfricoșat cu amarnică despărțire vor fi despărțiți toți unul de altul și fiecare va merge într-o sălășluire de unde nu este întoarcere. Atunci vor fi despărțiți părinți de copii, prietenii între ei, soți de soții, și chiar cei care s-au jurat că nu se vor despărți în veci. Atunci păcătoșii vor fi, în cele din urmă, izgoniți de la

judecată și vor fi duși la locul muncilor de către îngeri nemilostivi, primind de la ei îmbrânceli, bătaii, scrâșnind din dinți, întorcându-se din ce în ce mai des ca să îi vadă pe drepti și bucuria de care au fost despărțiți ei înșiși. Și vor vedea lumina cea negrăită, vor vedea frumusețile raiului, vor vedea marile daruri pe care le primesc de la împăratul slavei cei ce s-au nevoit întru bine. După aceea, în-depărtându-se treptat de toți dreptii, de prieteni și cunoscuți, vor fi ascunși, până la urmă, și de Dumnezeu însuși, pierzând de-acum puțința să mai vadă bucuria și lumina cea adevărată, în cele din urmă, se vor apropia de locurile chinurilor de nedescris, și acolo vor fi despărțiți și împrăștiați.

Atunci vor vedea că sunt cu desăvârșire părăsiți, că a pierit pentru ei orice nădejde și nimeni nu poate să le ajute ori să mijlocească pentru ei. Atunci, în cele din urmă, vor spune cu lacrimi amare, tânguindu-se: „O, câtă vreme am pierdut în lenevire și cum ne-a amăgit pe noi orbirea noastră! Pe pământ Dumnezeu vorbea prin Scriptură, și noi n-am luat aminte; aici strigăm, iar El își întoarce fața de la noi! Ce folos ne-au adus marginile pământului? Unde e tatăl care ne-a zămislit? Unde e mama care ne-a adus pe lume? Unde sunt frații? Unde sunt prietenii? Unde e bogăția? Unde e zarva omenească? Unde-s ospețele? Unde sunt chefurile cele cu mulți oameni? Nu este ajutor de nicăieri; am fost părăsiți de toți: și de Dumnezeu, și de sfinți. Și pentru pocăință deja nu mai e vreme; și de la lacrimi nu mai e folos. Am striga: «Mântuiți-ne, dreptilor! Mântuiți-ne, Apostoli, Prooroci, Mucenici! Mântuiește-ne, ceată a patriarhilor! Mântuiește-ne, cin al celor care s-au nevoit! Mântuiește-ne, cinstită și de viață făcătoare Cruce! Mântuiește-ne și Tu, Stăpână de Dumnezeu Născătoare, Maică a Iubitorului de oameni Dumnezeu!» Am striga astfel; însă de acum nu ne mai aud! Și chiar dacă ei ne aud, ce folos? Căci de acum s-a terminat cu orice mijlocire", în astfel de sfâșieri ale deznădejzii lipsite de orice bucurie fiecare va fi dus în cele din urmă chiar împotriva voii sale la locul chinurii pe care și l-a pregătit prin faptele sale rele, „unde viermele lor nu moare și focul nu se stinge (Marcu 9,48)".

Iată, ați văzut ce pregătim pentru noi înșine? Iată, ați auzit ce dobândesc cei nepăsători, leneși, nepocăiți? Ați auzit cum vor fi batjocoriți cei ce batjocoresc poruncile Domnului? Ați auzit cum amăgește și înșeală pe mulți această viață stricătoare de suflet? Deci, să ne îngrijim a sta fără de osândă înaintea înfricoșatei Judecăți în acel ceas cutremurător și cumplit. Despre această zi și acest ceas înfricoșat au prevestit sfinții Prooroci și Apostoli; despre această zi și acest ceas înfricoșat strigă și mărturisește Dumnezeiasca Scriptură de la o margine la alta a pământului, în biserici și în tot locul. De ce? Ca pe toți să îi roage: „Băgați de seamă, privegheați, luați aminte, trezviți-vă, rugați-vă, fiți milostivi, pocăiți-vă și vă pregătiți, că nu știți ziua, nici ceasul în care va veni Fiul Omului (Matei 25, 13). Luați aminte la voi înșivă să nu se îngreuneze inimile voastre cu satul mâncării și cu beția și cu grijile lumii, și fără veste să vină asupra voastră ziua aceea (Luca 21, 34). Lăsați calea cea largă, ce duce în pierzare, și intrați pe calea cea strâmtă, care duce în viață (Luca 13, 24). Necăjit este umbletul pe această cale, dar fericită odihna la care se ajunge; cumplit este, însă răsplata-i bucuria; cu strâmtorare este, dar locul de odihnă e întins. Umblarea pe ea: pocăința, postul, rugăciunea, privegherea, smerita cugetare, nepăsarea de trup, grija de suflet, milostivirea, plânsul, suspinarea, plecarea genunchilor, ostenele și toată reaua pătimire. Umblarea pe această cale: a fi muștrat și a răbda, a fi urât și a nu nutri ură, a pătimi și a plăti cu binele, a ierta, a-ți pune sufletul pentru prieteni și, în cele din urmă, a îți vărsa și sângele pentru Hristos, dacă împrejurările o cer. Dacă va merge cineva pe această cale strâmtă, el va primi răsplata cea fericită, căreia nicicând Anu va fi sfârșit. Iar calea largă și ușile cele încăpătoare duc în pierzare. Umblarea pe ea este acum veselitoare, iar pe cealaltă lume - mahnicioasă; aici - ușoară, iar pe cealaltă lume - necăjită; aici dulce, iar pe cealaltă lume - grea și cu suferințe. Această umblare pe calea largă este: curvia, preacurvia, necurăția, râvna cea rea, zavistia, iuțimea, certurile; de asemenea, batjocurile, poreclirea, veseliile lumești, dansurile, veșmintele prisositor de bogate, petrecerile costisitoare, cântările nelegiuite, paturile moi, îmbuibarea, ura de frați și - lucrul cel mai rău - nepocăința și neaduce-rea-aminte de ieșirea din această viață. Mulți umblă pe această cale și vor găsi cu toții limanul vrednic de ea: în locul desfătării

foamete, în locul tihnei suferința, în locul râsului tânguire, în locul veselelor chefuri petrecerea cu dracii împreună, în locul caselor luminate și pline de prisositoare bogăție întunericul cel mai dinafară și gheena focului". La acest sfârșit al căii celei largi gândind, fraților, să ne abatem de la ea și să îl ascultăm pe Domnul, Care grăiește: „Nevoiți-vă să intrați prin ușa cea strâmtă (Luca 13, 24)".

Asta să ne învețe aducerea-aminte de Judecata cea înfricoșată. Această zi păstrându-o în minte, sfinții mucenici nu și-au cruțat trupul, iar alții în "pustii și munți s-au nevoit și se nevoieșc în post și feciorie. Această zi avându-o în minte, fericitul David în fiecare noapte uda cu lacrimi așternutul său și îl ruga pe Dumnezeu, grăind: „Doamne, să nu intri la judecată cu robul Tău - căci dacă vei voi să faci aceasta, nu se va îndreptăți înaintea Ta tot cel viu (Ps. 142, 2)". Să purcedem, fraților, și noi la această nevoieșcă, câtă vreme nu a sosit încă acea zi. Să ieșim întru întâmpinarea feței Dumnezeului nostru prin mărturisire, pocăință, rugăciuni, post, lacrimi, primire de străini. Să ieșim întru întâmpinarea feței Lui până ce n-a venit în chip văzut și nu ne-a aflat nepregătiți. Să nu încetăm a aduce pocăință, a-L ruga fără încetare pe Domnul și a ne pregăti de întâmpinarea Lui - toți deopotrivă: bărbați și femei, bogați și sărmani, robi și slobozi, bătrâni și tineri.

Luați seama, nimeni să nu spună: „Am păcătuit mult, pentru mine nu mai este iertare!" Cel care spune asta nu știe că Dumnezeu este Dumnezeul celor care se pocăiesc și a venit pe pământ să cheme nu pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință (Luca 5, 32). Dar, luați seama, nimeni să nu îndrăznească nici să spună: „Eu n-am păcătuit!" Cel care spune asta este orb. Nimeni nu este fără de păcat, nimeni nu este curat de întinăciune, nimeni dintre oameni nu este slobod de vină, afară doar de Cel ce, Bogat fiind, pentru noi a sărăcit. Așadar, să nu bolim de îndreptățirea de sine, dar nici, recu-noscându-ne păcatele, să ne deznădăjduim de mântuire. Am păcătuit? Să ne pocăim. De o mie de ori am păcătuit? De o mie de ori să aducem prinosul pocăinței. Dumnezeu se bucură de orice faptă bună, și mai vârtos pentru sufletul care se pocăiește: fiindcă Se pleacă întreg spre el, îl primește chiar cu mâinile Sale și îl cheamă, grăind: „Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi!"

Auzind aceste bune făgăduințe și acest preadulce glas al Mântuitorului sufletelor noastre, veniți să ne închinăm și să cădem la El, mărturisindu-ne păcatele. Să nu ne lenevim și să nu încetăm a striga cu lacrimi ziua și noaptea: fiindcă El e Milostiv și Nemincinos, și fără îndoială va face răsplătire pentru cei ce strigă către Dânsul ziua și noaptea. El este Dumnezeul celor ce se pocăiesc - Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Căruia este slava în veci. Amin.

7 februarie 1865

10.

În Duminica lăsatului sec de brânză

„Adu-ți aminte de unde ai căzut!" Așa îi spune Domnul îngerului Bisericii din Efes în Apocalipsa lui Ioan Teologul. Adu-ți aminte, însă, nu cu ușurătate și nepăsare, ci în așa chip încât să afli în aceasta imbold spre pocăință și întoarcere la faptele bune de mai înainte. „Adu-ți aminte de unde ai căzut, și pocăiește-te, și fă faptele cele dintâi (Apocalipsa 2, 5)". Iată, această poruncă ar trebui insuflată neîncetat fiecărui om și întregii omeniri căzute. Adu-ți aminte de fericirea dintru început a celor întâi-zidiți, fericire mare și cu neputință de povestit, care a fost pierdută prin cădere, și prin aceasta să stârnești în tine râvna și grija de a te scula și a redobândi ceea ce ai pierdut. Bolnavul, de pildă, aducându-și aminte de plăcuta stare a sănătății, dorește mai cu osârdie însănătoșirea; cel robit, amintindu-și bucuria libertății, caută

eliberarea; cel sărăcit, amintindu-și de tihna îndestulării, folosește toate mijloacele pentru a se îmbogăți din nou. Cred că nimeni n-ar fi nepăsător și lenevos de mântuirea sa dacă nu i s-ar împușina aducerea-aminte de acest fapt: ce bine era înainte de cădere și ce rău am ajuns după cădere!

Bineînțeles, această aducere aminte ne-ar putea arunca în deznădejde dacă nu am avea la îndemână mijloacele de a ne-îndrepta starea: dar iată, bunătatea cea grijulie a lui Dumnezeu a rânduit pe pământ chip de sculare și l-a apropiat de noi - chip de sculare pe care ne putem bizui, pe care mulți l-au încercat deja și care și-a arătat în privința lor puterea sa cea minunată, în starea în care ne aflăm, aducerea-aminte de starea din care am căzut este același lucru cu stârnirea setei atunci când înaintea ochilor se află un izvor de apă curată, ori stârnirea foamei atunci când înaintea ochilor se află un ospăț îmbelșugat. Și iată scopul cu care ni se înfățișează în fiecare an, înainte de începutul Marelui Post, istoria căderii protopărinților. Prin aceasta ni se spune: „Amintiți-vă cum erați înainte, cum v-ați făcut acum, și umpleți-vă de râvnă pentru scularea din această stare! Iată, acum este vremea bineprimită; iată, acum este ziua mântuirii!”

Dar iată, parcă în ciuda purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru noi, din toate adevărurile mântuitoare, de care puțin ne amintim, cel mai puțin ne amintim de căderea cu care am căzut în persoana protopărinților noștri - de parcă totul ar fi așa cum trebuie să fie. Uitare vrednică de plâns - la fel de plâns ca și atunci când o fiică de împărat, fiind atrasă către lucruri josnice, pierzând din această pricină mila tatălui său și căzând într-o stare înjosită, ar ajunge la o asemenea nesimțire încât ar uita că nu se află la locul său: cu atât mai mult cu cât are și casa împărătească înaintea ochilor, și mijloc de a-l face milostiv pe împărat se găsește, și se știe că împăratul este gata să își primească înapoi fiica și să-i dea iarăși tot ce avea. În aceeași stare se află și sufletul nostru, care este zidit după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, atunci când el nu păstrează în gândul său felul în care era la început și felul în care a ajuns acum, și nu vrea să se folosească de mijloacele dăruite lui pentru întoarcerea la vrednicia dintâi. El a fost pus întru lumina cunoștinței, iar acum este împresurat de întunericul necunoștinței, îndoielii și rățacirii. A fost plin de pace a gândurilor, a dorințelor și conștiinței, iar acum în el se dă o luptă a gândurilor cu dorințele, a gândurilor și dorințelor cu conștiința - luptă din care el primește rană după rană. A fost în el dulce tihnă și deplină mulțumire, iar acum o patimă după alta lovesc inima, chiar în timp ce aceasta se așteaptă ca prin îndestularea patimii să capete plăcere. De la această neorânduială dinăuntrul sufletului vin și amărăciunile, nevoile, suferințele, nereușitele, neorânduielele din afară. Oare acesta este raiul desfătării, în care ți se cuvenea să fii, suflete, după nașterea și menirea ta? Deci, amintește-ți de unde ai căzut și pocăiește-te! Cât de nefirească e starea noastră de acum ar trebui să simtă, pare-se, fiecare, necăjindu-se toată viața și încercând greutăți și lipsuri de tot felul: și totuși, nu se întâmplă așa. Unii se obișnuiesc atât de mult cu starea lor de cădere încât nici prin gând nu le trece că n-ar fi trebuit să fie așa, chiar încearcă să aducă dovezi cum că nici nu trebuie să fie altfel. Ce jalnic!

Jalnici sunt toți cei ce nu-și simt căderea și nu caută scularea. Cu atât mai jalnici sunt creștinii și cei care trăiesc având în față creștinismul, în față noastră este casa mântuirii, și în ea ne-am împărtășit deja de puterile tămăduitoare ce lucrează în ea; este un lucru jalnic dacă am ieșit din ea, gustând mâncarea ce ne-a adus pierzarea. Dar e un lucru și mai jalnic dacă, stând afară, privim cu nepăsare pierderea și în lenevia noastră nu năzuim să intrăm înauntru iarăși și să ne -desfătăm de bunătățile aflate acolo. Așadar, treziți, fraților, sufletele voastre, dacă au adormit. Treziți-le zicând: „Scoală-te, suflete adormit și istovit în păcate - scoală-te, și te va sfinți Hristos! Ai fost deja sfințit, și știi ce mare este fericirea celor sfințiți! Umple-te iar de râvnă pentru același lucru și scoală-te! Iată, acum este vremea bineprimită, iată, acum este ziua mântuirii!”

Am căzut prin mâncare, să ne străduim a ne ridica prin post; am căzut prin părerea de sine, să ne sculăm prin defăimarea de sine; am căzut prin nepocăință, să ne sculăm prin lacrimile străpunerii; am căzut prin lenevie și uitare de Dumnezeu, să ne sculăm prin grija de

mântuire și frica de Dumnezeu; am căzut dedându-ne plăcerilor, să ne sculăm prin viețuire aspră și îndurare de bună voie a lipsurilor; am căzut prin înstrăinarea de Biserică, să ne sculăm prin mersul în casa lui Dumnezeu; am căzut ascultând cântece rușinoase și îngăduindu-ne să dansăm, să ne sculăm prin ascultarea cântecelor bisericești și prin metanii dese; am căzut prin multa vorbire, să ne sculăm prin tăcere; am căzut prin împrăștiere, să ne sculăm prin însingurare și păzirea luării aminte; am căzut prin ascultarea de vorbe deșarte și citirea de cărți deșarte, să ne sculăm prin ascultarea Cuvântului lui Dumnezeu și citirea de cărți mântuitoare.

Iată, încă puține ceasuri și va veni vremea mântuitoare a Postului, ce cheamă la sculare. Să ne folosim de ea așa cum ne arată mama noastră cea înțeleaptă și grijulie, sfânta Biserică. Să ne folosim de ea, fiindcă nu știm de ni se va mai da o vreme ca aceasta - și cine vrea să rămână în cădere și să se înfățișeze în cealaltă viață căzut? Acesta, poate, e cel din urmă an când mai suntem lăsați între cei vii, poate-poate vom aduce roadele pocăinței, poate-poate ne vom îndrepta. Și dacă nici acum nu ne vom îndrepta, vom fi tăiați și aruncați în foc. Având acest lucru în gând, să luăm hotărârea ca de acum, intrând în Post, să intrăm și în nevoițele sculării din cădere. Asta cere de la noi Domnul; asta așteaptă sfânta Biserică, asta doresc toți sfinții lui Dumnezeu, ce se gândesc la noi cu grijă și privesc cu împreună-pățimire la abaterile vieții noastre! Amin.

5 martie 1861

11.

În aceeași Duminică

Sfânta Biserică ne aduce acum aminte de căderea proto-părinților. Scopul pe care îl urmărește ea prin aceasta este și ca, amintindu-ne că ne aflăm într-un loc de surghiun, să ne umflăm în pene și să ne semețim mai puțin, și în loc de asta să ne smerim și să ne umilim mai mult; dar este mai ales acela ca, trecând cu gândul de la căderea protopărinților la propria noastră cădere, să ne aprindem cu duhul de râvnă pentru sculare și redobândirea a ceea ce am pierdut prin cădere. De aceea a și fost rânduită pomenirea căderii protopărinților înainte de începutul Postului Mare, care este, mai mult decât oricare, vreme de pocăință și îndreptare, în acest răstimp suntem datori să ascultăm gingașul glas, împreună-pătimitor față de noi, al mamei-Biserici, cu care ea glăsuiește, parcă, fiecăruia dintre noi: „Ai căzut? Scoală-te! Iată, ți se deschide ușa postului și a pocăinței: îmbărbătează-te, intră cu îndrăznire și aleargă această alergare [cursă] fără a te cruța!”

Pe lângă niște fii adevărați ai Bisericii nici nu ar fi nevoie de atâta stăruință pentru a-i face să ia aminte la această chemare; dar ce să facem cu sufletul nostru nepăsător și trândav? Nu aude, sau auzind nu ia aminte, sau dacă ia aminte găsește dezvinovățiri fel și fel ca să nu facă faptele la care e chemat pentru binele lui. Să intrăm, deci, în sufletul nostru și să-l înduplecăm să nu lase să treacă în zadar Postul acesta, ci să se folosească de el spre a se pocăi și a se îndrepta.

Nu știi cum s-a încetățenit la noi așa o rânduială, că doar în post devenim puțin mai serioși, numai în post dobândim gânduri de grijă pentru mântuirea noastră. Altcândva ne îngăduim să facem ce avem chef, câteodată cu foarte multă lărgime, nu fără de păcat, socotind că păcat nu avem - iar prin post gândul se trezește cumva de la sine; poftele recunosc drept legiuită măsura ce le înfrânează și se supun ei, chiar dacă nu întotdeauna fără cârtire. Și grijile multe amuțesc, ieșind în schimb la rampă grija pentru singurul lucru de trebuință, ce-și înfățișează cerințele (chiar dacă uneori cu sfiiciune, ca un copil speriat). O astfel de bună rânduială adie de obicei asupra noastră sfântul Post; și este greu să credem că cineva l-ar lăsa să treacă fără să dobândească roadă. Se întâmplă totuși ca, în ciuda înrâuririi mântuitoare a Postului, chiar în ciuda silinței de a ne îndrepta pe care o resimțim în vremea lui, pentru unii el să nu se numere între zilele de mântuire. Cine n-are nevoie și cine nu simte trebuința de a îndrepta în sine ceea ce e neîndreptat? Dar vine cruțarea de sine - mama nepăsării și lenevicii -

și înăbușă toate mișcările bune. Și iată că începem să amânăm împlinirea acestor cerințe: la început de pe o zi pe alta, apoi de pe prima săptămână a Postului pe a doua sau pe a treia, de pe a treia pe a patra sau pe ultima, iar în ultima apare nu știu ce piedică sau nu știu ce pretext și amânare mai născocoște lenevia vicleană. Astfel trece tot Postul fără ca omul să se fi mărturisit și împărtășit. Ei, dar dacă am irosit vremea Postului, în alt răstimp greu de crezut că ne vom îndeletnici cu lucrarea mântuirii. Dacă în Post, când totul este cât se poate de potrivit pentru această lucrare, nu facem asta, de unde să ne apucăm de această lucrare după Post? Și așa, vom trăi iarăși în nepăsare și lenevie, în aceleași deprinderi și patimi păcătoase, mâniind pe Dumnezeu la fel ca înainte, până la următorul Post - și cine știe dacă o să trăim ca să-l apucăm? Ce se va întâmpla dacă o să murim în stare păcătoasă și nepocăită?

Se poate spune că am trăit ca să apucăm acest Post: să mulțumim Domnului pentru această milă, dar să ne și grăbim a ne folosi de ea. Bineînțeles, pentru mântuirea noastră a binevoit astfel Domnul, în ciuda vieții noastre nepăsătoare și trândave. Răstimpul vieții noastre nu e în stăpânirea noastră, ci este în puterea lui Dumnezeu: iar Domnul lungește ori scurtează viața noastră după cum are de așteptat sau nu de la noi vreun bine. „Cei necredincioși și păcătoși nu își vor înjumătăți zilele lor”, adică nu vor trăi nici jumătate din timpul pe care l-ar fi trăit dacă ar fi bineplăcut lui Dumnezeu. Fiecare dintre noi e în Biserica lui Dumnezeu ceea ce este un pom în livadă: cei ce trăiesc în chip plăcut lui Dumnezeu sunt pomii roditori, iar cei nepăsători și leneși sunt pomii neroditori. Grădinarul se uită la pomul neroditor un an, se uită doi, se uită trei, apoi îl taie și îl aruncă în foc. Așa se întâmplă și cu noi: Domnul așteaptă de la noi roadele pocăinței un an, așteaptă doi, așteaptă trei - și apoi, văzând că de la noi nu vine nici un bine, ne dă pe mâna morții și prin aceasta ne trimite la dreapta răsplătire care așteaptă pe nepăsători. Amintiți-vă pilda Mântuitorului despre smochinul cel neroditor (Luca 13, 6-7). Stăpânul spune grădinarului: „Iată, este al treilea an de când vin și nu văd rod în acest smochin: taie-1, de ce să mai ocupe locul în zadar?” Grădinarul l-a rugat să mai lase pomul neroditor încă un an, poate va aduce roadă; și dacă nici atunci nu va aduce, atunci să-l taie. Această pildă închipuie felul în care mila lui Dumnezeu se roagă de dreptatea lui Dumnezeu și primește pentru noi, trândavii, an după an, așteptând: nu cumva vom aduce, până la urmă, roadele pocăinței? Ah, fraților, cine știe: poate că este cea din urmă oară când ni se dă Postul acesta! Deci, să ajutăm milostivirii să covârșească dreptatea, punând de acum înainte în inima noastră hotărârea ca în acest Post neapărat să ne ocupăm de noi înșine așa cum se cuvine și să îndreptăm tot ce este neîndreptat în viața noastră, în faptele noastre, în simțămintele și hotărârile noastre. Intrând în Post, să ne punem în minte că este ultima oară când ni se dă vreme pentru pocăință, că dacă o irosim, nu mai avem de așteptat o altă milă ca aceasta. Să ne întemnițăm în această strâmtoare: gândul că avem de ales între ostenele pocăinței și moarte, iar după moarte vin Judecata și chinurile veșnice! Poate că va fugi somnul nepăsării și măcar instinctul de conservare ne va deștepta duhul la încordarea și vioiciunea lucrării [activității] care-i sunt proprii! Și pentru ca înrâurirea asupra noastră să fie mai puternică, următoarele cuvinte ale Apostolului să răsune în urechile noastre fără conținere: „Sau nesocotești bogăția bunătății lui Dumnezeu, și a blândeții, și a îndelungii Lui răbdări, neștiind că bunătatea lui Dumnezeu te îndeamnă la pocăință? Ci după împietrirea ta și după inima ta nepocăită îți aduni mânie în ziua mâniei și a descoperirii dreptei judecăți a lui Dumnezeu (Romani 2,4-5)”.

Bineînțeles, mulți și foarte mulți dintre noi chiar așa și sunt dispuși să facă: dar nu sunt, oare, și unii care se clatină cu duhul și slăbesc cu inima? Fie-vă milă de voi, fraților! Părăsiți pentru un minut pierzătoria neluare aminte față de lucrarea mântuirii, și haideți să chibzuim! - Ia uitate: cutare și cutare - și câți nu sunt! - se adună încă din primele zile ale Postului ca să ia asupra-și ostenele postirii și pregătirii pentru primirea sfinte împărtășanii, iar eu și cu voi nici nu ne gândim să ne neliniștim și să ne tulburăm, ci ne pregătim să trecem vremea ca de obicei, făcând voia trupului și gândurilor. S-ar părea că aceia pierd, iar noi câștigăm: de fapt noi suntem cei care pierdem, iar ei sunt cei care câștigă! Ei primesc iertare de păcate, dobândesc pace în conștiință și împăcare cu Dumnezeu, se unesc cu Domnul prin

sfintele Taine și încep să guste dulceața vieții bineplăcute lui Dumnezeu - iar în noi rămâne aceeași neorânduială și tulburare lăuntrică, aceeași tânjeală și nemulțumire, aceeași povară de păcate și patimi, aceeași deznădejde și chinuire care sporesc greutatea stării noastre față de cei care s-au îndreptat și s-au bucurat de îndreptarea vieții lor. Umbra pare mai deasă atunci când cele din jur sunt mai luminate. La fel și cu noi: toți aceia vor urca din ce în ce mai mult, iar noi ne vom coborâ din ce în ce mai mult. Dar de ce să îngăduim să ni se întâmple așa ceva? Oare nu avem aceeași fire cu ei? Oare nu avem aceeași chemare cu ei? Oare nu ni s-a făgăduit și nouă tot ce vor primi ei? De ce, atunci, să ne îngăduim a cunoaște lipsuri ca acestea? Din cruțare de sine! Jalnică cruțare de sine, prin care ne pierdem pe noi înșine pentru vecie! - De osteneală ne temem? Dar ce osteneală este aici? - Această osteneală pare ostencioasă doar până când purcedem la ea: și îndată ce vom începe să ne ostenim, toată greutatea ei va pieri, fiindcă nu ne vom osteni singuri, ci se va osteni împreună cu noi și harul lui Dumnezeu, care ajută în toată lucrarea bună celor care lucrează cu osârdie. Dar chiar dacă ar fi, într-adevăr, grea osteneala pentru cineva, ce este greutatea aceasta în fața răsplătii care se dă pentru puțina noastră osteneală? Și, de altfel, cum să ne descurcăm fără osteneală? Ieri, sfânta Biserică a proslăvit pe toți cei care s-au nevoit întru mântuire. Uitați-vă! Toți s-au ostenit: tineri și tinere, bărbați și femei, mireni și clerici, pustnici și trăitori în lume; și fără osteneală nimeni nu a intrat încă în împărăția cerurilor! Dar ce să mai vorbim despre osteneală, când fără ea putem afla numai pierzare! Și chiar cei care pier, oare nu poartă osteneală și greutate? Oho, și câte încă! - Și atunci, nu reiese că a petrece în osteneala cea pierzătoare suntem gata, iar de osteneala mântuitoare nici vrem să auzim? Unii vor spune: „Treburi și împrejurările mă împiedică”. Nici nu vreau să aud așa ceva; numai să vrei, și treburile se vor face, împrejurările se vor aranja, iar lucrarea postirii și pregătirii pentru primirea Sfintei împărtășanii se vor săvârși în chip mântuitor de suflet. Dumnezeu i-a dat omului libertate, de care folosindu-se omul poate face ca toate să se miște în jurul său. Nu în treburi e piedica, ci în iubirea de sine, cruțarea de sine și uitarea noastră de Dumnezeu, în orbirea, nesimțirea și lenevirea noastră. Iată, cu acestea ne-a legat satana ca și cu niște lanțuri și ne-a aruncat să ne tăvălim în păcat, iar noi ne și bucurăm de asta, cu toate că starea în care ne aflăm, vădit lucru, nu e spre binele nostru.

Să ne ridicăm, deci, din aceste lanțuri cu care ne vânează satana ca să ne aducă la voia sa. Să ascultăm mai bine de glasul apostolesc, care ne trezește din nepăsare: „Vremea este de acum ca noi din somn să ne sculăm. Noaptea a trecut, iar ziua s-a apropiat. Să lepădăm, dar, lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii (Romani 13, 11-12)”. „Iată, acum este vremea bineprimată! Iată, acum este ziua mântuirii! (2 Corinteni 6, 2)”. „Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te scoală din morți, și te va lumina Hristos! (Efeseni 5, 14)”. Amin.

1 martie 1864

12.

În aceeași Duminică

Slavă Ție, Doamne! încă ne-am mai învrednicit să trăim până la Sfântul Post; încă ni se mai dă vreme pentru a ne veni în fire; Dumnezeu încă Se mai arată gata să ne primească în brațele părintești ale miluirii. Trei săptămâni am strigat rugându-ne: „Ușile pocăinței deschide-ne nouă, Dătătorule de viață!” Iată, s-a apropiat această vreme mântuitoare a pocăinței! Stăm la intrarea în Sfântul Post - arena pocăinței și a milostivirii lui Dumnezeu față de noi. Să purcedem, așadar, cu îndrăznire și să intrăm cu dor. Nimeni să nu se dea în lături. Nimeni să nu se abată aiurea.

Postul pare întunecat până ce intrăm în arena lui; însă începe numai, și vei vedea că el e lumină după noapte, libertate după lanțuri, ușurare după trai greu. Ați auzit că în Apostolul de astăzi s-a spus: „Noaptea a trecut, iar ziua s-a apropiat (Romani 13, 12)”? Noaptea e

vremea dinaintea Postului, iar ziua este Postul. Apostolul vrea ca noi să întâmpinăm Postul cu același dor cu care întâmpinăm ziua după o noapte lungă. Doar să primiți în inimă ceea ce cere, ce dă și ce făgăduiește Postul - și veți vedea că altfel nici nu poate fi. Fiindcă ce cere Postul? Pocăință și îndreptarea vieții. Ce dă? Iertare desăvârșită și înapoiere a tuturor milelor lui Dumnezeu. Ce făgăduiește? Bucurie în Duhul Sfânt aici și veșnica fericire dincolo. Primește toate acestea cu inima, și nu vei avea cum să nu dorești Postul.

Împotriva postului se răzvrătește numai trupul, și cei ce nu binevoiesc spre postire trupești sunt, cu toate că ei nu vor să pară trupești și dau o explicație întrucâtva mai arătoasă pentru înstrăinarea lor de post: ei bine, nu vor să renunțe la viața plăcută trupului și de asta înalță plângeri împotriva postului. Iar latura noastră duhovnicească iubește postul, însetează după post, se simte în voie în el. Ar trebui spus: să iubești și să dezvolti în tine latura duhovnicească și să fii prieten cu postul - dar tocmai pentru dezvoltarea acestei laturi a și legiuit Domnul postul. Iată, la început este neapărat trebuincioasă silirea de sine; este neapărat trebuincioasă osteneala lipsită de dulceață, ca mai apoi să gustăm roadele cele dulci. Cugetarea trupească n-are decât să se înstrăineze de post; tu supune-te sub jugul credinței și ia aminte la învățătura apos-tolească: „Cugetarea trupească moarte este, iar cugetarea duhovnicească - viață și pace: căci cugetarea trupească este vrăjmașă lui Dumnezeu, că legii lui Dumnezeu nu se supune, că nici nu poate (Romani 8, 6-8)”.

Iată cu ce se învecinează înstrăinarea de post izvorâtă din răsfățarea trupului și supunerea înaintea cugetării trupești: cu pierderea putinței de a plăcea lui Dumnezeu și chiar cu vrăjmășia împotriva lui Dumnezeu! Așadar, dacă cineva are fie și o mică scânteie a temerii de Dumnezeu, acela nu se va înstrăina de post și, în lumina acestei temeri, va respinge toate pretextele mincinoase de a-l strica. S-ar putea spune: dă viață în tine fricii de Dumnezeu, și cu plăcere vei intra în arena Postului, străbătând-o fără osteneală pe toată, de la început până la sfârșit. Dar, pe de altă parte, cum să dai viață fricii de Dumnezeu fără osteneală? Deșertăciunea, grijile, distracțiile vane, plăcerile, aplecările păcătoase, presiunea legăturilor lumești statornicite nu îl lasă pe om să intre în sine însuși, să își vină în fire și să capete conștiința vie a legăturilor cu Dumnezeu la care e îndatorat! De aceea, trebuie să ne silim a intra în arena postului și a îndeplini toate cerințele lui. Atunci se potolesc dorințele, gândurile și patimile deșarte, se aude limpede glasul conștiinței și învie conștiința prezenței lui Dumnezeu și a răspunderii față de El. Iar după aceasta, ostenele obișnuite ale postului și se vor părea, poate, chiar neîndestulătoare: fiindcă temerea de Dumnezeu, care a înviat pe această cale, devine o putere nebiruită, ce nu cunoaște nici un fel de îngrădiri, a cărei lucrare este îndreptată de-a dreptul împotriva oricărui răsfăț al trupului, răsfăț pe care îl sprijină cruțarea de sine.

Atunci când intri în starea aceasta, toate drepturile trupului la comoditatea pe care i-o oferim în viața obișnuită ni se vor părea de la sine ciudate și caraghioase; iar până ce vei intra, degeaba dai în vileag cât de mincinoase sunt pretextele de răsfățare a trupului care abat de la post. Pot da un singur sfat: lasă în urmă întreaga ta viață, oricât de lungă ți-ai fi făgăduit-o; stai la patul tău de moarte și cugetă: oare poate conștiința ta să îți tăgăduiască ieșire bună din trup dacă aceasta te va afla așa cum ești acum? Dacă nu poate, să știi dinainte că în acea clipă vei fi gata să ridici dintr-o dată greutatea a zeci, sute, mii de posturi, numai să primești milă - și mila nu îți va fi dată. Astfel, în loc să cunoști atunci refuzul acesta amar, iată că ți se dă postul, unul singur fiindu-ți de ajuns pentru a fi miluit: intră în el cu bărbăție și străbate-l după voia lui Dumnezeu. Cine știe, poate că este ultimul tău post și ultima ta miluire! Dacă-1 vei irosi, altul să nu aștepți.

Și de ce să îl irosești? Destul am trăit făcând voia trupului și a gândurilor: e vremea ca, părăsind păcatele, să trăim în dreptate. „Destul este vouă vremea cea trecută”, spune Apostolul, „celor ce în vremea trecută a vieții am făcut voia păgâ-nească, umblând întru necurații, întru poftă, întru beții, întru ospețe, întru băuturi și întru urâte slujiri idolești (1 Petru 4, 3)”. Este vremea să lepădăm faptele întunericii și să ne îmbrăcăm în armele luminii. E vremea să începem a umbla cuviincios, ca ziua, și a înceta să mai facem grija de trup spre

poftă (Romani 13, 12-14). Căci dacă vom începe să trăim după trup, vom muri; iar dacă vom începe să omoram cu duhul faptele trupești, vii vom fi (Romani 8, 13). Acum e pomenită căderea protopărinților, și în ei este căderea cea de obște a noastră, a tuturor. Ce a mijlocit această cădere? Îngăduința față de trup și încălcarea postului și a înfrânării. Căderea este moarte; scularea este viață. Vrei să intri în viață? Intră în nevoința postului, și asta cu atât mai mult cu cât nu poți să nu-ți dai seama că și propriile tale căderi au ieșit din același izvor.

S-ar părea că sunt destule imbolduri care să ne hotărască la chinuirea trupului în postul de față prin nevoințele omorării de sine. Ceva ciudat se săvârșește, însă, în noi: cel mai mult se chinuie pe sine în posturi cei care ar putea să își facă înlesniri; iar cei cărora li s-ar cădea cel mai mult să se chinuie cu postirea își fac înlesnirile cele mai mari. Dreptii își adaugă osteneală peste osteneală, iar păcătoșii își îngăduie înlesnire peste înlesnire. Oare asta nu se întâmplă fiindcă dreptul se simte păcătos, iar păcătoșii se pun pe sine în rândurile dreptilor? Iar dacă așa stau lucrurile, nu este semn mai limpede al orbirii de sine în care ne ține iubirea de trup și nici temei mai logic ca să n-o ascultăm și să facem în ciuda ei.

Deci, să intrăm cu bărbăție în arena postului. Să nu fie între noi slujitori ai trupului fricoși, ce tremură pentru viața lor dacă se lipsesc de vreun fel la masă ori îndepărtează vreo plăcere! Să nu fie între noi nici slujitori ai trupului cu gând deșert, care au prefăcut corcolirea trupului într-o lege, în virtutea unor învățături ale lor, aparte. Pe unii ca aceștia încă dintru început i-a făcut de rușine Apostolul, numindu-i vrăjmași ai crucii, „al căror sfârșit este pierzarea, al căror Dumnezeu este pântecul și a căror slavă este spre rușinea lor, care cele pământești cugetă (Filipeni 3, 18-19)". Acum se aud multe învățături care lărgesc căile vieții, și deja s-au încetățenit multe obiceiuri în care trupul nostru se simte în largul lui. Dar să ne amintim nemincinosul cuvânt al Domnului: „Intrați prin ușa cea strâmtă, că largă este ușa și lată calea ceea ce duce în pierzare, și mulți sunt cei ce intră printr-ânsa; că strâmtă este ușa și îngustă calea ce duce în viață, și puțini sunt cei ce o află pe ea (Matei 7, 13-14)".

Deci, să ne alipim și noi la acei puțini, și să intrăm cu bărbăție prin ușa ce ni se deschide a postului aducător de strâmtorare, neîngăduindu-ne răstălmăciri deșarte și abateri după socotința proprie de la ceea ce a fost legiuit în chip atât de înțelept, de la ceea ce a fost și este împlinit în chip atât de mântuitor de către toți cei ce au înțeles și înțeleg scopul și prețul vieții în trup, dar nu pentru trup (Romani 8, 12). Amin.

6 februarie 1866

13.

În miercurea primei săptămâni a Postului Mare

Să mulțumim Domnului, Care ne-a învrednicit să mai trăim până la sfântul post și să mai începem alergarea mântuitoarei pregătiri pentru primirea sfintei împărtășanii! Dar, fraților, să ne îngrijim și a ne folosi de această milă a lui Dumnezeu așa cum trebuie, încât ea să ne slujească spre mântuire, iar nu spre osândire.

Scopul postirii noastre e pregătirea pentru împărtășirea fără de osândă, pentru primirea sfintelor lui Hristos Taine, spre primirea Domnului însuși, Care grăiește: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el". Dat fiind că Domnul e Curat, iar noi suntem necurați, împărtășirii cu sfintele și preacuratele lui Hristos Taine îi premerg la noi curățirea conștiinței și primirea desăvârșitei iertări prin taina pocăinței. Cu cel curat negreșit că va avea împărtășire Hristos Mântuitorul. El este iubitor de împărtășire, caută El însuși împărtășirea cu noi; și dacă nu are împărtășire cu noi, pricina e necurăția noastră.

Așadar, în ce ne privește lucrul de căpetenie este curățirea conștiinței și dobândirea iertării desăvârșite prin taina pocăinței. Tocmai spre aceasta ne întoarcem acum toată grija.

Se va curăți în conștiința sa și va primi iertarea desăvârșită cel care se va pocăi așa cum trebuie. Se pune acum întrebarea: „Cine se pocăiește așa cum se cuvine?” Cel care își dă seama de păcatele sale și totodată și le recunoaște fără fățarnicie; recunoscându-și-le, se străpunge și plânge pentru ele -iar străpungându-se și plângând, ia hotărârea nestrămutată de a nu îl mai jigni pe Dumnezeu cu păcatele sale; și, în cele din urmă, având aceste dispoziții sufletești, mărturisește cu smerenie toate păcatele sale înaintea duhovnicului, pentru a primi dezlegare de ele și a se înfățișa la paharul Domnului îndreptățit și curat înaintea ochilor lui Dumnezeu.

Toate acestea vă sunt cunoscute, și le-ați mai săvârșit nu o dată, așa încât nu e nevoie să vă vorbesc despre ele decât pentru a vă aduce aminte că în pofida dese străbateri a acestei căi ea rămâne aceeași, alta nu este; și dacă cineva s-ar apuca să născocoască una nouă, s-ar osteni degeaba.

Deci, îngrijiți-vă din nou să vă cunoașteți păcatele și să vi le recunoașteți. A-ți cunoaște păcatele înseamnă a spune: „Am săvârșit cutare și cutare păcat”, iar a ți le recunoaște înseamnă a te osândi pe tine însuși pentru ele, zicând: „Sunt vinovat”, neîngăduindu-ți nici un fel de îndreptățiri și dezvinovățiri. „Am păcătuit, sunt vinovat”: aceste două spuse trebuie rostite mai înainte de orice și trebuie rostite cu sinceritate.

Uitați-vă în ce și cum ați păcătuit. Nu cred că este greu să faceți asta. Poruncile sunt cunoscute, conștiința aveți: porunca arată ce trebuia să facem, iar conștiința mărturisește dacă am făcut sau nu. Patima pe care se cuvenea s-o biruim și păcatele cu care îl necăjim cel mai mult pe Domnul nu pot să se ascundă de luarea noastră aminte: ele stau pe primul plan și ne înghesuie conștiința fără a putea fi alungate. Aceasta este, după cuvântul Domnului, nici măcar andrea, ci bârnă în ochi. Iată, asupra lor puneți toată asprimea cercetării și osândirii de sine: fiindcă este viclenie în inima noastră păcătoasă, viclenie potrivit căreia ea este gata să se judece cu asprime în toate privințele, afară de boala sa morală principală - în vreme ce orice altceva afară de păcatele principale sunt moralmente niște nimicuri. Și reiese că dacă nu luăm aminte cu asprime, suntem în stare numai să strecurăm țânțarul și să înghițim cămila în vasul nostru cel lăuntric. Tocmai această nedreptate să o îndrepte fiecare în sine mai înainte de toate, adică să-și cunoască patima principală și păcatele sale principale, și să se osândească pentru ele fără să își îngăduie nici un fel de îndreptățiri. Iar după ce faci asta, nu ai decât să te întorci și spre celelalte păcate, de însemnătatea a doua, care față de cele dintâi pot fi numite mici, săvârșite rar, fără voie, întâmplătoare. Pentru aceasta, cercetează cele zece porunci și Fericitările, și vezi: ce poruncă ai încălcat și ce virtuți sunt neîndestulătoare în inima ta? Într-o oglindă curată, când te uiți în ea cu ochii deschiși și neacoperiți, se văd și cele mai mici bubulițe de pe față: la fel se vădesc și toate păcatele noastre în cuvintele, faptele și gândurile noastre atunci când ne punem conștiința să se privească în oglinda poruncilor lui Dumnezeu, care sunt arătate în cuvântul lui Dumnezeu. Rămâne doar să adăugăm la aceasta osândirea de sine, recunoașterea vinovăției noastre - și asta va veni atunci când vom lepăda orice îndreptățire de sine prin orice pretext, când nu ne vom mai dezvinovăți nici prin temperament, nici prin împrejurări, nici prin natura serviciului nostru și a relațiilor cu ceilalți, nici prin distrageri, nici prin neștiință: într-un cuvânt, prin nimic; când vom face în așa fel ca îndată ce ne-am băgat de seamă păcatul să spunem cu sinceritate: „Sunt vinovat! Sunt vinovat, nu am nici un răspuns înaintea lui Dumnezeu!”

După ce ne-am recunoscut păcatele, trebuie să plângem pentru ele, să ne străpungem pentru că le-am făcut. Cel ce a spus cu sinceritate: „Sunt vinovat” nu e departe de a spune: „De ce am făcut toate astea?”, de a-i părea rău pentru păcate, de a se rușina, de a se îndurera înaintea Domnului, de a se înfricoșa de judecata Lui și de necazul care îl așteaptă pe cel ce va rămâne neîndreptățit întru păcatele sale! Totuși, aceasta cere să îți dai osteneală, silință cu tine însuși - fiindcă este o împietrire a inimii potrivit căreia, chiar recunoscându-și păcatul și neavând cu ce să se dezvinovățească pentru el, omul spune: „Și ce dacă?” Iată că trebuie să

apucăm de mânerul meditației ciocanul zdrobitoarelor adevăruri Dumnezeiești și să lovim cu el inima împietrită până ce se va înmuia, se va frânge și va suspina. Adu-ți aminte de negrăitele mile ale lui Dumnezeu arătate față de tine în zidire, în purtarea de grijă și, mai presus de toate, în răscumpărare, precum și de necunoștința ta; adu-ți aminte de desăvârșirea firii tale, pe care tu ai înjosit-o; adu-ți aminte de soarta cea amară pe care o meriți și care, poate, nici nu e departe de tine; adu-ți aminte de tihna dinainte și de împovărarea de acum a duhului; adu-ți aminte de câte ori ai zis: „N-o să mai fac! N-o să mai fac!”, însă tot ai păcătuit, chiar mai mult și mai cu încăpățănare decât înainte; adu-ți aminte că nimeni nu te-a silit, ci singur, după năravul tău cel rău, ai păcătuit și L-ai jignit în față pe Dumnezeu, Care vede toate - și mâna cu care El voia să te oprească i-ai dat-o la o parte. Adu-ți aminte de moarte, de judecată, de iad; adu-ți aminte și toate celelalte prin care ai nădejde să frânghi inima ta încăpățănată. Neliniștește-o în tot chipul, stămește-o și pune-o în mișcare. La aceste cugetări adaugă rugăciunea către Domnul, ca El, Stăpân fiind al tuturor, să-ți dea stăpânire peste inima ta și, intrând ca focul, să topească încăpățănarea inimii tale și să te izbăvească de nesimțirea cea împietrită, întrebuițează toate mijloacele legiuite ca să ajungi a suspina din inimă, fiindcă aceasta este rădăcina pocăinței. Suspinerii îi premerge cunoașterea păcatelor și îi urmează hotărârea de a nu mai păcătui. Dar ceea ce premerge e nefolositor și ceea ce urmează nu ai de ce s-aștepti dacă nu există această verigă ce le leagă: întristarea din inimă pentru păcate. Doar „întristarea care este după Dumnezeu lucrează pocăință fără de căință (hotărâre neclintită de a nu mai păcătui) spre mântuire (2 Corinteni 7, 10)”. Ce pocăință este cea din care lipsesc întristarea, îndurerarea și frângerea inimii?

În urma îndurerării inimii pentru păcate vine și hotărârea de a le părăsi, de a nu-L mai jigni cu ele pe Domnul dându-ne în același timp pierzării pe noi înșine. Iar după ea urmează mărturisirea cât se poate de sinceră a păcatelor și dezlegarea desăvârșit lucrătoare de ele. Și astfel se săvârșește pocăința cu adevărat mântuitoare.

Dăruiește-ne, Doamne, tuturor să ne învrednicim în zilele de față de acest dar al lui Dumnezeu! Altminteri, ce folos dacă vom sta fără simțire, cu plictiseală sau împrăștiere la slujbă, supărându-ne că ține așa de mult; dacă vremea când nu sunt slujbe o vom petrece în moțăiala și nelucrare, iar apoi vom rosti cu răceală: „Am păcătuit” când ne întrebă duhovnicul dacă am făcut cutare și cutare păcat, fără să ne gândim cătuși de puțin că scopul nostru de căpetenie trebuie să fie desăvârșita îndreptare a vieții?! Ce folos? Asta va însemna că împlinim un obicei, nu că ne pregătim de împărtășire în chip mântuitor. Vegheați, deci, fiindcă umbletul vostru este cu primejdie - mai ales în aceste zile când vrăjmașul, neispitindu-ne cu păcate, se străduiește în chip viclean să facă nefolositoare mijloacele dăruite nouă de către harul lui Dumnezeu spre curățirea noastră de păcate, și prin aceasta să-și prelungească stăpânirea asupra noastră. Amin.

8 martie 1861

14. În aceeași zi

Iată, deja, că a trecut nu numai o zi de când ne îndeletnicim cu nevoița postirii și pregătirii pentru împărtășire: trupul este de acum îndestul de smerit; gândurile s-au despovărat; luarea-aminte și-a intrat în drepturi. Este vremea acum să ne îndeletnicim și cu pregătirea definitivă pentru pocăință și spovedanie. Pocăința dimpreună cu spovedania sunt inima pregătirii pentru împărtășire. Nevoițele premergătoare slujesc drept pregătire pentru ele, iar Sfânta împărtășanie încununează și desăvârșește totul. Fără adevărată pocăință și mărturisire nevoițele rămân neroditoare, iar sfânta împărtășanie nu va fi spre tămăduirea sufletului și trupului. Să intrăm, deci, în noi înșine și să ne îndeletnicim cu aceasta așa cum trebuie.

Mărturisirea păcatelor nu ridică mari greutateți atunci când omul reușește să aibă stăpânire de sine și să ia hotărârea de a lăsa păcatul; dar omul nu dobândește stăpânire de sine

până ce nu se pocăiește; nu se pocăiește atâta vreme cât nu se osândește și nu se osândește până ce nu-și cunoaște păcatele sale. Deci, totul în pocăință pleacă de la cunoașterea păcatelor proprii.

Așadar, să între fiecare în sine însuși și să se îndeletnicească mai întâi de toate cu cercetarea vieții sale și a tot ce a rămas neîndreptat în ea. Bineînțeles, fiecare este gata să spună despre sine că este păcătos, ceea ce și face - și nu doar că o spune, ci deseori se și simte păcătos; însă această păcătoșenie ni se înfățișează într-un chip foarte tulbure și nedefinit. Nu este de ajuns: mergând la spovedanie, trebuie să ne lămurim limpede ce anume este în noi necurat și păcătos, și în ce măsură. Trebuie să ne cunoaștem păcatele limpede, pe fiecare în parte, socotite și numărate, ca să zic așa. Pentru aceasta, iată ce să faci: pune de o parte legea lui Dumnezeu, iar de cealaltă viața ta - și uită-te: în care privințe se potrivesc și în care nu? Ia fie faptele tale și du-le în fața legii ca să vezi dacă sunt legiuite sau nu, fie legea și uită-te dacă a fost împlinită așa cum trebuie în viața ta sau nu. De pildă, ai fost jignit și te-ai răzbunat: așa poruncește legea creștină? Ai văzut păcătoșenia altora și ai osândit: așa spun poruncile lui Hristos să faci? Ai făcut un lucru bun și te-ai îngâmfat sau ai trâmbițat înaintea ta: oare este îngăduit unui creștin să facă așa ceva? Legea poruncește să mergi la biserică fără lene și să stai în ea cu evlavie, întru luare-aminte și rugăciune: oare ai împlinit lucrul acesta? Legea poruncește să nu poftești, să nu te mânii, să nu pizmuiești, să nu îți însușești bun străin și așa mai departe: oare este purtarea noastră peotriva acestor porunci? În acest fel să treci prin legea toată și prin toată viața ta. Dar pentru a nu scăpa din vedere nici o parte din această însemnată lucrare care este cercetarea de sine, e bine să păstrăm în ea o anumită rânduială. Fă-ți o idee cât mai limpede despre toate îndatoririle noastre față de Dumnezeu, față de aproapele și față de noi înșine, și apoi verifică-ți toată viața, cât mai exact și mai amănunțit, în toate aceste privințe. Sau ia poruncile Decalogului, una după alta, dimpreună cu toate prescripțiile particulare ce țin de ele, și uită-te: ai împlinit toate cerințele lor? Cine poate să mai citească și predica de pe munte a Mântuitorului, unde El tâlcuiește Legea Veche, umplând-o de duh creștin, sau să citească ultimele capitole ale Epistolelor apostolice, unde sunt înfățișate faptele la care sunt îndatorați creștinii și hotărâri în privințe de însemnătate obștească: de pildă, capitolul 12 al Epistolei către Romani, sau capitolul 4 al Epistolei către efeseni, Epistola Apostolului Iacov și prima Epistolă a sfântului Ioan Teologul, și așa mai departe. Priviți în toate acestea ca într-o oglindă, și veți vedea ce pată sau slujire este în voi și unde.

Ca urmare a acestei verificări a vieții noastre, iese la lumină că în rândul faptelor, cuvintelor, simțămintelor, gândurilor și dorințelor noastre sunt o mulțime fie de-a dreptul nelegiuite, fie numai pe jumătate legiuite - adică în care intențiile nu au fost tocmai curate, deși pe dinafară ele erau potrivite cu legea; se adună cu totul o mare mulțime de acest fel - și poate că viața întreagă se arată alcătuită numai din fapte rele, ca dintr-un lanț sau șir necurmat de lucruri urâte și dezgustătoare.

În aceasta, însă, este doar începutul cunoașterii de sine și nu se cade să ne oprim aici. Este nevoie să înaintăm în cunoașterea propriei păcătoșenii, altfel spus să pătrundem mai adânc în inima noastră păcătoasă. Sub fapte și cuvinte, sub gândurile, dorințele și simțămintele luate în parte stau dispozițiile statornice ale inimii, care sunt izvorul acestora. Suma acestor dispoziții ale inimii alcătuiește personalitatea omului și definește caracterul lui: de aceea, tocmai pe ele trebuie mai ales să le cunoaștem. Aici nu e nevoie de multă osteneală: conștiința noastră sinceră față de noi înșine nu ne va îngădui să ascundem ceea ce stăpânește inima noastră și ce stăpânitori locuiesc în ea. De altfel, avem un semn foarte limpede: faptele rele în care cădem deseori, și cu asemenea putere că nu ne putem stăpâni, arată că avem în inimă aplecarea, patima corespunzătoare, care le și pricinuieste mereu. Dacă, de pildă, cineva, arătând pe altul, într-un caz spune: „Ia uite ce face!”, în altul repetă cu asprime: „Ce lucru urât!”, făcând o față batjocoritoare și, îndeobște, vorbește mai cu plăcere și mai mult despre partea urâtă a faptelor străine, pentru acela nu este greu de ghicit că suferă de patima potrivnică lui Dumnezeu a osândirii.

O astfel de verificare ne duce la cunoașterea patimilor care domnesc în noi sau a celei care precumpănește asupra tuturor celorlalte. Știți că rădăcina tuturor relelor este iubirea de sine (egoismul). Din iubirea de sine iau naștere trufia, lăcomia și împătımirea de plăceri - iar din acestea vin toate celelalte patimi, în oricine păcătuiește se află toate aceste patimi, dar nu la toți în aceeași măsură: la unul precumpănește trufia, la altul lăcomia, la altul împătımirea de plăceri. Nici trufașul nu e străin de felurile lăcomiei și de plăceri, dar le biruie lesne atunci când satisfacerea lor îl poate înjosi în ochii celorlalți; și lacomul e gata să se desfete dacă asta nu îl costă nimic, și așa mai departe. Așadar, la fiecare domnește doar o patimă, iar celelalte stau în umbra și sub ascultarea acesteia. Noi trebuie să vedem și să definim tocmai această patimă precumpănitoare, ca după aceea să putem și lucra în chip mai hotărât asupra ei. Oarecare dintre Sfinții Părinți spune: „Domnul cere de la tine repunerea în drepturi a întregii înțelepciuni, iar tu faci azile și paraclise: îndreaptă mai înainte lucrul dintâi, și atunci cel de-al doilea va fi plăcut înaintea Lui!”

Totuși, trebuie să înaintăm și mai mult în ce privește cunoașterea de sine. În cele din urmă, trebuie definit duhul în care se desfășoară îndeobște viața noastră, sau trăsătura caracteristică a ei - și anume: Cui slujim? Domnului sau nouă înșine și păcatului? Ce avem în vedere? Pe noi înșine sau pe Domnul - slava Lui și bună plăcerea Lui? Pentru ce ne luptăm? Pentru numele Domnului sau pentru al nostru? Această trăsătură definește ce suntem în noi înșine și ce putem, ca atare, aștepta de la noi înșine. Această cunoaștere încununează cunoașterea de sine. Aceasta este concluzia generală a tot ceea ce se spune mai înainte în conștiință, se definește limpede în mintea omului și se mărturisește înaintea Domnului, Celui Atoateștiutor.

Astfel, în cele din urmă, se va zugrăvi întregul tablou al păcătoșeniei noastre și toată istoria vieții noastre păcătoase: faptele, simțămintele și dispozițiile, și duhul care stăpânește în viața noastră! În urma acestui fapt, se cuvine să ne îndurerăm pentru noi înșine și să ne plângem păcatele.

După ce ți-ai cunoscut păcătoșenia, nu fi spectator indiferent al ei. Nu trece pe lângă ea cu gândul la fel de nepăsător cum umblă cineva pe un câmp străin, părăsit și plin de buruieni. Apropie-ți această cunoaștere de conștiință și începe împreună cu ea să stârnești în inimă simțămintele mântuitoare ale pocăinței. Aceste simțăminte ar trebui, în chip firesc, să urmeze în noi de la sine; din păcate însă, nu se întâmplă așa întotdeauna. Păcatul înăsprește inima. Omul care face muncă de jos se înăsprește ca urmare a muncii sale: și inima se înăsprește în omul care se dă pe sine la munca de jos în folosul păcatului și patimilor, care adună roșcove și se hrănește cu ele. Ca atare, ea nu se înmoaie lesne atunci când trebuie s-o aducem la pocăință. Iată încă o osteneală, și o osteneală mai însemnată: fiindcă în lucrarea pocăinței totul depinde de simțămintele inimii!

Purcezând la această lucrare, mai înainte de toate silește-te să ajungi la demascarea de sine, așa încât în adâncul inimii tale să se rostească: „Sunt vinovat!” Aici se va purta lupta cu îndreptățirea de sine, altfel spus cu dezvinovățirile pentru căderile și păcatele proprii. Pentru a le alunga, îndepărtează din luarea ta aminte totul, lasă-te singur cu Dumnezeu-Judecătorul și mustră-te fără ascunzișuri: „Ai știut că nu se cade să păcătuiești, și ai păcătuit; ai fi putut să te înfrânezi și să fugi de păcat, și nu ai întrebuințat spre bine stăpânirea de sine pe care ți-a dat-o Dumnezeu; și conștiința te amenința, dar tu ai înăbușit cu dispreț acest glas al lui Dumnezeu către tine”. După aceea, adu-ți aminte de locurile, timpurile și împrejurările în care ai păcătuit, și din toate acestea scoate mărturiile care pot face inima ta și conștiința ta să se pătrundă de simțământul vinovăției: „Sunt vinovat! Nu am nici o îndreptățire!” în acest fel, treci de la un păcat la altul și de la o așezare sufletească necurată la alta, și la suma tuturor adaugă ca pe o semnătură spusă: „Sunt vinovat!”

Săvârșind cu conștiință bună această lucrare a demascării de sine, vei recunoaște din inimă toate păcatele tale; vei recunoaște că ești vinovat și în cutare privință, și în alta, și în cealaltă - că întru toate ești vinovat; te vei îmbrăca, parcă, în păcatele tale și vei simți că ele zac asupra ta cu toată greutatea lor; îți vei da seama că ești fără de răspuns și vei striga:

„Ticălos om sunt eu!” Iar după ce se va petrece asta în inima ta, grăbește-te să stârnești ori să scoți din inimă, care a fost deja predispusă la asta, simțămintele îndurerate ce alcătuiesc cuprinsul adevăratei pocăințe - și anume: întristarea că L-ai jignit pe Dumnezeu; rușinea că ai ajuns atât de neisprăvit; părerea de rău că puteai să te înfrânezi și nu te-ai înfrânat și supărarea pe voia ta cea păcătoasă, care n-a luat aminte la nici o însuflare a rațiunii și conștiinței. Aceste simțăminte sunt gata să se nască în inimă de la sine după conștientizarea păcatelor și vinovăției proprii; însă și tu să le ajuți să se dezvolte și să le stârnești din ce în ce mai puternic. Sufletul să ardă în ele ca în foc: cu cât va arde mai mult și cu cât va fi mai puternică arderea, cu atât va fi mai mântuitoare. Limita până la care trebuie dusă această îndurerare pentru păcate este ura față de păcate și dezgustul față de ele. În acest dezgust se află temeiul hotărârii de a nu mai păcătui și nădejdea îndreptării de sine. Cel ce a dobândit dezgust față de păcat, acela a ajuns în afara păcatului, altfel spus l-a alungat din sine și are acum deplină libertate de a lucra fără să simtă atracțiile lui. Iată, aceasta este clipa când poți să porcezi cu îndrăzneală la făgăduința de a nu mai păcătui, făgăduință ce se rostește în inima ta înaintea feței Domnului. Să cazi atunci înaintea Lui și să îi spui: „Nu o să mai păcătuiesc! Nu o să mai păcătuiesc niciodată, chiar de ar fi să mor, numai să mă mântuiești și să mă miluiești!” Această făgăduință din inimă trebuie să încununeze simțămintele de pocăință și să dea mărturie pentru sinceritatea lor. Ea trebuie să fie nu în cuvânt, ci în simțământ, și alcătuiește legământul cel launtric al inimii cu Dumnezeu, repune în drepturile ei religia inimii.

Până aici am vrut să aduc luarea voastră aminte, începeți prin cunoașterea păcătoșeniei voastre, treceți prin demascarea de sine și simțămintele îndurerate de pocăință și sfârșiți prin hotărârea de a nu mai păcătui, întărind-o prin legământul dat înaintea feței Domnului de a fi de aici încolo îndreptați și cu viața. Cel care va străbate tot acest șir de lucrări nu va avea nici o greutate în a-și descoperi la spovedanie, cu inimă curată, toată necurăția sa: el va aduce mărturisire deplină, sinceră, fără cruțare de sine, și pentru asta va primi dezlegare atotlucrătoare de la Domnul prin gura părintelui său duhovnicesc, dezlegare care va umple cu adâncă pace și bucurie toată ființa lui. Harul Atotsfântului Duh, care nu a putut sălășlui în inima iubitoare de păcat, se sălășluiește iarăși în el și omul se arată înnoit, așa cum a ieșit la început din scaldătoarea botezului.

De această mare și negrăită milă să ne învrednicească pe noi toți Domnul și Mântuitorul nostru! Amin.

4 martie 1864

15. În aceeași zi

Domnul și Mântuitorul nostru ne cheamă pe toți la Sine, grăind: „Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu!” Să ascultăm acest glas mângâietor și să ne grăbim către Domnul, împărăția lui Dumnezeu - ce lucru negrăit de bun! Și pocăința - ce mijloc lesnicios, îndemânos și grabnic, mai ales în aceste zile, când toată rânduiala de viață, și pilda de obște, și aceste slujbe mișcătoare, umilicioase, ne trag chiar împotriva voii noastre la plâns și pocăință! Pe drept cuvânt sfântul Apostol, înainte de începutul Postului, i-a chemat pe toți în Duminica lăsatului sec de brânză: „Iată, acum este vremea bineprimită! Iată, acum este ziua mântuirii!” Vremea este bineprimită fiindcă păcătosul ațipit nu va mai auzi în nici o altă vreme așa des chemarea însuflețitoare: „Deșteaptă-te, cel ce dormi, și te va lumina Hristos!”. Și bine faceți că, luând aminte la această poftire, alergați la ușile pocăinței cu atâta râvnă.

Purcedeți, deci, mai cu îndrăzneală, bateți mai stăruitor! Multmilostivul va deschide, va tinde către voi mâinile Sale și vă va primi în brațe.

Lucrarea pocăinței este simplă: un suspin și un cuvânt: „Am păcătuit, n-o să mai fac!” însă acest suspin trebuie să străbată cerurile, să devină mijlocitor înaintea tronului Dreptății; și acest cuvânt trebuie să ștergă din cartea vieții toate înscrisurile prin care sunt înseninate acolo păcatele noastre. Dar de unde vor lua ele asemenea putere? Din osândirea de sine fără cruțare și din frângerea fierbinte de inimă. Iată, într-acolo și trebuie să fie îndreptată toată strădania noastră de a ne pocăi: înmuiați-vă și frângeți-vă inima - și apoi, în ceasul spovedaniei, nu vă rușinați să destăinuți tot ce vă face de rușine înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor.

În lucrarea pregătirii pentru spovedanie și împărtășire, cel mai greu ne vine să ne călcăm pe inimă și să ne destăinuim părintelui nostru duhovnicesc; de fapt, însă, acesta ar trebui să fie lucrul cel mai îmbucurător. Oare nu e o bucurie pentru cel acoperit de răni să fie vindecat, pentru cel pătat de toată necurăția să fie spălat, pentru cel legat în lanțuri să fie slobozit? Dar tocmai în aceasta stă puterea dezlegării preoțești de la spovedanie: venim acoperiți de răni și plecăm vindecați, venim necurați și plecăm albiți, venim în lanțuri și plecăm liberi. Aceasta e făgăduința lui Dumnezeu: „Spune tu fărădelegile tale mai înainte, ca să fii îndreptățit!”

Vei fi îndreptățit fără nici o îndoială; dar mai înainte spune fărădelegile tale fără să tăinuiești nimic. Să știi că numai rana descoperită se vindecă, numai necurăția dată în vileag se spală, numai lanțurile arătate se desfac. Ia seama, dar, să nu pleci netămăduit, nealbit și neslobozit!

Cel ce lucrează aici e Domnul. Părintele duhovnicesc îl reprezintă și spune cuvântul Lui. Domnul știe păcatul tău, și tu nu poți să nu ți-l recunoști în gând înaintea Domnului; dar Domnul vrea să știe dacă tu ți-ai da păcatul în vileag înaintea feței Lui atunci când ți S-ar înfățișa El însuși, ori te-ai ascunde așa cum au făcut protopărinții. De aceea a și rânduit să îți arate fața Sa în părintele duhovnic care te spovedește, porun-cindu-i să spună în numele Său și cuvânt dezlegător care, rostit fiind pe pământ de o faptură slabă, mai apoi este pecetluit în cer prin puterea lui Dumnezeu.

Și încă o față mai închipuie părintele duhovnicesc: fața întregii omeniri. Cel ce se rușinează să se dea în vileag la spovedanie să alunge această rușine prin gândul că schimbă rușine cu rușine: o rușine mare cu o rușine mică, o rușine fără bucurie și fără folos cu o rușine mântuitoare! Înaintea feței întregii omeniri vor fi date cândva în vileag toate faptele noastre rele, și ne vor acoperi cu o asemenea rușine că mai bucuroși ne-am învoi să cadă munții peste noi decât să fim supuși unei asemenea rușini. Iată, de aceea a și rânduit Domnul să ne rușinăm înaintea unuia singur, a duhovnicului, ca prin aceasta să ne scape de rușinarea înaintea întregii omeniri.

Este o anumită viclenie preapierzătoare în inimile noastre: uneori oamenii își arată cu plăcere toate păcatele afară de cel principal, de cel care rușinează mai mult decât toate fața noastră. Cel mai ades e un păcat trupesc, însă poate fi și oricare altul. Cel în care se află o asemenea neputință e gata a purta orișice nevoie și a săvârși orișice virtuți, numai să rămână neatinsă boala pe care a îndrăgit-o. La Domnul, însă, legea e așa: „Nu îmi da milostenie dacă pătmești de lipsa întregii înțelepciuni; nu îmi da post, dacă ești împovărat cu dragostea de agonisită; nu îmi da osteneala rugăciunii dacă ești bolnav de slavă deșartă. Descoperă-ți rana, ca să se vindece și să se preschimbe în frumusețe prin virtutea potrivnică ei”. Să se însuflețească, așadar, tot sufletul, să se înfrângă pe sine mai ales în privința a ceea ce se împotrivesc înfrângerii.

Acest rod nevrednic al pocăinței este urmarea pregătirii nepotrivite pentru spovedanie. Spovedaniei îi premerge pregătirea prin ostenele postirii, însingurării, privegherii și rugăciunilor. Această parte a viețuirii aspre, care chinuie și frânge trupul, a fost rânduită cu scopul ca sub această nevoie-ță exterioară să se zămislească și să se desăvârșească întru străpungere mișcările de pocăință ale inimii. Ea e neapărat trebuincioasă ca mijloc, dar fără

simțămintele de pocăință nu are scop și își pierde însemnătatea. Despre cel ce se străpunge numai la arătare nu se poate încă spune că are deja putere pentru o spovedanie deplină, fără rușinare; dar cel ce pe lângă asta se străpunge și lăuntric face spovedanie curată, deplină, fără ascunzișuri. Cel ce și-a cunoscut păcatul, s-a recunoscut vinovat pentru el, l-a plâns și a ajuns să se dezguste de el, acela a zis deja înaintea lui Dumnezeu în chip lăuntric, prin așezarea inimii lui: „Sunt vinovat! N-o să mai fac!” Unul ca acesta e gata să se mărturisească înaintea întregii lumi, nu numai a părintelui său duhovnicesc. Și iată unde este rădăcina deplinătății pocăinței: în frângerea inimii pentru păcate însoțită de dezgust față de ele! Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Deci, înmoaie-ți inima, topește-o frângând-o - și ea va lepăda afară de la sine tot ce e necurat; iar spovedania va arde toată necurăția prin focul rușinării și al dezlegării de către Dumnezeu.

Inima care lăcrimează și se îndurerează atrage înțelepciune, ce îl învață pe cel care se pocăiește să lucreze în pocăința sa, atât lăuntric cât și în afară, în așa chip încât să culeagă cu mâinile pline roadele ei, în rândul cărora intră nu numai miluirea și deplina iertare, ci și deplina schimbare a inimii spre bine, de la care vine îndreptarea vieții. Cel ce și-a străpuns adânc inima se mărturisește deplin și după spovedanie se arată cu totul înnoit. Aduceți-vă aminte de pilda Măriei Egipteanca, a Taisiei, a Evdochiei, a lui Moisi Arapul, a lui Da-vid, a tâlharului și a altora. La o asemenea schimbare să râvnească acum oricine se pregătește pentru spovedanie!

În urma dezlegării de păcate, frângerea inimii și spovedania dau naștere unirii în pocăință a elementului Dumnezeiesc cu cel omenesc, din care iese o făptură nouă, așa cum a ieșit la început din scaldătoarea botezului. De asta să vă și învrednicească Multmilostivul Dumnezeu pe voi pe toți, ca toți să ieșiți din spitalul pocăinței întru totul tămăduiți și cu desăvârșire înnoiți în toate simțămintele și aplecările inimii voastre; ca de acum înainte să iubiți ceea ce mai înainte vreme vă lăsa reci și să urăți cele față de care mai înainte erați împătimiți; ca să iubiți în locul mâniei blândețea, în locul trufiei smerenia, în locul beției trezvia, în locul curviei întreaga înțelepciune, în locul zavistiei voirea de bine, în locul urii dragostea, în locul zgârceniei dărnicia, în locul iubirii de plăceri înfrânarea, în locul leneviei iubirea de osteneală, în locul împrăștierii seriozitatea, în locul gâlcevirii iubirea de pace, în locul judecării și clevetirilor cinstirea aproapelui - într-un cuvânt, în locul oricărui păcat și oricărei patimi, virtutea și buna aplecare potrivnică.

Cineva care s-a pocăit așa cum trebuie, atunci când după spovedanie tovarășii de viață păcătoasă pe care-i avusese înainte vreme l-au poftit la plăcerile lor obișnuite, a răspuns: „Eu nu mai sunt același!” Iată cu ce întocmire sufletească se cade să ne arătăm și noi la sfârșitul pregătirii pentru împărtășire, așa încât atunci când se vor răscula patimile cu care ne-am deprins, cerând să fie satisfăcute, toate oasele noastre să le răspundă: „Noi nu mai suntem aceiași!”

Și așa va fi, dacă ne vom cunoaște păcatele, ne vom mărturisi vinovăția pentru ele și le vom plânge, și vom dobândi dezgust față de ele, și le vom mărturisi fără să tăinuim nimic părintelui nostru duhovnicesc, luând hotărârea nestrămutată de a nu le mai repeta: fiindcă atunci puterea lui Dumnezeu se va pogorâ în noi și ne vom arăta zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, ca întru ele să umblăm, ferindu-ne de tot răul. Amin.

17 februarie 1865

16. În aceeași zi

După ce am purces la nevoița pregătirii pentru împărtășire, ne smerim prin postire, priveghere, mers la biserică, îndurarea lungimii slujbelor, metanii, rugă săvârșită acasă, citirea de cărți mântuitoare. Bindecuvântate sunt ostenelele acestea, pe care le poartă de obicei toți cei care se pregătesc de împărtășire! Ele sunt într-atât de necesare, că fără ele pregătirea pentru

împărtășire nici nu este ceea ce trebuie să fie; însă nu trebuie să pierdem din vedere că ele sunt doar mijloace; scopul e în afara lor - și dacă ele nu vor fi îndreptate spre acest scop, omul se poate osteni în zadar cu ele. Greutatea o vom purta, iar roadele nu le vom gusta. Deci, luați seama, fraților, căci cu primejdie umblați!

Ne pregătim ca să ne spovedim și să ne împărtășim cu sfințele Taine; dar sfânta spovedanie și sfânta împărtășanie sunt împlinirea lucrării acestei pregătiri, pecetluind haric acele schimbări ale inimii care trebuie să apară, să se pârguiască și să se întărească în vremea pregătirii. Atunci când ne mărturisim, spunem de obicei: „Am păcătuit, n-o să mai fac”. Acest cuvânt exterior trebuie să fie expresia dispozițiilor și simțămintelor lăuntrice care trebuie să se formeze în inimă înainte de spovedanie. Pentru a spune cu sinceritate: „Am păcătuit, n-o să mai fac”, trebuie să ne recunoaștem în chip viu păcatele și să luăm hotărârea neclintită de a nu ne mai lăsa atrași de ele. Numai prin această străpungere pentru păcate și această neclintită hotărâre de a nu mai păcătui este adevărată spovedania; numai atunci își arată harica ei putere; numai cu această condiție este doctorie vindecătoare a bolilor sufletești și baie care spală murdăriile inimii. Și, iată, tocmai această schimbare hotărâtoare în bine pricinuită de îndurerarea pentru păcate este scopul tuturor nevoițelor pregătirii pentru împărtășire, nevoițe pe care le purtăm acum. Postul, starea la rugăciune, îndepărtarea de treburile obișnuite, metaniile și celelalte sunt rânduite ca prin ele să ne înmuiem sufletul și să îl ajutăm să se ridice la întristarea cea după Dumnezeu și la pocăința cea fără părere de rău spre mântuire. Iar dat fiind că numai în condițiile acestea spovedania este așa cum trebuie, iar Sfânta împărtășanie își arată toată lucrarea sa mântuitoare doar atunci când spovedania este așa cum trebuie, reiese că această întristare pentru păcate și această schimbare hotărâtă în bine alcătuiesc inima pregătirii pentru împărtășire, într-aici trebuie îndreptată toată luarea noastră aminte, toată osârdia și osteneria de sine pe care le punem în această pregătire.

Întristarea pentru păcate, supărarea pe ele și dezgustul față de ele ar trebui să fie atât de firești în suflet încât nici să nu am pentru ce pomeni de ele. Păcatul este rana sufletului. Dacă se întâmplă să căpătăm vreo rană în trup, simțim durere și ne grăbim să doftoricim rana; așa ar trebui să fie și cu sufletul în privința păcatului! Și totuși, se întâmplă cu totul altceva: păcatul, rana sufletului, aduce cu sine și o anumită tâmpire, care îl face pe cel care s-a înrobit păcatului să nu își vadă nenorocirea, să nu o simtă și să nu aibă grija de a ieși din ea. Orbirea, nesimțirea și nepăsarea sunt urmarea iubirii de păcat, care apoi îi și ține pe iubitorii de păcat pe tărâmul păcatului, într-o stare fără de ieșire. Pe bună dreptate este asemănat păcătosul cu cineva cufundat într-un somn adânc, la care trebuie să țipi tare: „Scoală-te, adormitul!” ca să se scoale.

Și iată ce aveți acum de făcut cu sufletul vostru: să-l treziți din somnul păcatului; să-l faceți să vadă primejdia păcatului, să simtă această primejdie și să se îngrijească a se izbăvi de ea. Veți întreba: „Si cum să facem asta?” Răspunsul meu este acesta: „Nimeni nu poate face acest lucru pentru voi, afară de voi înșivă”. Trebuie să intrați voi înșivă înăuntrul vostru și, stând înaintea sufletului adormit de păcat, să îl treziți din acest somn, fiecare așa cum poate și cum se pricepe. În această sfântă a sfințelor din voi nu poate pătrunde altcineva și ceea ce trebuie să se înfăptuiască acolo nu se poate înfăptui prin nici o faptă și nevoie exterioară: totul se săvârșește acolo prin împreună-vorbirea tainică ce are loc între voi și sufletul vostru înaintea numai a feței Domnului, de Care nimic nu e ascuns, împreună-grăirea cu sine, înduplecarea sufletului este mijlocul de căpetenie pentru a-l trezi din somnul păcatului.

Intrați, deci, în voi înșivă și începeți să lucrați cu conștiință bună! Toate, doar, vă sunt cunoscute: vă sunt cunoscute patimile și păcatele voastre. Toate acestea îi sunt cunoscute și Domnului, pe Care nu puteți să nu-L vedeți din inima voastră. N-aveți ce să ascundeți. De oameni, care sunt în afara noastră, putem să ne ascundem: dar de noi înșine și de Domnul unde să ne ascundem? Iată, luați tocmai această limpede vedere de sine înaintea Domnului ca punct de plecare în împreună-vorbirea cu sufletul vostru. Spuneți-i: „Nu te mai ascunde după deget, suflete: și patima asta e urâtă, și păcatul ăsta este cumplit, și obiceiul ăsta este prost!” Poruncile limpezi și bine statornicite au fost călcate, și judecata pentru călcarea lor este

limpede și bine statornicită. Iată, înaintea conștiinței noastre este și Domnul, Care a dat poruncile și a statornicit judecata! Nu avem încotro să ne mai întoarcem: rămâne fie să pierim împreună cu osândiții, fie să ne grăbim a ieși din starea aceasta pierzătoare. Luând aminte cu conștiință bună la această împreună-vorbire înaintea feței Domnului, vă veți pune în starea cea întru mântuire fără ieșire, cu totul potrivnică stării fără ieșire în care vă ține, spre pierzania voastră, iubirea de păcat. Temerea pentru voi înșivă, pentru soarta voastră veșnică, va fi în mâinile voastre pârghie, cu care veți răsturna toate cele dinăuntrul vostru și veți pricinui acolo o prefacere mântuitoare.

Iarăși repet că acest lucru trebuie să-l săvârșiți chiar voi înăuntrul vostru: nimeni din afară nu-i poate face în locul vostru. Sufletul fiecăruia este acoperit de întuneric în fața altcuiva. El devine limpede doar pentru omul însuși, atunci când el intră în sine însuși și începe a ține sfat cu sine despre felul în care trebuie să fie și despre ceea ce trebuie să întreprindă. Deci, intrați acum în voi înșivă și acolo, împreună cu sufletul vostru, în sfatul vostru cel de taină, spuneți: „Dar ce, suflete, să ne tot tăvălim în păcat? Să ne sculăm și să mergem cu picioare neșovăielnice la Domnul, Care e gata să ne primească!” Pentru a lucra în această privință mai cu izbândă asupra voastră, înconjurați-vă cu gânduri însuflețitoare despre scârboșenia păcatului, despre cât de mult îl jighește el pe Domnul, Care este atât de milostiv față de noi, despre cât de mult ne înjosește el pe noi, care am fost meniți asemănării cu Dumnezeu, și despre necazul în care el ne aruncă, aici lipsindu-ne de odihnă și dincolo gătindu-ne muncile cele veșnice. Adăugați la aceasta închipuirea că muriți sau ați murit deja și că stați înaintea nefățarnicej judecării a lui Dumnezeu, închipuindu-vă toate acestea, purtați o discuție cât se poate de vie cu sufletul vostru: „Ei, ce o să facem acum, suflete, și cum o să hotărâm? Știi că toate acestea adevărate sunt! Întocmai, păcatul e scârbos înaintea lui Dumnezeu și a tuturor Sfinților, precum și înaintea conștiinței noastre; și chiar această soartă amară așteaptă în veșnicie ca plată pentru el, dacă nu ne vom despărți de el. Și de ce să ne pierdem eu și cu tine pe noi înșine? Dulceața păcatului este mică și trecătoare, iar amărăciunea lui fără de măsură și veșnică: s-o lepădăm! Oare suntem noi mai răi decât alții, sau altfel decât restul lumii? Sau Domnul tuturor nu e și Domnul nostru? Sau mântuitoarele Lui așezăminte din sfânta Biserică sunt închise pentru noi? De ce să ne facem de râs înaintea tuturor și să pricinuim plăcere vrăjmașilor noștri și ai lui Dumnezeu? Să lepădăm păcatul! Iată, la spovedanie vom primi dezlegare; prin Sfânta împărtășanie Domnul ne va primi la Sine și apoi vom începe să trăim împreună cu El după poruncile Lui, desfătându-ne aici de pace sufletească și pregătindu-ne dincolo fericire veșnică”.

Așa să stați de vorbă cu sufletul vostru și să-l înduplecați: poate își va veni în fire, se va simți și se va însufleți ca să își schimbe, în sfârșit, viața cea rea și năravul cel neplăcut lui Dumnezeu, îmbărbătați-vă! Domnul este aproape! El urmărește mișcările lucrării noastre de taină și este gata să ne ajute, îndată ce va vedea că înclinați spre bine, va întări în voi prin harul Său această aplecare. Fără Domnul nimic nu putem face - însă El așteaptă totdeauna propria noastră încordare spre bine, și doar atunci când o vede este gata îndată să ne ajute. Ca atare sfătuindu-vă cu sufletul vostru și încor-dându-vă să dați naștere în el unor mișcări bune, întoarceți-vă mereu spre Domnul în rugăciune - toate acestea în camera cea de taină a inimii voastre. Vorbiți cu sufletul și cădeți la Domnul cu strigare îndurerată ca să vă înmoaie sufletul și să lucreze spre schimbarea lui. După aceea, începeți iarăși să vorbiți cu sufletul și iarăși întoarceți-vă către Domnul. Chemați în ajutor pe Stăpâna de Dumnezeu Născătoare, pe îngerul vostru păzitor, pe Sfântul al cărui nume îl purtați și pe toți Sfinții. Faceți așa mereu, fie că stați în biserică, fie că vă rugați și meditați acasă, având în minte un singur lucru: cum să vă frângeți, în cele din urmă, sufletul împietrit și să îl îndreptați la bine. Osteniți-vă! Căutați ajutor! Sculați-vă din cursa diavolului și spuneți cu îndrăznire, asemenea fiului risipitor: „Sculându-mă, voi merge!”

Și mergeți deja, fără a vă uita înapoi și fără a da ascultare nici unor insuflări pe care le va semăna atunci în voi vicleanul. El va începe să ațâțe compătimirea de sine ori să vă insuflă frica pentru viața voastră, fie temerea că vă veți da peste cap felul de trai, fie că piedicile în

calea înstăpânirii noilor rânduiești de viață sunt de netrecut - doar-doar vă va abate de la buna voastră hotărâre. Nu luați aminte și roștiți cu hotărâre în sinea voastră: „Toate le voi jertfi Domnului: și starea materială, și toate ostenele, și însăși viața. Nu mă voi abate de la hotărârea mea, chiar dacă viața mi-ar fi ca mersul pe ace”. O astfel de hotărâre necruțătoare va risipi îndată tot norul de gânduri tulburătoare și va pune capăt tuturor încercărilor vrăjmașului. El e neputincios să se lupte cu cei care sunt gata să moară pentru a urma Domnului, Care de dragul nostru S-a răstignit, în hotărârea aceasta se vede umbra morții de cruce, care a stricat stăpânirea lui, și vrăjmașul fuge de ea ca de foc. Aici e moarte pentru moarte: moartea cea pierzătoare întru păcat este înlocuită cu hotărârea de a fi gata să murim în luptă cu păcatul, întru mântuire; și iată sămânța vieții celei noi întru Hristos Iisus, Domnul nostru!

Iată ce trebuie a se săvârși înăuntrul vostru, fraților, în mijlocul acestor ostenești și nevoițe văzute ale pregătirii voastre pentru spovedanie și împărtășire! Și doar atunci când se va săvârși aceasta, această pregătire va fi adevărată. Atunci, primind dezlegare deplină la spovedanie, vă veți uni curați cu Domnul prin Sfânta împărtășanie, și apoi veți începe să viețuiți întru înnoirea vieții - ceea ce fie ca să vă și dăruiască Domnul, Care vrea ca toți să se mântuiască și întru înțelegerea adevărului să vină!

9 februarie 1866

17.

În vinerea primei săptămâni a Postului Mare

Data trecută v-am spus că esența pregătirii pentru spovedanie și împărtășire stă în străpungerea pentru păcate însoțită de hotărârea neclintită de a nu-L mai jigni prin ele pe Domnul; și că atunci când se va întâmpla asta, spovedania noastră va fi lucrătoare și Sfânta împărtășanie mântuitoare. Acum, vă voi vorbi mai deslușit despre aceste două așezări sufletești, pentru a vedea dacă în noi ele sunt chiar așa cum trebuie să fie, și pentru a primi prin asta încredințare de nădejde că pregătirea noastră, spovedania și Sfânta împărtășanie vor aduce, în cele din urmă, roadă lor mântuitoare.

Străpungerea pentru păcate nu e un simțământ simplu, ci e alcătuit din alte câteva. La temeiul ei stă simțământul neplăcut care vine din conștientizarea faptului că, dedându-ne păcatului, am căzut într-o stare foarte proastă. Acest simțământ își schimbă apoi înfățișarea, după latura păcatului spre care își întoarce luarea-aminte păcătosul care se pocăiește. Când el, pornind de la acest simțământ, se întoarce spre sine însuși, **se supără** pe sine și pe voia sa cea rea: „De ce m-am supus aplecării păcătoase și de ce m-am înclinat în fața insu-flării de sminteală, în vreme ce puteam să țin piept și să abat nenorocirea de la mine?” Când se va întoarce spre păcatul în sine nu va mai vedea în păcat amăgirea sub care acesta e ascuns atunci când omul cade în el, ci-l va vedea slut și cumplit, și va începe să **se dezguste** de el și să fugă de el. Când se va întoarce spre ceilalți oameni - mădulare ale Bisericii, **se va rușina** de faptul că, nefiind îngreuiat cu nimic față de ceilalți, s-a rușinat în așa chip cu fapte netrebnice. Când se va întoarce spre Dumnezeu, fie că **se va căina**, **se va tângui** și **se va întrista** pentru că L-a jignit cu păcatele sale pe Dumnezeu, Cel atât de milostiv față de el, fie că se va umple de **temere** pentru soarta sa vremelnică și veșnică la gândul dreptei judecăți care îi pedepsește pe păcătoși, uneori într-un chip atât de învederat. Păcătosul care și-a mărturisit cu sinceritate păcatele și s-a osândit pe sine pentru ele va trece, după ce a intrat în sine însuși, de la unul din aceste simțăminte la altul și va statornici în inima sa plâns și tânguire pentru păcate asemenea plângerii lui Ieremia pe ruinele Ierusalimului sau a iudeilor la râul Babilonului.

Supărarea pe sine, dezgustul de păcat, rușinea, temerea, întristarea cea după Dumnezeu și căinarea de sine înaintea Lui se aseamănă, în lucrarea pocăinței și spălării de sine prin lacrimile străpunerii, cu feluritele mijloace întrebuințate în viața cea de toate zilele atunci când se spală albiturile murdare - și la lucrătorul cu conștiință bună ele degrabă ajung la măsura convenită și își împlinesc lucrarea în inima lui. Trebuie să știți, totuși, că nu toate

aceste simțăminte au același preț: îndurerarea pentru păcate de teama chinurilor veșnice, de rușinea față de ceilalți, de scârboșenia păcatului, cu necaz pe voia proprie, este o îndurerare de mic preț - nedesăvârșită; iar îndurerarea pentru păcate din pricină că prin ele L-am jignit pe Atotbunul nostru Domn este îndurerare de mare preț - îndurerarea cea desăvârșită. Sfântul Apostol o numește „întristare după Dumnezeu” și spune că ea lucrează în noi pocăință fără părere de rău, altfel spus hotărâre nestrămutată de a nu mai păcătui (2 Corinteni 7, 10). Tocmai la această întristare trebuie să ne ridicăm tânguirea de pocăință, altfel spus cu ea trebuie să împlinim simțămintele de pocăință. Nu se poate spune că simțămintele nedesăvârșite n-ar însemna nimic: și ele își fac treaba lor în pocăință, numai că nu trebuie să rămânem la ele. Pot fi întrebuițate ca pregătire premergătoare, ca mijloc de a mai înmuia întrucâtva inima împietrită - iar apoi inima care în urma lor și prin ele s-a obișnuit deja cu tânguirea pentru păcate trebuie să treacă la întristarea după Dumnezeu. Acolo e sfârșitul căii. Doar întristarea după Dumnezeu face îndurerarea noastră pentru păcate plăcută lui Dumnezeu și atrage de la El harul miluirii. Numai ea pune temelie tare hotărârii de a nu mai păcătui. Toate celelalte pălesc și inima începe să simtă dragoste față de Dumnezeu, dragoste care îi și dă îndrăzneala de a lua hotărârea și a face făgăduința că nu-L va mai jigni cu păcatele sale pe Milostivul Dumnezeu, întrucât ea este o putere pe care n-o pot birui nici un fel de imbolduri păcătoase. Tocmai această stare străduiți-vă s-o atingeți, voi, care vă îndurerați plângând pentru păcatele voastre! Să nu credeți că asta e o osteneală peste puterile voastre - numai să dați lucrării voastre lăuntrice următoarea întorsătură: conștientizați cât puteți de limpede marile binefaceri ale lui Dumnezeu față de voi și faceți comparația cu nerecunoștința pe care o arătăm noi atunci când păcătuim. Pe cât ne este de firesc simțământul recunoștinței, pe atâta ne este de firească și întristarea, atunci când ne facem neplăcuți binefăcătorilor noștri. Iată, astfel va apărea în voi întristarea cea după Dumnezeu, întristarea că l-ați jignit pe Dumnezeu, de la Care primim neîncetat doar mile și Care este gata nu doar să le continue, ci și să le mărească și să ni le asigure pe toată veșnicia.

Grăbiți-vă să faceți astfel: fiindcă aceste simțăminte - rușinea, temerea, supărarea - dacă sunt lăsate în voia lor, dezvoltă în om doar o îndurerare fără bucurie, care poate să ne întunece de tot și să ne aducă în pragul deznădejdiei; în vreme ce întristarea cea după Dumnezeu, cu toată durerea ei, revarsă bucurie și umple inima cu nădejdea cea bună de a fi miluiți - și asta fiindcă e stârnită de conștientizarea dragostei lui Dumnezeu față de noi și este primită de dragostea noastră față de Dumnezeu care, cu toată vinovăția noastră, ne învață să vedem în Dumnezeu pe Tatăl Iubitor de fii, Căruia îi pare rău pentru copiii Săi neîndreptați și totdeauna este gata să-i miluiască atunci când se întorc la El plini de căință, întristarea cea după Dumnezeu, sprijinită de credință și însuflețită de dragoste, ne face să simțim și nemărginirea milostivirii lui Dumnezeu față de noi, potrivit căreia - chiar dacă păcatele noastre s-ar înmulți mai mult decât perii capului sau chiar decât nisipul mării - Dumnezeu este gata să le ierte oricărui om care se pocăiește de ele cu sinceritate. Cain și Iuda n-au avut acest simțământ îndeajuns, și au pierit în deznădăjduire - de care fie ca să ne păzească pe noi pe toți Domnul Cel Milostiv; să ne păzească atât de nesimțirea cea împietrită cât și de deznădejdea cea pierzătoare! Fie ca El să ne dăruiască și străpungere adâncă, și durere a inimii înaintea Lui pentru păcatele cu care îl jignim, și totodată să ne dea nădejdea cea mângâietoare a miluirii!

Iar dacă cineva întreabă: „De unde să știm dacă ne-am necăjit destul pentru păcatele noastre, sau că frângerea inimii pentru ele și-a împlinit lucrarea în noi?”, aceluia îi vom răspunde: „Hotarul frângerii inimii pentru păcate este hotărârea nestrămutată de a nu-L mai jigni cu păcatele noastre pe Dumnezeu”. Această hotărâre este plânsul nemijlocit al frângerii inimii și arată că frângerea inimii noastre a fost nefățarnică, deplină și bineplăcută lui Dumnezeu. Și această hotărâre, la rându-i, înrăurește frângerea inimii: alină amărăciunea ei și o îmblânzește, în vreme ce buna nădejde a miluirii o însuflețește și o înalță, în pocăință, toate sunt legate între ele ca un șir neîntrerupt: ca atare, nu te mulțumi cu simțămintele de întristare, ci în timp ce te întristezi silește-te și să părăsești păcatele, făcând în așa fel încât să nu mai cazi în ele și să nu te mai pui într-asa o poziție necăjită și chinuitoare. Care bolnav, după ce a

aflat pricina bolii sale, nu se hotărăște îndată să îndepărteze acea pricină? Cine, după ce s-a poticnit de o piatră și s-a lovit, nu se jură că nu o să mai meargă pe acea cale? Așadar, cel ce simte durere din pricina păcatelor și recunoaște că acestea l-au distrus, nu va mai sta mult pe gânduri, ci va pune îndată capăt iubirii sale de păcat; și totodată, când se va îndurera pentru păcate, își va aduce aminte de toate prilejurile când a păcătuit - și văzând unde a fost greșeala va lua hotărârea de a fugi de ele în tot chipul, statornicindu-și și mijloacele pentru asta. De pildă: „Am fost într-o casă și am căzut în cutare păcat: nu voi mai merge acolo; m-am împrietenit cu cutare și cutare, și iată ce m-au învățat: acum o să rup orice legătură cu ei. M-am dat cutărei distracții, și iată ce s-a întâmplat: acum nu o să-mi mai îngădui acel lucru pentru nimic în lume”. Astfel, cercetându-și toată viața păcătoasă, cel care cu adevărat se pocăiește și se întristează pentru păcatele sale ia hotărârile cele bune: cum, unde, ce să îndrepteze pe toată întinderea vieții sale ca să nu mai cadă în păcate; și îndată face rânduieli potrivite cu hotărârile acelea, spunându-și: „De-ar fi să mor, nicum nu voi mai merge pe căile care m-au dus în starea asta pierzătoare”. Cel care își simte respirația îngreunată într-o cameră strâmtă fuge repede afară ca să tragă în piept aer curat; cel care nu mai poate suferi o haină strâmtă o aruncă de pe el îndată ce i se ivește prilejul: așa și păcătosul în care s-a născut durerea pentru păcate aruncă de pe sine povara lor și fuge repede din casa necurată și stricătoare a păcatului în tărâmul curat și larg al vieții bineplăcute lui Dumnezeu.

Iată: cel la care s-au format, în cele din urmă, în inimă asemenea rânduieli și năzuințe, acela va fi cel ce s-a pregătit în chip desăvârșit pentru spovedanie și primirea sfintei împărtășanii. Unul ca acesta nu se va poticni la spovedanie și nu va începe să își ascundă păcatele, ci cu dorire le va arunca afară din sine ca pe o otravă - iar cel care se va mărturisi astfel, acela se va apropia curat de paharul Domnului și se împărtăși în chip vrednic cu sfintele lui Hristos Taine. Iar cel care se va învrednici de asta, acela va primi în el pe Domnul, și odată cu El toate puterile care sunt spre viață și cucernicie și va trăi pe mai departe în acest veac cu evlavie, întreagă înțelepciune și dreptate.

Domnul și Mântuitorul nostru să lucreze în voi toți o asemenea așezare sufletească încât să vă arătați vrednici de a primi această comoară negrăită! Amin.

11 februarie 1866

18. În aceeași zi

„Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția lui Dumnezeu”. Așa a grăit Domnul despre arătarea Sa pe pământ, despre faptul că El - împăratul împărăției celei de mântuire - deja a venit și petrece printre oameni, învățând cu privire la același lucru pe cei iscoditori, El a spus cu un alt prilej: „Iată, împărăția lui Dumnezeu înăuntrul vostru este (Luca 17, 21)”. - Atunci, însă, El era între oameni în afara lor, doar înfățișând și rându-ind mijloacele de sălășluire a Sa înăuntrul lor; iar acum intră în cei ce datorită credinței vii primesc prin Sfintele Taine intrarea în împărtășire cu El - intră în inimile lor și împărătește acolo ca împărat dorit și mântuitor. Căci spune: „Cel ce mănâncă trupul Meu și bea sângele Meu întru Mine rămâne, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”. Și cei ce s-au învrednicit de acest bine mărturisesc: „De acum trăiesc nu eu, ci trăiește întru mine Hristos (Galateni 2, 20)”.

Tocmai această dorită împărățire a lui Hristos Mântuitorul înăuntrul nostru s-a apropiat de voi, fraților! Iată, a mai rămas doar jumătate de zi până la clipa când veți primi în voi pe Domnul: pregătiți-vă, deci, să-L întâmpinați, să îl primiți și să îl odihniți în voi așa cum se cuvine.

În chip nevăzut, Domnul intră înăuntrul nostru. Intrați, deci, în voi înșivă și puneți acolo totul în rânduială: ștergeți prin suspine tot praful gândurilor deșarte și nelucrătoare care s-a adunat, păziți-vă prin cugetarea la cele Dumnezeiești; spălați cu lacrimi toată necurăția gândurilor și așezărilor [dispozițiilor] sufletești păcătoase, puneți să stea de strajă sfânta trezvie; îndreptați și refaceți prin pocăință nefățarnică tot ce a fost stricat și zdrobit prin căderile în păcat, îngrădiți-vă cu sfânta râvnă spre împlinirea poruncilor. Lăsați să intre mai multă lumină prin ferestrele credinței sincere și lipsite de îndoieli, spre contemplarea tainelor iconomiei mântuirii noastre. Bineînmiereșmați casa inimii cu miresmele rugăciunilor și fierbinții tineri a simțurilor către Dumnezeu, și mai ales pregătiți-I sălașul de odihnă cel drag și plăcut Lui în dragostea nefățarnică, ce s-a dăruit Lui pe deplin și în întregime.

După ce ați făcut în voi înșivă această rânduială, adunați-vă încă și mai adânc înăuntrul vostru - și așteptați-L pe Domnul în liniște evlavioasă, cu dorire și cutremur, cu osârdie arzătoare și luare-aminte priveghetoare. Nu vă agitați în deșert și nu vă risipiți cu nimic din cele dinafară, în tot chipul să păziți această caldă petrecere înăuntrul vostru pe care ați dobândit-o prin postire și rugăciuni și care în chip deosebit v-a adumbrit sau vă va adumbri după spovedania sinceră și deplină, îngrijiți-vă pentru un singur lucru: să pregătiți daruri Domnului și să le puneți în locurile cuvenite.

Domnul nu primește daruri străine: căutați-le în voi înșivă; și precum El Se dă pe Sine însuși vouă, și voi pregătiți-vă din toate puterile firii voastre să vă aduceți Lui ca jertfă. Bine orânduți-vă ca să-I aduceți, mai înainte de toate, persoana voastră - conștiința și libertatea voastră -, pentru a vă topi în El și a vă supune întru toate doar voi Lui. Și acest dar - cel mai înalt - puneți-l pe primul loc după cele sfinte. După aceea, de-a dreapta puneți pregătirea de a-i închina Domnului toate puterile sufletului: rațiunea, cu făgăduința de-a o avea ca păzitor credincios al adevărilor aduse de Domnul pe pământ; voința, cu toate dorințele și aplecările, făgăduind să nu îi dați libertatea de a ieși dintre hotarele trase de poruncile Domnului; inima, cu toate simțămintele și consimțămintele ei, făgăduind să înăbușiți în ea orice gust de cele trupești, necurate, pătimase și să educați în ea numai gustul de ceea ce e curat, sfânt și ceresc. De-a stânga puneți pregătirea de a-i închina Domnului toate puterile trupului, făgăduind înfrânare deplină de la plăcerile simțurilor, păzirea simțurilor văzului și auzului, înfrânarea limbii, legarea mișcărilor slobode, măsura în hrană, somn și îmbrăcăminte, nelenevirea la osteneală, depărtarea de distracțiile deșarte și seriozitatea atotcuprinzătoare a purtării.

După ce ați pregătit înăuntrul vostru toate acestea și ați dobândit așezare [dispoziție] lăuntrică bineplăcută lui Dumnezeu, țineți-vă într-o luare-aminte încordată, aprinzând în inimă năzuința caldă și plină de dor către Domnul, închipuindu-vă încă un singur lucru: cum să-L primiți pe Domnul prima dată când Se va apropia și va intra la voi. Să știți că aceasta se săvârșește prin închinarea Lui ca unui Dumnezeu, care trebuie să umple toată ființa omului; și știind-o, să vă pregătiți de asta, făcând experiențe și exerciții pregătitoare.

Iată toată pregătirea pentru întâmpinarea Domnului! Verificați-vă acum după îndreptarul acesta, care nu este o înșiruire de afirmații născocite după bunul meu plac; și dacă se va arăta în voi vreun neajuns, împliniți-l: încă mai este vreme. Arătați față de acest lucru toată osârdia și toată grija, străduindu-vă mai ales să fugiți de nepăsare, de răceală și de împlinirea pur mecanică a rânduiei dinafară [exterioare] a acestor lucrări. Dacă veți avea osârdie și grijă de a primi în chip cât se poate de vrednic pe Domnul, atunci El nu va cere socoteală dacă va afla ceva nepregătit așa cum trebuie, ci va primi osârdia în locul a ceea ce nu este de-ajuns; iar dacă nu va fi osârdie din partea voastră, toate pregătirile nu vor însemna nimic: așa cum se întâmplă și între oameni că o primire fastuoasă cu răceală și formalism nu-i satisface pe oaspete și nu-i face plăcere.

Dacă sufletul din oarecare pricină se încăpățânează în oarecare privință, puneți-l la strâmtoarea în care ne-a pus pe noi față de sfânta împărtașanie buna Pronie a lui Dumnezeu. Lămurii-1: „Vrei să nu pieri? Mergi de te împărtașește: fiindcă Domnul a zis, întărindu-și cuvintele: «Amin, amin zic vouă că dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea sângele Lui nu veți avea viață în voi» (Ioan 6, 53) Însă împărtașește-te cu pregătirea cuvenită: căci dacă nu vei face asta împărtașirea ta nu va fi spre mântuire, ci spre pierzare, precum învață Apostolul grăind: «Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie osândă își mănâncă și își bea, nesocotind Trupul Domnului» (1 Corinteni 11, 29). Așadar, suntem strâmtorări din amândouă părțile: nu te vei împărtași, nu vei avea viață; te vei împărtași cu nevrednicie, te împărtașești spre osânda ta. Deci, ce rămâne de făcut? Pregătește-te cum se cade. Zici c-o să-ți fie greu? Doar nu trebuie să muți din loc munții, ci să-ți schimbi gândurile, simțămintele, dispozițiile, cuvintele și faptele, care sunt toate în mâna noastră. De noi depindea strecurarea răului în ele: cum să nu depindă de noi îndepărtarea acestui rău? Ai făcut rău: hotărăște-te să încetezi și să începi a face binele. Ai gândit rău: hotărăște-te să încetezi și să începi a gândi bine. Ai avut dispoziții rele: hotărăște-te să le schimbi și să te încordezi spre dobândirea unor dispoziții bune. Ce osteneală e în asta? Numai să ai dorință, și totul se va săvârși! Dacă s-ar cere o mulțime de fapte deja săvârșite și o grămadă de bine în minte și în inimă, ai putea să te mai dai în lături - dar nu: Domnul Se mulțumește numai cu buna hotărâre ca de acum înainte să te abați de la rău și să faci binele. Chiar de ai fi cu totul în păcate, îndată ce te vei pocăi de toate și vei lua hotărârea nestrămutată de a plăcea Domnului întru toate, ești pregătit. Apropie-te, aducând prinos Domnului numai această hotărâre - de a te închina doar Lui pe tine însuși, de a-i închina doar Lui toate puterile tale și tot restul vieții tale".

Iar după ce am împlinit toate acestea, cu îndrăznire să ne apropiem de tronul harului, fără a ne tulbura cu frici mincinoase și fără a ne da pierzării printr-o obraznicie nechibzuită. Domnul vine cu milele Sale: să îl dorim. Vine nu ca să judece, ci ca să ierte; nu ca să pedepsească, ci ca să miluiască; nu ca să bată, ci ca să vindece și să refacă. Unindu-Se cu sufletul, El îl umple de bunătățile Sale.

Milostivul nostru Domn să vă înțeleptească să-L căutați și să-L primiți în așa chip încât El, intrând, să cineze cu voi și voi să cinați cu El! Amin.

19 februarie 1865

19.

În aceeași zi

Iată că a rămas mai puțin de o zi până la marea clipă când îl veți primi în voi pe Domnul! Bucurați-vă și vă veseliți! Totodată, însă, nu uitați nici că, întrucât această clipă este cea mai prețioasă din viața voastră, ea cere din partea voastră toată luarea-aminte și toată grija. Domnul însuși voiește să Se dea vouă și să aducă împreună cu Sine darurile Sale. Pe cât de nechibzuit lucru este a nu vă folosi de această milă dată în dar, pe atât de nelegiuită faptă este a nu o primi așa cum se cuvine. „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, osândă își bea și își mănâncă (1 Corinteni 11, 29)".

Știți asta și, bineînțeles, cu toții vă siliți, după puterile voastre, să vă arătați vrednici de a-L primi spre mântuirea voastră pe Domnul, Care vine la voi în sfintele Sale Taine. Presupun că și acum sunteți prinși cu aceeași îndeletnicire — și vreau să mă apropii de mintea voastră cu cuvântul meu și împreună cu voi să lămuresc în amănunțime ce așezare sufletească trebuie să dobândim și cum trebuie să lucrăm pentru a ne apropia cu vrednicie de sfintele și preacuratele lui Hristos Taine.

Să începem chiar din această clipă și să mergem pas cu pas, până ce ne vom apropia de însuși paharul Domnului, stabilind dispozițiile și faptele mântuitoare.

Chiar de la prima mișcare ne întâmpină sfântul Apostol Pavel cu povața lui scurtă, însă aspră: „Să se cerceteze omul pe sine, și așa să mănânce din Pâine și să bea din Pahar (I Corinteni 11, 28)”. „Să se cerceteze pe sine”: să se cerceteze dacă este vrednic, și cu această încredințare trebuie să se apropie de sfintele Taine - căci dacă se va apropia cu nevrednicie, osândă își va bea și își va mânca. Ah, fraților! Frică aduce cuvântul acesta peste sufletul păcătos: căci cine poate spune că este vrednic cu adevărat să se apropie de Cina Domnului? Câte păcate! Câte necurații! Câte jigniri vădite ale Domnului! E înfricoșătoare apropierea, dar nici neapro-pierea nu e lipsită de primejdie: căci dacă nu mâncăm Trupul Domnului și nu bem Sângele Lui, nu avem viață în noi. Suntem strămtorați din amândouă părțile. Și atunci, ce să facem? Să ne aruncăm în brațele însuși Milostivului nostru Domn, strigându-I: „Milostive Mântuitorule! Cruță-ne pe noi, nevrednicii, și cu milostivirea Ta acoperă nevrednicia noastră!”

Totuși, nu vă tulburați prea mult, fraților, cu temeri deșarte. Domnul este jignit nu numai dacă cineva nepregătit se apropie cu obrăznicie de Pahar, ci și dacă cineva se chinuie, fără dreaptă socotință, cu o frică lipsită de rânduală. Milostivul nostru Domn nu ne leagă cu condiții de neîmplinit și cere de la noi ca fiecare să împlinească puținul care îi stă în puteri. Sfântul Dimitrie al Rostovului spune: „Cel care și-a mărturisit deplin păcatele, fără a fi tăinuit nimic; cel căruia i-a părut rău pentru ele, care plânge și se căiește; cel ce are voința și hotărârea nestrămutată de a nu se mai întoarce la păcat, ci să se păzească de orice cădere în păcat; cel ce prin post, rugăciune și alte nevoițe ale cucerniciei s-a ostenit pe sine, milostivindu-L pe Domnul; cel ce s-a împăcat cu toți și n-a rămas învrăjbit cu nimeni - acela este pregătit a se împărtăși cu vrednicie” - „și așa să mănânce din Pâine și să bea din Pahar”! Iar dacă toate acestea au fost ori sunt împlinite de către voi, apropiați-vă cu nădejde bună de Domnul, având îndrăzneala smerită a copiilor. Suntem păcătoși, în toate privințele păcătoși, însă Domnul a venit tocmai pentru a-i mântui pe păcătoși. Nu păcatele sunt piedica, ci încăpățânarea de a păcătui și nepocăința. Dacă în starea aceasta sunteți, nu vă apropiați! Iar păcatele deplânse, mărturisite și dezlegate nu mai sunt nici în noi, nici asupra noastră. Ele sunt la fel ca surcelele tăiate din pom: atunci când iubeam păcatul, ele erau ramuri vii în pomul vieții noastre și se hrăneau din el; iar atunci când le-am întors spatele, când am ajuns să ne dezgustăm de ele, să ne pocăim și să ne spovedim, prin aceasta le-am tăiat de la noi. În minutul dezlegării, ele au căzut de la noi. Acum sunt crengi uscate și Domnul vine să ardă în noi acești spini ai păcatelor. Așadar, grija noastră de căpetenie să fie recunoașterea păcatelor noastre, deplângerea, mărturisirea lor și luarea hotărârii nestrămutate de a nu le mai săvârși. Fie că ați făcut deja toate acestea, fie că le veți face acum, dați mulțumită Domnului. Prin dezlegarea de păcate, Domnul își pregătește în noi locaș vrednic de El, curățat și dereticat.

La această lucrare de căpetenie rămâne să adăugăm apoi încă una: să ne păstrăm luarea-aminte neîmprăștiată și inima netulburată. Păziți-vă, așadar, de împrăștiere și de grijile cele tulburătoare. Dacă întreaga săptămână ați fost împresurați de treburile obișnuite, cu atât mai obligatoriu este să le lăsați acum deoparte și, rupându-vă de toate, să intrați în voi înșivă și să rămâneți acolo doar cu gândul la Domnul, Ce are să vină la voi. Curmați orice mișcare a gândurilor străine și, cu privirea ațintită numai la Domnul, rugați-vă Lui cu rugăciune de puține cuvinte a minții, spunând fiecare întru sine: „Nu mă lepăda, Doamne, de la fața Ta! Nu te scârbi de mine, cel ce mult Te-am supărat! Nu mă alunga de la Cina Ta ca pe un necurat, ci viază-mă după cuvântul Tău! Cercetează-mă după mila Ta, chiar dacă sunt nevrednic! Vino la

mine, cel ce pier, și mă mântuiește!" Sau, mai simplu, repetă: „Doamne Iisuse Hris-toase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" Sau chiar și fără cuvinte să cazi în inima ta la urmele pașilor Lui, așteptând milă!

La asta s-ar putea mărgini toată osteneala pregătitoare de acum; dar dacă gândul nu va rămâne tare în această singură osteneală, dați-i ca îndeletnicire meditația la însăși împărtășania și, ca să nu rătăcească mult, legați-l cu spusele Domnului și ale sfinților Apostoli despre această Taină. Să ia aminte gândul la ceea ce a spus Domnul. Să cugete și la ceea ce au grăit Apostolii - și să zidească prin aceste cuvinte sufletul.

„Eu sunt Pâinea vieții", spune Domnul, „Care S-a pogorât din cer: de va mânca cineva din această pâine, va fi viu în veci; și pâinea pe care o voi da Eu, dacă mănâncă cineva din ea, va fi viu în veci: și pâinea pe care Eu o voi da, Trupul Meu este, pe care îl voi da pentru viața lumii. Amin, amin zic vouă: dacă nu veți mânca Trupul Fiului Omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață în voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia pe el în ziua de apoi: că Trupul Meu este adevărată mâncare și Sângele Meu este adevărată băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el (Ioan 6, 48-58)". Cugetați la asta și trageți învățăminte! Sau luați cuvintele Domnului de la Cina cea de taină: „Luați, mâncați: acesta este Trupul Meu... Beți dintru acesta toți: acesta e Sângele Meu (Matei 26, 26)". Sau învățătura Apostolului: „Dacă cineva mănâncă pâinea aceasta sau bea paharul acesta cu nevrednicie, vinovat va fi față de Trupul și Sângele Domnului (I Corinteni 11, 27)".

Dați una dintre aceste spuse minții voastre, și puneți-o să mediteze asupra ei, să tragă din ea învățătură ziditoare și să dobândească aplecare spre rugăciune cu inimă înfrântă. Atunci când va veni rugăciunea, cădeți înaintea Domnului cu gândul, sau și cu trupul, și nu vă depărtați de rugăciune atâta vreme cât o aveți. Dacă rugăciunea va slăbi ori va pleca de la voi, încălziți-o prin meditații și iar rugați-vă.

Așadar, îngrijiți-vă neapărat să petreceți tot restul zilei de astăzi, și mai ales seara, întru cugetarea la cele Dumnezeiești și rugăciune, până ce va veni odihna somnului. Iată, va veni dimineața, îndată ce veți deschide ochii, apucați-vă de gândul vostru și grăbiți-vă să vă înviați în el măreția zilei care a venit pentru voi, zi binecuvântată între toate zilele vieții voastre, spunându-vă: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul: să ne bucurăm și să ne veselim întru ea! Au venit Pastile pentru sufletul meu!" Dar nu vă lăsați pradă agitației deșarte și nu vă răspândiți în multe; grăbiți-vă să vă adunați iarăși gândurile și să vă opriți luarea-aminte asupra singurului lucru de trebuință: asupra a ceea ce are să fie cu voi și pentru voi. Și în acest duh pregătiți-vă să mergeți în sfânta biserică la Dumnezeiasca liturghie, spunându-vă în sinea voastră în timp ce vă grăbiți într-acolo: „Iată, Mirele vine: să mergem în întâmpinarea Lui!" Și mergeți în așa fel încât să nu se stingă candelă aprinsă în inima voastră.

Păziți-vă! Vrajmașul va încerca să stingă această candelă aducând în suflet vreo stare rea, sau împrăștiere a gândurilor, sau grijă pentru vreun lucru lumesc, sau vreo nemulțumire de ceva sau asupra cuiva, și altele asemenea. Oricare dintre aceste mișcări sufletești aduce tulburare în suflet și îl aruncă în neorânduială. Păziți luarea-aminte și întoarcerea către Domnul a minții și a inimii și fugiți de poticnirea aceasta.

Astfel păzindu-vă buna rânduială sufletească, veți intra în casa Domnului. Petrecând aici, vă simțiți ca și cum ați fi în foșorul din Sion, între Apostoli, pe care i-a împărtășit însuși Domnul! Căci și aici, ca și acolo, El este Cel care lucrează, El este Cel ce se împarte, tot El e și împărțitorul. El este Cel cu care urmează să va împărtășiți, tot El e Cel care împărtășește. Săvârșitorul omenesc al Tainei e doar organul Lui. Săvârșirea Tainei va fi pregătirea Cinei, anume pentru voi. Ceea ce s-a pregătit este Preacuratul Trup și Preacuratul Sânge al Domnului; iar Cel ce pregătește e Domnul însuși. Luați aminte, deci, și înfățișați-vă cu frică și evlavie.

Luați aminte mai mult decât oricând la cele ce se citesc și se cântă și îndreptați totul spre gândul că pentru voi pregătește Domnul Cina cea de mântuire, și încălziți-vă pe măsură

simțămintele și dispozițiile sufletești, aducându-le ca pe o jertfă în inimă lui Dumnezeu, Celui ce vede toate.

Încălziți **credința** în prezența lucrătoare în sfintele Taine a însuși Domnului și Mântuitorului nostru Care, șezând în cer, întru slavă, de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl, petrece aici în chip nevăzut și binevoieste a Se da în chip tainic, sub înfățișarea pâinii și vinului, celor credincioși, pentru a-i pregăti de viața cerească. Plecând de la această credință și contemplându-L în gând pe Domnul, Care va să vină din cer să ne cerceteze [viziteze], **cu defăimare de sine** strigați, urmând pilda dreptei Elisabeta când a fost cercetată de Maica Domnului: „De unde nouă aceasta, că însuși Domnul vrea să vină la noi?” Sau prin cuvintele prorocului David: „Ce este omul, că-l cercetezi pe el?” Sau prin ale sutașului: „Nu suntem vrednici să intri sub acoperișul nostru!” De la defăimarea de sine treceți apoi la **frica fiască**, care nu tulbură, ci aduce trezvie evlavioasă și așează duhul nostru în starea celor netrupești, care își ascund fețele, însă nu fug de la tronul lui Dumnezeu, ci doar strigă cu mare glas: „Sfânt, Sfânt, Sfânt”. Căci, cu adevărat, Domnul este aici. Și Domnul va intra în noi. Care suflet nu este gata să strige împreună cu Apostolul Petru: „Ieși de la mine, că sunt om păcătos!”, de nu ar fi porunca Domnului, care a îndatorat această păcătoșenie și să caute și să aștepte această cercetare a Domnului? Tocmai prin această voie a Domnului să vă însuflețiți **a dori, a înseta** cu îndrăznite de Domnul; și cu oarecare nerăbdare și neînfrânare avântați-vă să-L primiți, așa cum fuge cerbul însetat la izvoarele apelor, aducându-vă aminte de cuvântul înțelepciunii, ce glăsuiește: „Veniți de gustați pâinea pe care am gătit-o vouă și beți vinul pe care l-am amestecat vouă!”, și cuvântul Domnului însuși, Care cheamă: „Cel ce însetează să vină la Mine!” Iată, însetăm, Doamne - spuneți în inimile voastre -și **cu bună nădejde** alergăm la îndurarea Ta! Miluiește-ne, Multmilostive, și dă sufletelor noastre sănătate, ca unor bolnavi; curățire, ca unor leproși; lumină, ca unor întunecați; tărie, ca unor slăbănogi; mângâiere celor necăjiți, pace celor tulburați! Ne așteptăm, Doamne, ca toate acestea să fie nouă odată cu primirea Ta, Izvorule al tuturor bunătăților! Iar de la această așteptare, care nu va fi rușinată, întorcându-vă la sine și mărturisind că sunteți gata să îl întâmpinați și primiți pe Domnul, mai tare aprindeți-vă **frângerea inimii și făgăduința** de a nu mai fi îngăduitori față de păcat, chiar dacă ar trebui să muriți pentru asta; și, după ce v-ați plâns trecutul, să îl rugați pe Domnul însuși să vă spele, să vă curețe, să vă albească, să vă dea haină luminată, strigând către Dânsul: „Mai vârtos mă spală de păcatul meu și de fărădelegea mea mă curățește!... Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele!”

Astfel, trecând de la un simțământ la altul, de la credință la defăimarea de sine, de la defăimarea de sine la frică, de la frică la dorire, de la dorire la nădejde, de la nădejde la frângerea inimii, veți alcătui înăuntrul vostru o cântare de masă ce îl va desfăta pe Domnul și va atrage luarea-aminte a locuitorilor cerești!

În starea aceasta harică și sub această adumbrire cerească să vă apropiați, în cele din urmă, de paharul Domnului, pe care văzându-l închinați-vă Domnului Ce Se apropie de voi, împreună cu Apostolul strigând: „Domnul meu și Dumnezeul meu!” Si, deschizându-vă gura și inima, primiți-L pe Domnul cu smerenie și evlavie, cu gând trezvit rugându-vă Lui prin cuvintele sfântului Dimitrie al Rostovului: „Intră, Lumina mea, și luminează întunericul meu! Intră, Viața mea, și înviază-mă pe mine, omorâtul! Vino, Doctorul meu, și vindecă rănilor mele! Intră, Foc Dumnezeiesc, și arde spinii greșalelor mele și inima mea cu văpaia iubirii Tale aprinde-o! Intră, împăratul meu, șezi pe tronul inimii mele și împărătește în mine - Tu ești Singurul meu împărat și Domn!”

Pregătiți-vă să-L întâmpinați pe Domnul, și El va intra fără îndoială în voi, și va cina împreună cu voi în inima voastră. Atunci nu veți cere să vă învețe cineva: căci Singurul învățător al tuturor va fi în voi. La El să și luați aminte cu urechea inimii și să întipăriți pe hârtia minții graiurile Lui. El vă va învăța toate, numai să vă îngrijiți a-L păstra în voi cu toată grija și cu toată luarea-aminte, îmbiindu-L numai cu ceea ce îi place Lui să vadă în noi. Amin.

20.

În sâmbăta primei săptămâni din Post

Iarăși lacrimi și iertare atotcuprinzătoare! Iarăși întoarcerea în brațele Părintești! Iarăși Cina și ospățul de nuntă! Slavă îndelungii Tale răbdări, Doamne! Slavă dărniceii Tale, Sfinte! Iată, fraților, cu noi într-adevăr s-a săvârșit în faptă ceea ce Domnul a făgăduit în pildă. Tatăl Ceresc, Cel Iubitor de oameni, ieșind din camera Sa cea prealăuntrică și preatainică, ne-a văzut din depărtare cum ne întorceam cu frângere de inimă la El și, alergând, a căzut cu milostivire de grumazul nostru, ne-a sărutat și, ca semn al împăcării desăvârșite, ne-a îmbrăcat în haina cea dintâi a îndreptățirii, ne-a dat inelul logodirii preaadevărate cu Domnul, ne-a hrănit cu hrană nesticăcioasă și a poruncit să se bucure pentru noi toți îngerii și Sfinții.

Iată de ce ne-am învrednicit: dar mult ne-am ostenit? Și însăși osteneala noastră, de la noi a fost oare? Domnul ne-a chemat să ne pregătim de spovedanie și împărtășire: și asta nu fără împreună-lucrarea Lui. După aceea, ne-am ostenit cu această pregătire: și asta cu ajutorul harului Său. Oare de la noi a fost faptul că ne-am cercetat cu sinceritate viața, am judecat-o în lumina poruncilor lui Dumnezeu, am osândit și am deplâns toate nepotrivirile ei cu acestea și, aruncând toată povara păcatelor la picioarele lui Hristos Mântuitorul, Care în chip nevăzut a primit mărturisirea noastră, am luat hotărârea nestrămutată de a nu ne mai întina cu păcatele și de a nu-L mai mânia cu ele pe Domnul? Numai în această din urmă hotărâre au lucrat împreună voința și puterea noastră. Și iată, pentru acest puțin al nostru vin toate milele lui Dumnezeu: fiindcă, la drept vorbind, prin această hotărâre I se deschide intrarea în inimă lui Dumnezeu, Care bate în ușa ei. Și, iată, El a intrat și cinează cu noi, a venit și locaș și-a făcut în noi, după nemincinosul Său cuvânt: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu întru Mine rămâne, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”.

Așa de mică osteneală, și așa mare dar! însă aceasta cu atât mai mult ne îndatorează să ne îngrijim a ne arăta vrednici de dar. Fiul risipitor, după ce pentru pocăința sa din inimă a fost reprimat în mila părintească și în drepturile de fiu, nu s-a mai aruncat fără chibzuință să risipească moștenirea în stăpânirea căreia a fost iarăși pus. Amintirea nechibzuinței dinainte l-a învățat să fie prevăzător și cu luare-aminte. Să îi urmărim și să avem râvnă pentru rămânerea în casa Tatălui, în voia Lui, în ostenele ascultării față de El. Să luăm aminte la noi înșine și să păzim cu sfințenie cuvântul pe care l-am repetat atât de des înaintea Lui: „Am păcătuit, n-o să mai fac! Am păcătuit, n-o să mai fac!” Să nu ne dăm răgaz și să nu ne îngăduim a aluneca iarăși la ceea ce a fost deja osândit de către conștiință și deplâns de către inima frântă.

Tinzând cu gândul înainte, nu vă făgăduiți răgazuri și îngăduințe, ci osteneală peste osteneală și nevoiță peste ne-voință. Nu vă asemenați celor ce, sfârșind postul, parcă aruncă de pe ei niște lanțuri de ocași și se dedau iarăși întregii nepăsări și întregii „libertăți” a vieții fără luare-aminte. În învrednicirea de Sfânta împărtășanie să nu vedeți un sfârșit, ci începutul ostenelelor și nevoițelor. Să socotiți că sunteți la fel ca o mașină stricată, care de-abia acum a fost reparată definitiv. A venit vremea muncii, nu sfârșitul ei. Ați luat hotărârea de a fi îndreptați în toate înaintea feței Domnului - și osteniti-vă pentru asta, amintindu-vă ce ați făgăduit fiecare Domnului în ceasul pocăinței și silindu-vă să împliniți neabătut făgăduințele acelea. Ai făgăduit rugăciune? Roagă-te. Ai făgăduit post? Postește. Ai făgăduit faceri de bine? Fă bine: și fiecare să înfăptuiască lucrul bun pe care și l-a propus în inima sa, fără să se cruțe, pentru a-și putea întoarce totdeauna fără tulburare ochii minții către Domnul, Cel care cercetează inimile și rărunchii.

L-am primit pe Domnul - să ne străduim din toate puterile ființei noastre a-L ține în noi. Să îl îmbrățișăm neîncetat aducându-ne aminte de El, închinând slavei Lui fiecare faptă și osteneală a noastră, petrecând cu dulceață în toate rânduielile sfințite cu care a plăcut înaintea Lui să înconjure viața noastră. Făcând astfel, îi dăm puțința de a ne înghiți, bucată cu bucată, putere după putere, așa încât, împreunându-Se în cele din urmă cu noi, să ne facă una cu Sine.

Precum o doctorie care, după ce este primită de trup, începe prin a revigora centrul vital, iar de acolo lucrează apoi asupra întregului trup, vindecând în el mădular după mădular, așa și Domnul, pe care îl primim acum, lucrează în noi treptat, până ce va plini prin Sine totul în noi -totuși, cu singura condiție ca orice încordare a puterilor din noi să se săvârșească nu altfel decât după voia Lui, spre bună plăcerea Lui.

Și se va împlini asupra noastră făgăduința că Domnul va fi toate în noi toți, după făgăduința dată de El că se va sălășlui și va umbla întru noi (2 Corinteni 6, 16). El va umbla întru noi, purtat fiind de noi, și ținându-ne, și mișcându-ne. Precum stâlpul cel de nor care era între israiliteni călăuzea toate mișcărilor lor, sau precum în vedenia prorocului Iezechiil vietățile și roțile urmau mișcărilor Celui care ședea pe ele, așa și întru noi va fi Domnul toate: „și a voi, și a lucra, după buna voire”. Dă, Doamne!

Însă aceasta este țara cea fericită a făgăduinței - iar până atunci avem de purtat osteneli și sudori întru slava Domnului, la care ne și sortim de acum înainte, rugându-L pe El, Cel ce ne-a dat trupul Său spre mâncare, să pătrundă în mădulele noastre, în toate încheieturile, în rărunchi, în inimă; să ardă pretutindeni în noi spinii păcatelor și să curețe, să sfințească și să împodobească totul în noi, ca să îi fim sălaș doar Lui și să nu mai fim sălaș păcatului.

Fie aceasta nouă tuturor, cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia este slava, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, în veci! Amin.

16 februarie 1863

21.

În aceeași zi

Acum v-ați învrednicit de cina Domnului, și prin sfânta împărtășanie l-ați primit în voi pe Domnul. Ce mare milă a lui Dumnezeu! Și nu ar fi acum loc de cuvinte: dar nu mă pot abține să nu vă chem a mărturisi această mare milă și a vă folosi de ea așa cum trebuie.

Sufletul nostru este făptură însetată, și Dumnezeu este desăvârșita saturare. Venind în noi, El ne-a adus atotîndestu-larea. Iată Apa din care bând cineva nu va înseta în veci, după făgăduința Lui. Domnul este în voi lumina cunoștinței; Domnul este în voi lărgimea dragostei; Domnul este în voi bucuria și pacea; Domnul este în voi nădejdea slavei. Ce să mai căutați? Și încotro să vă mai îndreptați inima? Păstrați-L pe Domnul, Care S-a dăruit pe sine vouă, și vă va fi de ajuns.

Păstrați-L pe Domnul și desfățați-vă de El. Nu vă întoarceți degrabă spre altceva. Nu dați nici gândurilor împrăștiate, nici poftelor îngăduință, nici simțurilor frâu liber. Continuați desfătarea duhovnicească a rămânerii împreună cu Domnul în rugăciune. Sufletul vostru L-a căutat pe Domnul, și Domnul a dorit sufletul vostru; iată, acum sunteți împreună - deci, nu plecați de la Domnul.

Atunci când vine un oaspete drag, ce n-ați fi gata să faceți pentru el ca să îi fie plăcut la voi și să nu plece de la voi degrabă? Iată, Domnul v-a cercetat [vizitat]: și cine vă este mai drag ca El? Deci, întrebuințați fără zgârcenie toate mijloacele de a-I face plăcută petrecerea în voi și nu-L goniți de la voi. Știți ce îi e pe plac: îmbiați-L cu toate cele plăcute Lui, iar tot ce El urăște îndepărtați din voi. Domnul iubește smerenia, blândețea, dragostea de pace, curăția, răbdarea, supunerea, dragostea de osteneală, Joată înfrânarea: pe acestea îngrijiiți-vă să le aveți și cu ele să-L îmbiați. Domnul nu iubește invidia, vrajba, trufia, judecarea aproapelui, slava deșartă, împrăștierea, lenevia, mânia, neînfrânarea: de la toate acestea să vă și înfrânați, și El va rămâne cu voi pentru totdeauna, iar împreună cu El va rămâne cu voi toată îndestularea. Noi căutăm desăvârșita îndestulare a inimii - asta e întocmirea noastră sufletească; dar nu avem unde găsi această îndestulare în afara Domnului. Domnul e totul pentru noi: El e viața noastră, El e lumina noastră, El e odihna noastră, El este bucuria noastră, El este zidul nostru de apărare, El este tot binele nostru. Acum El a venit ca să ne umple de toate bunătățile. L-ați gustat pe Domnul: vedeți, deci, ce bun este Domnul. Vedeți, și nu vă întoarceți în altă parte

inima. Fiți următori sufletului închipuit ca mireasă în Cântarea cântărilor. Acel suflet, aflându-L pe Domnul, descrie astfel fericirea sa cea desăvârșită: „Am simțit apropierea Lui și s-au cutremurat toate cele dinlăuntru ale mele; am auzit glasul Lui și inima mea s-a topit în cuvântul Lui. Numele Lui este pentru mine mir vărsat, și El e tot dorință și desfătare (v. cap. 5)!” Iată, la asta suntem chemați și noi acum - să ne odihnim cu inima în Domnul!

Și să nu vă ispitească ispititorul să căutați mulțumirea inimii voastre în altceva! Același suflet, cel din Cântarea cântărilor, după ce a căutat cu osârdie în afara Domnului ceea ce-i dorea inima, iată cum își mărturisește, spre a noastră învățătură, greșeala: „L-am căutat în mine însămi, în bunele mele însușiri lăuntrice și dinafară, și nu L-am găsit, în patul meu L-am căutat; însă L-am căutat și nu L-am găsit. Atunci mi-am zis în sinea mea: Scula-mă-voi și voi înconjura cetatea, mă voi afunda în bunătățile făgăduite și mă voi desfăta de toate bunătățile lumii; dar și acolo L-am căutat, și nu L-am aflat pe Cel pe Care îl iubește sufletul meu. L-am căutat, și nu L-am aflat! Voi merge în târguri și pe ulițe voi căuta pe Cel pe Care îl iubește sufletul meu!” Dar cum L-a aflat până la urmă? „Puțin trecând de El, L-am aflat. Cum m-am îndepărtat de toate și am tins numai către Domnul, L-am aflat pe Cel pe Care îl iubește sufletul meu. L-am aflat și nu L-am lăsat”, spune (v. cap. 3).

Vedeți cum, aflându-l după multe căutări deșarte, îl ține strâns pe Cel în Care și-a aflat liniștea și îndestularea. Iar nouă, și fără să purtăm cine știe ce osteneală și fără să Se ascundă de noi pentru a ne pune la încercare, ni Se dă Domnul. Deci, lecțiile altora să ne învețe a nu încerca să căutăm îndestulare altundeva atunci când, prin mila lui Dumnezeu, avem deja Izvorul a toată îndestularea. Domnul spune: „Eu stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu, voi intra la el și voi cina cu el, și el cu Mine (Apocalipsa 3, 20)”. Această cină este desăvârșita desfătare, atotîndestulătoare Încinge-ți-vă coapsele gândurilor voastre și căpătați deprinderea de a vă aduna numai în Domnul. El a venit acum în voi și S-a împărtășit vouă în chip atât de adevărat tocmai ca, după ce S-a dat pe Sine spre gustare vouă, să vă înlăture toate celelalte dorințe. Luați aminte la această chemare și spuneți în adâncul inimilor voastre: „De acum suntem ai Tăi, Doamne, și nu mai vrem nimic afară de fi totdeauna cu Tine și în Tine!”. Amin.

9 martie 1863

22. În aceeași zi

Slavă Ție, Multmilostive Doamne! Puțin ne-am ostenit, și ce mare milă am primit! Domnul este cu noi și în noi Însuși ne-a dat ceea ce a făgăduit: „Mă voi sălășlui în ei și voi umbla (2 Corinteni 6, 16)” Îmi vine să vă întreb și eu: „Nu știți oare că” de acum „biserica a lui Dumnezeu sunteți? (1 Corinteni 3, 16)”. Dacă cel ce crede are mărturie în sine, cu cât mai mult cel care L-a primit pe Domnul? Ținând în brațe pe pruncul Iisus, dreptul Simeon a mărturisit: „Acum văzură ochii mei mântuirea Ta (Luca 2, 30)”. Oare voi nu vedeți și nu simțiți această mântuire atunci când nu cu mâinile, ci cu sufletul și cu inima ați primit pe Domnul Iisus nu umil, ci proslăvit? Atunci când împăratul este așteptat în cetate, știu toți că el nu a sosit încă și își îndreaptă privirile pline de dor în partea de unde trebuie să vină; iar atunci când vine, toți strigă într-un glas: „A venit! Este deja aici!” Iată, și noi cu frică și cutremur L-am așteptat pe Domnul, și cu multă grijă ne-am pregătit pentru a-L primi cu vrednicie. Iată, El a venit și a fost primit de noi. Deci, să rostească toate puterile firii noastre această veselă și sărbătorească mărturisire: „Este deja aici!”

Este deja aici, în casa cea lăuntrică a sufletului nostru. Deci, să nu-i tulburăm odihna! Nici să nu ne depărtăm de la El, nici să nu-L tulburăm cu mișcări fără rânduială! Adunându-ne asupra Lui luarea-aminte netulburată, să ne întoarcem grija iubitoare spre a îndepărta tot ce îi este neplăcut și a-L înconjura doar cu ce îi este bineplăcut, și prin aceasta să-L păstrăm pentru totdeauna în noi.

Este deja aici, și împreună cu El sunt toate îndurărilor Lui Cele mântuitoare, pe care le aduce cu Sine în orice suflet care ți primește, împreună cu El sunt iertarea cea desăvârșită, înfierea și chezașia neîndoielnică a fericirii veșnice. Dă mărturie pentru asta simțirea palpabilă a bunătăților duhovnicești Care alcătuiesc întotdeauna urma prezenței Lui în sufletele și Inimile noastre, cum ar fi: pacea, pacea adâncă, care atrage sufletul înăuntrul său și îl ține acolo așa încât el nu mai vrea să se uite la nimic - nici în sine însuși, nici în afara sa - decât la Singurul Care îl umple acum pe tot cu Sine; bucuria duhovnicească, dulceața duhovnicească venită în urma gustării însuși Celui ce taie toate dulcele străine și pricinuieste nu numai nepăsare, ci și dezgust față de toate mângâierile pământești; luminarea duhovnicească, înțeleptirea trebuincioasă fiecărui suflet, în care se întipărește limpede în conștiință acea definire a adevărului care a fost uitată sau acoperită de îndoială, acea regulă de viață careia trebuie să îi dăm mai mult loc în faptele noastre, acea întreprindere pe care trebuie s-o începem sau s-o sfârșim cu mare energie; forța morală, simțământul bărbăției, năzuința spre toate lucrurile plăcute lui Dumnezeu, fără cruțarea puterilor și fără frică de piedici, potrivit căreia sufletul simte înăuntrul său tostit în tăcere cuvântul Apostolului: „Cine mă va despărți de dragostea lui Hristos? Nimic și nimeni, nici chinurile, nici moartea însăși”.

Toate acestea le dăruiește Domnul, în mai mică sau mai mare măsură, fiecărui suflet ce se împărtășește. Nici una nu este lăsată deoparte; fiecare primește ceea ce i se cuvine, după măsura osteneții, frângerii inimii și hotărârii de a plăcea Domnului. Și asta e doar o sămânță, un subțire început a ceea ce ni s-a făgăduit. Nu vă împrăștiați, nu vă lăsați pradă deșertăciunii, nu vă uitați în urmă. Așteptați-l cu răbdare pe Domnul, și El vă va umple cu și mai mare dărnicie de bunătățile Sale. Nu este cu puțință să ne dea totul dintr-o dată, fiindcă nu o dată ne-am arătat deja necredincioși. Să dăm mai multe dovezi de credincioșie, și la ceea ce ni s-a dat acum se va adăuga și va prisosi. Domnul nu vrea să vină la noi în treacăt, ci vrea ca, sălășluindu-se, să umble pururea în noi și cu noi, așa cum a făgăduit. Deci, să îl ținem - și darurile Lui vor crește în noi pe măsură, până la măsura deplinătății lor în El însuși (Efeseni 4, 13). Să îl ținem, îndepărtând orice poate să îl silească a lăsa pustie casa sufletului nostru și înconjurându-l cu ceea ce poate să-l facă a spune aceste cuvinte pline de milostivire: „Aici este odihnă pentru Mine! Aici Mă voi sălășlui!” Iar pentru asta iată ce să facem: să îi dăm mulțumită și laudă pentru negrăitul dar de acum, cununa tuturor darurilor Lui pentru noi, nevrednicii, după rânduiala firii și a harului; să îi jertfim toate capacitățile sufletului, toate puterile trupului, toată averea dinafară, ca și asupra noastră, asupra a tot ce este al nostru să luminez numele Lui cel închinat și să nu rămână nimic din cele ce nu sunt ale Lui și ca, drept aceea, fiecare dintre noi să poată spune în chip nemincinos: „De acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine”.

De acum să începem deja a tinde la împlinirea a ceea ce i-am făgăduit în duhul frângerii inimii - la îndreptarea tuturor neajunsurilor noastre duhovnicești, atât în fapte cât și în simțăminte și dispoziții sufletești. Ca să dovedim că vrem cu adevărat să facem asta și pentru a fi siguri de reușită, chiar acum să lepădăm năravurile lumești, să curmăm legăturile care nu duc la bine, să schimbăm toate rânduilele din viața noastră, ca purtarea noastră atât de acasă cât și din societate să fie de acum alta: și asta nu pentru scurtă vreme, ci pentru toată viața; și nu de probă, ci ca lege nestrămutată a purtării noastre de totdeauna. Și în această privință să nu îngăduim în hotărârea noastră clătinare nici cât un fir de păr, ca să nu avem nici cel mai mic gând de a o trăda cândva din pricina vreunor relații omenești.

Și, mai presus de toate, să nu ne depărtăm de la Domnul cu luarea-aminte și, neîncetat privindu-l în inima noastră, să ne întoarcem către El prin necurmată rugăciune, cu aceasta sfîșind orice lucru al nostru și închinându-l Domnului, încredințându-l numai Lui deplina lucrare în noi și de la El cerând puteri pentru tot lucrul bineplăcut Lui.

După ce vom fi dobândit astfel de întocmire sufletească, cu ajutorul Lui vom arăta, în cele din urmă, adevărată schimbare și îndreptare a vieții, cât se poate de plăcută și de dorită Lui, care este și scopul tuturor binefacerilor Dumnezeiești, scopul întregii iconomii a mântuirii noastre și a tuturor nevoițelor și ostenețelor noastre. Să nu îngăduim, fraților, ca

această dorință a Domnului să fie încălcată și să nu facem deșartă așteptarea Lui cu privire la noi. Să nu îngăduim ca aceste picioare, care au început să meargă des la biserică, să rătăcească iar pe căi greșite; ca aceste mâini, care s-au înălțat la rugăciune pentru a cere milă, să se întindă iarăși spre cele oprite; ca acești ochi, care au văzut Taina cea înfricoșătoare, să înceapă iar a privi rău; ca această gură, care a primit Trupul și Sângele Domnului, să înceapă iarăși a vorbi în deșert, a grăi spurcăciuni și a huli; ca această inimă, cercetată de către Domnul, să se dedea din nou dorințelor și năzuințelor netrebnice. Pentru aceasta, și Domnul e cu noi, și ajutorul Lui e gata să vină în orișicare ceas îl cerem. Dacă nu vom zădărnici dorința Lui, nici El nu va zădărnici așteptarea noastră: și roadă va fi aici sfințirea sufletelor noastre, iar dincolo - veșnica bucurie.

Dacă păcatul cel viclean va începe să se apropie de noi cu ispitiri, să nu ne supunem lui; și dacă își va întehi năpădirile, să îl punem pe fugă prin amenințatorul cuvânt al Apostolului, care spune: „Păcătuiind noi de bunăvoie după ce am primit cunoașterea adevărului, nu mai rămâne jertfă pentru păcate, ci o oarecare așteptare înfricoșată a judecății și iuțimea focului care va să mănânce pe cei potrivnici. Dacă cel ce leapădă legea lui Moisi fără de milă prin doi sau trei martori moare, cu cât mai amară muncă socotiți că va primi cel ce a călcat pe Fiul lui Dumnezeu și a nesocotit sângele legământului, prin care s-a sfințit, și a ocărât Duhul harului? Că știm pe cel ce a zis: A Mea este răsplătirea, Eu voi răsplăti, zice Domnul. Și iarăși: Dumnezeu va judeca pe poporul Său înfricoșat lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului Celui Viu! (Evrei 10, 26-31)".

Așadar, cu frică și cutremur să ne apropiem de Sfintele Taine, cu frică și cutremur să petrecem și cealaltă vreme a vieții noastre, ca Domnul să rămână cu noi pururea, și noi cu El. Fiecare să tindă în tot ceasul rugăciune fierbinte către Domnul, spunându-i cu credință aprinsă și inimă devotată:

„Mărirea sufletului meu! Bucuria duhului meu! Dulceața inimii mele! Preadulce Iisuse! Fii cu mine și în mine pururea, și cu dreapta Ta cea atotputernică ține-mă cu Tine și în Tine! Fie ca să mă lipesc de Tine, Doamne, într-un singur duh cu Tine, ca întru Tine și despre Tine și prin Tine să fie toate gândurile, cuvintele și faptele mele: că fără Tine nimic nu pot face! Ca de acum să nu mai viez mie, ci Ție, Stăpânului și Binefăcătorului meu; ca toate simțămintele mele sufletești și trupești nu mie, ci Ție, Ziditorului meu să îți lucreze; și toate puterile mele sufletești și trupești Ție, Răscumpărătorului meu, să îți slujească; și toată viața mea, până la ultima suflare, să fie întru slava preaslăvitului Tău nume, Dumnezeul meu!". Amin.

7 martie 1864

23. În aceeași zi

De mare milă a lui Dumnezeu v-ați învrednicit acum voi, cei care v-ați împărtășit cu sfintele și de viață făcătoarele lui Hristos Taine: fiindcă prin această împărtășire Domnul însuși a intrat în voi și S-a sălășluit în inimile voastre. Ce bine mare și negrăit! Nici nu am cuteza să ne gândim la el, dacă Domnul însuși nu ar fi zis: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne, și Eu întru el (Ioan 6, 56)". Așa se și întâmplă, după

cuvântul Domnului, cu toți cei care, după ce s-au pregătit și s-au spovedit, se împărtășesc cu sfințele lui Hristos Taine. Așa se întâmplă și cu voi.

Ceea ce ați primit este Trupul și Sângele Domnului; iar unde sunt Trupul și Sângele Domnului, acolo este și El însuși. Judecând după arătare, ați primit pâine și vin; de fapt, este vorba de Trupul și Sângele Domnului. Atunci când Domnul i-a împărtășit pentru prima oară pe sfinții Apostoli, El tot pâine și vin le-a dat; însă dându-le pâinea și vinul, despre pâine a zis: „Acesta este Trupul Meu”, iar despre vin: „Acesta e Sângele Meu”. Și întrucât El este Dumnezeu, precum a zis așa s-a și făcut: pâinea a devenit Trup, iar vinul Sânge; ele sunt numai pentru ochii noștri pâine și vin. Însă Domnul Iisus Hristos, precum era atunci Domn, Domn este și acum. Precum i-a împărtășit atunci pe sfinții Apostoli, așa i-a împărtășit și îi împărtășește și acum pe toți credincioșii. La liturghie El vine și săvârșește taina: arhieriei sau preoții doar slujesc cu mâinile și limba, iar Săvârșitorul e însuși Domnul. El însuși spune pâinii să se facă Trup, și ea se face Trup; spune vinului să se facă Sânge, și el se face sânge.

După aceea, El însuși împărtășește: ale noastre sunt numai mâinile și lingurițele, iar Cel care împărtășește prin ele e însuși Domnul. Și pe voi v-a împărtășit El însuși cu Adevăratul Său Trup și Adevăratul Său Sânge: și, totodată, S-a sălășluit în voi chiar El și a început să locuiască în voi.

Vedeți ce mare milă a' lui Dumnezeu ni se arată în sfânta împărtășanie!? Tocmai la această mare milă să cugetați acum cu inimă plină de recunoștință și de evlavie.

Poate că vă sfiți de gândul că Domnul e în voi sau vă e greu să înțelegeți în ce fel e în voi. Și totuși, așa este: fiindcă El însuși a spus asta, nu e un lucru născocit de oameni; de aceea se și numește taină minunată și preaminunată.

Și nu numai lucrul acesta e minunat, ci și următorul: Domnul este în fiecare dintre voi nu cu o parte oarecare, ci întreg; și cu toate că este în fiecare dintre voi, El nu Se împarte și nu Se înmulțește, ci rămâne întreg și neîmpărțit. Iată o pildă: eu spun un oarecare cuvânt - fiecare dintre voi aude cuvântul și îl primește întreg. Cuvântul meu e unul și îl rostesc o singură dată: însă el intră în fiecare dintre voi, și intră întreg - nu o parte oarecare a lui, ci tot cuvântul. Și chiar dacă ar sta aici mii de oameni, toți ar auzi și ar primi cuvântul meu întreg, nu doar o parte a lui. Așa e și cu Sfânta împărtășanie: oricâți oameni s-ar împărtăși, toți se împărtășesc dintr-un singur Trup, și toți îl au întreg, nu doar o parte oarecare a lui: iar Domnul însuși nu Se împarte prin aceasta, ci rămâne întreg și neîmpărțit. Altă pildă: luați câteva oglinzi și puneți-le la soare, în fiecare oglindă se va vedea tot soarele, nu doar o parte a lui; și oricâte oglinzi ai pune, fie ele nenumărate, în fiecare se va vedea tot soarele -iar prin aceasta soarele nu se micșorează, ci rămâne întreg și neîmpărțit, unul și același. Așa e și cu Sfânta împărtășanie: oricâți ați 'fi, în fiecare dintre voi este tot Domnul - iar El însuși rămâne întreg și neîmpărțit; pretutindenea este și toate le plinește.

Așadar, vedeți de ce v-ați învrednicit: Domnul este în voi! Mulțumiți Domnului pentru această milă, spunând în inima voastră: „Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule!” Și să vă gândiți cum să nu tulburați odihna Domnului. Atunci când vă vine un oaspete de seamă, vă purtați cu modestie, vorbiți cuviincios: iată, acum v-a cercetat [vizitat] Domnul - și cine e mai mare decât Domnul? Deci, luați seama să nu vă lăsați atrași de deșertăciuni și să nu vă împrăștiati, ci să vă țineți întru evlavie și frică, mai ales acum. Și nu numai la acest lucru să vă gândiți, ci și la cum să îi aduceți Domnului ceva plăcut. Atunci când vine un oaspete, vă străduiți să-l odihniți și îl îmbiați doar cu ceea ce știți că-i place: iată, și pe Domnul îmbiați-L acum cu ceea ce îi place. Dar ce îi place Lui? Lui îi place tot lucrul bun și îl binecuvântează, iar de la tot lucrul rău își întoarce fața și îl lovește cu mânia Sa. Deci, aduceți-i ca prinos tot binele care vă vine în minte. Unul să vină și să spună: „Iată, Doamne, eu n-o să mă mai supăr și n-o să mă mai cert, ci am să fiu liniștit și blând”. Altul să spună: „Eu, Doamne, n-o să mă mai zac în lene, ci voi începe să lucrez și să mă ostenesc cu râvnă”. Altul să spună: „Eu, Doamne, n-o să mă mai trufesc și n-o să mă disprețuiesc pe ceilalți, ci mă voi smeri și mă voi socoti mai rău decât toți”. Altul să spună: „Doamne, eu o să mă las de băutură și chefuri, și o să trăiesc în înfrânare și seriozitate -iar prisosul pe care îl voi

avea am să-1 dau de pomană sau la biserică". Și așa, fiecare să își aducă ceea ce are bun ca prinos Domnului și să I-1 înfățișeze ca dar. Atunci când veți înfățișa Domnului așa ceva în inima voastră, Domnul Se va bucura și va avea mângâiere în urma acestui fapt îi va place să fie în voi, și va rămâne în voi, și vă va binecuvânta, și vă va da tot binele, atât sufletesc cât și trupesc. Vedeți ce bine aveți în mâini!? Deci, luați seama să nu îl pierdeți prin vreo nechibzuință sau vreo faptă netrebnică! Și de ziua aceasta să vă amintiți cât mai des: „Iată, am fost la masă la Domnul, și El însuși ne-a hrănit cu Preacuratul Său Trup și ne-a dat să bem Preacuratul Său Sânge". Iar amintindu-vă, gândiți-vă ce lucru mare și îmbucurător este acesta, și bucurați-vă cu adevărat, până ce veți ajunge la următoarea împărțășire. Amin.

20 februarie 1865

24. În aceeași zi

Iată, încă ne-am mai învrednicit să ne împărțășim cu sfințele, preacuratele și de viață făcătoarele lui Hristos Taine. Deci, spuneți din tot sufletul și din toată inima: „Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule!" Cine se împărțășește cu sfințele Taine, acela intră în împărțășire cu Hristos Domnul. Cine intră în împărțășire cu Hristos Domnul, acela gustă din puterea și viața Lui: iar în cel ce gustă din puterea și viața Lui învie toate puterile duhovnicești, altfel spus acela începe să trăiască viața cea adevărată. Despre aceasta, Domnul însuși spune că cine va mânca Trupul Lui și va bea Sângele Lui, acela va fi viu prin El, altfel spus va avea viață în sine; iar cine nu va mânca Trupul Lui și nu va bea sângele Lui, acela nu va avea viață în sine (Ioan 6,48-58).

Presupun că nu vă este prea greu să înțelegeți acest lucru - și chiar de v-ar fi greu, primiți pe încredere adevărul acesta: cine se împărțășește, acela trăiește viață adevărată; iar cine nu se împărțășește, acela nu trăiește viață adevărată. Primiți acest adevăr și băgați-vi-1 în cap - iar eu mă voi strădui să vi-1 lămuresc printr-o pildă.

Uitați-vă la arbori. Fiecare pom are multe crengi, mari și mici; fiecare creangă care se ține de pom este vie, verde, are frunze, dă la vremea convenită floare și rod; iar creanga ruptă de pom la început se veștejește, după aceea se usucă de tot și moare; n-ai ce floare și ce rod să mai aștepti de la ea. De ce este creanga verde, vie, dă floare și rod atâta vreme cât se ține de pom? Pentru că ținându-se de pomul mare, în care este multă sevă, ea trage din această sevă, se hrănește cu ea și trăiește. De ce se usucă și moare creanga atunci când este ruptă de pom? Fiindcă rupându-se de pom nu mai poate să primească din el sevă, iar seva care era în ea fie curge afară, fie se usucă; iar fără sevă creanga nu mai are cu ce să se hrănească pentru a trăi: și iată că moare.

Să aplicăm acum pilda la noi. Noi toți, creștinii ortodocși, suntem față de Domnul și Mântuitorul nostru precum crengile pe un pom. Crengile trăiesc și aduc roadă numai când sunt unite cu pomul. Așa e și cu noi: trăim cu adevărat și aducem rod adevărat numai atunci când suntem uniți cu Domnul nostru Iisus Hristos. Așa a spus El însuși: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele: cel ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă. Iar cel ce nu rămâne întru Mine se aruncă afară ca o mlădiță și se usucă (Ioan 15, 5-6)". Creanga unită cu pomul trage din el sevă și prin asta trăiește. Așa e și cu noi: uniți fiind cu Domnul, primim de la El puteri și viață, și trăim; iar când nu suntem uniți cu Domnul, nu trăim, chiar dacă părem că trăim.

Dar când și cum se unesc oamenii cu Domnul? Oamenii se unesc cu Domnul prin împărțășirea cu Preacuratul Lui Trup și Preacuratul Lui Sânge. Cel care se împărțășește de Trupul și de Sângele lui Hristos, acela primește în sine pe însuși Domnul și, la rândul său, este în Domnul. „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, acela rămâne întru Mine și Eu întru el (Ioan 6, 56)", zice Domnul. Sfânta împărțășanie seamănă cu o altoire. Ați văzut vreodată cum se altoiesc pornii? Se ia o crenguță, se vâără sub coaja altui pom și se leagă; ea

prinde a trage sevă din acel pom și a se uni cu el. Așa e și cu noi: prin sfânta împărtășanie luăm de la Domnul puteri, ca pe niște seve dintr-un pom, și ne unim cu El, și începem să trăim viața Lui, viața cea adevărată, care din El este. Vedeți acum cât este de adevărat faptul că cine se împărtășește, acela trăiește asemenea unei ramuri care se ține de pom, iar cine nu se împărtășește, acela nu trăiește, ci e asemenea unei ramuri care s-a rupt de pom și se usucă ori s-a uscat deja?

Așadar, dați mulțumită Domnului, voi, cei ce v-ați împărtășit cu sfințele lui Hristos Taine, știind ce mare bine ați primit prin ele. Pentru împărtășirea de acum mulțumiți, și viitoarea împărtășanie doriți-o, și gândindu-vă la ea să ziceți: „Nu mai vine odată postul, ca să ne mai pregătim și să ne împărtășim?” - căci cu cât mai des se împărtășește cineva, cu atât îi este mai bine și cu atât devine mai bun el însuși. Lucrătorul lucrează mai bine, gospodarul gospodărește mai bine, șeful conduce mai bine; fiecăruia îi e mai bine și fiecare se face mai bun în urma Sfintei împărtășanii, se face mai viu, mai frumos, mai deștept!

Așa va fi și cu voi; luați seama numai să nu vă vătămați cu vreun lucru rău: nu jigniți pe nimeni, nu vă certați, fiți blânzi, înfrânați, iubitori de osteneală, ascultători față de maimarii voștri, să aveți frică de Dumnezeu, să vă rugați des și să fiți cu râvnă pentru tot lucrul bun. Mult ajutor are de la Sfânta împărtășanie cel ce după împărtășire nu-și îngăduie să facă nimic rău, ci se gândește doar la bine și dorește doar binele. Iar cel ce după primirea sfintei împărtășanii face răul, acela strică și nimicește puterea ei, acela se desparte iar de Hristos Mântuitorul, asemenea unei crengi care se rupe de pomul ei. Prin împărtășanie s-a altoit pe Hristos, iar prin faptele rele cade iar de la El. Unuia ca acesta împărtășirea nu i se socoate întru împărtășire.

Iată, de asta să vă și îngrijiți acum: ca după ce v-ați împărtășit să nu vă lipsiți de rodul sfintei împărtășanii. Ea vă va fi de ajutor fără urmă de îndoială, numai să n-o stricați cu vreun lucru potrivit lui Dumnezeu. Pentru asta să vă rugați acum Domnului și Maicii Domnului și tuturor Sfinților. Și noi ne vom ruga pentru voi: să întărească Domnul întru voi toate darurile Sale, cele date prin Sfânta împărtășanie, pentru rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, ale îngerilor păzitori și ale tuturor Sfinților. Amin.

1865

25. În Duminica Ortodoxiei

Domnul nostru Iisus Hristos a zis: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”. Bucurați-vă, cei ce v-ați împărtășit cu evlavie! Pe cât e de nemincinos cuvântul Domnului, pe atât e de neîndoielnic că Domnul e în voi după împărtășirea cu sfințele, preacuratele și de viață făcătoarele Lui Taine, însă, fraților, Domnul, după ce a venit și S-a sălășluit în noi, nu poate să rămână nemărturisit întru această lucrare lăuntrică a Lui în noi, așa cum nu Se lasă nemărturisit în purtarea de grijă cea dinafară pentru noi, „dând nouă ploi și vremuri roditoare (Fapte 14, 17)”. El însuși spune că va intra la cel ce își va deschide ușa inimii și va cina cu El, și acela cu El (Apoca-lipsa 3, 20). Așadar, oare voi cinați cu Domnul, și Domnul cu voi? Vă pun această întrebare fiindcă dintre voi, cei ce sunteți aici de față, poate că nu e nimeni care să nu se fi împărtășit deja cu Tainele lui Hristos. Ei bine, a început și în voi ceea ce ar trebui să fie rodul limpede al acestei Taine preaslăvite? Domnul, venind, aduce cu Sine cina: aduce toate bunătățile duhovnicești spre mântuire, al căror bunătăți El este singurul Izvor, și le dă sufletului să le guste. Deci, intrați înăuntrul vostru și priviți.

Domnul este Lumină. El aduce cu sine lumină și în sufletul care L-a primit. Când într-o cameră întunecoasă este adusă o făclie ce luminează puternic, camera și toate lucrurile din ea, de la mic la mare, se fac văzute împreună cu însăși făclia și cu cel care a adus-o. Așa e și cu lumina duhovnicească ce luminează sufletul care L-a primit pe Domnul. Ea e lumina cunoștinței și înțelegerii întregii iconomii a mântuirii noastre. În această lumină ne dăm seama

limpede de nimicnicia și neajutorarea noastră, precum și de marele și mântuitorul pogorământ al lui Dumnezeu față de noi, împreună cu toate adevărurile legate de aceasta: despre Treimea Cea de o ființă, despre căderea noastră, despre întruparea lui Dumnezeu Cuvântul, despre moartea Lui pe cruce și despre înviere, despre rânduirea sfintei Biserici, despre împărțirea dintre cei cerești și cei pământești și despre moștenirea pregătită în cer credincioșilor care se ostenesc în viața pământească după îndreptarul credinței - într-un cuvânt, împreună cu toată suma adevărurilor mântuitoare. Aceste adevăruri ne sunt cunoscute întotdeauna, ca unor creștini ce suntem; dar până ce nu intrăm în viața după Hristos, această cunoaștere rămâne exterioară. Domnul, venind, le unește nu doar cu mintea, ci cu toată ființa sufletului nostru, până într-acolo că după asta nu mai rămâne nici o umbră de îndoială, nici o clipă de uitare. Ne dăm seama fără putință de îndoială de faptul că lumina ne înconjoară acum și luminează tot ce este în jurul nostru: la fel și cel ce L-a primit pe Domnul stă în mod conștient cu mintea în adevărurile acestea și rămâne în ele neabătut, lucrând în sfera sa proprie. Așa trebuie să fie și în oricine s-a împărțit cu Tainele lui Hristos, cu oricine L-a primit în sine pe Domnul. Dar în noi oare așa stau lucrurile, fraților?

Domnul este Putere atotfăcătoare de viață. El aduce cu Sine putere duhovnicească și în sufletul care L-a primit. Gân-diți-vă la un bolnav istovit, care zace în pat de-abia putând să-și ridice mâinile, de-abia vorbind, de-abia mișcându-și ochii în cap: dar îndată ce se vindecă, simțind în sine putere și sănătate, începe să meargă și să lucreze nu doar fără durere, ci și cu plăcere, asemenea slăbănogului vindecat de Domnul, care, luându-și patul, a mers sărind și laudând pe Domnul. Așa e și cu sufletul păcătos, slăbănogit duhovnicește: când primește în sine pe Domnul simte tărie și putere duhovnicească, adică simte râvnă însuflețită pentru tot binele și pentru împlinirea fiecărei porunci a lui Dumnezeu, râvnă nebiruită de nici un fel de piedici - nici dinafară, nici lăuntrice - ridicate de patimi și de năravurile rele și necurmată nici de nelucrare, nici de amânări. Totdeauna facem nițeluş bine -însă îl facem atunci când ne vine la îndemână și când împlinirea binelui nu cere jertfe și strădanii deosebite, în starea de care vă vorbesc eu, însă, ia naștere o energie deosebită, însoțită de îndreptarea tuturor gândurilor, dorințelor și hotărârilor numai spre ceea ce e plăcut lui Dumnezeu, și care se vedește nu doar prin vioiciune, ci chiar printr-o oarecare neînfrânare în ostenele facerii de bine și cucernicie, care nu simte oboseală și saturare. Așa trebuie să stea lucrurile în oricine se împărțese cu Tainele lui Hristos, în oricine a primit în ele pe Domnul. Dar în noi oare așa stau lucrurile, fraților?

Domnul e Pace. El aduce cu Sine pace și în sufletul care L-a primit. Pe marea Tiberiadei, când se pornise furtună mare, când marea era învolburată și Apostolii căzuseră în tulburare, Domnul, împlânzind stihiiile prin cuvântul Său cel atotputernic, a înstăpânit liniște mare, care i-a odihnit și veselit pe toți. Așa e și cu sufletul ce îndeobște este tulburat de multe gânduri, dorințe, planuri și mișcări ale inimii: după ce vine în el Domnul, se sălășluiește în el adâncă liniște duhovnicească, netulburată de nimic nici dinafară, nici dinăuntru - liniște care dă putința de a auzi limpede chiar și un glas slab, fie că acesta este din cer, fie că este de pe pământ. Aceasta nu e nemișcare, ci rânduială și măsură a tuturor lucrărilor duhului nostru, în toate aspectele lui, rânduială și măsură care, fiind în vigoare înăuntru se vădesc și în afară prin cumpănirea tuturor mișcărilor și printr-o întocmire a faptelor care nu tulbură nici una dintre rânduielele întâlnite. Așa trebuie să stea lucrurile în oricine se împărțese cu Tainele lui Hristos, în oricine L-a primit în sine pe Domnul. Dar cu noi oare așa stau lucrurile, fraților?

Domnul e Foc încălzitor. El aduce cu Sine căldură duhovnicească și în sufletul care L-a primit. Cel ce intră din frigul de afară într-o cameră încălzită simte o căldură care-l pătrunde plăcut în întreg trupul. Așa e și cu căldura duhovnicească: ea îmbracă sufletul la fel ca o haină după primirea Domnului în Sfintele Taine. De sus - bunăvoința lui Dumnezeu împăcat, în urmă - ștergerea păcatelor, în viitor - încredințarea de negrăita moștenire creștinească, în jur - împărțirea plină de pace cu nevăzutul și văzutul: iată razele acestei călduri duhovnicești, raze care, adunându-se în inimă, pricinuesc în ea arderea duhului, care atrage acolo toate

puterile firii noastre: lucru prin care se întocmește acolo o locuință tare pentru a încăpea Neîncăputul. Această căldură naște desfătare, un rai de desfătare, o comoară duhovnicească pentru care omul este gata să dea totul ca să n-o piardă, ci să o stăpânească totdeauna. Așa trebuie să stea lucrurile în oricine s-a împărtășit cu Tainele lui Hristos, în oricine L-a primit în sine pe Domnul. Dar în noi oare așa stau lucrurile, fraților?

Așadar, lumina cunoștinței, puterea însuflețirii spre bine, pacea sufletului, căldura dulce: iată martorii de căpetenie ai sălășluirii Domnului în inimile celor ce se împărtășesc într-un adevăr, iată cina cu care hrănește El sufletul ce L-a primit. Auzind acestea, poate că mai mulți dintre voi se vor tulbura cu duhul și vor întreba: „Dar dacă cineva nu vede în sine astfel de mărturii, în el nu este Domnul?” Nu vă voi liniști cu minciuni: da, în acela nu este Domnul. Și mai mult de atât voi spune: nefiind în acela Domnul, pentru el nu este mântuire.

Totuși, luați seama să nu vă tulburați cu temeri mincinoase. Poate că aceste bunătăți duhovnicești nu sunt în toată puterea lor, dar sunt ca începături: și atunci trebuie spus că sunt. Nici ziua nu răsare dintr-o dată - dar îndată ce crapă de ziuă toți știu că noaptea a trecut și vine ziua. Nici floarea sau pomul nu cresc dintr-o dată - dar îndată ce din sămânță dă colț știm că viața noii plante a început. Nici bolnavul nu se scoală dintr-o dată în picioare după o boală grea - dar îndată ce s-a aflat leac și acesta își face efectul, știm că bolnavul merge spre însănătoșire. Așa să judecați și cu privire la roadele primirii preacuratele Taine, roade care mărturisesc despre sălășluirea în noi a Domnului. Ele nu sunt în putere, dar poate că sunt ca începături. Răbdați și rămâneți în rânduiala care vă îndreptățește să așteptați arătatea lor în starea desăvârșită, și veți primi ceea ce așteptați, întrebați: „Dar de unde să știm dacă sunt în noi măcar aceste începături?” O să vă răspund că dacă aveți grijă de mântuire, ostentându-vă să împliniți toate condițiile mântuirii, să știți că Domnul a început deja lucrarea Sa în voi. Continuați cu răbdare osteneala începută, și veți vedea că Cel ce a început va desăvârși. Dar dacă nici aceasta nu se află în voi, să știți că nici începăturile acelor roade nu sunt. Nepăsarea și neglija de mântuire sunt seninul limpede că în voi nu a început încă viața duhului, și trebuie refăcute toate. Totuși, nici atunci nu vă deznădăjduiți. Viața ne este dată tocmai că să ne venim în simțiri și să ne pocăim. Asta și trebuie să facem. Vremea bineprimită a postului încă mai este. Să ne folosim de ea și să ne îngrijim a ne face așa cum trebuie tot „tratamentul” pregătirii pentru spovedanie și primirea Sfintei împărtășanii! Atunci, după ce ne vom fi împăcat cu Domnul prin taina pocăinței și îl vom fi primit în preacuratele Taine, vom începe osteneala viețuirii care duce, în cele din urmă, într-un lumină și într-un desăvârșirea bunătăților care mărturisesc că Domnul este în noi și noi în El. Amin.

19 martie 1861

26.

În aceeași Duminică

Așadar, am ajuns, în cele din urmă, la sfârșitul alergării (2 Timotei 4, 7) alcătuite din pregătirea pentru spovedanie și primirea Sfintei împărtășanii. Ne-a binecuvântat Domnul să ne ostenim în nevoințele pregătitoare pentru sfintele Taine, și pentru această mică osteneală ne-a iertat toate păcatele pe care le-am mărturisit și a binevoit să intre și să Se sălășluie - că El însuși în camera curată și astfel dereticată a inimii noastre, prin Preacuratul Lui Trup și Preacuratul Lui Sânge, pe care le-am primit astăzi. „Ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă? (Ps. 115, 3)”.

Să-I răsplătim cu ceea ce așteaptă acum de la noi: iar El nu așteaptă nimic mai mult decât ceea ce I-am făgăduit chiar noi atunci când I-am cerut iertare pentru păcate. Am făgăduit să nu mai avem îngăduință față de iubirea noastră de păcat și să ne dăm toată silința pentru a rămâne fără abatere într-un împlinirea sfințelor Lui porunci: și așa să facem. Și dacă vom împlini întocmai această făgăduință, și Domnul va împlini în privința noastră ceea ce a făgăduit tuturor celor ce se împărtășesc într-un adevăr cu preacuratele Taine: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele meu rămâne întru Mine, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”.

Domnul este Nemincinos întru cuvântul Său. Precum a zis, așa va fi: însă cuvântul nostru nu este ținut întotdeauna. Oricât de sinceri am fi atunci când îl dăm, întotdeauna rămâne loc de îndoială: îl vom împlini oare? La început, hotărârea noastră e neclintită, însă după aceea gândurile se clatină și cade tăria noastră. De câte ori nu am făgăduit, și tot am căzut iarăși! Iată de ce avem nevoie să ne convingem pe noi înșine că trebuie să folosim grijă și osteneală pentru a rezista cel puțin acum. Cu ajutorul lui Dumnezeu, poate că de data asta vom rezista: doar sunt și oameni care rezistă și nu se dau bătuți de imboldurile dinainte. De ce să nu ajungem și noi, până la urmă, la acest bine? Domnul este aproape. Ajutorul Lui este gata. Rămâne doar să facem tot ce este nevoie din partea noastră.

Mi se pare că putem reuși foarte ușor lucrul acesta, dacă vom păzi nestins focul râvnei de a plăcea lui Dumnezeu, râvnă care umple acum inima noastră de recunoștință față de Domnul. Dacă această râvnă ar fi în noi întotdeauna, nici un gând rău nu ne-ar tulbura, nici o ispită nu ne-ar clătina, nici o piedică nu ar stăvili planurile și ostenele noastre bune: și vrăjmașii ar fugi departe de noi, și patimile nu s-ar grăbi să se arate cu pretențiile lor.

Că întocmai așa este puterea râvnei, despre asta scrie pe larg sfântul Isaac Șirul în cuvântul 60 (Despre felurile mijloace de luptă duhovnicească): „Cei care au bărbăție, putere”, spune el, „nesocotesc moartea, se apucă de lucru cu mare râvnă, se dau pe sine la toată încercarea și chiar la moarte, disprețuiesc viața lumească și trupească și toate ispitele; în întâmpinarea acestora diavolul nu iese dintr-odată, și multă vreme nu se arată lor, se înfrânează, le face loc și nu se întâlnește cu ei la năzuința lor dintâi, nici nu intră în luptă cu ei: fiindcă știe că tot începutul luptei este înfierbântat, și știe că nevoitorul are atunci mare râvnă, iar nevoitorii plini de râvnă sunt anevoie de biruit. Diavolul face toate acestea nu temându-se de ei înșiși, ci de puterea lui Dumnezeu care îi înconjoară și care este înfricoșătoare pentru el. Drept aceea, câtă vreme îi vede râvnitori, nu cutează nici să se atingă de ei până când nu vede că au răcit în râvna lor”.

Vedeți ce puternică este râvna pentru viața sfântă și bine-plăcută lui Dumnezeu? Puterea Dumnezeiască o înconjură și alungă departe orice lucrare a vrăjmașului. Domnul este cu cel a cărui inimă este umplută de râvnă ca aceasta; iar cu cine este Domnul, cu acela este putere pentru tot binele și bărbăție împotriva a tot răul. Așadar, păzește cu credință râvna, și vei reuși să-ți împlinești făgăduința de a nu mai avea îngăduință față de păcat și de a umbla întru buna plăcere a lui Dumnezeu. Dimpotrivă, îndată ce vei îngădui să-ți slăbească râvna, nu vei scăpa de cădere: căci iată ce spune în continuare sfântul Isaac.

„Ci în vremea lenevirii lor (adică atunci când râvnitorii, răcindu-se, cad în lenevie) își întoarce vrăjmașul asupra-le luarea-aminte, când îi vede că s-au abătut întrucâtva de la cugetul lor aprins dintâi - și singuri încep să născopească, în cugetările lingușitoare ce chiar dintr-ânsii izvorăsc, cele ce slujesc spre biruirea lor, și singuri sapă pentru sufletele lor groapa pierzării, din lenevire, prin răspândirea gândurilor, în urma cărora se sălășluiește lenevia în ei”.

Iată întreaga taină! Dacă ne vom păzi râvna întru putere, vom scăpa de noi căderi, iar în bine vom spori și ne vom întări. Dimpotrivă, îndată ce va slăbi și se va răci râvna noastră va slăbi și luarea-aminte la noi înșine, vor începe să împăratească gândurile, vor apare mișcări ale patimilor, se vor ivi consimțiri lăuntrice la ele, iar după aceea căderea nu-i departe: și iată că am căzut iarăși, și iarăși întuneric și tulburare, și cădere de la Domnul, și iarăși pierzare întru robia păcatului și satanei. Ca atare, iată ce ne sfătuiește după aceea pe fiecare dintre noi sfântul Isaac: „Iar tu, omul care ieși în urma lui Dumnezeu, în toată vremea nevoinței tale adu-ți aminte totdeauna de râvna ta dintâi și de gândurile înflăcărare cu care ai ieșit la luptă și ai intrat în rândurile ostașilor. Cercetează-te pe tine însuși în fiecare zi, ca focul sufletului tău să nu răcească în râvna cea aprinsă în tine la început și ca să nu te lipsești de armele în care ai fost îmbrăcat la începutul nevoinței”.

Presupun că la aceste cuvinte în sufletul vostru se naște dorința de a ști cum să vă păziți râvna - și printr-un scurt răspuns am să îndeplinesc dorința voastră. Iată ce să faceți.

În fiecare dimineață, îndată ce deschideți ochii, să aveți în gând că primul lucru pe care trebuie să-l faceți este reșezarea acestei râvne în drepturile ei depline. Această reșezare

o putem împlini chiar și numai adunându-ne în noi înșine și întorcându-ne mintea către Domnul. Dacă nu ajungeți așa la scop, adăugați metanii, mari și mici, în număr potrivit. Dacă nici acest mijloc nu lucrează deplin, parcurgeți cu luarea-aminte felul în care ați ajuns, cu prilejul pregătirii de acum pentru spovedanie și primirea Sfintei împărtășanii, la hotărârea de a vă schimba viața, străduindu-vă să refaceti în voi acele gânduri și simțăminte care erau și lucrau atunci în voi, și mai ales gândul care v-a impresionat mai presus de toate celelalte. Totodată, gândiți-vă că sunteți în ceasul morții, sau la judecata lui Dumnezeu, atunci când din gura lui Dumnezeu va fi gata să iasă hotărârea ultimă cu privire la voi. Dacă veți face cu sinceritate această muncă mintală, căutarea și rugăciunea voastră către Domnul vor aduce roadă, râvna voastră se va reface, și apoi veți ieși cu ea, plini de nădejde bună, „la lucrul vostru și la lucrarea voastră până seara”.

Dacă din oarecare pricină, cel mai probabil prin mește-șugirea vrăjmașului, în suflet se va ivi imboldul de a vă da frâu liber în vreo privință, nu vă îngreunați cu osteneala de a vă da cu presupusul, ci treziți-vă sufletul cu frica de cădere: căci dacă de cu dimineață veți lăsa râvna voastră neașezată în drepturile ei, luându-vă-cu treburile zilei veți ajunge să vă răciți cu totul! Nici nu-i de minune dacă veți cădea. Cădeți? Asta înseamnă să pierdeți harul, și Dumnezeu știe dacă se va mai întoarce la voi și dacă vă veți mai scula. „Că pământul care bea ploaia ceea ce se pogoară peste dânsul și aduce din sine spini și ciulini, netrebnic este și aproape este de blestem, al cărui sfârșit este spre ardere (Evrei 6, 7-8)”. Fie ca acest cuvânt înfricoșător: „aproape este de blestem”, adică: „Domnul vă va lepăda de tot și vă va lăsa în mâinile căderii voastre dacă vă veți îngădui să vă răciți cu râvna și să cădeți”, să răsune cât mai des în urechile voastre. Ele vor învia de fiecare dată simțământul temerii pentru sine și vor face să se încordeze puterile moleșite.

După ce v-ați încălzit de cu dimineață râvna, întrețineți-o după aceea pe toată lungimea zilei: și pentru asta păstrați-vă luarea-aminte neîmprăștiată. Stați cu mintea voastră în inimă înaintea feței Domnului și nu îngăduiți gândurilor voastre să rățăcească zadarnic în închipuiri mincinoase. Gândurile rățăcitoare îl îndepărtează pe om de sine însuși, și prin însuși acest fapt îl răcesc; iar mai presus de toate pot să se oprească asupra obiectelor unei patimi - și atunci, mai înainte de a vă veni voi în fire, vor trezi patima adormită, ba poate vor reuși să vă momească și la conglăsuirea cu ea. Și după aceea, oare departe veți fi de cădere?

Pentru a ajuta la statornicirea acestei rânduiei lăuntrice, îngrijiți-vă să vă organizați toată viața după cerințele vieții celei noi; tuturor faptelor și îndeletnicirilor voastre hotărâți-le loc, vreme și măsură. Totul să fie în voi bine stabilit: cum să fiți în singurătate, cum să fiți cu cei ai casei, cum să fiți cu străinii, cum să vă rânduiți treburile meseriei, rangului și îndatoririi voastre obștești - și totul să fie îndreptat spre a plăcea prin toate Domnului și spre a împlini întru toate doar voia Lui cea sfântă. Iar tot ce vă poate stârni patimile și năravurile păcătoase de mai înainte să înlăturați cu desăvârșire. Prin instituirea unei astfel de rânduiei vă veți ocroti viața de toate prilejurile de cădere și veți face ca ea să vă curgă toată în chip armonios, neîncălcându-vă, ci întărindu-vă din ce în ce mai mult buna rânduială lăuntrică.

Punând astfel de rânduială atât lăuntric cât și în afară, veți avea neconținută râvnă de a plăcea lui Dumnezeu, altfel spus veți trece de la o faptă bineplăcută lui Dumnezeu la alta. Mai rămâne doar lupta cu gândurile, dorințele, mișcările păcătoase și piedicile exterioare care apar pe neașteptate, împotriva-du-se bunelor voastre planuri. Dacă veți avea luare-aminte și neslăbită osârdie, nici această luptă nu vă va pune în încurcătură, și nu numai că nu va slăbi râvna voastră, ci, dimpotrivă, o va stârni mereu, și prin aceasta o va înălța și o va întări: la fel ca atunci când pe ostaș nu îl răcește, ci-l înfierbântă lupta cu vrăjmașii ce năvălesc asupra lui.

Nici nu mai amintesc de faptul că trebuie să nu vă dedați deloc distracțiilor deșarte și să fugiți în tot chipul de sminteli, altfel spus de pretextele și prilejurile apropiate și îndepărtate de a păcătui. Asta va dispărea de la sine atunci când vă veți preface toate rânduielele de viață după duhul vieții celei noi; iar în ce privește împrejurările și lucrurile particulare ce pot să pună în primejdie caracterul bun al vieții voastre, căutați povață în privința lor în cărțile sfinte și în sfatul părinților sau fraților întru Hristos. Puneți-vă drept lege să vă adresați mai des

părintelui duhovnicesc pe care îl alege sufletul vostru, și împreună cu el să cercetați tot ce se întâmplă în sufletul vostru și se întâlnește în noua voastră viață. „Mântuirea”, spune înțeleptul, „este într-un sfat mult”. Cine știe să citească are la îndemână cărți mântuitoare de suflet și poate găsi în ele înțelepciune și luminare a gândurilor în vreme de tulburare și nevoie. Aceste cărți în multe cazuri pot înlocui lipsa de povățuitor duhovnicesc încercat.

Iată, în linii mari, cum trebuie să vă purtați pentru a vă păzi râvna și a scăpa de noi căderi în păcat. Lucrând astfel, fără îndoială că veți împlini ceea ce ați făgăduit Domnului atunci când ați rostit: „Am păcătuit, n-o să mai fac”. Văzând osteneala voastră, și Domnul va împlini făgăduința Sa de a fi cu voi și de a lucra în voi spre mântuirea voastră, după toată lărgimea, lungimea și adâncimea devotamentului vostru față de El și a râvnei voastre de a întoarce totul spre slava Lui. Amin.

12 februarie 1866

27.

În aceeași Duminică

„Iată, te-ai făcut sănătos: de acum nu mai păcătui, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău (Ioan 5, 14)”, i-a zis Domnul slăbănogului după vindecare. Același glas mângâietor și înțeleptilor 1-am auzit și noi toți acum, când la spovedanie am primit dezlegare de păcatele noastre. Acum, tuturor celor ce s-au pocăit și au primit dezlegare li s-a înapoiat sănătatea sufletească, și toți s-au întors într-un rânduială lor. Ce se mai cere? Se cere pază, ca să nu cazi iar în același necaz. Ai părăsit păcatul: nu te mai întoarce la el. Ai primit milă: să nu cazi iar sub mânia și osândă. Ai intrat pe calea cea dreaptă: nu te abate de la ea. Vrajmașul te va momi iarăși în tărâmul său de întuneric: nu te lăsa atras. El va face meșteșugiri ca să te bage în ceață cu făgăduințe mincinoase: nu te lăsa amăgit. Știi cât de rău este păcatul; știi cât de greu este să-l învingi; nu intra iarăși în tovărășie cu el. Ți-a ajutat Domnul și te-ai sculat: deci, stai în picioare și îmbărbătează-te, și să se întărească inima ta.

Vrajmașul îți va șopti: „Și dacă o să cazi, te vei scula iarăși”. Tu, însă, pune-i împotriva cuvântul tău: „M-am sculat acum, mulțumesc Domnului! Dar dacă voi cădea din nou, nu știu dacă mă voi mai ridica - și nu vreau să rămân pentru totdeauna în mâinile căderii, nu vreau să fiu rob păcatului și jertfă a focului iadului”. Așa să respingi înșelăciunea vrajmașului, și prin frica de o nouă cădere în păcat să-ți trezești sufletul și să-l însuflețești la umblarea pe calea îndreptării de sine, pe care ai început-o.

Întărește în tine gândul foarte logic: „Dacă voi cădea iarăși, cine știe dacă mă voi scula? Iar dacă voi rămâne în cădere, o să pier”. Vrajmașul va încerca să te abată din calea dreaptă prin încredințarea că Domnul este Milostiv - a miluit și iar va milui. Întocmai, Milostiv este Domnul; dar și această milostivire a Lui față de noi are o măsură, îndelunga răbdare a lui Dumnezeu are o măsură. Iartă, iartă, dar în cele din urmă, văzând că păcătosul se tot dedă iarăși păcatului, îl lasă cu totul în mâinile căderii sale. Deschideți cartea prorocului Amos și începeți să citiți, în capitolele 1 și 2 sunt descrise judecățile lui Dumnezeu asupra Damascului, Gâzei, Idumeii, asupra iudeilor, israilitenilor și altor popoare. Către aceștia toți deopotrivă este cuvântul Domnului: „O dată, de două și de trei ori a păcătuit Damascul; 1-am iertat. Dar acum, că și-a arătat a patra oară păgânătatea, oare să nu îmi întorc fața de la el? Mi-am întors-o și i-am trimis pedeapsă. O dată, de două și de trei ori am iertat Gaza: oare a patra oară să nu îmi întorc fața de la ea? Mi-am întors-o și i-am trimis pedeapsă. O dată, de două și de trei ori i-am cruțat pe iudei și pe israiliteni: oare a patra oară să nu îmi întorc fața de la ei? Mi-am întors-o și i-am pedepsit”. Așa se întâmplă și cu noi. Păcătuiește cineva și se pocăiește: Domnul îl iartă. Iarăși păcătuiește și iar se pocăiește: iarăși îl iartă Domnul. Și iar îl iartă. Și iar îl iartă, în cele din urmă, văzând că facem mereu același lucru, ia următoarea hotărâre: „Am iertat de atâtea ori; dacă mai începe o dată să facă același lucru, îmi voi întoarce fața de la el”. Această judecată să și-o întipărească în inimă oricine este ademenit iarăși la păcat.

Domnul te-a iertat până acum: dar dacă vei cădea iarăși, teme-te ca nu cumva să îți întorci fața de la tine pentru totdeauna. De câte ori nu i-a iertat Dumnezeu lui Faraon încăpățânarea? Și în cele din urmă l-a lepădat și a rânduit ieșirea israilitenilor din Egipt fără să mai aștepte încuviințarea lui. Și chiar dacă mai apoi Faraon și-a venit în fire și a poruncit în pripă: „Mergeți și spuneți să iasă mai repede”, asta nu l-a ajutat și Dumnezeu nu a abătut de la el împlinirea judecății Sale. La fel poate să ajungă la fundul sacului milostivirea lui Dumnezeu și în privința oricui altcuiva. Și cel mai cumplit lucru este că nu putem spune când anume va bate ceasul acela. Lepădarea de către Dumnezeu la a patra fărâdelege, pe care o înfățișează prorocul Amos, precum și pedeapsa trimisă lui Faraon după ce s-a împotrivit de zece ori lui Dumnezeu, nu înseamnă că ne putem lăsa înlănțuiți de păcat în tihnă, călcându-ne legământul de două și de trei ori - ci arată doar că și milostivirea lui Dumnezeu are o margine; iar când va atinge ea această margine, nu se știe. Mai bine este să statornicești în gândul tău că pentru tine această margine vine îndată după căderea căreia ești gata să i te predai, și prin aceasta trezvește-ți cugetul și dă bărbăție inimii pentru a se împotrivi năvălirilor. Adu-ți aminte de nenorocirea lui Samson. O dată și de două ori a intrat în el puterea de a rupe legăturile cu care îl înlănțuiseră filistenii ajutați de trădarea Dalilei; dar și ultima oară, când i-au fost tunse pletele, el nu se aștepta să nu vină la el aceeași putere - însă a ieșit altfel. Domnul S-a depărtat de la el și l-a dat în mâinile vrăjmașilor săi; iar Samson nu credea că l-a ajuns părăsirea de către Dumnezeu: dimpotrivă, când s-a trezit a spus: „Voi face ca și mai înainte și mă voi scutura”, și nu a cunoscut că Domnul Se depărtase de la dânsul (Judecători 16, 21). Iată că și pe poporul iudeu l-a miluit Domnul ce l-a miluit, dar în cele din urmă ce a zis? „Iată, se lasă casa voastră pustie (Matei 23, 38)” Însă nici arhierii, nici bătrânii, nici cărturarii și nimeni altcineva nu credea că i-a ajuns deja această cumplită hotărâre.

De această osândă cumplită teme-te atunci când păcatul va începe iarăși să te momească. Teme-te ca nu cumva și despre tine să spună în cele din urmă Domnul: „Iată, se lasă casa ta pustie”. Milostiv este Domnul către toți păcătoșii, și cu jurământ dă încredințare că „nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întorcă și să fie viu”, însă tu singur, prin desele căderi, te aduci în starea de a nu mai fi nimic de făcut cu tine. Scularea din căderi este același lucru cu repararea unei haine, sau unei case, sau oricărui alt lucru. Un lucru e reparat, e reparat, și până la urmă se aruncă - din pricină că nu mai poate fi reparat, nu mai este nimic de făcut cu el. Același lucru se poate întâmpla și cu sufletul. Domnul îl îndreaptă, îl îndreaptă, dar până la urmă îl părăsește cu totul - din pricină că prin desele sale căderi el a sfârșit prin a se aduce într-o asemenea neorânduială că nu mai poate fi îndreptat. Căci pe ce se întemeiază puțința sculării noastre? Pe binele care a mai rămas în noi, în ciuda faptului că slujim păcatului. Asupra acestui bine se pogoară harul, îi dă viață și îl face să precumpănească asupra răului - și omul se scoală, însă fiecare nouă cădere mănâncă din binele nostru, după fiecare cădere rămâne în noi tot mai puțin din el, și prin urmare rămâne din ce în ce mai puțin loc unde se poate pogorâ harul pentru a ne scula. Și ce e de mirare dacă slujind păcatului sfârșim prin a cheltui tot binele nostru și a pierde în acest fel puțința de a ne scula? Nu mai rămâne în noi nici un mijloc de sculare.

Amintiți-vă cum v-ați venit în fire și v-ați sculat ultima oară când s-a întâmplat asta. Au venit gânduri mântuitoare și v-au trezvit; sau frica de moarte și judecată, sau faptul că păcatul duce la pierzare, sau rușinea de Domnul Mântuitorul, sau vreun alt lucru au înrâurit cu putere sufletul, l-au izbit. Sufletul și-a venit în fire și, cu ajutorul lui Dumnezeu, a lepădat păcatul, s-a pocăit și stă acum neclintit în hotărârea de a nu-L mai jigni pe Dumnezeu cu căderile în păcat. Iar dacă veți cădea iarăși în păcat, cu ce gânduri vă veți mai zgudui atunci când toate mijloacele de zguduire au fost deja încercare și și-au cheltuit puterea pentru scularea voastră de acum? Pentru următoarea sculare nu a mai rămas putere în ele. Cu gândurile mântuitoare se întâmplă la fel ca și cu doctoriile. Deasa întrebuintare a doctoriilor face să scadă sensibilitatea trupului la ele. La fel este și în privința adevărilor zguduitoare și îmbolditoare la pocăință: sufletul își pierde, în cele din urmă, orice sensibilitate. Nici amenințările, nici făgăduințele, nici moartea, nici iadul, nici raiul, nici otrava și amărăciunea

păcatului - nimic nu îl mai zguduie și nu-i mai pune în mișcare. Sufletul se face ca piatra. Și atunci ce se va întâmpla cu el? Lucrul la care osândește Apostolul pământul care a băut ploaia ce s-a pogorât pe el de multe ori și a rodit numai spini și ciulini: „netrebnic este, și aproape este de blestem, al cărui sfârșit este spre ardere (Evrei 6, 8)”.

Adăugați la asta faptul că deasa cădere în păcat dă naștere deprinderii de a păcătui, care înlănțuiește bietul suflet și îl ține tiranic în robia sa. Dacă fie și un singur păcat se preface în obișnuință, el robește tot sufletul și îl stăpânește ca un călău. Uitați-vă ce face păianjenul cu prada sa! El o încurcă, mădular după mădular, cu un păienjeniș subtil, până ce o prinde în întregime - după care, chiar dacă ea mai face unele mișcări, acestea nu sunt în stare să o elibereze, în același fel și păcatul cu care omul se obișnuiește prin deasa cădere în el pătrunde una după alta puterile lui, până ce va umple cu sine și sufletul și trupul lui, și pe toate părțile lor va pune lanțurile robiei sale. Chiar dacă apoi omului îi mai vine câteodată în minte să se lepede de păcat, sufletul, văzând cât de mult s-a încurcat în el, nu se hotărăște să ridice mâinile ca să se descurce și se predă cu totul nenădăjduirii de a mai birui vreodată păcatul, așa cum scrie Apostolul despre păgâni, că ei, „întru nesimțire petrecând, s-au dat pe sine faptelor de rușine, spre lucrarea a toată necurăția, întru lăcomie (Efeseni 4, 19)”; și așa cum evreii, deprinși cu robia din Egipt, chiar și atunci când Moisi le-a adus din partea lui Dumnezeu făgăduința libertății, nu au crezut că acest lucru poate să se întâmple.

Așadar, voi, cei ce v-ați pocăit și ați pășit pe calea cea bună, temeți-vă să cădeți iarăși în păcat, întrevedeți desăvârșita voastră pierzare prin înșelăciunea păcatului care încearcă iar să vă atragă. Nu-i priviți cu ușurătate, ci ca pe o prăpastie căscată, ca pe un iad deschis, care e gata să vă înghită fără putință de întoarcere; și prin teama de această soartă amară trezviți-vă gândul și abateți de la păcat simțirile inimii voastre. Lupta, firește, este de neînălțurat: însă celui ce stă în picioare îi este mai ușor să se lupte decât celui căzut. V-ați sculat? Stați în picioare și luptați-vă. Domnul vă va fi Ajutător. Din zi în zi lupta se va face tot mai ușoară, în cele din urmă, ea se va stinge cu totul. Binele va precumpăni definitiv, și viața voastră se va scurge în pace, pe calea facerii de bine plăcute lui Dumnezeu, și vă va duce la ieșirea fericită de aici întru sălașurile cele veșnice ale raiului. Iar dacă veți cădea din nou, iarăși va veni tulburarea gândurilor și simțămintelor, iarăși întuneric și tânjeală, iarăși temeri și chinuri ale conștiinței, iarăși tristețe și toată neorânduiala. Veți începe iarăși să tânjiți în robia păcatului, și poate că la nesfârșit; și, după ce vă veți fi chinuit aici până la sfârșitul vieții, veți fi aruncați după moarte în chinurile fără de sfârșit, în păcatele neplânse și neîndreptate.

Domnul, Care v-a dăruit scularea din cursele diavolești, „Acela să vă facă desăvârșiți, să vă facă puternici, să vă întărească, să vă întemeieze (I Petru 5,10)”! Și așa va fi, dacă și voi vă veți trezvi și veți priveghea, știind că „potrivnicul nostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită (I Petru 5, 8)”. Amin.

10 februarie 1866

28.

În Duminica sfântului Grigorie Palama

Iată că pentru mulți dintre voi a trecut deja Duminica în care, după ce v-ați împăcat cu Domnul, mergeți pe calea vieții celei noi, bineplăcute lui Dumnezeu. V-ați lămurit, presupun, că îndeletnicindu-vă cu lucrarea mântuirii aveți de petrecut cea mai mare parte a timpului în luptă. Așa și trebuie să fie. Vrajmașul, din tărâmul căruia am ieșit, nepierzându-și nădejdea de a ne înhața iarăși, întinde curse; și patimile, pe care v-ați hotărât să le refuzați și le refuzați, dar care totuși n-au murit și nici măcar nu și-au pierdut mult din putere, se ridică iarăși, cu

putere mai mare sau mai mică, și cer să fie satisfăcute. Aceste atacuri dintr-o parte și din cealaltă vin și sunt simțite: ca atare, trebuie să le respingem și să purcedem la luptă. Aceasta este legea vieții în Hristos! Orice creștin care caută mântuirea trebuie neapărat să străbată trei trepte, și anume: să înceapă prin pocăință și întoarcerea la Dumnezeu, iar apoi, prin lupta cu patimile, să intre în tărâmul curăției. Pocăința e punctul de plecare, curăția este sfârșitul; lupta cu patimile umple toată întinderea dintre aceste două hotare. Ați început deja, și acum, potrivit unei legi de neocolit, vă aflați în luptă.

Îmbărbățați-vă, și să se întărească inima voastră! Sunteți ostași. Ca atare, vă trebuie arme. Vreau să vă arăt aceste arme, ca, știind cu ce trebuie să luptați, să nu vă osteniți cu fel și fel de închipuiri în privința luptei.

Sfântul Apostol Pavel, înarmându-i pe creștini pentru luptă, le poruncește: „îmbrăcați-vă întru toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva meșteșugurilor diavolului (Efeseni 6, 11)”. Îmbrăcați-vă nu într-o armă, ci întru toate, ca nici o parte să nu rămână descoperită și neînarmată. Ostașii care merg la luptă au în mână sabie, sulită sau pușcă, capul și-l acoperă cu un coif, fața cu vizieră, pieptul cu platoșă sau zale, celelalte părți cu scut: într-un cuvânt, în dreptul fiecărei părți a trupului au o armă de apărare. La fel e și în lupta duhovnicească: noi, ca ostași, suntem datori să avem fiecăre parte a firii noastre înarmată cu arma potrivită. Vrajmașul atacă fiecare parte a firii noastre, asupra fiecăreia trimite patima și păcatul potrivit ei. Cel ce se apără trebuie să apere împotriva năvălirii, cu o armă, fiecare parte a sa.

Iată, uitați-vă care sunt părțile noastre, care sunt atacurile patimilor împotriva lor și care sunt armele împotriva acestor patimi. Să cercetăm pe bucatele alcătuirea firii noastre și să o înarmăm așa cum trebuie.

Avem trup. Viața trupului este susținută prin lucrarea armonioasă a feluritelor lui părți. Satisfacerea necesităților trupului este o lege a firii; dar se apropie de ele patima, această satisfacere pierde măsura și chipul cuviincios și devine păcat.

Trupul nostru trebuie hrănit. Organele legate de hrănire sunt cel gustativ, gâtul și stomacul. Patimile care atacă aceste părți sunt: multa mâncare, mâncarea de bunătați - luxul în mâncare și condimente, îmbuibarea și beția. Armele cu care se taie această patimă sunt **înfrânarea și postul**.

Trupul nostru simte. Simțurilor le slujesc nervii și organele de simț. Patimile care le atacă pe acestea sunt multe. Fiecare simț - ochiul, urechea, gustul - are sminteala sa; iar patima lor comună este patima excitării plăcute a simțurilor, altfel spus a plăcerii simțurilor. Arma cu care trebuie înarmată această parte se numește la sfinții Părinți **paza simțurilor**, mai ales a văzului și auzului, de toate impresiile smintitoare, mai ales prin mijlocirea **însingurării** și ferirea de întâlnirea cu lucrurile, persoanele și locurile smintitoare.

Trupul nostru se mișcă. Organele mișcării sunt mâinile și picioarele, cu mușchii și oasele lor. Patimile care atacă aceasta parte sunt, pe de o parte, lenevia și somnolența, pe de alta agitația, patima jocurilor și distracțiilor, dansul, actoria, bătăile și așa mai departe. Armele cu care trebuie apărată această parte a trupului sunt: osteneala, privegherea, metaniile, regularitatea serioasă a mișcărilor.

Trupul are limbă - organul cuvântului. Patimile ce năvălesc asupra ei sunt: vorbirea în deșert, clevetirea, certurile, hulele. Arma cu care trebuie apărată ea este **tăcerea** înțeleaptă a gurii.

Acesta este trupul nostru; acestea sunt patimile lui și acestea sunt armele împotriva lor. Suma acestor nevoițe se cheamă la sfinții Părinți **nevoințe trupești**. Așadar, pe trup trebuie să punem frâul și să îl învățăm cu viața evlavioasă. „Cei ce sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele (Galateni 5, 24)”.

Să trecem la suflet. Aici, pe primul loc vine închipuirea împreună cu memoria: magazinul sufletesc împreună cu ghidul comorilor lui. Patimile care tulbură această capacitate a sufletului sunt: visarea, împrăștierea sau răpirea minții, fantezia aprinsă de citirea romanelor și de discuțiile deșarte. Arma împotriva lor este luarea-aminte sau trezvia, împreună cu privegherea duhului.

După închipuire urmează discernământul cu rațiunea, prin care este cunoscut cu gândul orice lucru. Vrajmașii care le vătăma sunt: iscodirea deșartă, îndoiala, trufia, încrederea doar în sine, încăpățânarea în păreri, lipsa convingerilor. Armele cu care trebuie ele înarmate sunt: citirea Cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor Părintești, discuția cu oameni încercați în viața duhovnicească, supunerea propriului discernământ față de glasul Bisericii. Lângă discernământ vine voința - capacitatea făptuitoare de a voi și a întreprinde. Patimile care o chinuie sunt: grija de multe, lăcomia, nesupunerea, obrăznicia. Arma împotriva lor este ascultarea în toate privințele, altfel spus supunerea față de rânduielile legiuite - obștească, bisericească și cea dată de părintele duhovnicesc.

În continuare vine gustul - capacitatea de a cunoaște plăceri estetice. Patimile care îl biruiesc sunt: iubirea de modă, scliviseala, patima distracțiilor, a balurilor, a teatrelor. Armele duhovnicești pentru paza lui sunt: cântarea duhovnicească, icoanele și mai ales mersul la biserică, prin care gustul neperversit capătă satisfacția cea mai deplină.

Acesta este sufletul; acestea sunt patimile lui; acestea sunt armele împotriva lor. Toate aceste arme luate împreună alcătuiesc cercul nevoițelor sufletești, prin mijlocirea cărora îl proslăvim pe Dumnezeu și în sufletele noastre (I Corinteni 6, 20), totodată câștigăm sufletele noastre (Evrei 10, 39) și le curățim (I Petru 1, 22).

În fine, mai presus de suflet e duhul, putere îndreptată către Dumnezeu și lucrurile Dumnezeiești. Aici vrajmașii sunt: necredința, uitarea de Dumnezeu, netemerea de Dumnezeu, înăbușirea conștiinței, ne iubirea față de cele sfinte, deznădejdea. Armele împotriva lor: credința și iubirea devotate lui Dumnezeu, însuflețite de nădejde și lucrând întru umblarea înaintea Domnului, prin necurmata întoarcere a minții și a inimii către Dumnezeu, sau întru rugăciunea neîncetată.

Scurtez cuvântul, pentru a da libertate luării voastre aminte obosite, pe care am purtat-o pe un tărâm cu care ea nu e obișnuită: mă voi mulțumi să înșir la rând toate armele luptei noastre duhovnicești. Ele sunt: credința, rugăciunea, mersul la biserică și petrecerea întru toată rânduiala bisericească, ascultarea în toate privințele, citirea Cuvântului lui Dumnezeu și a sfinților Părinți, discuțiile cu oameni încercați duhovnicește și cugetarea la cele Dumnezeiești, luarea-aminte trez-vitoare la sine, osteneala trupească, privegherea, metaniile, însingurarea, paza simțurilor, tăcerea, înfrânarea, postul.

Aceleași arme, însă nu după literă, ci după duh, le arată și sfântul Apostol Pavel atunci când, după ce poruncește creștinilor să se îmbrace în toate armele lui Dumnezeu, le și înșiră: „Stați încingând mijlocul vostru cu adevărul și îmbrăcându-vă cu zaua dreptății și încălțându-vă picioarele întru găti-rea binevestirii păcii, mai presus de toate luând pavăza credinței, cu care veți putea stinge toate săgețile vrajmașului cele aprinse; și coiful mântuirii luați, și sabia duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu, prin toată rugăciunea și cererea rugându-vă în toată vremea cu duhul (Efeseni 6, 14-18)".

Așadar, și povața apostolească, și cercetarea părților firii noastre ne arată că armele pe care le-am înșirat sunt o condiție neapărat trebuincioasă a reușitei în lupta duhovnicească. Ele se mai numesc și „nevoițe”, și se împart în trupești, sufletești și duhovnicești. Și, iată, vedeți că toți bărbații și toate femeile care au bineplăcut lui Dumnezeu, care au căutat mântuirea, au străbătut fără abatere calea acestor nevoițe; și dat fiind că au străbătut-o, au învins patimile, s-au arătat curați și s-au mântuit. Vrei să îți piept în lupta pe care o duci? Începe și tu să te nevoiești cu nevoițele cele bune. Fiecare nevoiță este o strâmtorare a patimii potrivnice ei, și toate nevoițele împreună înseamnă strâmtorarea tuturor patimilor, strâmtorare prin care acestea sunt ținute ca într-un asediu - și în parte sunt istovite prin nehrânirea lor, dar cel mai mult sunt lovite nemijlocit, prin împotrivire față de ele. Fii statornic, neclintit și neabătut, și vei vedea degrabă reușita. Nu te uita la cei ce fug de nevoițe, socotindu-le că nu sunt neapărat trebuincioase. Printre aceștia nu vei vedea învingători: căci fugind de ele, aceștia rămân descoperiți din toate părțile înaintea loviturilor vrajmașului. Ei sunt asemenea ostașilor care umblă în mijlocul vrajmașilor lipsiți de orice armă, dezbrăcați și desculți. Vrajmașii îi bat unde și cu ce nimeresc, îi acoperă de răni și îiucid. Cel ce dorește să țină piept în luptă este

dator să se îmbrace fără amânare cu armele arătate, fără să o lase deoparte pe vreuna: căci dacă o va lăsa deoparte fie și pe una singură dintre ele, va lăsa o parte a sa descoperită loviturilor vrăjmașilor, primind o rană poate deloc ușoară, poate ucigătoare. Chiar dacă ostașul are tot restul trupului acoperit, dacă este cu capul gol vrăjmașul îl va lovi în cap și îl va ucide. Dacă picioarele lui rămân descoperite, vrăjmașul îl va lovi la picioare, îl va doborâ și îl va lua în robie, chiar dacă ar avea tot restul trupului înzăuat. Așa e și în lupta duhovnicească: dacă lași deoparte fie și o singură armă, o singură nevoie, vrăjmașii se vor arunca într-acolo ca prin-tr-o spărtură din zidul unei cetăți și vor pricinui o pustiire pe potrivă greșelii luptătorului. Nu te du la biserică, încalcă postul, dă frâu liber ochilor și auzului: câtă vătămare nu va veni din asta? Poți primi o asemenea rană că după aceea nu te vei mai face bine: iar la început, ea pare un nimic.

„Să te îmbraci cu toate armele, să ridici povara tuturor nevoițelor - ce greutate!" - vor gândi unii. Întocmai, greutate: dar ce să-i faci, dacă nu putem fără această greutate? Nu vrei să cazi în robia vrăjmașului ori să fii ucis? Poartă armele neapărat trebuincioase pentru punerea pe fugă și doborârea lui, precum și pentru apărarea proprie. Dar iată care e mângâierea noastră: cu cât are cineva mai multă răbdare și stăruință în purtarea acestor arme, cu atât ele se fac mai ușoare și lucrarea lor este mai nesilită - nu așa cum este cu armele materiale, în războiul trupesc, cu cât mânuiește cineva mai mult arma, cu atât se obosește mai tare; iar în lupta duhovnicească pe cât mai stăruitor și neobosit mânuiește cineva o armă, pe atât se ostenește mai puțin - și arma devine tot mai ușoară, iar în cele din urmă greutatea ei aproape că nu se mai bagă de seamă, chiar dacă în putere și lucrare crește, totodată, până la o treaptă neașteptat de mare. Să luăm mersul la biserică. La început el poate că e greu și nu cu totul plăcut; după aceea, însă, cu cât merge cineva mai mult la biserică, mersul i se face mai plăcut și mai ușor - iar în cele din urmă petrecerea în biserică devine atât de plăcută, încât unii nici nu vor să mai plece de la biserică, și atunci când ies din ea simt o asemenea putere că nu se tem de nici un vrăjmaș. Așa și cu orice altă armă duhovnicească: prin lunga întrebuințare ne intră în sânge atât de mult că în urma folosirii ei simțim nu greutate, ci ușurime mare în lucrarea duhovnicească și purtarea luptei cu patimile și poftele: iar greutatea apare când cineva este silit din oarecare pricină să nu împlinească faptele nevoiei cu care s-a obișnuit și în care a aflat întotdeauna întărire.

Așadar, nu vă dați în lături, ci siliți-vă să înfăptuiți, după puterea voastră, toate cele poruncite. Dumnezeu vă va fi Ajutător, numai să începeți și să continuați fără răgaz. Iată, acum este post: vremea cea mai bineprimită pentru formarea unor asemenea deprinderi. Cel ce s-a pregătit pentru spovedanie și primirea Sfintei împărtășanii a folosit deja, bineînțeles, toate armele duhovnicești; iar cel ce se va pregăti de acum înainte, le va folosi. Rămâne doar să adăugăm o mică silire de sine, ca odată ce am început să nu ne lăsăm păgubași. Și atunci va da Dumnezeu și aceste arme ne vor plăcea atât de mult, că niciodată nu vom vrea să ne despărțim de ele. Trebuie doar să avem puțină stăruință în nevoie, iar ele ne vor deveni din ce în ce mai mult o necesitate, ne vor hrăni și ne vor desfăta. Ele nu sunt potrivnice firii noastre, ci sunt înrudite cu ea în starea ei curată: ceea ce și cheazăuiește reușita lor de a pune stăpânire pe noi.

Dea Domnul ca voi toți să simțiți prin cercare [experiență] cât de mântuitoare sunt ele! Atunci nici nu va fi putere în stare să vă rupă de ele. Amin!

1863

29.

În aceeași Duminică

La sfântul botez ne naștem pentru o nouă viață, devenim făptură nouă, zidită întru Hristos Iisus pentru fapte bune, ca întru ele să umblăm - așa încât cel născut în acest chip de la Dumnezeu păcat nu face atâta vreme cât rămâne în rânduiala sa și lucrează după temeiurile

nașterii celei noi. Ieșind din această rânduială, cădem din nou și iarăși păcătui. Dar, iată, aducem pocăință, ne spovedim, ne împărtășim cu sfințele lui Hristos Taine - și iar suntem primiți în rânduială dintâi și în-tâietățile dintâi, datorite celor ce primesc nașterea cea nouă în sfântul botez. Ar fi de așteptat acum să ni se potrivească spusa apostolească: „Cel născut de la Dumnezeu păcat nu face (1 Ioan 3, 9)”.

Și totuși, iată că atât în noi înșine cât și în ceilalți vedem împărățind păcatul, până și în aceste zile sfințitoare, chiar și după sfânta pregătire pentru spovedanie și împărtășire și după făgăduințele stricte pe care le-am făcut. Și atunci? Făgăduința lui Dumnezeu nu mai este nestrămutată? Sau harul lui Dumnezeu nu mai are, cumva, putere? Nu. „Câte sunt făgăduințele lui Dumnezeu, toate într-un el sunt așa și toate într-un el sunt amin (2 Corinteni 1, 20)”, și cel în care este harul toate le poate într-un Domnul, Care îl întărește (Filipeni 4, 13). Pricina acestui fapt întristător nu este în afara noastră, ci în noi înșine - în aceea că nu întrebuițăm, în ce ne privește, eforturile la care suntem îndatorați și nu ne folosim așa cum trebuie de mijloacele arătate nouă. Oare doctorul este vinovat de nereușita tratamentului atunci când bolnavul nu ascultă de indicațiile lui și nu ia doctoriile prescrise? Domnul a făgăduit să ne dea puteri, și ni le dă - din partea noastră, însă, trebuie să fie împotrivire față de păcat și luptă cu el. Cel care nu se luptă cu păcatul, acela nu-i învinge; cel care nu-i învinge, cade și rămâne în păcat. Dimpotrivă, pentru cel ce se împotrivesc păcatului este întotdeauna gata ajutor haric, prin care fiind întărit, el poate, chiar dacă nu fără greutate, însă întotdeauna, să se abată de la rău și să facă binele.

Așadar, lucrarea de căpetenie în ceea ce ne privește e lupta cu păcatul. Luptă-te, nu te da bătut - și vei învinge, și nu va fi păcat într-un tine. Dacă și ceilalți vor face la fel, nici în ei nu va fi păcat - și va fi pretutindeni împărăție luminoasă a sfințeniei și dreptății.

Cel ce se luptă trebuie să aibă arme și să știe cum să le folosească - altfel spus, să știe cum să lupte. V-am înfățișat cu un alt prilej panoplia creștină și v-am lămurit că este neapărată nevoie să vă înarmați cu ea. Aduceți-vă aminte care sunt armele din această panoplie: postul, însingurarea, privegherea, paza simțurilor, metaniile, mersul la biserică, citirea Cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor Părintești, ascultarea în toate privințele, luarea-aminte trezvitoare la sine, rugăciunea, credința. Ați văzut că ele decurg din firea noastră și din felul de a fi al luptei: puteți fi siguri că toate sunt neapărat trebuincioase în lucrarea luptei noastre împotriva păcatului.

Să presupunem, însă, că cineva s-a înarmat cu toate aceste arme; cu asta a făcut tot? Nu. Mai rămâne să și lucreze cu ele - și să lucreze nu la nimereală, ci potrivit cu scopul urmărit. Nu mă voi apuca să descriu în amănunt cum se poartă lupta duhovnicească. Acest subiect este foarte vast. Vă voi arăta doar metodele principale care sunt suficiente pentru a vă asigura succesul în luptă.

Unu. Nici nu vă gândiți să porniți război împotriva întregii oști a patimilor, ci înarmați-vă de fiecare dată împotriva acelei patimi care vă luptă. Vă luptă trufia? Luptați-vă cu trufia. Vă luptă mânia? Luptați-vă cu mânia. Vă biruie invidia? Luptați-vă cu invidia. Luptați-vă cu vrăjmașul pe care îl aveți în față, asupra acestuia îndreptați-vă toate „forțele armate” și toată luarea-aminte. Vrăjmașul ne întinde cursă, abătându-ne forțele în altă parte decât aceea dinspre care vine primejdia.

Doi. Grăbiți-vă să vă deosebiți de vrăjmaș și să deveniți potrivnici lui. În lupta duhovnicească nu e la fel ca în lupta trupească, în cea trupească, vrăjmașul vine în fața ta și îl vezi - iar în lupta duhovnicească atât vrăjmașul cât și noi suntem în același suflet și în aceeași inimă; și tot necazul ne vine în cea mai mare parte din faptul că nu știm să-l deosebim pe vrăjmaș de noi înșine și să ne despărțim de el. Noi credem că mișcarea pătimășă care ne tulbură ne reprezintă pe noi, firea noastră, o cerință firească, ce trebuie satisfăcută - în vreme ce ea nu ne reprezintă pe noi, firea noastră, ci pe vrăjmașul nostru, cel venit de aiurea. Această rătăcire este izvorul tuturor căderilor noastre în păcat și al tuturor faptelor noastre greșite. Dacă am reuși să deosebim patima de noi înșine ca pe ceva dușmănos nouă, nu ne-am îndupleca s-o satisfacem, ci am fi însuflețiți de ură și împotrivire față de ea.

Trei. După ce ați deosebit de voi înșivă patima care ne strică liniștea și ați recunoscut-o ca vrăjmaș, începeți să luptați împotriva ei, folosind armă după armă, până ce va fugi și se va ascunde de noi sau până ce sufletul va dobândi odihnă. Postiți, rugați-vă, citiți, meditați, vorbiți cu părintele duhovnicesc, mergeți la biserică, faceți metanii acasă: într-un cuvânt, întrebuițați toate mijloacele pe care le găsiți de cuviință pentru a-l învinge pe vrăjmaș. Uneori, patima se ascunde repede, alteori se luptă vreme îndelungată. Treaba noastră este să nu slăbim, ci să răbdăm cu bărbăție în nevoințele luptei, până ce nu va rămâne nici urmă de vrăjmaș pe pământul sufletului nostru.

Patru. Vrăjmașul a fost izgonit, patima a fost stinsă, sufletul a dobândit odihnă. Niciodată să nu credeți că ați lovit de moarte acea patimă. Nu. Ea s-a îndepărtat doar pentru o vreme, neavând putința de a ține piept iureșului forțelor voastre: însă îndată ce se ivește prilejul, ea se ridică degrabă și începe să lupte. Ați învins patima numai cu un prilej: însă ea va afla mii de asemenea prilejuri, și iarăși va începe să lupte și să provoace la luptă. Pe lângă asta, dacă o patimă este înlăturată, iese în față alta; și arena noastră nicicând nu e pustie. Asta înseamnă că niciodată nu are voie creștinul să lase armele sale, ci să rămână echipat cu ele ziua și noaptea. El este ostaș căruia niciodată nu-i vine schimbul și care trebuie să fie totdeauna gata de luptă. Aici este „răbdarea (Apoca-lipsa 13, 10)". „Întru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre (Luca 21, 19)": fiindcă numai „cel ce va răbda până în sfârșit se va mântui (Marcu 13, 13)".

Iată întreg programul luptei! După ce ai recunoscut ca vrăjmaș al tău patima care te luptă acum, lovește-o cu armele tale, întrebuițându-le una după alta, până ce o vei goni. Ai gonit-o? Stai și privește, așteptând năvălirea aceleiași patimi sau a alteia: și atunci când năvălește, fă cu ea ceea ce ai făcut și cu prima - și tot așa în fiecare zi, în fiecare ceas și în fiecare minut.

Întrebați: „Dar când se sfârșește asta?" în fapt, fiecare va vedea singur când va veni pentru el anume sfârșitul bătăliei. Nimeni nu poate spune dinainte. Dinainte se poate spune doar atât: cu cât se va lupta cineva mai cu bărbăție, fără a se supune nici unei înrăuriri păcătoase, cu atât mai repede vor începe patimile să slăbească, și pe măsură ce această luptă stăruitoare se va prelungi, pacea și liniștea vor începe să se sălășluiească în suflet. Și este nădejde că sufletul va ajunge, în cele din urmă, într-o stare plină de pace, în care, ca în liniștea de la miezul nopții, va împărați o tăcere adâncă - semn că toți vrăjmașii au fost goniți departe sau răpuși. Atunci sufletul va prăznuî lăuntric sabbat neîncetat, strigând: „Am trecut prin foc și prin apă, și ne-ai scos pe noi la odihnă (Ps. 65, 11)".

Milostivul Nostru Domn, Călăuzitorul nostru, să vă dea vouă tuturor, celor care vă osteniți în luptă, să ajungeți la această mare fericire! Amin.

1863

30.

În aceeași Duminică

Domnul nostru Iisus Hristos a spus: „Cine va vrea să-și mântuiască sufletul său, și-l va pierde; iar cine își va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va mântui (Marcu 8, 35)". Cuvintele acestea trebuie să și le întipărească adânc în inimă cei care, după ce s-au pregătit, s-au pocăit și s-au împărtășit cu Sfintele Taine, au intrat acum în luptă cu ei înșiși, cu patimile lor, cu păcatul care trăiește în ei. Să știți, ostași ai lui Hristos, că atunci când vă loviți pe voi înșivă, când vă pricinuiți singuri osteneală, durere și necaz, nu vă faceți vreun rău, ci vă întocmiți mântuirea; nu pierdeți, ci dobândiți; nu vă cheltuiți, ci vă împliniți, creșteți.

Pentru ca acest lucru să vă fie mai limpede, iar bărbăția voastră mai neostoită în lupta voastră cu voi înșivă, vă voi explica în ce fel se întâmplă că dându-ne pierzării nu ne pierdem de fapt, ci ne mântuim.

Veți înțelege asta atunci când vă veți închipui corect ceea ce s-a petrecut cu noi în cădere, în cădere s-a pus temeiul acestui fel enigmatic de lucrare a noastră față de noi înșine. Sfântul Macarie Egipteanul, în Omiliile sale, revine deseori la acest subiect și se străduie să îl apropie de înțelegerea noastră prin felurite comparații. El spune că în starea sa dintâi, omul era curat, desăvârșit și împodobit cu toate virtuțile: cu frica de Dumnezeu, cu credința, cu blândețea, cu curăția, cu ne iubirea de câștig, cu iubirea de frați - într-un cuvânt, cu toate desăvârșirile, prin care străluceau în el chipul și asemănarea lui Dumnezeu, însă atunci când a luat aminte la insuflarea celui viclean și a călcat porunca, în el a intrat un alt om care, contopindu-se cu el, l-a acoperit, l-a înghesuit și l-a înăbușit, ca și cum s-a suprapune mădular peste mădular - cap peste cap, piept peste piept, mână peste mână și așa mai departe, fiecare mădular peste mădularul corespunzător; așa încât omul dintâi nu s-a mai văzut, ci a rămas la vedere aproape numai omul cel venit pe urmă, care, precum am spus, este potrivit în toate celui dintâi: pătimăș, necurat, trufaș, potrivit lui Dumnezeu, răutăcios, iubitor de câștig, pizmaș, neînfrânat, pofticios, urător de frați, plin de toată necurăția și nedreptatea.

Așa s-a dedublat omul în înțelesul propriu, omul este ființa omenească, așa cum a ieșit ea din mâinile Făcătorului; iar cel care a venit, necurat și pătimăș, nu este om, ci doar arată o nălucă de om, și nu trăiește, ci doar arată o nălucă de viață, iar de fapt este mort, sau mai bine zis omorător, față de omul cel adevărat. Ni se pare și nouă, persoanei noastre, că ar trebui să stăm de partea omului drept, întâi-zidit; dar nu se știe ce s-a întâmplat cu noi de ne-am îndepărtat de ea și am trecut de partea omului venetic, pătimăș, până la a ne identifica cu el. De aceea se și întâmplă ca, de orice patimă ar fi biruit omul, acesta să o apere ca pe sine însuși. Lui nici în gând nu-i vine că în această privință nu lucrează în folosul său, ci pentru cineva străin, în a sa pagubă. Atunci când, de pildă, este cineva cuprins de mânie și sub înrâurirea mâniei se ridică împotriva cuiva, el simte că se apără pe sine - în vreme ce mânia, ca orice altă patimă, nu ține de firea omului: este ceva venetic, străin, vrăjmaș nouă, care ne dă pierzării.

Iată, tocmai pe acest om pătimăș, care este străin de noi și pe care totuși, din amăgire, am ajuns să-l identificăm cu noi înșine, cu sufletul nostru, tocmai pe acest om pătimăș poruncește Domnul să-l dăm pierzării și să-l omoram dacă vrem să ne mântuim sufletul - acel suflet care e strămtorat, întemnițat și împiedicat să vorbească de către acest om venetic, altfel spus de către acest suflet pătimăș venetic. Și, într-adevăr, așa este. Așa va fi și cu noi: fiindcă de vom face astfel, adică de ne vom pierde sufletul, urmarea va fi că omul cel adevărat din noi se va slobozi de sub jugul omului venetic și va învia cu viața cea după Dumnezeiasca asemănare, care îi este proprie; iar omul venetic, care duce o nălucă de viață, va fi dat în noi pierzării, și în toată ființa noastră va împărați în acest chip viața cea adevărată, care vine, precum vedeți, din chinuirea de sine și pierderea de sine.

Acum, cred, este limpede pentru voi ce înseamnă a-ți pierde sufletul pentru a-l mântui și că, în virtutea acestui fapt, nu ne putem lucra mântuirea altfel decât pierzându-ne pe noi înșine. Totodată să vă fie, însă, limpede și că în lucrarea luptei duhovnicești principala și prima noastră metodă trebuie să fie ruperea de omul cel pătimăș, care e venetic în noi, desprinderea lui de noi, recunoașterea lui nu numai drept străin de eul nostru adevărat, ci și drept vrăjmaș al nostru pierzător. Precum în treburile noastre obișnuite nicicum nu vom începe să lucrăm împotriva cuiva până ce nu vom strica prietenia cu el și nu vom recunoaște vrăjmășia lui față de noi, așa și în viața noastră duhovnicească, până ce nu vom rupe prietenia cu patimile și nu vom recunoaște faptul că ele ne sunt vrăjmașe, nu vom începe să lucrăm împotriva lor; iar dacă nu vom începe să lucrăm împotriva lor, nu vom ajunge să le omoram. Dacă nu le vom omorâ noi pe ele, ne vor omorâ ele pe noi. Așadar, avem neapărată nevoie să ne separăm: pe noi înșine să ne punem de-o parte, iar pe omul cel pătimăș să-l aruncăm de cealaltă, să-l punem față în față cu noi și să începem luptă și război cu el, așa încât, tăindu-i

mădular după mădular, în cele din urmă să-1 și ucidem și, aruncându-1 afară din noi, să rămânem curați și desăvârșiți, așa cum vrea Domnul și așa cum ne-a zidit El.

Vă amintesc faptul că această despărțire trebuie să se fi săvârșit deja în noi, și anume prin puterea și lucrarea pocăinței: căci ce e pocăința? Omul începe să se dezguste de toate cele necurate, pătimase și păcătoase și, dorind să se izbăvească și să se curățească de ele, ia hotărârea neclintită de a își închina viața Domnului și de a împlini sfintele Lui porunci, neavând nici un fel de îngăduință față de patimi și nemaisu-punându-se imboldurilor lor. Iată ce este pocăința! Ea este cea întorsătură lăuntrică prin care omul se separă înăuntrul său cu ajutorul conștiinței și libertății, trecând de la patimi la sfințenie și dreptate.

Așadar, despărțirea s-a făcut deja în noi. Luați aminte ca nu cumva să vă împrieteniți iarăși cu omul cel vechi: fiindcă îndată ce o veți face, veți înceta lupta, iar lupta este acum lucrarea voastră principală; în ea e viața voastră: Iată, aveți nevoie să înnoțiți și să însuflețiți despărțirea de patimi de la început, să aprindeți în voi dușmănia față de ele. Omul pătimas, chiar dacă a fost îndepărtat, încă trăiește și va încerca să vă atragă la sine atât prin lingușiri cât și prin amenințări: iar lucrarea voastră este ca, stând la postul vostru, să nu intrați în nici un fel de tratative și acorduri cu el și totdeauna să aveți o dispoziție sufletească potrivnică însuflărilor lui. De pildă, el vă va atrage la poște - voi încordați-vă spre a păstra curăția; el va aprinde mânia - voi aplecați-vă către blândețe; el vă va insufla trufie și slavă deșartă - voi deprindeți-vă cu smerenia: și așa în toate, împotriviți-vă răului și siliți-vă să faceți binele: și aceasta este atât principala voastră lucrare în lupta împotriva patimilor, cât și principala condiție a reușitei voastre în ea și a împăcării voastre lăuntrice. Dându-vă o astfel de osteneală cu voi înșivă, veți face ca omul pătimas să slăbească din ce în ce mai mult, nu numai neprimind mâncare și îndestulare, ci și fiind mereu învins, iar omul duhovnicesc se va întări din ce în ce mai mult - până ce, în fine, omul cel pătimas va muri cu totul, iar cel duhovnicesc va rămâne singur.

Asta am vrut să vă explic astăzi, așa încât atunci când vrăjmașul va începe să vă șoptească vorbe dulci: „De ce vă chinuiți singuri și, refuzându-vă orice plăcere, vă dați pierzării?”, voi, însuflețiți de bărbăție, să îi răspundeți: „Nu pe noi înșine ne chinuim, ci pe tine; nu pe noi înșine ne dăm pierzării, ci pe tine te lovim în cap, vrăjmaș lingușitor și pierzător al nostru” - și să continuați în voi înșivă lupta necruțătoare cu patimile, fără a le arăta îngăduință în nimic și fără a le da odihnă - și asta prin neîncetata împotrivire față de ele și lovire a lor.

Voi adăuga, drept încheiere, sincerele mele urări de bine, și anume să fie omorâte mădulele voastre cele de pe pământ: curvia, necurația, patima, pofta cea rea și lăcomia; să depărtați de la voi mânia, iuțimea, răutatea, hula, cuvintele de rușine din gura voastră (Coloseni 3, 4-8). Astfel, vă veți dezbrăca de omul cel vechi și de faptele lui, și vă veți îmbrăca în cel nou (Coloseni 9). Și despre voi se va putea vorbi, folosin-du-se cuvintele Apostolului, că ați murit, însă în așa fel că ați trecut de la moarte la viață (1 Ioan 3, 14), și această viață este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu (Coloseni 3, 3).

Fie vouă aceasta, cu harul și iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, Care prin moartea Sa ne-a înviat și întru omorârea noastră de sine naște și întărește în noi viața Sa! Amin.

1863

31. În aceeași Duminică

Cei care slujesc patimilor alintă patimile ca pe niște copii iubiți; însă și de cei care au intrat deja în luptă cu ele vrăjmașul se apropie deseori cu vorbe amăgitoare, îndemnându-i să se cruțe și să nu înfrunte patimile cu atâta necruțare de sine. Dacă ar fi cunoscut pătimășii ce călăi sunt patimile, îndată le-ar fi lepădat de la sine ca pe niște odrasle ale iadului; însă și voi,

cei care vă luptați cu patimile, nu slăbiți și la vorbele lor amăgitoare nu luați aminte, știind că ele vor să deschidă iadul sub picioarele voastre și să vă arunce în el - căci ascultați ce spune despre ele sfântul Apostol Pavel: „Se va arăta Hristos, Viața noastră... Drept aceea, omorâți mădularele voastre cele de pe pământ: curvia, necurăția, patima, pofta cea rea și lăcomia, care este slujire idolilor, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării... Lepădați" de asemenea „mânia, iuțimea, răutatea, hula, cuvântul de rușine din gura voastră (Coloseni 3, 4-8)". Această scurtă povățuire poate fi răspusă astfel: „Va veni Domnul să judece viii și morții, și îi va osândi la muncile cele veșnice pe toți cei ale căror inimi se vor arăta pline de patimi. Deci, de pe acum să aveți osârdie și să vă osteniți pentru curățarea de patimile acestea".

Luați aminte la acest îndemn și nu slăbiți în lupta voastră cu patimile. Pe pătimiși îi așteaptă iadul; pentru îngăduința față de patimi ei vor fi dați chinurilor veșnice. Iar eu vreau să adaug că patimile sunt în sine iad, iar cel pătimaș pregustă deja chinurile iadului.

Există oameni care nu cred că va fi foc veșnic, vierme neadormit, scrâșnire a dinților și celelalte chinuri trupești care-i așteaptă în iad pe păcătoși. Este o lipsă de evlavie să gândească cineva astfel, și acești oameni se află într-o rătăcire primejdioasă și pierzătoare. „Dar hai să zicem că este așa cum spuneți voi", le voi zice, „fie pe-a voastră. Totuși, nu puteți tăgădui că după despărțirea de trup sufletul rămâne viu, cu sensibilitate și conștiință de sine, și că patimile cărora el le-a slujit aici vor rămâne în el și vor trece împreună cu el în cealaltă viață. Dacă așa stau lucrurile, acest fapt este el singur de ajuns pentru a alcătui iadul cel mai chinuitor cu putință. Patimile în care a trăit aici sufletul, neaflându-și satisfacere, îl vor arde și îl vor roade ca un foc și ca un vierme: îl vor sfâșia prin chinuri neconținute, cât se poate de grele".

Patimile nu sunt o cugetare sau dorință ușoară, care apare și dispare fără să lase urme. Nu, sunt dorințe lăuntrice și puternice ale inimii păcătoase. Ele intră adânc în firea sufletului și prin îndelunga stăpânire asupra lui se contopesc cu el și se fac mădulare ale lui, așa încât nu le poți arunca afară și scutura la fel de lesne cum se aruncă gunoiul ori se scutură praful. Dar întrucât ele nu sunt firești sufletului, ci intră în el ca urmare a iubirii noastre de păcat, din pricina acestui caracter nefiresc al lor vor chinui și munci sufletul. Dacă iei otravă, otrava arde și sfâșie trupul, fiindcă e potrivnică întocmirii lui; dacă îți bagi un șarpe în sân, acesta, rămânând viu, te roade pe dinăuntru. La fel e și cu patimile: primite în suflet, ele îl vor roade și sfâșia ca o otravă și ca un șarpe; și el ar vrea atunci (după moarte) să le arunce din sine, însă nu poate - fiindcă le-a unit cu sine și le-a făcut casnice ale sale, și atunci nu va mai avea mijloacele mântuitoare de vindecare cu care ne îmbie aici sfânta Biserică în spovedanie și împărtășanie. Și astfel, va fi sfâșiat de ele pe vecie, fără încetare și în chip de nesuferit, purtând înăuntru său focul iadului, care pururea arde și nu se stinge.

Să folosim altă comparație. Ați auzit de torturi. De pildă, călăii hrănesc pe cineva cu sare și îl închid fără să îi dea de băut. Se spune că cel torturat astfel simte o arsură atât de chinuitoare, încât i se face silă de viață. Dar ce îl arde și îl chinuie? Nimic dinafară. El poartă în sine arsura cea chinuitoare. Nu are cu ce să-și potolească setea; setea îl și chinuie. Astfel, și patimile sunt înșelări lăuntrice arzătoare, sunt pofte aprinse ale sufletului iubitor de păcat. Aici, pe pământ, le satisfaci și ele tac pentru o vreme. După aceea, însă, ele cer iarăși cu putere să fie satisfăcute și nu-ți dau pace până nu vor fi săturate iarăși. Iar pe lumea cealaltă nu vei mai avea cu ce să le satisfaci, fiindcă toate obiectele patimilor sunt lucruri pământești. Aceste lucruri rămân aici, iar patimile rămân în suflet și trec dincolo împreună cu sufletul, și vor înseta după satisfacere; vor înseta și vor chinui sufletul cu această sete, fiindcă el nu va avea cu ce să le satisfacă. Și cu cât va trăi în continuare sufletul, cu atât va fi mai chinuit și mai sfâșiat de patimile nesatisfăcute. Acest chin nu va înceta să tot crească, și această creștere și întărire nu va avea sfârșit. Iată și iadul! Pizma e vierme; mânia și iuțimea sunt foc; ura este scrâșnire a dinților; pofta e întunericul cel mai dinafară!

Acest iad al patimilor începe încă de aici: fiindcă cine dintre pătimiși cunoaște desfătarea odihnei de patimi? Numai că aici patimile nu arată pe deplin cât sunt de chinuitoare pentru suflet. Aici, trupul și viața în societate abat și moderează loviturile lor. Pe lumea

cealaltă această pavază nu va mai fi, și patimile își vor arunca asupra sufletului toată otrava - și ca să vă încredințați mai bine, vă voi spune cuvintele Cuviosului Avva Dorotei despre aceasta: „Aflându-se în acest trup, sufletul primește ușurare de patimile sale și oarecare mângâiere: omul mănâncă, bea, doarme, stă de vorbă, umblă împreună cu prietenii săi iubiți. Iar după ce iese din trup, sufletul lui rămâne singur cu patimile sale, și de aceea este pururea muncit de ele; plin de ele, sufletul este ars de tulburare lor și este sfâșiat de ele. Precum cel ce pătimizește de fierbințeală [febră] este ars de focul lăuntric, așa și sufletul pătimăș va fi pururea chinuit, nefericitul, de obiceiul său cel rău, având pururea în sine aducerea-aminte amară și lucrarea chinuitoare a patimilor, care îl pârjolesc fără încetare. Iar de vreme ce așa stau lucrurile, cu adevărat ne așteaptă un sfârșit cât se poate de crunt dacă nu vom fi cu luare-aminte la noi înșine. De aceea vă și zic totdeauna: străduiți-vă să lucrați în voi înșivă așezările sufletești cele bune, ca să le aflați dincolo; fiindcă ce are omul aici, aceea va și pleca împreună cu el dincolo, și aceea va avea pe lumea cealaltă”.

Același lucru îl voi adăuga și eu la cuvântul meu. Să ne îngrijim, atâta vreme cât suntem vii, a ne curați de toată întinăciunea patimilor, și în locul lor să sădim toate virtuțile. Firește, asta cere osteneală, și încă nu puțină: însă cum ar putea fi altfel? Fără osteneală nimic nu se înfăptuiește. Cel care și-a lăsat ogorul în părăsire și a lăsat să crească pe el orice buruiănă, iar apoi se va hotărâ să-l curețe, firește că își va răni și tăia mâinile smulgând mărăcinii și buruienile ghimpoase - dar ia el în seamă lucrul acesta? Nu. Aproape că nici nu bagă de seamă osteneala, fiindcă așteaptă ca, în cele din urmă, să aibă un ogor rodnic, sau o grădină cu flori și pomi roditori, care îi vor aduce fel și fel de plăceri. Nici sufletul acoperit cu mărăcinii patimilor nu poate fi curățit fără ostenele și lupte dureroase; dar după ce, curățindu-l de ele, îl vom semăna cu semințe bune, el va înflori cu toate virtuțile și cu frumuseți duhovnicești de tot felul, care vor atrage atât privirile cerești cât și pe cele pământești. Atunci va fi în suflet un rai duhovnicesc, și însuși Domnul, ca oarecând în raiul pământesc, va umbla în el, umplându-l cu mângâieri de negrăit, precum însuși a făgăduit prin prorocul, zicând: „Curățiți-vă... și Eu mă voi sălăslui în voi și voi umbla, și voi fi vouă Dumnezeu (2 Corinteni 6, 16)”.

Această făgăduință având în gând, nu slăbiți întru bărbăție, voi, cei ce ați purces la lupta cu patimile și poftele! Aprindeți-vă râvna prin așteptarea acelei luminate stări care va fi moștenirea voastră după ce veți fi învins patimile, așa cum cei ce iau parte la întrecerile de lupte își însuflețesc eforturile de a-și învinge adversarii prin premiile care le sunt făgăduite pentru victorie. Să vă ajute Domnul în această lucrare mântuitoare! Amin.

1863

32.

În aceeași Duminică

„Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care mie lumea s-a răstignit, și eu lumii (Galateni 6, 14)”, spune sfântul Apostol Pavel. Vreau să vă tâlcuiesc ce are în vedere Apostolul atunci când spune: „prin care mie lumea s-a răstignit, și eu lumii”. Fiindcă voi, care după spovedanie și primirea sfinte împărtășanii ați purces pe calea pe care se răstignește trupul împreună cu patimile și poftele, aveți neapărată nevoie în această lucrare încurcată de indicații îndrumătoare pentru a putea lucra în chip neocolit și nerătăcit. Iar una dintre primele indicații este cuprinsă în cuvintele sus-arătate ale Apostolului, și o veți avea atunci când veți pricepe ce este răstignirea lumii față de noi și a noastră față de lume.

Drept călăuză în tâlcuirea aceasta să luăm gândurile sfântului Părintelui nostru, Avva Dorotei, din prima lui învățătură - „Despre lepădarea de lume”. El a tâlcut locul acesta pentru monahi, însă în așa fel că tâlcuirea lui poate fi adaptată și pentru nemonahi. El spune că atunci când omul se leapădă de lume, lasă casă, părinți, rudeni, avut, țarină sau cetate, intră în mănăstire și se face monah, el poate spune: „Mie lumea s-a răstignit”. Adică: „Lumea pentru mine nu mai există, ea a rămas departe, dincolo de zidurile mănăstirii. Am părăsit-o, și ea nu mă vede nici pe străzile, nici la târgurile, nici la adunările sale și nici în toate lucrurile sale. Mie lumea s-a răstignit, a murit, parcă nu ar mai fi”, însă monahul care s-a ascuns de lume și de amăgirile ei văzute între zidurile mănăstirii poate ca în vreme ce vorbește astfel în sine sa, în inima sa, să trăiască pentru lume, să păstreze împătimirile lumești și, stând în chilie, să se gândească la lume și la frumusețile ei, și să se desfete cu mintea de plăcerile ei. Dacă așa stau lucrurile, el nu poate spune că și el s-a răstignit lumii: căci chiar dacă a părăsit lumea cu trupul, cu inima trăiește în lume și în toate desfătările ei. Iar atunci când el, cu ajutorul lui Dumnezeu, știind puterea făgăduințelor călugărești, părăsește lumea nu doar pe dinafară, despărțindu-se de ea prin pustie sau prin zidurile mănăstirii, ci și lăuntric stinge în inima sa orice împătimitură față de lume, orice încuviințare la desfătările ei și chiar orice gând la ea: ei bine, atunci poate să spună că nu numai lumea s-a răstignit lui, ci și el lumii, adică și el deja nu mai trăiește lumii; în inima lui sunt alte gânduri, alte simțiri și aplecări; el trăiește pentru o altă lume, mai bună și mai desăvârșită, iar față de aceasta s-a răstignit.

Cred că tâlcuirea aceasta este pe înțelesul vostru; dar, totodată, presupun că sunteți gata să vă eschivați îndată de la orice îndatorire pusă asupra voastră de cuvintele Apostolului, spunând: „Treaba asta cu răstignirea lumii față de noi și a noastră față de lume este pentru monahi, nu pentru noi, care suntem mireni”. Nu, fraților, nu este așa! Apostolul, cu toate că vorbind despre sine, a dat o lege pentru toți creștinii și pe toți i-a îndatorat să dobândească o astfel de rânduială lăuntrică încât oricine să poată spune: „Mie lumea s-a răstignit, și eu lumii”. Și acum, iată cum poate și trebuie să se săvârșască în noi lucrul acesta.

Luăți aminte că prin cuvântul „lume” se are în vedere la modul propriu nu societatea omenească, nu lucrurile acestei vieți, ci tot ce este păcătos, pățimaș, potrivnic lui Dumnezeu. Lumea este acolo unde lucrează pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, sau acolo unde împărătește un păcat, oricare ar fi el. Luate astfel, cuvintele: „Mie lumea s-a răstignit, și eu lumii” vor însemna același lucru cu: „Față de mine orice păcat este răstignit, și eu m-am răstignit față de orice păcat”. Cum și când se întâmplă asta?

În primul rând, băgați de seamă că în fiecare păcat sunt două laturi: pe una o alcătuiesc faptele păcătoase, iar pe alta - patima păcătoasă. Patima este izvorul și pricina faptelor păcătoase, iar faptele sunt produsul și manifestarea patimii. Astfel, de pildă, mânia sau irascibilitatea este o patimă păcătoasă, care trăiește în inimă - iar faptele prin care ea se manifestă sunt crizele de mânie, certurile, scandalurile, bătăile, uciderile. O singură patimă, dar câte fapte! Și toate iau naștere din ea. De asemenea, iubirea de plăceri sau senzualitatea este patima păcătoasă a plăcerii simțurilor - iar faptele ei sunt: îmbuibarea, iubirea de mâncare bună, iubirea de multă băutură, iubirea de băuturi bune, frecventarea cârciumilor, a bordelurilor, a teatrelor, a balurilor [an ziua de astăzi a discotecilor - n. tr.]. La fel trebuie să înțelegem lucrurile în privința oricărei patimi. Orice patimă, una fiind în inimă, se manifestă în exterior, prin trup, în multe fapte.

După aceasta, nu vă e greu să înțelegeți cum se face că păcatul, altfel spus lumea, se răstignește față de noi și noi față de păcat, altfel spus față de lume.

Atunci când cineva se lasă de faptele păcătoase sau pățimașe, păcatul - altfel spus lumea - se răstignește față de el; iar atunci când cineva stinge și deznădăcinează în sine însăși patima păcătoasă, și el se răstignește față de păcat - altfel spus, față de lume. Astfel, de pildă, atunci când cineva se lasă de teatre, cârciumi, chefuri și celelalte, așa încât nimeni nu îl mai vede niciodată în fapte și locuri netrebnice, ci este văzut întotdeauna purtându-se drept și cuviincios, înseamnă că păcatul - altfel spus lumea - a murit prin acea parte a sa față de el, altfel spus s-a răstignit față de el. Cu toate acestea, nu se poate spune însă cu siguranță că și el

s-a răstignit față de păcat, altfel spus față de lume: căci cu toate că el nu este cu trupul în acele locuri și fapte, poate să fie acolo cu inima și mintea. Nu e în teatru cu trupul, dar poate să se gândească la teatru și să spună cu dor: „Ce bine ar fi să fiu acolo!” Nu e în cârciumă și la chefuri cu trupul, dar poate fi acolo cu mintea și cu inima, poate gândi și dori cum să nimerească acolo, părându-i rău că nu este acolo, în toate aceste cazuri și în cele asemănătoare, chiar dacă păcatul - altfel spus lumea - s-a răstignit față de el, el însuși nu s-a răstignit încă față de păcat - altfel spus față de lume -, încă îl mai iubește, încă îl mai dorește și se mai îndulcește de el. S-a biruit până la a se depărta de faptele păcătoase; dar pe inimă încă nu și-a călcat, încă n-a dezvățat-o să iubească faptele păcătoase, să se dezguste de ele și să le urască, înaintea lui Dumnezeu el este încă iubitor de păcat, altfel spus iubitor de lume: fiindcă Domnul caută nu numai la fapte, ci mai ales la inimă. Ca atare, trebuie nu numai să încetăm cu faptele pătimase și păcătoase, ci să biruim și să stingem înseși patimile, așa încât să nu ne desfătăm cu nici un fel de lucruri și fapte pătimase, ci să avem față de ele dezgust și să ne depărtăm de ele. Iată, atunci când cineva a ajuns deja la starea aceasta, atunci când nu numai că nu face fapte păcătoase, ci a stins în sine însăși împătımirea de ele, poate să spună despre sine că și el s-a răstignit față de lume.

Așadar, puneți de o parte toate faptele păcătoase și pătimase, iar de cealaltă patimile păcătoase, și cugetați astfel: atunci când veți părăsi toate faptele pătimase se va putea spune că lumea s-a răstignit față de voi; iar când veți stinge înseși patimile, se va putea spune că și voi v-ați răstignit față de lume.

Iată în ce sens vă punem și vouă, mirenilor, legea de a avea lumea răstignită față de voi și pe voi răstigniți față de lume. Prima parte a legii se împlinește prin aceea că omul păcătos părăsește viața dezvățată, stricată, rușinoasă și începe o viață serioasă, îndreptându-și purtarea; iar cea de-a doua se împlinește prin aceea că omul nu are doar purtare bună, ci își păstrează bune, curate și bineplăcute lui Dumnezeu și simțămintele inimii. Prima parte e mai ușoară, a doua mai anevoioasă. Ca atare, nu orice om care și-a îndreptat purtările și-a îndreptat și inima.

Aceasta a și fost pricina pentru care Apostolul nu s-a oprit la răstignirea lumii - altfel spus a păcatului - față de noi, ci a adăugat și răstignirea noastră față de lume: parcă ar spune: „Nu ajunge că ți-ai îndreptat purtarea; intră în inima ta, cercetează acolo toate simțămintele și așezările [dispozițiile] tale sufletești și fă-le pe toate sfinte și bineplăcute lui Dumnezeu”, împlinește această poruncă apostolică cel ce, intrând în sine, se înalță cu mintea la Dumnezeu și, încordându-se să-L contemple în sine fără încetare, verifică prin cugetarea la El dreptatea fiecărui gând și simțământ al său, și alungă tot ce este nedrept ca fiind potrivit lui Dumnezeu; cel care, după ce a sălășluit în sine frica de Dumnezeu, ia aminte la sine cu asprime și taie fără milă orice așezare [dispoziție] sufletească necurată, fie că aceasta însoțește faptele, fie că le premerge ori le urmează - și în acest fel curăță orice faptă și o înfățișează lui Dumnezeu curată, ca pe o jertfă fără de prihană și o ardere de tot grasă.

Ce veți alege? Trebuie să alegem și una, și cealaltă. Cel ce s-a încurcat în fapte pătimase să le lase și să-și îndrepte purtarea. Cel ce și-a îndreptat purtarea să nu se oprească aici, ci să intre înăuntrul său și să îndrepteze însăși inima sa, stingând patimile din ea, care fac o purtare îndreptată în fața oamenilor neîndreptată în fața lui Dumnezeu, Care vede inima și după ea îl îndreptățește sau îl osândește pe om. Atunci și fiecare dintre noi va putea spune împreună cu Apostolul: „Mie lumea s-a răstignit, și eu lumii”. Amin.

1863

33.

În Duminica închinării sfintei Cruci

În mijlocul sfintei Patruzecimi, sfânta Biserică înfățișează cinstirii și închinării noastre sfânta Cruce a Domnului, în acest fapt se vede grija de mamă a Bisericii față de noi... Prin el,

ea vrea să-i întărească în nevoințele postului și îndreptării de sine pe cei ce au slăbit, pe cei râvnitori să-i însuflețească la mai mari nevoințe și tuturor să le insuflă gândul și hotărârea de a merge până la sfârșitul vieții, fără abatere și fără șovăire, în urma Domnului, sub crucea pe care a luat-o fiecare asupra sa în clipa când a hotărât să placă Domnului.

Amintiți-vă ce era în sufletul vostru atunci când ați adus lui Dumnezeu pocăință pentru păcate și, întorcând spatele patimilor și faptelor păcătoase, I-ați spus Domnului prin părintele vostru duhovnicesc: „N-o să mai fac”? Dacă ați spus lucrul acesta cu sinceritate, probabil că ați simțit atunci că sunteți gata pe deplin să rezistați până la sânge în lupta împotriva patimilor și poftelor, fără nici o compătimire de sine și cruțare de sine, jertfind tot ce aveți scump, însă păcătos - cu deplină lepădare de sine. Nu încapă îndoială că în urma spovedaniei, după ce v-ați învrednicit de Sfânta Împărtășanie, îndată ce ați plecat de la paharul Domnului, ați purces la această luptă sau osteneală de a fi credincios Domnului cu mintea și cu inima, pe care ispitele au început să le pună la încercare la fiecare pas, potrivit rânduiei obișnuite a lucrurilor noastre. Lupta aceasta - o știți acum - nu e ușoară, și - principalul - este sensibilă, de parcă ar fi vie. Trebuie să vă refuzați ceea ce v-a pătruns adânc în inimă - și pentru a reuși în asta trebuie să vă țineți încordate și sufletul și trupul. O zi, două poți să petreci așa și fără osteneală; însă după o săptămână vei obosi, după două - vei obosi și mai mult. Când ne gândim că așa trebuie să trăim până la sfârșitul postului și al întregii vieți, fără voie și se lasă mâinile în jos neputincioase, iar picioarele se îndoie: adică simțământul greutății nevoinței începe să înăbușe și să clatine hotărârea noastră dintâi sau, cel puțin, să ne ispitească a ne face înlesniri și îngăduințe la moleșeală. Dat fiind că acestea ne duc la pierzare, căci ele înseamnă fugă de pe câmpul de luptă, întoarcere înapoi, sfânta noastră mamă, Biserica, prevăzând starea noastră, grăbește să ne ajute înviindu-ne râvna prin întipărirea cât se poate de vie în luarea-noastră aminte a chipului Domnului răstignit, înfățișând închinării noastre Crucea Domnului, ea pare că spune fiecăruia dintre noi: „Uită-te la Domnul, Care atârnă de cruce. Vezi că după ce S-a suit pe cruce nu S-a mai dat jos de pe ea până când Și-a dat duhul lui Dumnezeu Tatăl. Iată, și tu, după ce ai purces la nevoința luptei cu patimile, începi să te simți de parcă ai fi răstignit pe cruce. Așa și este. Deci, ia aminte: rămâi pe această cruce liniștit, nu te smuci și nu te zbate, și mai ales taie orice gând de a te da jos de pe ea, până când va veni clipa să spui și tu: Părinte, în mâinile Tale îmi dau duhul!”

Lección aceasta este simplă și limpede - și pentru mulți ea este, poate, lecția venită la cea mai nimerită vreme! Să ne rugăm ca Domnul să ne dăruiască și nouă tuturor a rămâne pentru totdeauna într-o astfel de stare. După ce am luat hotărârea de a plăcea Domnului, să nu o părăsim; după ce am purces la nevoința, să n-o trădăm. Iar atunci când neputința va începe să războiască sufletul nostru și să clatine duhul nostru, să ne grăbim de fiecare dată să punem împrejurul ei gânduri însuflețitoare. Să-i spunem că altminteri nu se poate; fie pierim, fie stăm pe crucea răstignirii de sine atâta timp cât mai avem suflare de viață. Și Domnul a fost pe cruce, și toți Sfinții au mers pe calea crucii. „Având atâta nor de mărturii pus împrejurul nostru și căutând la Iisus, începătorul și Plinitorul credinței, cu răbdare să alergăm în lupta ce este pusă înaintea noastră (Evrei 12, 1-2)” Întocmai, e greu și dureros! Însă această osteneală este lipsită, oare, de făgăduințe? O! „Nevrednice sunt pătimirile vremii de acum de slava ce va să se arate întru noi!” Departe fie de noi gândul acesta! Dar să mai răbdăm puțin întru statornicia chinării de sine, și încă de aici vom începe să pregustăm fericirea care ne așteaptă în viitor. Oare mult ne-am ostenit? Nici nu avem osteneli la care să ne uităm, dar vrem deja să culegem roade plăcute. Să ne însuflețim! Să primim lovituri și să răspundem cu lovituri - însă prin însuși faptul că primim lovituri ne întărim, iar pe vrăjmaș îl istovim; și cu cât vom răspunde mai mult la lovituri, cu atât vom deveni mai tari, iar vrăjmașul mai slab. După aceea, din oastea vrăjmașă vor începe să iasă unul după altul cei ce ne războiesc; se vor depărta, în cele din urmă, până și cei mai răi și stăruitori, atacându-ne poate numai din depărtare și nu de-a dreptul. Iată și pacea, iar în urma păcii și bucuria în Duhul Sfânt. Și aceasta poate să vină repede: doar să ne punem lege să nu ne dăm bătăuți și să nu fim îngăduitori față de păcat. Dar iată, fraților, tocmai aici e tot necazul nostru! Primul nostru vrăjmaș care este? Compătimirea

de sine - vrăjmașul cel mai lingușitor și cel mai primejdios. „Mai slăbește-o cu nevoița”, zice, „nu vezi că te-ai epuizat!” Vedeți, se îngrijește de noi pasămite. Iar dacă o ascuți și îți faci înlesnire în ceva, ce va fi? - O înlesnire duce la o a doua, a doua la a treia și așa mai departe, după care totul se va moleși, toate asprimile vieții se vor depărta de la tine și toate rânduilele vieții cucernice vor cădea în uitare. Totodată, gândurile se vor împrăștia și poftele se vor stârni, iar râvna duhului se va răci. Fiind tu în această neorânduială, va veni patima favorită: la început îți va momi luarea-aminte, după aceea consimțirea, după aceea conglăsuirea. Apoi rămâne doar să vină un prilej, și păcatul e gata. Și iată: iarăși cădere, iarăși întunecare a minții, iarăși chin al conștiinței, iarăși neorânduială înăuntru și în afară, în continuare, cădere după cădere: și toate merg iarăși după rânduiala veche, de parcă lucrarea îndreptării de sine nici n-ar fi fost începută.

Dar ce zic eu la fel ca mai înainte? Mai rău va fi: căci precum după un fulger întunecimea nopții se face mai întunecată, așa și după sculările din păcat noile căderi duc bietul suflet într-o neorânduială din ce în ce mai mare. Domnul, preîntâmpinându-ne cu privire la acest lucru, a zis: „Când duhul necurat va ieși din om, umblă prin locuri fără de apă, căutând odihnă, și nu află. Atunci zice: Mă voi întoarce în casa mea, de unde am ieșit; și venind o află deșertată, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri, mai rele decât el, și intrând locuiesc acolo, și se fac cele de pe urmă ale omului mai rele ca cele dintâi (Matei 12,43-45)”.

Mai rele decât cele dintâi! Și după legea dreptății lui Dumnezeu, așa și trebuie să fie. Oare mult timp a trecut de când te-ai pocăit și ai plâns? Domnul a primit pocăința și a iertat totul, a dat iarăși bunăvoința Sa dinainte și S-a dat pe Sine însuși în Sfânta împărtășanie - iar omul ce a făcut în schimb? S-a ținut bine puțină vreme, după aceea s-a lăsat și s-a dedat iarăși păcatului. Cum se poate arăta îngăduința față de acest lucru? Iată, ascultă aspra hotărâre a judecății: „Lepădând cineva legea lui Moisi, fără de milă prin doi sau trei martori moare: cu cât mai amară muncă socotești că va primi cel ce a călcat pe Fiul lui Dumnezeu și a nesocotit sângele legământului, cu care s-a sfințit, și a ocărât Duhul harului? Că știm pe Cel ce a zis: A Mea este răsplătirea, Eu voi răsplăti, zice Domnul, înfricoșat lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului Celui Viu (Evrei 10, 28-31)” Într-un alt loc, sfântul Apostol întărește această amenințare și o justifică prin aceea că îi pune pe cei ce cad iarăși după primirea harului în rând cu răstignitorii Domnului, numindu-i oameni care îl răstignesc a doua oară; și rostește judecată încă și mai înspăimântătoare asupra lor, spunând că unii ca aceștia, ce cad după gustarea darului ceresc, nu pot fi iarăși înnoțiți întru pocăință - arătând prin aceasta, firește, nu vreo lipsă a milostivirii lui Dumnezeu, ci slăbirea definitivă a voinței celor ce cad: fiindcă în urma căderilor repetate, sufletul devine grosolan, simțământul conștiinței - pocăința - se tocește și omul ajunge să se dea singur pe mâna căderii sale, să devină nesimțitor și să nu mai năzuiască a se scula. De aceea sfântul Apostol rostește tot acolo osânda: „Pământul care bea ploaia ceea ce se pogoară peste dânsul... dar aduce din sine spini și ciulini, netrebnic este, și aproape este de blestem, iar sfârșitul lui este spre ardere (Evrei 6,7-8)”.

Domnul ne înfățișează asemenea amenințări în Cuvântul Său nu pentru a arunca pe cineva în starea de deznădejde, ci pentru ca, știind acestea, să avem grija plină de teamă pentru a nu ajunge acolo; apoi, pentru ca dacă cineva a căzut să nu se tăvălească în căderea sa, ci să se grăbească a se scula, iar cel care s-a sculat să ațâțe în sine râvna de a rămâne pururea în picioare, să nu-și îngăduie a se lenevi și a cădea iarăși în păcatele dinainte și în îngăduința față de patimi - căci nu este îngăduit a rămâne în cădere. Trebuie să ne sculăm. V-a ajutat Domnul, v-ați sculat: rămâneți în picioare. Ce rost are să vă lăsați iarăși trași în cădere, de vreme ce știți că trebuie să vă sculați iarăși și că următoarea sculare va fi mai anevoioasă? Ați început treaba - nu o lăsați. E greu? Întreceți-vă pe sine; de la o zi la alta va fi din ce în ce mai ușor, pe urmă și ușor de tot. Nu este totul osteneală și durere - Domnul trimite și mângâiere; iar moartea va veni degrabă, și s-a sfârșit cu toate necazurile. Dă, Doamne, ca ea să ne afle pe calea cea bună a pocăinței și în ostenelele îndreptării de sine!

Gândindu-vă la toate acestea acum, fraților, înaintea Crucii Domnului, să punem în inima noastră hotărârea de a plăcea Domnului și de a-I rămâne credincioși până la a ne da viața în ostenele lepădării de sine și îndreptării de sine. Amin.

22 martie 1865

34.

În aceeași Duminică

„Iar mie să nu-mi fie a mă lauda fără numai în crucea Domnului nostru Iisus Hristos”, spune sfântul Apostol Pavel (Galateni 6, 14). Cum a ajuns sfântul Apostol la o asemenea așezare [dispoziție] sufletească încât să nu se laude decât cu Crucea lui Hristos? Crucea este, oricum ai lua-o, necaz, strâmtorare, înjosire: și atunci, cum să te lauzi cu ea? Totuși, Apostolul Pavel se laudă cu ea, și totodată cu ea se laudau, bineînțeles, toți Apostolii - iar împreună cu ei și toți ceilalți purtători de cruce. De ce? Bărbații cei înțelepți întru Dumnezeu au văzut marea însemnătate a crucii, i-au dat o înaltă prețuire și se laudau că s-au învrednicit s-o poarte. Ei vedeau în ea în loc de strâmtorare lărgime, în loc de amărăciune dulceață, în loc de înjosire mărire, în loc de necinste slavă - și se laudau cu ea așa cum se laudă unii cu podoabele și distincțiile lor.

O, de ne-ar dăruî și nouă Domnul asemenea gând și așezare [dispoziție] sufletească încât să înțelegem și să simțim puterea crucii și să începem a ne lauda cu ea! Nu este îngăduit să nu dorim acest lucru înaintea Crucii care se scoate și se înfățișează acum închinării noastre.

Iată o scurtă explicație cu privire la însemnătatea crucii: Domnul a săvârșit mântuirea noastră prin moartea Sa pe cruce; pe cruce El a sfâșiat zapisul păcatelor noastre; prin cruce ne-a împăcat cu Dumnezeu și Tatăl; prin mijlocirea crucii a pogorât asupra noastră darurile harice și toate binecuvântările cerești. Astfel este în sine Crucea Domnului; dar fiecare dintre noi devine părtaș al puterii ei mântuitoare nu altfel decât prin propria sa cruce. Crucea proprie a fiecăruia, atunci când se unește cu Crucea lui Hristos, trece asupra sa puterea și lucrarea acesteia, se face ca un canal prin care din Crucea lui Hristos se revarsă asupra noastră toată darea cea bună și tot darul desăvârșit. Din aceasta se vede că în lucrarea mântuirii pentru fiecare crucea proprie este la fel de indispensabilă pe cât e Crucea lui Hristos. Și nu veți găsi nici un mântuit care să nu fie purtător de cruce. Tocmai din această pricină, fiecare este înconjurat din toate părțile de cruce, ca să nu se îngreuneze cu căutarea crucii și să nu fie departe de puterea cea mântuitoare a Crucii lui Hristos. Se poate spune așa: privește împrejurul tău și în tine însuși, află crucea ta, poart-o așa cum trebuie, în unire cu Crucea lui Hristos, și vei fi mântuit.

Vrând-nevrând, fiecare își poartă crucea, și în cea mai mare parte o cruce nu simplă, ci complicată; însă nu fiecare o privește prin Crucea lui Hristos, nu fiecare o întoarce spre mântuirea sa, și ca atare nu la oricine ea este cruce mântuitoare. Să cercetăm toate crucile cu puțință și să vedem cum trebuie purtată fiecare dintre ele așa încât ea să fie putere spre mântuire.

Multe sunt crucile, dar felurile lor sunt trei: **primul fel** cuprinde crucile din afară, alcătuite din necazuri și nevoi și, îndeobște, din amărăciunea vieții pământești; **cel de-al doilea** cuprinde crucile lăuntrice, care se nasc din lupta pentru virtute cu patimile și poftele; **cel de-al treilea** cuprinde crucile duhovnicesc-harice, întocmite de încredințarea deplină în voia lui Dumnezeu.

Acum vă voi spune câteva cuvinte despre crucile din afară [exterioare]. Acestea sunt cele mai complicate și mai felurite cruci. Ele sunt împrăștiate pe toate căile vieții noastre și se întâlnesc aproape la fiecare pas. Aici intră: necazurile, nevoile, nefericirile, bolile, pierderea celor apropiați, nereușite la serviciu, lipsuri și pagube de tot felul, neplăcerile familiale, starea proastă a relațiilor lumești, jignirile, defăimări nedrepte; și, îndeobște, soarta pământească a fiecăruia este mai mult sau mai puțin grea. Cine nu are de purtat vreuna din aceste cruci? De

ele nu ne scapă nici neamul bun, nici bogăția, nici slava și nici o mărire pământească. Ele sunt altoite în traiul nostru pământesc din clipa în care s-a închis pentru noi raiul pământesc, și nu se vor depărta de la noi până când nu se va deschide raiul ceresc.

Vrei ca aceste cruci să îți fie spre mântuire? Întrebuința-ză-le după hotărârea lui Dumnezeu, după menirea pe care le-a dat-o El pentru om îndeobște și pentru tine îndeosebi. De ce a rânduit Domnul ca pe pământ nimeni să nu fie lipsit de amaruri și greutate? Pentru ca omul să nu uite că este surghiunit și să nu trăiască pe pământ ca în patria sa, ci să caute întoarcerea în adevărata sa patrie, îndată ce omul a păcătuit, a și fost izgonit din rai, iar în afara raiului a fost împresurat cu necazuri și lipsuri și neajunsuri de tot felul, ca să își amintească de faptul că nu este la locul său adevărat, ci se află sub pedeapsă, și să se îngrijească a căuta miluire și întoarcere în cinul său.

Așadar, văzând necazurile, nefericirile și lacrimile, nu te minuna; și răbdându-le, nu te supăra. Așa trebuie. Călcătorului de lege și neascultătorului nu i se potrivesc deplina bunăstare și fericire. Primește acest adevăr cu inima, și vei îți purta soarta cu seninătate.

„Însă de ce”, vei spune, „la mine mai multe necazuri, la altul mai puține? De ce pe mine mă covârșesc necazurile, iar altul are parte de fericire aproape în toate? Eu sunt sfâșiat de necazuri, iar altul se desfătă. Dacă aceasta este soarta de obște a tuturor, ar trebui să și fie împărțită tuturor, fără excepții”. Păi așa se și împarte. Privește cu luare-aminte, și vei vedea că așa este. Acum îți este greu ție, iar altuia i-a fost greu ieri sau îi va fi mâine - iar acum Domnul îi îngăduie să se odihnească. De ce te uiți la ceasuri și la zile? Uită-te la întreaga viață, de la început până la sfârșit, și vei vedea că tuturor le este greu și foarte greu. Găsește-mi și mie pe cineva care să salte de bucurie toată viața. Nici împărații nu dorm adeseori nopțile din pricina poverii de pe inimă. Acum îți este greu ție - dar înainte nu ai cunoscut, oare, și zile de bucurie? Va da Dumnezeu și încă vei mai vedea. Deci, rabdă! Se va însenina și deasupra ta cerul, în viață, ca și în natură, sunt și zile luminoase, și zile întunecate. S-a întâmplat vreodată ca norul amenințător să nu treacă? Și oare a fost pe lume cineva care să gândească în acest fel? Să nu gândești nici tu așa despre necazul tău, și vei dobândi bucurie prin nădejde.

Îți este greu. Aceasta, însă, este cumva o întâmplare fără pricină? Apleacă-ți puțin capul și adu-ți aminte de Domnul, Care se îngrijește de tine părintește și nu-Și ia ochii de la tine. De te-a ajuns necazul, asta s-a întâmplat nu fără de încuviințarea și voia Lui. El, și nimeni altcineva, și l-a trimis - iar El știe întocmai ce, cui, când și cum să trimită; și când trimite, o face spre binele celui supus necazului. Astfel să privești lucrurile, și vei vedea hotărârile cele bune ale lui Dumnezeu în privința ta ascunse în necazul care te-a ajuns. Domnul vrea fie să te curețe de un oarecare păcat, fie să te ferească de a face vreo faptă păcătoasă, fie să te ocrotească printr-un rău mai mic de un rău mai mare, fie să-ți dea prilej de a dovedi răbdarea și credința ta Domnului, ca după aceea să-ți arate și slava milostivirii Sale. Fără îndoială că una dintre aceste pricini ți se potrivește și ție. Așadar, caută să descoperi care este ea și pune această descoperire pe rana ta ca un platură - și amărăciunea răni se va ostoi. Chiar dacă nu vei vedea limpede ce anume vrea să îți dăruiască Dumnezeu prin necazul ce te-a atins, ridică în inima ta credința atotcuprinzătoare, lipsită de orice îndoială, că totul e de la Domnul și că tot ce vine de la Domnul e spre binele nostru; și lămurește sufletului ce - se tulbură: „Așa îi place lui Dumnezeu. Rabdă! Cel pe care El îl pedepsește îi este ca un fiu!”.

Și, mai ales, oprește-ți luarea-aminte asupra stării tale morale și sortii veșnice care se potrivește acestei stări. Dacă ești păcătos (precum, bineînțeles, și ești), bucură-te că a venit focul necazului să ardă păcatele tale. Tu te tot uiți la necaz de pe pământ; dar strămută-te cu gândul în cealaltă viață. Pune-te la judecată. Privește la focul veșnic, cel pregătit pentru păcate, și de acolo uită-te la necazul tău. Dacă acolo ar trebui să fii osândit, ce amărăciuni nu ai dori să rabzi aici ca să nu cazi sub această osândire? Ai dori ca în fiecare zi să te taie și să te ardă, numai să nu cazi dincolo sub chinurile acelea nedescrise și neîncetate. Oare nu e mai bine, pentru a nu cunoaște dincolo o asemenea nenorocire, să rabzi aici un necaz nu atât de mare, izbăvindu-te prin aceasta de focul cel veșnic? Spune-ți în sinea ta: „După păcatele mele

mi s-au și trimis asemenea lovituri", și mulțumește Domnului că bunătatea Lui te aduce la pocăință. După aceea, în loc să te amărăști fără folos, dă-ți seama care păcat te împovărează, pocăiește-te și încetează a mai păcătui. Atunci când vei dobândi o asemenea așezare [dispoziție] sufletească, vei spune, bineînțeles: „Judecând după păcatele mele, și mai rău merit!”

Așadar, rabdă cu seninătate, primind cu recunoștință necazurile din mâna Domnului, ca pe o doctorie vindecătoare de păcate, ca pe o cheie care deschide intrarea în împărăția cerurilor. Iar de cântit să nu cârtești, pe altul să nu-i pizmuiești și amărăciunii fără noimă să nu te lași pradă: fiindcă și în amărăciune se întâmplă ca unii să se supere și să înceapă a cârți, unii să se piardă cu totul și să cadă în deznădejde, iar alții să se scufunde în amărăciunea lor și să nu facă altceva decât să se amărăscă, nemișcându-se împrejurul lor cu gândul și neridicându-și inima la Dumnezeu. Toți oamenii de acest fel nu se folosesc așa cum trebuie de crucile trimise lor și pierd vremea bine primită și ziua mântuirii. Domnul le dă pe mână săvârșirea mântuirii noastre, iar ei o resping. Să zicem că te-au ajuns necazul și nevoia. Deja porți crucea. Ei bine, fă ca purtarea crucii să-ți fie spre mântuire, nu spre pierzare. Pentru asta nu trebuie să muți din loc munții, ci să faci o mică schimbare în gândurile minții și așezările [dispozițiile] inimii. Stârnește în tine recunoștința, smerește-te sub mâna tare a lui Dumnezeu, pocăiește-te, îndreaptă-ți viața. Dacă s-a depărtat de la tine credința în faptul că toate sunt în mâna Domnului, în-toarce-o în sânul tău și vei săruta dreapta lui Dumnezeu. Dacă s-a ascuns de tine legătura dintre necazul tău și păcatele tale, spală-ți ochiul conștiinței și o vei vedea: vei deplânge păcatul și vei înmuia uscăciunea necazului prin lacrimi de pocăință. Dacă ai uitat că amărăciunea soartei pământești răscumpără de la soarta amară din veșnicie, învie amintirea acestui fapt, și la seninătate vei adăuga dorința de necazuri, ca prin micile necazuri de aici să primești dincolo milostivire veșnică de la Domnul. Oare sunt foarte anevoioase toate acestea? Să știți că aceste gânduri și simțăminte sunt firele ce leagă crucea noastră de Crucea lui Hristos, din care izvorăsc puteri mântuitoare pentru noi: iar fără aceste puteri mântuitoare, crucea noastră ne împovărează fără a fi mântuitoare, despărțită fiind de Crucea lui Hristos. Atunci ne arătăm purtători de cruce nemântuiți și nu mai putem să ne lăudăm întru Crucea Domnului nostru Iisus Hristos.

După ce v-am spus puțin din multele lucruri care privesc crucile din afară, vă poftesc, fraților, să umblați întru înțelepciune, răscumpărând vremea amărăciunii și necazurilor prin răbdare senină, recunoscătoare și plină de pocăință. Atunci vom simți lucrarea cea mântuitoare a crucilor necazurilor, ne vom bucura când suntem supuși lor, întrezărind prin ele lumina slavei, și ne vom învăța să ne lăudăm cu ele nu doar de dragul viitorului, ci și de dragul roadei pe care o primim acum de la ele.

1864

35.

În aceeași Duminică

V-am spus câteva cuvinte despre unul dintre cele trei feluri de cruce mântuitoare, și anume despre crucile din afară [exterioare]: necazurile, nevoile și lipsurile. Acum voi vorbi puțin despre al doilea fel de cruce - despre crucile lăuntrice, întâlnim crucile lăuntrice în vremea războiului cu patimile și poftele. Sfântul Apostol spune: „Cei care sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul cu patimile și poftele (Galateni 5, 24)”. Și-au răstignit? Înseamnă că a existat o cruce pe care să își răstignească aceste patimi și poftă. Dar care a fost această cruce? Lupta cu ele. Deci, a răstigni patimile înseamnă a le tăia puterile, a le înăbuși, a le dezrădăcina. Va birui omul patima de câteva ori, îi va tăia puterile; o va mai birui de câteva ori, o va înăbuși; o va mai birui de câteva ori și, cu ajutorul lui Dumnezeu, o va dezrădăcina de tot. Dat fiind că acest război este ostentiv, aducător de necazuri și dureros, el este, cu adevărat, cruce înfiptă înăuntrul nostru. Celui care se războiește cu patimile uneori parcă îi

sunt mâinile pironite, pe cap i se îndeasă cunună de spini, inima este străpunsă de vie - așa îi e de greu și atât de mult îl doare!

Fără osteneală și durere nu se poate: fiindcă patimile, deși ne sunt străine, așa de adânc s-au altoit în trup și în suflet, că au pătruns cu rădăcinile lor în toate încheieturile și puterile acestora. Dacă te apuci să le smulgi, doare. Doare, dar este o durere mântuitoare, și la mântuire nu se ajunge decât prin durere. Păcatul este ca un polip: un trup străin de noi se zămislește în trupul nostru, crește și dă rădăcini. Nu îl tai - nu te vindeci, iar dacă te apuci să-l tai - doare. Doare, dar această durere îți redă sănătatea. Iar dacă-l lași, nu-i tai, tot are să te doară - numai că durerea aceasta nu e spre sănătate, ci spre adâncirea bolii, poate chiar spre moarte. Când trebuie drenat un abces, chirurgul trebuie să taie, iar durerea este mare. Mare, însă izbăvitoare - iar dacă lași abcesul așa cum e, tot o să doară, dar poți să și mori din pricina lui. Și lupta cu patimile, sau dezrădăcinarea lor, e dureroasă, însă mântuitoare. Iar dacă lași patimile în voia lor, nu le dezrădăcinezi, ele tot vor pricinui apăsare, durere, pătimire - dar nu spre mântuire, ci spre pierzare și spre moarte duhovnicească, fiindcă „plata păcatului este moartea (Romani 6, 23)”.

Ce patimă nu este dureroasă? Mânia arde, zavistia usucă, pofta slăbănogeste, zgârcenia nu îl lasă pe om să mănânce și să doarmă, trufia jignită roade ucigător inima - și orice altă patimă, cum ar fi ura, înclinarea spre bănuială, arțagul, dorința de a plăcea oamenilor, împătımirea de lucruri și de oameni ne pricinuieste sfâșiere: așa încât a vieții în patimi este același lucru cu a umbla desculț pe cuțite ori pe cărbuni aprinși, sau a fi în starea unui om a cărui inimă este suptă de niște șerpi. Și iarăși, cine nu are patimi? Fiecare om are. Unde este iubire de sine, acolo sunt toate patimile, fiindcă ea e maica patimilor și fiicele sale sunt nelipsite de lângă ea - atâta doar că nu la fiecare sunt în aceeași măsură: fiecare om are patima sa precumpănitoare, care le cârmuiește pe toate celelalte. Și de vreme ce fiecare om are patimi, înseamnă că fiecare om e chinuit de ele. Fiecare e răstignit și chinuit de patimi - numai că nu spre mântuire, ci spre pierzare.

Astfel, purtând patimile, ești sfâșiat de ele și pieri. Nu e mai bine, oare, să te apuci de treabă cu tine însuși și să îți întocmești singur pătimire, legată tot de patimi, însă nu spre pierzare, ci spre mântuire? Nu trebuie decât să iei cuțitul și, în loc de a mulțumi patima, să te lovești cu el pe tine însuși, să lovești cu el patimile, să începi a te lupta cu ele și a te împotrivi lor în toate privințele. Și aici va fi o durere și chinuire a inimii: însă durerea aceasta e tămăduitoare, și după ea urmează îndată o odihnă veselitoare, la fel ca atunci când pe o rană e pus un platură vindecător. De pildă, cineva se amă-răște că este greu și neplăcut să învingă mânia. Gândește-te, omule, că după ce o vei birui te vei liniști, iar dacă vei face pe plac mâniei o să fii neliniștit vreme îndelungată. Ți-e greu să te învingi pe tine însuși și să ierți atunci când ești jignit? Gândește-te că dacă vei ierta o să ai pace, iar dacă te vei răzbuna, nu vei vedea odihnă. S-a aprins în tine împătımirea și este greu de stins? Gândește-te că atunci când o vei stinge vei vedea lumina lui Dumnezeu, iar dacă n-o vei stinge vei umbla ca un mort viu. Și tot așa, în privința oricărei patimi. Și patima chinuie, și lupta cu ea pricinuieste necaz: însă patima ne duce la pierzare, iar lupta cu ea ne vindecă și ne mântuiește. Fiecarui pătimăș trebuie să i se spună: „Vei pieri pe crucea patimilor. Strică această cruce și fă o alta: crucea luptei cu ele. Și pe aceasta te vei răstigni spre mântuire!” Totul e limpede ca lumina zilei, și alegerea, pare-se, ar trebuie să fie foarte ușor de făcut. Și totuși, faptele spun altceva.

Este ceva de minunare orbirea noastră: sunt unii care pătinesc de pe urma patimii și tot continuă să o îndestuleze; văd că prin îndestularea patimii își pricinuiesc tot mai mult rău, și tot continuă să o îndestuleze. Ce vrăjmășie de netâlcuit a omului față de sine însuși! Alții se pregătesc să se răscoale împotriva patimii, însă îndată ce se trezește patima cu cerințele sale, merg după ea. Iarăși se pregătesc de luptă, și iarăși se dau bătăuți. Și tot așa, cu același succes. Ce slăbire de neînțeles a puterii morale! În ce stau înșelarea și amăgirea? În aceea că patima făgăduiește în schimbul îndestulării ei munți de plăceri, iar lupta cu ea nu făgăduiește nimic. Dar, omule, deja ai văzut pe pielea ta de atâtea ori că îndestularea patimii nu aduce fericire și tihnă, ci chin și tânjeală. Ea făgăduiește mult, însă nu dă nimic - în vreme ce lupta nu

făgăduiește nimic, însă dă totul. Dacă nu ai cunoscut lucrul acesta din propria experiență, încearcă și ai să vezi. Amarul nostru este, însă, că nu ne adunăm puterile pentru a face experiența luptei. Care este pricina? Compătimirea de sine. Aceasta este cel mai amăgitor trădător și vrăjmaș al nostru, prima odraslă a iubirii de sine. Ne autocompătimim și prin aceasta ne dăm singuri pierzării. Credem că facem ceea ce este bine pentru noi și de fapt ne facem rău; și cu cât ne facem mai mult rău, cu atât dorim mai mult să ne facem rău. Ca atare, răul crește și apropie de noi pierzarea noastră definitivă.

Deci, să ne însuflețim, fraților, și să mergem cu bărbăție la crucea răstignirii de sine, prin răstignirea și deznădăcinarea patimilor și poftelor; să lepădăm compătimirea de sine și să aprindem râvna chinurii de sine; să avem inimă de doctor, care la nevoie taie și cauterizează și pe cei pe care îi iubește și îi respectă! Nu vă voi mai arăta mijloacele și toată desfășurarea războiului cu patimile. Apucați-vă de treabă, și experiența vă va lămuri și învăța toate. Gândiți-vă la tihna, la bucuria și lumina ce se sălășluiesc în inimă după biruirea patimilor, și încălziți-vă prin acest gând râvna de a vă răscula împotriva lor. Lumina, tihna și bucuria se zămislesc chiar de la începutul purcederii la acest război, tot cresc și sporesc, până când, în cele din urmă, se împlinesc prin rânduiala pașnică a inimii, în care odihnește Dumnezeu; și Dumnezeul păcii petrece pururea, cu adevărat, împreună cu cel ce ajunge la această treaptă. Atunci se arată pe deplin că crucea este chiar pomul vieții. Pomul vieții din rai a rămas în rai; pe pământ, în locul lui, a fost sădit lemnul crucii - iar scopul lor e unul și același: să guste din el omul și să fie viu. Vino, lipește-ți de el buzele și bea din el viață. De cruce te vei lipi atunci când, lepădând compătimirea de sine, vei dobândi râvnă pentru răstignirea de sine; iar a bea viață din ea vei începe atunci când vei purcede la războiul cu patimile. Fiecare biruință asupra patimii va fi același lucru cu o sorbitură de sevă dătătoare de viață din purtătoarea de viață cruce. Dacă vei birui patimile mai des, îți vei potoli setea mai repede și te vei umple de viață. Minunată e răstignirea de sine! Ea pare că ia, însă luând dă; pare că taie, însă tăind altoiește; pare că ucide, însă ucigând dă viață: la fel ca Crucea lui Hristos, prin care moartea a fost călcată și viața dăruită. Ce mare bine, pentru o așa mică osteneală! Primul pas este anevoios - prima biruire de sine, prima hotărâre de a lupta; iar apoi fiecare încheștare va fi din ce în ce mai ușoară. Și râvna se va aprinde mai puternic, și priceperea de a birui va crește, și vrăjmașul va slăbi, într-o luptă obișnuită, pentru ostași e înfricoșător doar începutul, după care nu se mai uită la nimic, totul le devine din ce în ce mai ușor și la îndemână: așa e și în lupta duhovnicească: doar să începi, și în continuare lupta se va aprinde ca de la sine și se va face din ce în ce mai ușoară. Și apoi, cu cât e mai aprinsă lupta, cu atât mai repede se termină și cu atât mai aproape este odihna. N-ai puteri îndeajuns pentru a începe? Roagă-te, și Domnul îți va trimite, înconjură-te cu gânduri privitoare la primejdia rămânerii în patimi, și prin aceasta te vei goni din întunericul lor la lumina slobozirii de ele. Dă viață simțământului că ești chinuit de patimi, și te vei aprinde de supărare împotriva lor și de dorința de a scăpa de ele; dar, mai întâi de toate, după ce ți-ai mărturisit înaintea Domnului neputința, stai și bate la ușa milostivirii Lui, plângându-ți slăbăniea. Ajutorul va veni! Domnul va căuta spre tine, și lumina din ochii Lui va arde în tine compătimirea de sine și va aprinde râvna de a te înarma cu bărbăție împotriva patimilor. Și dacă Domnul este cu noi, cine e împotriva noastră?

Doamne, Cela ce încununezi nevoințele! Tu, Cela ce ne-ai însuflețit să purcedem cu râvnă la nevoința luptei cu patimile, însuși dă-ne putere să ținem piept în această luptă, ca sub stindardul Crucii Tale să ne războim în războiul cel bun, căutând spre Tine, începătorul și Săvârșitorul credinței noastre, Care prin Cruce ne-ai rânduit nouă mântuire și ne-ai dăruit în ea viață. Amin.

36.

În aceeași Duminică

A mai rămas să vă lămuresc cum e cu cel de-al treilea fel de cruce care este cel mântuitor pentru noi - crucea încredințării în voia lui Dumnezeu. Voi spune și despre acesta câteva cuvinte.

Spun „câteva cuvinte” fiindcă învățătura deplină despre el este mai presus de puterile mele. Pe această cruce se suie creștinii ce sunt deja desăvârșiți. Aceștia și sunt cei care o cunosc și care ar putea vorbi despre ea în chip deslușit, deplin și puternic. Iar ceilalți, de unde să poată vorbi despre ea astfel? Să nu pomenesc despre ea este, însă, cu neputință, întrucât trebuie ca aceia dintre voi care au biruit o patimă-două și s-au odihnit întrucâtva de tulburările lor lăuntrice să nu socoată că au făcut deja tot ce trebuie și tot ce se așteaptă de la creștini.

Nu, nici așa nu a fost făcut totul. Nici măcar cel ce s-a curățit cu totul de patimi n-a săvârșit încă lucrarea creștină de căpetenie, ci doar s-a pregătit de ea. Te-ai curățit de patimi? Acum adu-te lui Dumnezeu, Celui Curat, ca jertfă curată și fără de prihană, precum se și cuvine să fie jertfa adusă Lui, Preacuratului. Uită-te la Golgota. Acolo, crucea tâlharului înțelept este crucea curățirii de patimi, iar crucea Domnului este crucea jertfei curate și fără de prihană: și ea anume este rodul încredințării - fără cântire, depline, fără întoarcere - în voia lui Dumnezeu. Cine s-a suit pe crucea Mântuitorului nostru? Această încredințare în voia lui Dumnezeu, în grădina Ghetsimani, Domnul nostru Iisus Hristos S-a rugat ca să treacă paharul de la El; dar hotărârea definitivă a rostit-o astfel: „Totuși, nu cum vreau Eu, ci cum vrei Tu” (Matei 26, 39). În urma cuvintelor Lui: „Eu sunt”, cei veniți să îl lege au căzut la pământ; dar pe urmă tot L-au legat. De ce? Fiindcă El însuși Se legase mai înainte pe Sine prin încredințarea în voia lui Dumnezeu. Sub cruce, toată făptura s-a cutremurat și morți au înviat - iar El rămânea neclintit pe cruce, căci își dăduse duhul lui Dumnezeu. Așa sunt și toți cei ce au ajuns la măsura vârstei deplinătății lui Hristos. Ei sunt cu toții răstigniți pe voia lui Dumnezeu, ca să zic așa. Pe ea sunt pironite fiecare mișcare, fiecă gâd și fiecă dorință a lor; sau acestea, în înțelesul lor obișnuit, nu mai există deloc în ei: tot ce este propriu a murit în ei, fiind jertfit voii lui Dumnezeu. Ceea ce îi mișcă este porunca lui Dumnezeu, însuflarea lui Dumnezeu, care întipărinde-se în inima lor așa cum doar El știe, le hotărâncește întreaga lucrare. Sfântul Apostol Pavel înfățișează starea aceasta, așa cum era în el, în următorul fel: „Cu Hristos împreună m-am răstignit, și de acum nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine (Galateni 2, 20)” Îndată ce s-a răstignit împreună cu Hristos, el, Apostolul, bărbat ajuns la culmile desăvârșirii, a încetat a mai trăi el însuși, ci în el a început a trăi Hristos; altfel spus, a ajuns la starea despre care în alt loc scrie: „Dumnezeu este Cel ce lucrează întru voi și voința și lucrarea, după buna voință (Filipeni 2, 13)”. Aceasta este culmea desăvârșirii la care poate să ajungă omul. Ea e începătura stării ce va să fie după înviere, atunci când Dumnezeu va fi totul în toate. Ca atare, toți cei ce s-au învrednicit să ajungă la ea se află nu rareori în contradicție cu toate regulile vieții pământești și fie că au de îndurat prigoane și chinuri, fie că sunt socotiți nebuni, fie că se sihăstresc în pustie, în toate aceste feluri ale sorții lor exterioare, însă, înăuntrul lor este același lucru: ei petrec în inimă singuri cu Singur Dumnezeu, numai prin El trăiesc și lucrează, ascunzându-se în liniștea cea mai adâncă și prealăuntrică, orice mișcări proprii lipsind cu desăvârșire. Se spune că sus, la limitele ultime ale atmosferei pământești, încetează orice mișcare a stihilor. Aceasta este o imagine a celor ce s-au răstignit împreună cu Hristos, care au încetat să mai trăiască viața proprie și au început să trăiască doar prin Hristos, altfel spus s-au suit pe crucea încredințării în voia lui Dumnezeu, singura ce are putere și lucrează în ei, lepădate fiind toate vederile și lucrările proprii și personale.

Mai mult nu pot să vă mai spun despre asta. Și atâta cât am spus, am spus numai ca să vă dau de înțeles unde este sfârșitul căii noastre, unde trebuie să fim și unde trebuie să ajungem; și ca, știind aceasta, să căpătați dispoziția sufletească de a nu da doi bani pe orice lucru bun ați avea și ați face, dacă nu ați ajuns la această înălțime a vieții duhovnicești pe care Dumnezeu ne-a rânduit-o și pe care o așteaptă de la noi. Multora li se pare că creștinismul este același lucru ca și celelalte feluri de viață; dar nu este așa. El începe prin pocăință, se maturizează prin războiul cu patimile, se împlinește prin răstignirea împreună cu Hristos a omului curat lăuntric, cu mijlocirea cufundării în Dumnezeu. „Ați murit”, spune Apostolul, „și

viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu (Coloseni 3, 3)". Aici totul se săvârșește lăuntric, în chip nevăzut de oameni și cunoscut numai conștiinței și lui Dumnezeu. Exteriorul nu înseamnă aici nimic. El e, bineînțeles, un înveliș potrivit, însă nu și un martor hotărâtor - și cu atât mai puțin nu este el acela care pricinuieste cele lăuntrice. Purtarea cuviincioasă exterioară este atât de des acoperământul văzut al unui mormânt plin de oase!

Știind acestea, să ne așezăm cu gândul, fraților, pe Golgo-ta, la picioarele crucilor și să începem să vedem care cruce cui se potrivește. Simon Cirineanul, care a purtat Crucea Domnului, este chipul acelor purtători de cruce care sunt supuși necazurilor și lipsurilor din afară. Pe cine închipuie tâlharul cel înțelept răstignit și pe cine închipuie Domnul pe cruce, asta numai ce-am spus-o mai înainte: cel dintâi închipuie pe cei care se luptă cu patimile, iar Domnul - pe bărbații desăvârșiți, care s-au răstignit încredințându-se voii lui Dumnezeu. Dar crucea tâlharului celui rău pe cine închipuie? Pe cei care slujesc patimilor. Patimile îi chinuie, îi sfâșie, îi răstignesc de moarte, nedându-le nici o bucurie și nici o nădejde bună. După aceste semne să măsoare fiecare pe statura sa crucile și să vadă cine este: Simon Cirineanul, tâlharul înțelept, următor al lui Hristos Domnul sau - după patimile care îl rod - tâlharul rău?

Uită-te cine ești: și sfârșit pe potrivă să aștepți. Eu am să mai adaug doar atât: scoteți-vă din cap că pe calea vieții confortabile poate cineva să ajungă ceea ce se cuvine nouă să fim în Hristos. Confortul, dacă se află la adevărații creștini, este doar un lucru cu totul întâmplător; iar caracterul distinctiv al vieții lor sunt pătimirile și durerile lăuntrice și văzute, de voie și fără voie. Prin multe necazuri se cade nouă să intrăm în împărăția care se arată înăuntrul nostru. Cel dintâi pas în această lucrare, întoarcerea voii de la rău la bine, care alcătuieste inima pocăinței, se răsfrânge într-o durere de moarte pricinuită de rana frângerii inimii, din care mai apoi se prelinge sânge de-a lungul întregului război cu patimile și care se închide doar după dobândirea curăției, care suie creștinul pe crucea răstignirii împreună cu Hristos întru voia lui Dumnezeu. Numai necazuri și dureri și greutate! Se poate spune astfel: confortul este mărturia unei căi strâmbe, iar viața necăjită e mărturia căii drepte.

Gândindu-vă la asta, bucurați-vă, purtători de cruce! Iar vouă, celor care trăiți în confort, ce să vă spun? Cuvântul lui Avraam către bogat din pilda lui Lazăr și a bogatului nemilostiv. Aici voi vă desfățați, iar ceilalți pătimesc pentru Hristos și pentru legea Lui cea sfântă; iar pe lumea cealaltă va fi pe dos: cei care merg pe calea crucii vor avea confort, iar cei ce au confort aici vor pătimi. Voi spuneți îndeobște: „Dar ce, nu avem voie să ne veselim puțin ori să ne îngăduim o mică plăcere?” Faceți voi mai întâi lucrul de căpetenie, și apoi îngăduiți-vă și ceea ce spuneți. Unii, însă, altă treabă nu au decât azi bal [în ziua de astăzi discotecă - n. tr.], mâine teatru [în ziua de astăzi cinematografe - n. tr.], plimbări, lecturi și discuții vesele, distracții de tot felul, trecere de la o plăcere la alta: iar la lucrul principal - cum să ajungă acolo unde este dator să ajungă fiecare creștin - nici nu se gândesc. Dar ce rod este de așteptat de la o viață ca aceasta? Oare atitudinea noastră lăuntrică, în Hristos, față de Dumnezeu se va maturiza de la sine, în ciuda acestor neorânduiri exterioare?! Dar cum să se maturizeze? Oare arde lumânarea ținută în bătaia vântului? Oare viața trupului se maturizează în urma unor doze de otrăvă? Nu. Vrei pentru tine ceea ce este bun? Părăsește confortul, intră pe calea crucii, care e calea pocăinței, lasă-te înroșit în focul răstignirii de sine, căleşte-te în lacrimile frângerii inimii - și vei deveni aur, sau argint, sau piatră scumpă, și la vremea potrivită vei fi luat de către Stăpânul casei cerești spre a-I împodobi cămărilor cele prealuminate și mai presus de lume. Amin.

1864

37.

În aceeași Duminică

Știți de ce la mijlocul Postului Mare este înfățișată cinstirii și închinării noastre Cinstita Cruce a Domnului. Celor ce încă nu s-au pocăit li se grăiește prin asta: „Dacă pe Fiul

Său Cel Întâi-Născut nu L-a cruțat Dumnezeu-Dreptul Judecător, ce cruțare aveți de așteptat voi, dacă veți rămâne nepocăiți întru păcatele voastre? Deci, părăsiți păcatul și întoarceți-vă la calea dreaptă". Iar celor care deja s-au pocăit și au început să se ostenească la îndreptarea vieții lor, prin asta li se spune: „Vedeți care este prețul păcatului. Deci, luați seama să nu vă mai supuneți păcatului și să nu trădați făgăduința pe care ați făcut-o, pocăindu-vă, de a fi de acum înainte îndreptați înaintea Domnului".

Către aceștia din urmă vreau să îndrept acum cuvântul meu și să le repet însuflețitorul cuvânt apostolesc: „Stați în credință, fraților, îmbărbătați-vă, întăriți-vă (I Corinteni 16, 13)". Priviți la Domnul, Care pentru voi S-a răstignit pe Cruce. Suindu-Se pe Cruce, El nu S-a coborât de pe ea până ce nu Și-a dat duhul lui Dumnezeu Tatăl. Iată că și voi v-ați suit pe cruce, dând făgăduința de a vă împotrivi păcatului și de a intra în luptă cu patimile și poftele. Deci, nu vă coborâți de pe această cruce, oricăror ispite și atracții ați fi supuși. Vrajmașii Domnului, înconjurând crucea Lui, țipau: „Să Se coboare acum de pe Cruce, ca să vedem și să credem în El". Domnul nu i-a ascultat. Nu ascultați nici voi atunci când vrajmașii mântuirii voastre vor începe să vă cheme jos de pe cruce și să vă amăgească în scopul de a vă face să părăsiți această luptă cu patimile și poftele. Stați în credință, fraților, și nu vă dați bătuți.

După ce ați dat făgăduința de a nu mai păcătuși și ați primit pentru aceasta iertarea de păcate și v-ați învrednicit de împărtășirea cu sfințele lui Hristos Taine, a cădea iar în păcatele voastre obișnuite înseamnă a săvârși o nelegiuire grozavă și înfricoșătoare. Uitați-vă ce spune despre asta Apostolul: că cei care au fost luminați, au gustat din darul cel ceresc, au devenit părtași ai Duhului Sfânt și au gustat din cuvântul cel bun al Domnului și din puterea veacului ce va să vină îl răstignesc din nou pe Fiul lui Dumnezeu dacă îl trădează iar pe Dumnezeu și se dedau necurățiilor și netrebnicilor (Evrei 6, 4-9). Nimeni dintre cei ce s-au pocăit să nu lase să-i treacă pe lângă urechi acest cuvânt înfricoșător, ci mai bine să șadă și să cugete: „Nu cumva asupra mea se va abate nemijlocit osânda aceasta, dacă voi cădea iarăși?" Oare nu ai fost luminat doar acum, prin pocăință? Da, ai fost luminat. Erai în orbire. A venit harul, a luminat ochii minții tale, drept care ai văzut prăpastia pierzării și ți-ai venit în fire. Oare nu ai gustat din cuvântul cel bun al Domnului? Da, ai gustat -atunci când ai ascultat mângâietoarea dezlegare de toate păcatele tale. Oare nu te-ai făcut părtaș al Domnului Sfânt și al darului ceresc? Da, te-ai făcut - atunci când te-ai împărtășit cu sfințele lui Hristos Taine și prin această împărtășire L-ai primit pe Domnul însuși. Iar dacă toate acestea au venit nemijlocit la tine, tot nemijlocit va veni la tine, de vei cădea, și osânda menită celor ce cad din nou după ce au primit atâtea mile. Asta înseamnă că dacă tu, după ce te-ai învrednicit de asemenea haruri, te vei preda din nou păcatului, îl vei răstigni din nou pe Fiul lui Dumnezeu. Să pătrunzi cu simțirea acest lucru și să te temi de păcat.

Crede cineva că sfântul Apostol a scris lucrul acesta numai ca să ne sperie? Vă puneți întrebarea: „Cum poate fi răstignit din nou Domnul, Care e proslăvit și sade de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl?" Ce-i drept, Apostolul nu vrea să spună asta, că Domnul poate fi pironit din nou pe cruce, ci vrea să arate cât de mare este greutatea păcatului atunci când oamenii cad în el după înnoirea cea prin botez sau prin pocăință, care este un al doilea botez. Și spune că greutatea acestui păcat este atât de mare ca cea a păcatului celor care L-au răstignit în fapt pe Domnul. Căzând iar în păcat, te pui în rândul răstignitorilor Domnului, în rândul celor Care L-au bătut, L-au scuipat, L-au lovit peste față, L-au biciuit, au pus pe capul Lui cunună de spini, L-au pironit pe cruce, L-au ocărât, I-au străpuns coasta cu sulița. Vedeți voi, Domnul, când a pătimit, păcatele noastre le-a ridicat. Oricare din patimile Lui a fost pentru curățirea păcatelor fiecăruia dintre noi. Să zicem că oarecare din loviturile de bici a fost pentru păcatele tale trecute. Atunci când te-ai pocăit și te-ai întors la Domnul, pentru acea lovitură au fost iertate toate păcatele tale; iar atunci când cazi iarăși în păcat și iarăși înnoiești toate păcatele tale, cu ce să mai fie acoperite ele și pentru ce să îți mai fie iar iertate? Pentru o alta dintre patimile Domnului - pentru următoarea lovitură de bici, să zicem, înseamnă că această lovitură a fost pentru tine, pentru păcatul tău. Ea a fost de trebuință pentru păcatul tău, păcatul tău o dă. Dacă nu ar fi fost acest nou păcat al tău, nu ar fi fost nevoie nici de această nouă lovitură. Chiar

dacă lovitura următoare a fost deja dată, ea a fost dată nu pentru tine, ci pentru altcineva. Tu ai fost curățit de lovitura dinainte. Nu fă din nou păcatul, și nu va fi din pricina ta o nouă rană în Domnul, Care pătimește. Iată, în lupta ta cu păcatul tău acest fapt să ți-1 întipărești în chip cât mai viu în minte. Atunci când se va apropia păcatul și va începe să te ademenească, închipuie-ți că, dacă te vei învoi cu el, prin asta îl vei bate ori biciui ori scuipa pe Mântuitorul - și vei fugi de păcat ca de o sperietoare.

Se povestește în Pateric că în Egipt era un păcătos care după spovedanie și Sfânta împărtășanie nu se păzea defel, ci îndată ce se ivea prilejul cădea din nou în păcatele dinainte. De vreme, însă, ce nu păcătuia din răutate, ci îl biruia neputința, Domnul S-a milostivit de el și, pentru a-l învăța minte, i-a trimis vedenia următoare: pe când mergea undeva de unul singur, a văzut că se apropie de el o arătare grozavă, asemenea unui om foarte înalt, păroasă, slută, necurată, cu ochii de văpaie. Aceasta s-a apropiat și, bătându-l pe piept, i-a zis: „De ce te temi? Noi doi suntem prieteni, vom fi în același loc”. Păcătosul s-a speriat cumplit, dar a găsit putere să întrebe: „Cine ești tu?” - „Eu”, a răspuns acela, „sunt cel care L-am lovit peste obraz pe Iisus Hristos; însă și cei care păcătuiesc din nou după spovedanie și sfânta împărtășanie se află în rând Cu Iuda și cu ceilalți chinuitori și răstignitori ai Domnului”. Spunând acestea, a plecat. Vedenia l-a izbit atât de tare pe păcătos, că, lăsând toate, îndată a plecat în pustie și acolo și-a plâns păcatele sale până la sfârșitul vieții, în nevoiețe aspre.

Din această întâmplare ia încredințare că cei ce păcătuiesc din nou după pocăință și primirea Sfintei împărtășanii se pun în rând cu răstignitorii Domnului - și prin această încredințare sperie-ți sufletul ca să îndepărtezi de la el orișice aplecare spre păcat care apare în poftele inimii și tulbură hotărârea ta cea bună de a te păzi curat și fără de căderi.

Acestea s-au spus nu pentru a arunca pe cineva în deznădejde, ci pentru a vă feri de căderile în păcat. Nimeni nu trebuie să deznădăjduiască, oricât ar fi păcătuitor: însă ce bucurie este să te pui de bună voie în rând cu Iuda și cu răstignitorii, chiar și atunci când știi că întoarcerea din această tovarășie este cu neputință? Poate că și dintre răstignitori mulți s-au luminat, asemenea sutașului. Și Iuda ar fi fost iertat, firește, de s-ar fi pocăit. Veți spune, însă, cu toții, că este cu mult mai bine să nu fii în ceata răstignitorilor decât ca, după ce ai fost în ea o vreme, să te întorci, bătându-ți pieptul cu pumnii. Pe deasupra, acei răstignitori nu știau pe cine au răstignit. Despre noi, însă, se poate spune același lucru? Oare faptul că este conștientă căderea noastră nu face mai greu păcatul? Bineînțeles, în clipa ademenirii de către păcat năvălește orbirea și pe suflet pune stăpânire o ușurătate ce nu mai ține seama de nimic; aceasta, însă, nu este o îndreptățire. Cel căruia un păcat îi întunecă mintea pentru prima dată, acela încă se mai poate dezvinovăți; dar cel ce s-a supus de câteva ori acelei nenorociri și știe bine din ce este alcătuită de fapt ea, cum se apropie și cum ia naștere întunecarea aceea, cu ce să se mai dezvinovățească? Simțământul lipsei oricărei dezvinovățiri împietrește inima, iar împietrirea inimii duce la nepocăință. Se spune despre Iuda că atunci când L-a vândut pe Domnul, nu a crezut că El o să pătimească, ci aștepta ca prin puterea facerii de minuni să destrame toate necazurile ce-L amenințau. Apoi însă, când a văzut cum au mers lucrurile, a căzut cu duhul, s-a împietrit la inimă și a deznădăjduit. Dacă ar fi știut deznodământul trădării sale, cu greu s-ar fi hotărât să o întreprindă. Pentru noi, însă, toate deznodământele de acest fel sunt lesne de prevăzut chiar și fără să le încercăm pe pielea noastră. Așadar, nu este mai bine să nu mergem pe această cale a lui Iuda, chiar dacă nu putem spune că Domnul n-ar fi gata să arate iarăși asupra noastră minunile milostivirii Sale? Domnul e totdeauna gata să le arate - dar putem noi ghici ceea ce o să se întâmple? Dacă, după săvârșirea păcatului spre care ne trage patima, inima noastră va merge spre împietrire și de la împietrire la desăvârșita nepocăință? Dacă mai cădem, vom pieri. Oare nu e mai bine să nu facem deloc un pas care poate să ne supună unei asemenea primejdii, celei mai mari din câte sunt, și să nu ispitim milostivirea lui Dumnezeu?

Iată, cu astfel de cugetări să vă îngrădiți pe voi înșivă și să vă trezviți sufletul atunci când va veni ispita de a fi îngăduitori față de păcat. Iată, acum sunteți pe calea cea bună.

Osteneți-vă ca să rămâneți pe ea - iar că merită să rămâneți pe ea, asta o vedeți din nenorocirea în care veți cădea dacă nu o faceți.

Domnul să vă înțelească pe voi pe toți întru mântuire și să vă dăruiască putere și bărbăție a inimii ca să vă împotriviți patimilor și poftelor, ca să primiți partea celor mântuiți, iar nu a celor despre care este scris: „vor vedea pe Cel pe Care L-au străpuns"! Amin.

27 februarie 1866

38.

În Duminica sfântului Ioan Scărarul

Duminica de azi e închinată pomenirii sfântului nostru Părinte Ioan, scriitorul Scării. Și nici nu e nevoie să mai spunem de ce este acest așezământ în sfânta Biserică. Sfântul Post a fost rânduit nu numai pentru curățirea noastră, ci și pentru întărirea noastră în bine - nu doar pentru a pune început bun, ci și pentru a ne mișca mai departe pe calea spre desăvârșire. Astfel, iată, pentru ca nu cumva careva, după ce s-a ostenit puțin în săvârșirea binelui sau a dus o vreme viață creștinească, să creadă că a făcut deja totul sau că a ajuns departe în calea spre desăvârșire, fiecăruia dintre noi i se aduce aminte de sfântul Ioan Scărarul, așa încât, amintindu-ne de el, să ne zugrăvim în minte sfânta lui Scară și, măsurând cu ea ostenele noastre, să putem hotărâni mai limpede cât din cale am străbătut și cât ne-a mai rămas. Pentru a vă ajuta în această lucrare, cel mai bine ar fi să vă descriu pe scurt sfânta Scară a urcării la desăvârșirea asemănării cu Dumnezeu. Cred, însă, că la același țel se poate ajunge prin povestirea vieții sfântului Ioan Scărarul: fiindcă nu numai prin ceea ce a scris, ci și prin viața sa el ne arată scara pe care trebuie neapărat să urce toți cei ce doresc a se desăvârși în viața duhovnicească. Ascultați, deci.

Viața sfântului Ioan Scărarul este scurtă; dar ea, în mica sa întindere, încapă mult - sau, mai bine zis, totul. Iată cum s-a scurs viața lui. Sfântul Ioan L-a îndrăgit pe Domnul din tinerețe și, neluând seama la nădejdele mincinoase pe care i le dădeau înzeștrările firești și multa sa învățătură, a părăsit lumea și s-a retras departe de patria sa - în Sinai, pentru a se slobozi prin înstrăinare de multe piedici în calea vieții duhovnicești, și a primi chiar prin locul de trai învățătură cu privire la ce și unde trebuie să caute.

Punând în acest chip început bun, el s-a încredințat din tot sufletul, chiar de la început, unui îndrumător bun, și s-a pus într-o astfel de stare ca și cum sufletul său n-ar fi avut nici înțelegere [rațiune], nici voie proprie, înăbușind în sine, prin aceasta, încrederea în sine și lucrarea după voia proprie, el s-a izbăvit în curând de îngâmfarea proprie oamenilor înzeștrați, a dobândit cereasca simplitate și s-a arătat desăvârșit în ostenele și în virtuțile ascultării.

Atunci când povățuitorul lui a plecat, mai apoi, la Domnul, sfântul Ioan, arzând de dragostea după o mai mare desăvârșire, ca unul ce era deja întărit în virtuțile călugărești, atât în cele dinafară cât și în cele lăuntrice, a ieșit în stadia liniștirii [arena isihiei]. Alegându-și pentru această nevoie un loc îndemânos la cinci stadii de biserică, a petrecut acolo patruzeci de ani viață sihăstrească, în aspră înfrânare și nevoie, în necurmată rugăciune și cugetare la cele Dumnezeiești, și mai ales în lacrimi, care alcătuiau pentru el pâine ziua și noaptea.

Ca atare, a urcat grabnic la treapta cea mai înaltă a curății-ei și s-a făcut vas al unor deosebite harisme Dumnezeiești: al vederii duhovnicești, al îndrăznirii în rugăciune și al facerii de minuni. Mai apoi, când trebuia să fie ales întâi-stătător, frățimea l-a pus într-un cuget cârmuitor peste ei, ca pe un nou Moisi - și el, coborându-se din muntele vederii de Dumnezeu, le-a înfățișat, ca-pe niște alte table ale Legii, sfânta sa Scară, unde a zugrăvit chipul vieții creștine desăvârșite, pe care el însuși o străbătuse și care i se întipărise, prin harul lui Dumnezeu, în inimă. Astfel călăuzindu-i pe acei monahi aleși, el a ajuns la hotarul vieții celei văzute și s-a mutat în Ierusalimul cel de sus.

Iată în ce fel a trecut toată viața sfântului. Nu am intrat în amănunte, fiindcă am urmărit să arăt numai acele trepte pe care a urcat el la desăvârșire, spre învățătura noastră. Și e

ușor pentru oricine să bage de seamă că au fost trei trepte de căpetenie: părăsirea lumii și a tuturor nădejzilor ei; ostenele ascultării, după voia îndrumătorului; după aceea, liniștirea [isihia], care l-a făcut vrednic de harismele Dumnezeiești și de călăuzirea cu Dumnezeiască înțelepciune a altora. Aceste trepte sunt de obște tuturor sfinților care au strălucit pe pământ prin desăvârșirile creștinești - precum vă puteți înșivă încredința, citind cu luare-aminte viața oricărui dintre ei. Aceleași trepte suntem datori să le străbatem și noi, dacă dorim să fim, și nu doar să părem, adevărați creștini.

Să nu gândească cineva: „Asta e viața de călugăr-pustnic, dar noi suntem mireni, trăim în societate, între oameni: cum putem adapta viața sfântului Ioan la noi? Chiar dacă ar vrea cineva să îi urmeze pilda, nu va putea, fiindcă noi ne aflăm în cu totul alte circumstanțe”. Să știți, fraților, că puterea nu e în formă. Noi nu putem străbate cele trei trepte arătate în felul în care au fost ele străbătute de către sfântul Ioan și sunt străbătute de către toți nemireni; dar le putem străbate așa cum pot fi ele străbătute în lume, trăind între mireni: în altă formă, dar cu aceeași putere, înainte de toate, să le dăm numele lor cel adevărat. Lepădarea de toate, altfel spus părăsirea lumii, înțelegeți cum vine. Ascultarea este viața întru ostenele bune, nu după voia proprie, ci după îndrumările altuia, în fine, liniștirea [isihia] este strădania de a fi neîncetat în inimă împreună doar cu Dumnezeu - și când ajunge omul la starea aceasta, începe să vadăască puteri Dumnezeiești, altfel spus harisme deosebite. Luați acum seama în ce fel pot fi împlinite toate acestea de către un mirean, și chiar sunt împlinite de către voi.

Ceea ce este la sfântul Ioan părăsirea lumii și retragerea în mănăstirea Sinaiului, aceea este la noi părăsirea vieții păcătoase și pătimășe și întoarcerea minții și inimii spre a face pe placul lui Dumnezeu: fiindcă lumea este chip al vieții pătimășe și păcătoase, iar mănăstirea este simbol al vieții îmbunătățite. Cel ce părăsește păcatul și ia hotărârea de a trăi în sfințenie, acela face același lucru ca cel ce părăsește lumea și intră în mănăstire. Dacă în acest Post v-ați pocăit fără fățarnicie și ați luat hotărârea de a nu-L mai jigni pe Dumnezeu cu păcatele voastre, iată că v-ați făcut următori ai sfântului Ioan în părăsirea de către el a lumii și retragerea în mănăstirea din Sinai. Rămâne doar să fiți statornici în această hotărâre și în împlinirea cerințelor ei, și vă veți face următori ai lui și în cea de-a doua treaptă a urcării lui spre desăvârșire.

Pe cea de-a doua treaptă, în mănăstire, sfântul Ioan a purtat osteneala ascultării sub povățuirea unui stareț-îndrumător. În felul de viață pe care îl ducem noi, în ce trebuie să constea această ascultare? În împlinirea poruncilor care hotărânesc felul de viață al fiecăruia dintre noi ca familist, ca membru al societății civile și ca fiu al Bisericii. Fă ceea ce îți spun poruncile, și vei fi un bun ascultător. Ești slugă? Împlinește poruncile pentru slugi. Ești tată sau mamă? Împlinește poruncile pentru părinți. Ești fiu? Împlinește poruncile pentru fii. Ești judecător? Împlinește poruncile privitoare la dreapta judecată. Ești negustor? Negustorește așa cum e porunca. Rânduiala statului cere ceva? Împlinește. Și tot ce poruncește sfânta Biserică să împlinești, de la cel mai mic lucru la cel mai mare. Toate acestea alcătuiesc ascultarea cea mântuitoare, când omul nu lucrează după voia sa, ci după cum este poruncit. Sfântul Ioan a avut îndrumător. Cine sunt îndrumătorii voștri? Păstorii Bisericii. Mergi, întreabă și ia învățătură de fiecare dată, și fă după povața lor. Ei nu vă vor grăi voia lor, ci poruncile Evangheliei și rânduielele sfintei Biserici. Iată: cel care în acest chip, părăsind păcatul, va începe să trăiască întru ostenele facerii de bine și împlinirii poruncilor lui Dumnezeu în toate privințele vieții sale, sub călăuzirea păstorilor legiuitori, acela va fi următor al sfântului Ioan în cea de-a doua treaptă a desăvârșirii lui.

În fine, cum să-i urmăm în liniștire? Iată cum. Ce este liniștirea? Privind din afară, este îndepărtarea de toți și petrecerea în singurătate; iar lăuntric - este îndepărtarea oricărei împrăștieri a gândului și adunarea de sine înăuntrul inimii pentru a petrece acolo fără ieșire, doar înaintea feței Atotvăzătorului Dumnezeu. Liniștirea cea din afară nu ne este la îndemână și la felul nostru de viață poate fi doar întâmplătoare; însă liniștirea lăuntrică ne e la îndemână. Pe aceasta să v-o și puneți ca rânduială, îngrijindu-vă în tot chipul a intra cât se poate de des în voi înșivă, în camera voastră lăuntrică, și acolo să stați în singurătate doar înaintea lui

Dumnezeu. Fie că sunteți acasă, fie că sunteți pe drum, la datorie sau în biserică, încordați-vă pentru a nu ieși din inimă cu luarea-aminte și a nu rupe ochiul minții voastre de vederea feței lui Dumnezeu: și veți fi sihaștri, altfel spus isihaști. Cerința de a petrece înăuntrul vostru liniștindu-vă se naște în suflet ca urmare a osteneții cu conștiință bună de a împlini poruncile lui Dumnezeu. Câtă vreme patimile și deprinderile păcătoase rămân în suflet este cu neputință să avem liniștire lăuntrică: așa e felul lor. Osteneala facerii de bine și a împlinirii poruncilor lui Dumnezeu smulge din firea noastră patimile și deprinderile păcătoase. Atunci se naște dorul de a fi una cu Domnul. Și, iată, cei ce s-au întărit în fapte și așezări sufletești bune intră adeseori - fie rugându-se acasă ori la biserică, fie în vremea meditației și citirii evlavioase - adânc înăuntrul lor și se cufundă într-o asemenea liniștire că nu bagă de seamă cum trece timpul și, în ciuda osteneții exterioare, de pildă în vremea rugăciunii ori stării în biserică, n-ar vrea să înceteze, ar vrea să rămână pentru totdeauna în acea fericită stare. Așa începe liniștirea lăuntrică, ce este cu puțință și pentru familiști. Rămâne doar să vă continuați viața întru aceeași osteneală a facerii de bine, în tot chipul îngrijindu-vă și rugându-vă să fiți mai des în aceste stări, și căutând ca ceea ce se întâmplă din când în când să devină ceva neîntrerupt. Și așa va fi. Domnul nu va părăsi osteneala dragostei. Trebuie doar să înlăturăm din viața noastră tot ce poate strica această bună rânduială și stinge fericita căldură a liniștirii lăuntrice.

Iată cum se poate face și fiecare dintre voi următor deplin al sfântului Ioan. Numai că, fraților, trebuie să alergați în așa fel ca să ajungeți la țintă. Urcați la măsura vârstei plinirii lui Hristos. Vedeți ce pildă? Înaintea ei, toată lucrarea noastră nu e nimic: ce să ne mai uităm la fleacurile noastre de virtuți? „Deci, cele din urmă uitând, spre cele dinainte tindeți, spre răsplătirea chemării celei de sus a lui Dumnezeu întru Hristos Iisus (Filipeni 3,13)”. Amin.

2 aprilie 1861

39.

În aceeași Duminică

În urma închinării cinstitei și de viață făcătoarei Cruci, care s-a săvârșit duminica și săptămâna trecută, sfânta Biserică ne aduce acum aminte de Cuviosul și de Dumnezeu purtătorul Părintele nostru Ioan Scărarul, cu același scop - acela de a ne da imbold la nevoițele îndreptării de sine și sporirii întru virtuți. Voi știți că sfântul Ioan a alcătuit o carte mântuitoare de suflet, care se cheamă Scara Duhovnicească, suitoare la cer. Acolo este zugrăvit lanțul neîntrerupt al virtuților, altfel spus treptele lor: urcând dintr-o treaptă în alta, creștinul intră, în cele din urmă, în cerul duhovnicesc, unde se face un singur duh cu Domnul, îndreptând gândul nostru tocmai spre acest hotar al vieții creștinești, sfânta Biserică vrea să ne spună: „Nu vă temeți de crucea răstignirii de sine și nu fugiți de purtarea crucii nevoiței. Uitați-vă unde duc ele, și însuflețiți-vă. Aveți pentru ce să vă osteniți!”

Și Scara aceasta are, negreșit, putere să toarne în fiecare suflet acest duh al râvnei bărbătești. Ea explică limpede totul: și începutul fiecărei virtuți, și felul în care ea se maturizează, și piedicile care apar în calea ei, și mijloacele de a le birui -și astfel îndeletnicirea cu virtuțile pare atât de ușoară că cititorul vrea să se apuce numaidecât de nevoiță, ca să sporească în ele. Ca atare, nu pot să nu doresc ca cei ce pot să cunoască această carte și să se folosească de ea spre mântuirea lor. V-aș povesti-o chiar eu pe toată, însă de unde timp? O carte întreagă! Dar cel puțin vă voi arăta cele mai însemnate lucruri cuprinse în ea și voi înfățișa pe scurt, sub înfățișarea suirii scării, întreaga noastră cale către Domnul.

„Scara” sfântului Ioan Scărarul are treizeci de trepte, după numărul anilor vieții neștiute a Domnului și Mântuitorului nostru, după care El a început a face și a învăța. Asemenea scării văzute de patriarhul Iacov, ea se sprijină cu un capăt pe pământ, ca să putem ajunge la ea noi, pământeni, iar cu celălalt pe cer, arătând hotarul menirii noastre. Pe scara lui Iacov urcau și coborau îngerii, arătând că virtuțile creștinești sunt lucru îngeresc și se săvârșesc cu ajutorul sfinților îngerii, în capul scării, sfântul Iacov vede pe Domnul: la Domnul duce și

Scara virtuților creștine, prin care fiecare, urcând din putere în putere, ajunge bărbat desăvârșit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos - ajunge acea desăvârșire la care ne îndatorează Domnul: Fiți, dar, desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel Cereș Desăvârșit este (Matei 5, 48); acea unire cu Dumnezeu pentru care S-a rugat Domnul: Ca toți să fie una, precum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine, ca și aceștia întru Noi una să fie (Ioan 17, 21).

Văzând, în fața noastră acest bine de negrăit, să ne apropiem, fraților, cu bărbăție de această scară și să ne silim cu trezvie a sui pe ea fără lenevire.

Să ne apropiem cu bărbăție și să ne silim cu trezvie a pune început bun acestei suiri. Dacă peste tot începutul bun e jumătate din lucrare, cu atât mai mult în viața duhovnicească, pentru care el este schiță deplină: fiindcă, ia priviți, ce cere de la noi primul pas? Cere să părăsim pământul, în viața de zi cu zi este cu neputință să suim pe o scară fără să ne fi desprins de pământ, deasupra căruia nu avem cum să nu ne ridicăm în vreme ce pășim pe prima treaptă. La fel și în rân-duiala duhovnicească: prima treaptă a suișului spre desăvârșirea creștină este părăsirea pământului - a păcatului, adică îndepărtarea de faptele păcătoase, de simțirile și așezările [dispozițiile] sufletești pătimase, îndepărtare care se săvârșește în pocăință atunci când, lepădând și deplângând tot ce nu este bun, oamenii iau hotărârea cea bună de a plăcea numai lui Dumnezeu. Cel care a ajuns la această hotărâre a făcut primul pas, a călcat, pe prima treaptă. Cel țintuit de pământ nu are cum să urce pe prima treaptă a unei scări: nici cel împovărat de păcate nu are cum să se gândească măcar la suișul către desăvârșire. Mai întâi abate-te de la rău, și atunci vei începe să faci binele. Abaterea de la rău, spune sfântul Ioan Scărarul, e începutul pocăinței; începutul pocăinței e începutul mântuirii, iar începutul mântuirii e buna hotărâre de a plăcea lui Dumnezeu (treapta 26, cap. 65).

După ce am pășit pe scară, cum se suie în continuare? Întrebuințând mâinile și picioarele, călcând când cu piciorul stâng, când cu piciorul drept și încordându-ne din toate mădularele trupului, în același fel și cel care s-a pocăit și a luat hotărârea cea bună de a plăcea lui Dumnezeu purcede îndată la osteneală, care cere încordarea puterilor sufletești și trupești, precum și istovirea lor necruțătoare: fiindcă el are neapărată nevoie să se împotrivescă sieși în cele rele și să se silească la bine, să ia aminte la sine și la toate cele cu care se întâlnește, din mulțimea lor să aleagă cele mai bune, să nu o ia înainte fără de vreme și să nu rămână în urmă, să nu lase nebagate de seamă nici cele mai mici momeli ale păcatului, să înlăture piedicile, să ghicească mijloacele prin care atacă vrăjmașul și să se lupte cu el fără a lăsa armele. Toate acestea și cele asemănătoare alcătuiesc osteneala luptei cu patimile și sporirea în facerea de bine, care definesc însuși suișul către desăvârșire: fiindcă ce este desăvârșirea, dacă nu dezrădăcinarea patimii și sădirea, în locul ei, a bunei așezări [dispoziții] sufletești? Tocmai aceasta este osteneala noastră de căpetenie - până ce o vom sfârși, va trebui să urcăm nu doar o treaptă. Nu poți dezrădăcina dintr-o dată toate patimile și sădi dintr-o dată toate virtuțile. Atât o lucrare cât și cealaltă se săvârșesc treptat. Și micșorarea fiecărei patimi are treptele ei, la fel ca întărirea fiecărei dispoziții bune. Ca atare, la sfântul Ioan Scărarul descrierea acestei ostenele se sfârșește abia la treapta a douăzeci și șasea.

O, dar ce nu-ne învață el acolo, și împotriva cărei patimi nu ne înarmează?! Ne înarmează împotriva trufiei și a slavei deșarte, a șireteniei și vicleniei, a iubirii de bani și dragostei de agonisire, a multei vorbiri și a vorbirii de rău, a mâniei și a pomenirii răului [ranchiunei], împotriva minciunii și clevetirii, a lenei și visării, a puținătății de suflet și fricii deșarte, și așa mai departe. Ne învață smerenia, nerăutatea, bărbăția, privegherea și osârdia la rugăciune, neagonisirea, întreaga înțelepciune, înfrânarea, blândețea, tăcerea înțeleaptă, ascultarea, pomenirea morții, plânsul, neînvrtoșarea inimii și așa mai departe. Dezrădăcinarea fiecărei patimi și sădirea virtuții potrivnice ei alcătuiesc o treaptă aparte, pe care trebuie să pășim pentru a ajunge la celelalte, în toate acestea este o rânduială - pentru fiecare om, totuși, o rânduială proprie, pe care și-o stabilește în urma experienței proprii. „Cei ce încearcă a se sui la cer cu trupul”, spune Scărarul, „cu adevărat au nevoie de silire de sine și neîncetată chinuire de sine. Hotărârea cea bună de a plăcea lui Dumnezeu naște ostenele.

Aceste osteneli sunt lucrarea virtuților, altfel spus deprinderea neîncetată cu ele. Rodul acestei deprinderi este intrarea lor în obișnuință" - iar din obișnuință ia ființă statornicirea în bine.

Acesta este hotarul ostenelilor într-o suire pe scara virtuților. După cât se spune, cu cât te afli mai sus față de pământ, cu atât atracția gravitațională spre pământ este mai mică și, prin urmare, este mai ușoară lupta cu greutatea sa pentru cel ce suie; și este o anumită linie dincolo de care trupurile încetează cu totul să mai graviteze spre pământ, adică devin cu totul lipsite de greutate. Astfel, și pe treptele desăvârșirii duhovnicești, cu cât suie cineva mai sus, cu atât îl împovărează mai puțin cele pământești. Altfel spus, cu cât devine cineva mai neclintit în virtuți prin deprinderea statornică cu ele, cu atât îl luptă mai puțin păcatele și patimile. Și există și o înălțime a desăvârșirii unde patimile mor aproape cu totul și sufletul se îndulcește de tihna rămânerii în bine, tihnă în care face binele fără împiedicare, liber, nesilit, parcă în chip firesc, la fel cum firești sunt, de pildă, respirația și circulația sângelui. Această treaptă este atinsă atunci când în suflet se înrădăcinează în chip desăvârșit toate virtuțile și răsar nepătimirea și curăția. Acesta este cerul duhovnicesc - capătul de sus al scării. Celor ce au atins acest hotar le aparțin fericirile hotărâte de către Domnul și culmea fericirilor: sălășluirea lui Dumnezeu, pe care a văzut-o Iacov la vârful scării. Nepătimirea este cerul de inimă al minții, este camera cea cerească a împăratului Ceresc. Rodul nepătimirii este deplinătatea dragostei și desăvârșita sălășluire a lui Dumnezeu în cei ce s-au făcut prin această nepătimire curați cu inima, despre care s-a zis: că aceștia vor vedea pe "Dumnezeu (Matei 5, 8; treapta 29, cap. 2, 3, 14).

Iată unde suie și prin ce se sfârșește sfințita scară! Și, iată, tocmai această priveliște vrea să o zugrăvească acum în mintea noastră sfânta Biserică - firește, nu pentru curiozitate sau vorbire în deșert, ci pentru a ne da imboldul și puțința de a ne cerceta cu conștiință bună pe noi înșine și a lămurii unde ne aflăm și pe ce treaptă. Am pășit pe scară? Dacă am pășit, am suit departe, ne-am ridicat la înălțime mare de la pământ, se întrezărește cât de cât capătul sușului? Bineînțeles, a număra în amănunt treapta proprie poate fi un lucru greu și chiar cu neputință; însă nu este greu să stabilim treptele care se deosebesc prin trăsături distincte. Ce osteneală este, de pildă, în a stabili prima treaptă? Cine nu este, oare, în stare să dea un răspuns limpede la întrebarea: „Te-ai pocăit și ai luat hotărârea nestrămutată de a bineplăcea Domnului?” Cine, de asemenea, nu e în stare să spună dacă a intrat, după ce s-a căit de păcatele sale, în război cu patimile, dacă se luptă cu ele sau e înfrânt de ele? Așadar, eu și cu voi ce vom spune, fraților? Am călcat pe scară? Am făcut măcar primul pas?

Să răspundă la această întrebare conștiința fiecăruia; iar eu voi adăuga că măcar un pas dacă a făcut cineva, și tot e bine. El e deja pe scară, e deja pe calea cea bună. Chiar dacă mai are de făcut multă osteneală până ce se vor arăta în el urmele limpezi ale desăvârșirii, începutul a fost pus. Rămâne doar să nu slăbești și să nu te lenevești, după măsura puterilor tale, a te mișca înainte. Binecuvântat va fi mersul tău; și dacă va fi statornic și neabătut, fără îndoială că va fi încununat de reușită - așa că este bine și atât. Dar este rău dacă n-a fost făcut nici primul pas, dacă omul s-a dat pe mâna patimilor și nici nu se gândește să le lase; sau, chiar dacă se gândește, amână de pe o zi pe alta; sau, părându-i rău după patima sa iubită, vrea s-o răscumpere cu vreun oarecare bine, fără a se lepăda de ea; sau, neavând patimi și fapte păcătoase evidente, trăiește fără grijă, nepăsându-i de curăția inimii. Toți aceștia și cei asemenea lor nu se află pe calea cea bună, încă nu au pășit pe scara ce suie către Dumnezeu, și au de făcut acest prim pas. Iată de ce ni se și amintește de „Scară” la mijlocul Postului: pentru ca, dacă cineva, înțelegându-i lecțiile, își dă seama că încă rătăcește în afara ei, să aibă vreme să își vină în fire și să se pocăiască. Iată, toți cei ce încă aveți de făcut asta, grăbiți-vă s-o și faceți; iar apoi să aveți de două ori mai multă osârdie pentru a vă îndrepta și a întări în voi deprinderile bune - căci alții nu bat pasul pe loc, ci tot înaintează. De ce să rămânem noi în urmă? Să alergăm, fraților, cu toții în așa fel ca să ajungem la țintă, uitând de cele din urmă și tinzând spre cele dinaintea noastră. Cel care s-a oprit, acela nu mai merge. Cine nu merge mai departe, acela negreșit rămâne în urmă sau chiar se mișcă înapoi. Nu este clipă în care să nu făptuim ceva, și nu e faptă care să nu fie ori plăcută, ori neplăcută lui Dumnezeu - asta fiindcă

noi suntem persoane și în orice punem voința noastră, potrivit căreia faptele se întorc fie spre slava lui Dumnezeu, fie spre plăcerea egoismului nostru, și ca atare slujesc fie spre buna sporire în mersul nostru, fie spre împiedicarea acestuia. Cel cu luare-aminte la sine și la tot ce îl înconjoară nici nu poate să se oprească, ci la orice pas înaintează tot mai mult în desăvârșirea sa, din toate adună împreună cu Domnul și din toate se îmbogățește. „Socotiți, drept aceea, cum să umblați cu pază, nu ca niște neînțelepți, ci ca niște înțelepți, răscumpărând vremea, că zilele rele sunt (Efeseni 5, 15-16)”.

29 martie 1865

40.

În aceeași Duminică

Ce mijloace nu întrebuințează, mai ales în aceste zile de post, sfânta lui Dumnezeu Biserică pentru a ține totdeauna gândul nostru însuflețit și priveghetor în ostenele noastre de a plăcea lui Dumnezeu și a ne mântui sufletul! Duminica trecută, ea a înfățișat cinstirii și închinării voastre Crucea Domnului, ca să ne spună: „Nu vă temeți de crucea lepădării de sine și răstignirii de sine; întreaga greutate a crucii a ridicat-o Domnul singur, iar vouă vă rămân doar roadele ei mângâietoare”. Acum ea înfățișează aducerii și luării voastre aminte Scara care duce la cer, ne arată pilda suirii pe această scară în scriitorul ei, sfântul Ioan, și ne descrie fericirea însăși în pericopa evanghelică a Fericirilor. Ea spune acum fiecăruia dintre noi: „Nu cruța ostenele; uită-te ce sfârșit fericit așteaptă pe ostentori, și însuflețește-te; grăbește, fugi, aleargă în așa fel ca să ajungi la țintă”. Biserica face același lucru ca cei care organizează curse. Aceștia oferă premii pentru cei care întrec pe ceilalți la curse, ca fiecare să vadă că are de ce să se ostenească. Așa și Biserica - arată fericirea desăvârșită și îndeamnă pe fiecare: „Vrei asemenea fericire? Ostenește-te”. Fără osteneală, și încă osteneală din greu, nu vom primi nimic.

Această lecție v-o predau și eu acum. Ca fii ascultători ai Bisericii o veți primi, firește. Totuși, voi adăuga: primiți-o cu drag, primiți-o nu spre luare la cunoștință, ci spre înfăptuire. Socot că e nevoie să fac acest adaos, fiindcă a primi fericirea sunt gata toți, dar a purta ostenele pentru ea foarte puțini dau zor; foarte mulți își îngăduie înlesniri, dar toți așteaptă să primească împreună cu ceilalți partea cea bună. Întocmai, Domnul este Multmilostiv și este gata să fericească pe fiecare: dar în ce ne privește, nu avem nicidecum voie să trădăm căile arătate de către Domnul și să ne punem după gustul nostru condiții de primire a fericirii, condiții care nu sunt, totuși, în mâna noastră.

Iată, uitați-vă cum se îndeamnă Apostolul Pavel pe sine și pe ceilalți la ostenele și cum preîntâmpină cu privire la înlesniri: „Oare nu știți că cei care aleargă în stadion aleargă toți (I Corinteni 9, 24)”. Priviți cu ce osârdie își încordează puterile toți cei ce iau parte la curse, doar ca să îi întrecă pe ceilalți! Și asta pentru ce? Ca să primească un premiu stricăcios. Oare nu cu mai mare râvnă se cade să alergăm noi, ca să primim cununa cea nestrăicăcioasă? Luați seama, deci, spune Apostolul, alergați - și alergați în așa fel ca să ajungeți la țintă.

Dar cum trebuie să alergăm ca să ajungem la țintă? Trebuie să ne înfrânăm de la toate. Cel ce aleargă se înfrână de la toate, spune în același loc Apostolul. A te înfrâna de la toate, sau a avea înfrânare în toate privințele, cred că e lesne de înțeles ce înseamnă, înseamnă post, priveghere, însingurare, ostenire a trupului și toată chinuirea trupului, sau, cum spuneau Părinții noștri asceți, a avea viețuire aspră. Pentru a nu se gândi cineva să se scutească în vreun fel de acestea, Apostolul se înfățișează și pe sine alergând în același chip. Și eu, zice, alerg la fel, și eu mă nevoiesc în același fel. Cum anume? „Chinuiesc trupul meu și îl supun robiei”. Apostolul, vas al harului, își chinuie trupul și îl supune robiei - și atunci, cum să nu fie acest lucru neapărat trebuincios? Și să nu credeți că la el acesta era un exces de zel. Nu. Fără asta, spune el, mă aflu în primejdie: „ca nu cumva, altora propovăduind, însumi să mă

fac netrebnic". Apostolul, orânduitor al împărăției lui Dumnezeu, călăuzitor la mântuire al tuturor, se teme să nu se arate cumva netrebnic dacă nu va chinui și nu va supune robiei trupul său. Iar după asta, cine va mai nădăjdui să fie de bună treabă Domnului, dacă nu-și va chinui trupul și nu îl va supune robiei?

Într-adins am stăruit mai mult asupra acestui loc apostolic, pentru a vă insufla că boala pe care o avem aproape toți în comun - crușarea și îngăduința față de trup - este cu totul nepotrivită celor ce caută și așteaptă împărăția lui Dumnezeu. Vrei împărăția? Nu-ți crușa trupul. Dacă îți va părea rău de trup, nu vei primi împărăția. Ah! Cum nu este pe gustul nostru această viețuire aspră, ce chinuiește trupul, și ce șmecherii nu întrebuițăm pentru a ne scuti de ea! Iată, acum e post: și cine postește așa cum trebuie? Unii nu dau doi bani pe post; alții îl petrec în așa fel că trupul nu simte nici o asprime în urma lui. Și ce nu spun aceștia spre a se dezvinovăți! De cei cărora nu le pasă defel de mântuire, ce să mai spunem - aceștia nu trăiesc decât trupește; dar iată, și râvnitorii cucerniciei au aplecarea de a-și hrăni și încălzi trupul în tot chipul. „Eu”, zic unii ca aceștia, „mă voi îndeletnici cu cugetarea la cele Dumnezeiești, și la biserică o să merg, voi citi cărți mântuitoare, voi face milostenie, și sunt gata să fac și altele; pe trup, însă, lasă-l să aibă parte de toată tihna și îndestularea - în mâncare, în somn, în lipsa de osteneală și înlăturarea tuturor greutăților”. Și ce mai zic ei? Ei zic: „Chinuirea trupului e lucrare trupească, iar noi suntem duhovnicești; prin lucrări duhovnicești vom și ajunge în împărăția cerurilor - cea fără de materie”.

La aceste argumente și la cele asemănătoare lor voi spune doar un lucru: în ce măsură era duhovnicesc Apostolul Pavel? Și cine se poate compara cu el în ce privește cunoașterea lucrării pe care trebuie să o facem?! Și vedeți ce a scris? A arătat cununa cea nesticăcioasă, și tuturor celor ce vor să pună mâna pe ea le-a poruncit să chinuie și să supună robiei trupul lor: n-a rânduit nici un alt mijloc și nimic altceva n-a adăugat. Aici chinuirea trupului, dincolo cununa cea nesticăcioasă. O vrei pe cea din urmă? Apucă-te de cea dintâi; iar argumentele viclene lasă-le. Dacă și pe mine ar începe cineva să mă bată la cap: „Explică-mi cutare și cutare lucru”, i-aș spune: „Ce mare filozofie este aici? Ce înseamnă cununa cea nesticăcioasă este limpede? Firește, limpede. Ce înseamnă chinuirea și înrobirea trupului este limpede? Și asta, bineînțeles, e limpede. Așadar, mergi de chinuie trupului tău și-l supune robiei, și vei primi cununa cea nesticăcioasă. Iar de vei face altfel, nu numai că nu vei primi cununa, ci te vei arăta netrebnic, precum se teme sfântul Apostol și pentru sine, și pentru noi. Iar despre cel netrebnic știi ce s-a zis? S-a zis: pe robul cel netrebnic aruncați-l în întunericul cel mai din afară, unde e plânsul și scrâșnirea dinților. Iată nefericitul sfârșit al odihnirii trupului!”

Și voi mai adăuga că Dumnezeu nu ne-a pus să despicăm firul în patru și să ne certăm pe cuvinte în deșert. Pentru ce ne-a pus, atunci? Ne-a pus să propovăduim cuvântul. „Propovăduiește cuvântul”, îi poruncește sfântul Apostol Pavel lui Timotei (2 Timotei 4, 2), și în persoana lui ne-o poruncește și nouă, tuturor. Care cuvânt? Iată, voi arăta cele spuse în acest cuvânt în privința despre care vorbim acum.

„Cei care sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul cu patimile și poftele (Galateni 5, 24)”. Ascultați! Asta înseamnă că cel ce nu își răstignește trupul nu este al lui Hristos, nu este creștin. Ca atare, „umblați nu după trup, ci după duh (Romani 8, 4)”, „și grija de trup nu o faceți spre poftă (13, 14)”. „Datori suntem nu trupului, ca să viețuim după trup - că de viețuiți după trup, veți muri; iar de veți omorâ cu duhul faptele trupului, veți fi vii (8, 12-13)”. „Cei ce sunt după trup, cele ale trupului cugetă (5)” și „lui Dumnezeu a plăcea nu pot (8)”; „căci cugetul trupului moarte este, vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu (6-7)”. „Să se strice”, așadar, „trupul păcatului (6, 6)”, „ca să nu împăratească păcatul în trupul nostru cel muritor”, „înfățișați trupurile voastre jertfă vie, sfântă, bine-plăcută lui Dumnezeu (12, 1)” și „omorâți mădularele voastre cele de pe pământ (Coloseni 3, 5)”: fiindcă este „altă lege în mădularele noastre, oștindu-se împotriva legii minții mele și dându-mă pe mine rob legii păcatului, care este întru mădularele mele (Romani 7, 23)”.

Mă voi mărgini la atât. Vedeți? O astfel de necrușare a trupului e propovăduită și poruncită pe toată întinderea Dumnezeieștilor Scripturi! Așadar, nu avem de ce să despicăm

firul în patru, n-avem de ce să născocim felurite tertipuri pentru crușarea trupului. Cel ce vrea să hrănească și să încălzească trupul său, acela nu este hrănit cu Scriptura și e străin de duhul ei; fiind străin de duh, e străin și de făgăduințe.

Iată, tocmai din această latură să priviți toată grija de mamă pe care ne-o poartă sfânta Biserică prin rânduirea sfințelor posturi; și toată viața noastră se cuvine să treacă în chinuirea și înrobirea trupului. Altfel vei cădea îndată în rândul celor netrebnici, după care vei fi și supus soartei lor amare. Pentru ca nu cumva să cadă cineva dintre noi în această soartă din pricina uitării sau luându-se cu vreun lucru lumesc, sfânta Biserică ne amintește de chinuirea trupului în fiecare săptămână - miercurea și vinerea - și în fiecare anotimp - prin posturi prelungite, mai ales prin acest Post Mare al sfintei Patruzecimi, cu scopul ca atunci când vine postul să ne apucăm chiar nevrând de osteneala chinuirii și înrobirii trupului și să pășim în stadionul ce duce la primirea cununii celei nestricăcioase. Așadar, dacă în restul vremii ne facem tot felul de înlesniri, măcar în vremea postului să ne ostenim întrucâtva trupul. Iar dacă și în restul vremii trupul nostru va lenevi, și în vremea postului îi vom face înlesniri, oare nu despre noi va fi, oare, vorba în următorul cuvânt de muștrare al Apostolului: „Mulți umblă, de care deseori v-am zis, iar acum și plângând zic, că sunt vrăjmașii crucii lui Hristos; al căror sfârșit este pierzarea, al căror dumnezeu este pântecul și a căror slavă este într-o rușinea lor, care cele pământestești cugetă (Filipeni 3, 18-19)”.

Iată, am trecut deja de jumătatea postului. Fericite sunt ostenele celor ce până acum și-au chinuit trupul lor, și fie ca în continuare să îi însuflețească încredințarea că pe altă cale nu se ajunge în împărăție; dar și aceia care s-au lipsit de acest bine au încă vreme să se facă părtași ai lui. Stadionul este deschis; se vede la sfârșitul cursei și cununa cea luminoasă. Purcedeți cu bărbăție la nevoie. „Cu râvnă râvnind”, după spusa prorocului Ilie, veți reuși chiar să-i întreceți pe cei ce v-au luat-o atât de mult în față. Ceea ce s-a pierdut prin trecerea timpului puteți acoperi prin încordarea puterilor într-o însuflețire: și astfel veți intra nu printr-o așteptare visătoare, ci fără îndoială și cu adevărat în ceata celor care, potrivit Apostolului, alergă în așa fel ca să ajungă la țintă fără greș. Amin.

14 martie 1865

41.

În aceeași Duminică

V-am vorbit deja de două sau trei ori despre cât de primejdios este a cădea în aceleași păcate după ce am adus lui Dumnezeu pocăință pentru ele și despre câtă nevoie este, din această pricină, să ne îngrijim din răputeri pentru a nu cădea în această nechibzuință și a nu ne arunca prin aceasta în cea mai mare nenorocire cu putință. Cred că în cei care au luat aminte la cele spuse și au luat hotărârea cea bună de a nu se abate de la făgăduința dată este dorința de a ști cum se poate ajunge mai lesne la acest scop bun, cum trebuie să ne orânduim și pe dinafară și pe dinăuntru ca să scăpăm de noi căderi și de ce rânduiri trebuie să ne ținem ca să biruim orice ispită și să rămânem neclintiți în bine. Vreau să împlinesc această dorință a voastră, și să fac asta vorbind nu de la mine, ci de la sfântul Ioan Scărarul, pomenirii căruia e închinată Duminica de astăzi.

Știți, desigur, că sfântul Ioan a scris cartea „Scara Duhovnicească”, de la care și-a primit și numele de „Scărarul”. În această carte el a explicat amănunțit cum trebuie să lucreze omul care s-a pocăit pentru a rezista în bine și a nu cădea iarăși în necurățiile dinainte. Vă voi extrage din ea, din ceea ce privește acest subiect, ceea ce este mai de seamă.

Este greu, spune el, să birui fără osteneală deprinderile păcătoase. Știu, totuși, ca la Dumnezeu toate sunt cu putință și nimic nu îi este cu neputință Lui (Iov 42, 2). Astfel, Dumnezeu poate și este gata să facă totul pentru noi în noi; însă și noi suntem datori nu doar să alergăm la El cu rugăciune, ci să și întrebuițăm eforturile și osteneala pe măsura hotărârii

noastre: și această hotărâre și osteneală trebuie să premerge ajutorului Dumnezeiesc și să îl atragă. Toată reușita depinde de propria noastră dorință și de propriile noastre eforturi, chiar dacă nu altminteri decât cu împreună-lucrarea lui Dumnezeu. Dacă hotărârea și eforturile nu premerge, nici împreună-lucrarea lui Dumnezeu nu vine.

Împreună-lucrarea lui Dumnezeu este neîndoieală; și atunci, în ce direcție să ne orientăm eforturile și ostenețele? Drept răspuns, sfântul Ioan Scărarul ne arată atâtea osteneți și nevoițe câte litere sunt în alfabetul grecesc, și numește această înșiruire „abecedar”, în ideea că precum cei care învață să citească trebuie să învețe mai întâi literele, așa și cei ce vor să părăsească păcatele și să sporească în virtuți trebuie să deprindă mai înainte nevoițele pe care le înșiră el.

Iată, spune el, abecedarul cel mai bun pentru toți: postul, îmbrăcarea în sac, lacrimile, tăcerea, privegherea, frigul, osteneala, reaua pătimire, străpungerea sau frângerea inimii, lepădarea grijilor lumești, defăimarea de sine, liniștirea, frica judecării, paza inimii, nerisipirea gândurilor, dorirea morții, fuga de trup și așa mai departe. Nu înșir toate nevoițele arătate fiindcă v-ar fi greu să vi le amintiți; mai bine să le împart și pe cele pomenite și pe cele nepomenite în rânduri, ca să vă fie mai ușor și să vi le amintiți, și să le puneți în practică.

Primul rând de nevoițe privesc trupul. Ia hățurile trupului în mână, fii stăpânul, nu robul lui. Pe fiecare mădular al lui să pui nevoița care îi este proprie și să îl legi cu totul. Să subți-ezi pânțele prin înfrânare și postire, mâinile să le deprinzi cu osteneala, limba să o legi cu tăcerea, nu da voie ochilor să vadă totul și urechilor să audă totul, fugi de mișcările după voia proprie, de somn și de toată odihna trupului, îndeobște, încordează-te să îți chinui trupul și să-l deprinzi cu viețuirea aspră, fără nici o cruțare de sine, amintindu-ți porunca Apostolului de a nu face grija de trup spre poftă, precum și nenorocirea în care a căzut Israil din pricina răsfățării pântecelui, întru care s-a îngroșat, s-a îngroșat și a uitat de Dumnezeu, Cel care l-a făcut.

Al doilea rând de nevoițe privesc sufletul. Primul lucru este aici să intri înăuntrul tău și să păzești luarea-aminte la tine însuși și rămânerea fără ieșire înăuntrul tău, fugind în tot chipul ca să nu te răpească gândurile la felurite treburi și lucruri. Pentru a reuși în asta, alege-ți o stare dintre următoarele două și pironeste-ți de ea luarea-aminte și simțurile - și anume: bagă-ti „în cap fie că ești mort, fie că stai la judecată atunci când va fi gata să iasă asupra ta hotărârea: „Vino, binecuvântatul” sau: „Pleacă, blestematul”; dar încordează-te să primești aceasta și în simțire, îndată ce vei primi aceasta în simțire vor cădea de la tine toate gândurile și vei sta singur înaintea feței lui Dumnezeu, cu frică, rugându-L să fie milostiv față de tine. Aceasta e o lege pe care n-o poți ocoli. Nici un simțământ bun nu îl trezește pe om ca simțământul fricii de moarte și de judecata lui Dumnezeu. Ca atare, îndată ce te trezești grăbește-te să pui în drepturi acest simțământ de frică și să stai împreună cu el la judecata lui Dumnezeu, și apoi întreaga zi să nu te depărtezi de el, orice ai face și cu orice ai fi prins. Acesta îți va fi scutul cel mai de nădejde în fața imboldurilor păcătoase și a ispitelor.

Cel de-al treilea rând de nevoițe privesc introducerea unei noi rânduieli în faptele și îndeletnicirile noastre, înainte, când slujeam păcatului, totul era adaptat pentru satisfacerea patimilor noastre; așa și acum, când am rupt-o cu păcatul, trebuie să adaptăm totul la împotrivirea în fața patimilor. Peste tot trebuie introdusă rânduiala cea nouă: în îndeletnicirile noastre, în viața de familie, în relațiile cu alte persoane. Șezi și socotește și rânduieste toate: cum, ce, când trebuie să se facă pentru a nu strica hotărârea ta cea bună și ca să nu aluneci iarăși la cele vechi. Și când vei pune în rânduiala faptele tale, să păstrezi în mintea ta două lucruri: unu, îndepărtează toate pretextele și prilejurile care pot stârni o patimă de care suferi; și doi, nu te teme deloc de ceea ce îți vor spune prietenii despre schimbarea din viața ta, pe care n-o vei putea ascunde, ci teme-te mai bine de Domnul, Care a zis: „Cine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în acest neam preacurvar și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri (Marcu 8, 38)”.

Iată, asta e tot! Ține-ți trupul în continuă neodihnă și pătimire, iar sufletul puneți-l, adunându-ți în tine însuși lua-rea-aminte, înaintea judecării lui Dumnezeu, și schimbă toate

rânduile tale, netemându-te și nerușinându-te de nimic. Fă așa, și vei fi neprimejduit din partea căderilor. Ca să o spun pe șleau: trebuie să dobândești, prin frica de moarte și de judecată, necruțare față de trup, neluare în seamă a părerii oamenilor despre tine și frică de Dumnezeu, fiind cu luare-aminte la tine însuși. Atunci când vei pune în tine această rânduială, vrăjmașul nu va mai putea ajunge la tine; iar dacă se va și apropia vreodată, va fi îndată lovit și pus pe fugă. Prin luarea-aminte vei băga de seamă îndată apropierea lui și, înhățându-l prin necruțarea de sine și nefrica de judecările omenești, îl vei lovi cu frica judecății. Necruțarea de sine, nepăsarea față de ceea ce vor spune oamenii și frica de judecată sunt trei săbii ascuțite pe amândouă părțile, împotriva cărora nu poate ține piept nici o ispită a vrăjmașului. Atâta vreme cât sunt întregi și în putere în tine aceste arme, vrăjmașul nici nu va veni la tine. Ca atare, dacă te-ai aprovizionat cu ele și le păzești, vrăjmașul nu se va apuca să te ispitească prin nimic, ci toată viclenia și-o va întoarce spre a îți smulge armele acestea, adică fie spre a-ți împrăști luarea-aminte, fie spre a te face să slăbești frâiele trupului și dorinței de a plăcea oamenilor, fie spre a stinge frica de judecată și a sălășlui în inima ta răceală. Dacă va reuși în aceasta, va începe să te tragă și la păcat; iar dacă nu va reuși, se va depărta de la tine. Știind aceasta, mai presus de toate păzește-ți armele, stai mereu înaintea judecății lui Dumnezeu, fugi de toată odihna trupului și păzește-ți neschimbată rânduială de viață, chiar dacă ai fi în vremea de față ocărât și chiar bătut - și fără îndoială că vei rezista, cu ajutorul harului dumnezeiesc.

Cu toate acestea, spune sfântul Ioan Scărarul, trebuie să privim cu agerime de unde și încotro bate vântul, ca să dăm pânzelor noastre îndreptare pe măsură. Vrăjmașul nu doarme și va întrebuița toate viclesugurile spre a te amăgi. La început, el se va depărta cu totul și va înceta să îți mai dea bătaie de cap cu ispitele, ca să crezi că te-ai slobozit deja de patima care te stăpânea și, dedându-te leneviei, să îți slăbești luarea-aminte. Dacă nu-ți vei da seama de viclesugul acesta și vei slăbi luarea-aminte, vrăjmașul te va atrage în cugetări multe și, mai înainte de a-ți veni în fire, va pricinui conglăsuirea inimii tale cu fapte păcătoase, după care te vei face singur dușman ție.

Dacă nu va reuși în aceasta, va începe să se apropie cu gânduri subțiri și fulgerătoare, ca să te ademenească afară din cetatea ta, iar odată ce te va prinde în câmp deschis să te dezarmeze și să te înrobească. Uite, se întâmplă asta: în mijlocul unei oarecare fapte, zboară prin mintea ta ca fulgerul gândul că, pasămite, ai sporit destul. Gândul zboară, și parcă n-ar mai fi. Urma lui, însă, rămâne ca o zgârietură pe suflet, și dacă nu vei lua în seamă acest lucru puterile vor începe îndată să îți slăbească și în suflet vor prinde a-ți răsună chemări ademenitoare ba la îngăduință față de tine însuși, ba la împrăștiere, ba la părăsirea obișnuitei asprimi în rânduile. Supune-te, și vei fi nu departe de cădere.

Dacă nici asta nu îi va reuși vrăjmașului, el va începe să te ațâțe la nevoițe peste măsură: fie la postire prea aspră, fie la rugăciuni prea lungi, fie la însingurare sau vreun alt lucru dincolo de măsura pe care ne-am pus-o atunci când am stabilit rânduială noii noastre vieți. Lipsa de măsură întotdeauna slăbește puterile nevoitorului, strică rânduială lui și îi aduce tulburare - în care vrăjmașului îi e deja ușor să te învingă.

Dacă nici aici nu va reuși, va începe să împletească răul în fiecare lucru bun pe care-l ai, așa cum se înfășoară iedera parazită în jurul copacilor. Tu te îndeletnicești cu cugetarea ziditoare la cele Dumnezeiești, iar el te abate în iscodirea deșartă a tainelor Scripturii, care îl răcește pe om și dezvoltă în el părerea de sine cea pierzătoare. Tu te îngrijești cum să nu jighești pe nimeni, iar el te abate în dorința cea pierzătoare de a fi pe placul oamenilor. Tu te temi să nu osândești pe cineva, iar el se grăbește să îți insufle nepăsare atât față de bine cât și față de rău. Deopotrivă își împletește vrăjmașul în multe cele ale sale, spune sfântul Ioan: în dragostea de oaspeți lăcomia pântecelui, în chibzuință - asprimea, în blândețe - fățarnicia, în bucurie - părerea de sine, în nădejde - lenevia, și așa mai departe.

Uită-te câte curse (cum numesc aceste atacuri ale vrăjmașului oamenii încercați în lupta cu ele); uită-te câte curse, și fii de două ori mai cu luare-aminte și mai priveghetor. Iar ca să te ajuți, iată ce să faci: găsește-ți un părinte duhovnicesc bun și, încredințându-i-te cu

totul, roagă-L pe Domnul să-i dea să-ți spună întotdeauna ceea ce este bine, spre zidirea ta; sau, dacă poți, află-ți un frate de un cuget cu tine și fiți deschiși unul față de celălalt, povățuindu-vă și întărindu-vă unul pe celălalt. Dacă știi să citești, aprovizionează-te cu cărți mântuitoare și, studiindu-le, caută în ele învățătura și limpezirea feluritelor lucruri nelămurite din gândurile, simțămintele și mișcărilor inimii tale. Prin aceste mijloace, dacă vei avea dorința sinceră de a fugi de rău și de a te întoarce în rugăciune către Dumnezeu, vei avea întotdeauna putere să descurci viclenele împletituri ale vrăjmașului, să vezi răul pe care el ți-l pregătește și să îl pui apoi pe fugă cu armele tale duhovnicești.

Păzește toate acestea, și te vei izbăvi de căderi; însă adu-ți aminte că încununarea acestei osteneli este, cum spune sfântul Ioan, atunci când în altarul nostru cel lăuntric intră focul Dumnezeiesc: fiindcă atunci nu ne vor mai tulbura aplecările rele care erau mai înainte vreme înrădăcinate în noi. Dumnezeu nostru e foc ce mistuie (Evrei 12, 29) toată aprinderea și mișcarea pătimasă, toată aplecarea păcătoasă înrădăcinată în noi și toată orbirea băgată de seamă și cunoscută înăuntru și în afară. Atunci nu se vor apropia de tine nepăsarea, nesimțirea, nesocotința și orbirea - aceste pricinuitoare a toată căderea în păcat și a toată starea păcătoasă. Amin.

6 martie 1866

42.

În Duminica sfintei Maria Egipteanca

De ce a refuzat Domnul cererea sfinților Apostoli Iacov și Ioan și a mamei lor? Doar ceruseră un lucru deloc rău, și anume un loc în împărăția lui Hristos Mântuitorul: „Fă ca să șadă unul de-a dreapta și unul de-a stânga Ta, întru împărăția Ta (Matei 20, 21)”. Ce, nu poate omul să se roage pentru asta? Doar s-a și poruncit: „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu”, și pe toți ne învață sfânta Biserică să ne rugăm: „Nu ne lipsi pe noi, Doamne, de veșnica Ta împărăție”. Și atunci, care este pricina pentru care au fost refuzați? După aceea, doar, tot au primit împărăția și au fost proslăviți. Pricina e aceea că ei își însușiseră cu de la sine putere dreptul la împărăție - și nu doar la împărăție, ci și la un anume loc: cel mai de cinste din împărăție. Iar a-ți însuși cu de la sine putere nu doar o anumită treaptă de slavă din împărăție, ci chiar și împărăția în general, nu e îngăduit: fiindcă darul acesta este la buna voie a Tatălui Ceresc, pe care nu avem cum să o știm nici dacă am împlinit cu strictețe toate poruncile. „Nu este al Meu a da, ci celui căruia i se va da de către Tatăl Meu Cel Ceresc”.

Așadar, iată și învățătura Evangheliei de astăzi: să nu ne însușim cu de la sine putere împărăția și, lucrând cu toată osârdia pentru primirea ei, primirea în sine să o lăsăm la voia lui Dumnezeu, s-o așteptăm ca pe o milă a Cerescului nostru Tată, să slujim întru așteptare, fără pretenții, spunându-ne că suntem robi netrebnici, chiar dacă am fi făcut tot ceea ce ni s-a poruncit.

Este neapărată nevoie să ne amintim de asta, fiindcă altfel îndată ce ne vom fi ostenit puțin vom și începe să trâmbițăm înaintea noastră și să ne punem în rândul sfinților și oamenilor mari, și chiar dacă vorbim despre noi în chip smerit, în inimă simțim altfel și ne dăm singuri pierzării prin asta, din nehibzuință și lipsă de prevedere. Cu frică și cutremur se cuvine nouă a săvârși mântuirea noastră, iar nu a pune lege lui Dumnezeu cu obrăznicie să ne-o dăruiască. Așadar, fugiți de această boală pierzătoare, tâlcuind în lumina smereniei, nu a îngâmfării, ceea ce poate părea un temei pentru un asemenea drept și o asemenea încredințare. Ce i-a făcut pe fiii lui Zevedei și pe mama lor să se adreseze Domnului cu o asemenea cerere? În primul rând, faptul că erau dintre credincioși, cărora li se dăduseră mari făgăduințe; în al doilea rând, faptul că îl slujiseră pe Domnul, de-a lungul petrecerii Sale pământești, cu deosebită osârdie, căci mama îi slujise din averea sa, împreună cu altele; în al treilea rând, faptul că primiseră deja de la Domnul semne de bunăvoință și apropiere deosebită. Toate

acestea ni se pot potrivi și nouă: însă ele nu sunt un pretext pentru a ridica pretenții, ci numai un imbold către smerenie și mai multă râvnă pentru primirea împărăției.

Și între noi se află câte unul care își însușește împărăția în virtutea faptului că este creștin, iar creștinilor li s-a zis: „Cel ce crede în Fiul are viață veșnică (Ioan 3, 36)” Într-adevăr, așa este. Creștinilor le aparține împărăția lui Dumnezeu. Ea a și fost întocmită tocmai pentru creștini; dar trebuie să fii adevărat creștin pentru a-ți însuși ceea ce s-a făgăduit creștinilor. Să stabilească dacă este adevărat creștin nu poate singur, însă, nici unul dintre noi. Singurul care o va face - și asta în viitor - este însuși Domnul, când va spune unora: „Slugă bună”, iar altora: „Slugă leneșă și vicleană”. Așadar, faptul că suntem creștini nu este un temei pentru pretenții, ci un imbold spre smerenie, frică și mai mare râvnă pentru a ne arăta creștini adevărați.

Și între noi se află câte unul care își însușește împărăția în virtutea faptului că săvârșește nu știu ce slujire pentru Domnul: postește, merge la biserică, se roagă acasă, dă milostenie, clădește un azil și mai știu eu ce osteneli face pentru Domnul - și începe să creadă că a ajuns deja în rândul sfinților, și își însușește luminatele locașuri cerești. Vrednice de laudă sunt ostenelile acestea, și neapărat trebuincioase în lucrarea mântuirii. Domnul, însă, nu Se mulțumește numai cu ele; dar ce zice? „Fiule, dă-Mi inima ta”. Afară de faptele cucerniciei și ostenelile facerii de bine, Domnul vrea să Ii închinăm și toate simțămintele inimii; iar dacă aceste simțăminte îi sunt închinare Lui sau nu, asta o poate stabili precis doar ochiul cel atotvăzător al lui Dumnezeu, iar de noi adevărul în această privință este ascuns de egoismul nostru. Așadar, din faptul că ne-am ostenit nu trebuie să tragem concluzia că este drept să ne însușim vrednicia de apropiați ai lui Dumnezeu, ci să vedem în asta un imbold spre temerea: „Oare alergăm așa cum trebuie, oare nu ne-am ostenit în zadar?” Pentru a ne înălța de la această cugetare la râvnă, trebuie să priveghem cu osârdie asupra mișcărilor inimii și să ne străduim a le îndrepta și a le întoarce către Domnul, pentru a nu iubi nimic în afara Lui, și dacă ne trage inima spre ceva, să ne tragă doar pentru Domnul.

Și între noi se află câte unul care își însușește împărăția pe temeiul că primește uneori semne ale unei deosebite bunăvoințe sau apropieri Dumnezeuiești, cum ar fi: o deosebită adâncire în rugăciune, o deosebită luminație a gândurilor, căldură a inimii, simțirea unei tării morale și ocrotirea lui Dumnezeu în treburile lumești și obștești. Toate acestea se întâmplă și sunt, cu adevărat, un semn al unei deosebite bunăvoințe și mile Dumnezeuiești; dar asta nu trebuie să ne facă să credem că am ajuns deja la țintă, ci să ne înflăcăreze și mai mult cu râvnă de a ajunge acolo, asemenea Apostolului, care și după ce primise darul spunea: „Aleg, ca doar să și ajung (Filipeni 3, 12)”, adică „năzuiesc din ce în ce mai mult, doar-doar voi ajunge”. Când tatăl își mângâie copilul pe cap sau îi dă bomboane pentru că începe să deosebească literele, asta înseamnă că îl sokoate pe copil desăvârșit? Și copilul ar face bine, oare, dacă, închipuindu-și că se poate deja măsura cu un citeț bun, s-ar lăsa de abecedar? Iată, așa e și cu noi. Semnele deosebitei bunăvoințe Dumnezeuiești se dau nu pentru a vădi desăvârșirea definitivă a celui ce le primește, ci pentru a-l stârni la din ce în ce mai multă râvnă în ceea ce a început - în încredințarea că nu aleargă în zadar; dar dacă va ajunge la sfârșitul cursei, dacă va primi ceva sau nu, asta ține de voia Stăpânului de obște al tuturor.

Deci, nu sunt temeiuri care să ne dea dreptul a ne însuși împărăția. „Păi cum?”, vor spune unii - „asta poate să taie orice râvnă. De ce să ne mai ostenim?” Ostenește-te așteptând să primești, dar fără a-ți însuși drepturi și pretenții. Calea pe care alergăm e neamăgitoare și duce drept în împărăția cerurilor. Și întoarce-ți toată râvna spre scopul de a alerga pe această cale în chip nerătăcit, fără abateri - și vei ajunge negreșit la porțile împărăției; însă nu-ți însuși asta dinainte. Dă acest drept Stăpânului, spre a primi aceasta de la El ca pe o milă. Iată, privești cum lucrau în această privință Sfinții lui Dumnezeu. Un oarecare Sfânt strălucea prin mari virtuți, însă pe patul de moarte plângea. Frații l-au întrebat: „Oare și tu te temi, Părinte?” El a răspuns: „Toată viața mea am avut râvnă să merg pe calea cea adevărată, dar nu știu ce va hotărâ cu privire la mine Milostivul Stăpân”. Pe un alt Sfânt, satana se străduia în fel și chip a-l ispiti să-și însușească mântuirea cu de la sine putere. Când acesta trăgea să moară, satana îi

spunea: „M-ai biruit” (asta fiind același lucru cu a te mântui și a intra în împărăția cerurilor). Sfântul a răspuns: „Tu minciună ești, și minți atunci când spui că te-am biruit, încă nu a venit vremea să spun asta”. Pe când trecea el prin vămi, satana iarăși îi zice Sfântului: „M-ai biruit”. „Pleacă, înșelare vicleană”, a răspuns Sfântul, „încă nu a venit vremea să spun asta”. Când Sfântul a intrat pe porțile împărăției, satana a strigat din depărtare: „M-ai biruit”. Sfântul a răspuns: „Acum cred că ești biruit; însă nu eu te-am biruit, ci Domnul meu Iisus Hristos te-a biruit în mine, nevrednicul”.

Iată cum trebuie să fugim de ispita însușirii cu de la sine putere a împărăției, oricâte osteneți am fi făcut pentru a o primi: aceasta, însă, nicidecum pentru a slăbi în râvna noastră sau pentru a ne abate spre lipsa nădejzii de a primi împărăția, ci pentru ca, lucrând mântuirea noastră cu frică și cutremur, să ne aprindem din ce în ce mai mult de râvna de a o primi. Ostenește-te fără a-ți cruța puterile și viața: însă nu te uita la ceea ce ai făcut și nu visa la ceea ce ți se cuvine să primești pentru aceasta, ci întoarce-ți toată luarea-aminte spre ceea ce ai încă de făcut, și teme-te ca nu cumva să scapi din vedere ceva din ceea ce trebuie să faci. Ostenește-te așteptând fără îndoială, dar fără să îți însușești.

A deznădăjdui, însă, nu trebuie. Uitați-vă la Maria Egipteanca. Ei îi este închinată Duminica de astăzi. După întoarcerea din viața păcătoasă către Domnul, ce osteneți n-a purtat ea? Dar până la moarte tot spunea: „Sunt o păcătoasă netrebnică, nevrednică de nici o milă a lui Dumnezeu” - și asta chiar atunci când, având darul străvederii, știa fără să i se spună și numele lui Zosima. Și altminteri nici nu se poate. Cel ce se ostenește cu adevărat, acela vede limpede că fără ajutorul lui Dumnezeu nu faci nimic, întrucât această lecție se repetă toată viața, în inimă se formează convingerea că doar ceea ce este rău e al nostru, iar ce e bun este de la Domnul. Și atunci, ce ne mai rămâne? Ne rămâne doar să strigăm: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” - însă fără nici o mișcare de disperare sau chiar renunțare la așteptare. Iată, și Domnul, atunci când le-a pus fiilor lui Zevedei condiția: „Puteți să beți paharul pe care îl voi bea Eu?” și ei au făgăduit: „Putem”, adică au primit condiția, nu le-a spus: „Nu veți primi”, ci le-a spus numai: „Nu este al Meu să dau, ci al celui cărui a binevoit Tatăl Meu să-i dea”. Adică: „Beți paharul, purtați toate ostenețile ce însoțesc urmarea Mea, însă primirea în schimb a împărăției și treptei de slavă în împărăție lăsați-o în voia Tatălui Meu Ceresc”. Iar asta e totuna cu: „Ostenește-te întru așteptare, fără să-ți însușești cu de la sine putere”. Iată, așa să alergați și voi, fraților, în așa chip ca să ajungeți la țintă!

9 aprilie 1861

43.

În aceeași Duminică

Pilda pocăinței sfintei Maria Egipteanca este atât de cuprinzătoare și de pilduitoare încât sfânta Biserică vrea în mod deosebit să o întipărească în inimile noastre. Ca atare, pe lângă ziua pomenirii ei i s-a închinat și Duminica de astăzi, adică cea de-a cincea Duminică a Marelui Post; și, afară de asta, cu numele ei e însemnată starea la care canonul ei este îmbinat cu Canonul Mare. S-ar părea că sunt destule imbolduri pentru a ne opri luarea-aminte asupra întoarcerii ei la Dumnezeu și a trage învățatură din ea. Să ascultăm, deci, această lecție.

Nu voi intra în amănuntele vieții Cuvioasei. Mă voi opri asupra primei lucrări săvârșite asupra ei de către harul lui Dumnezeu, care a trezit-o din somnul păcatului - și mă opresc nu pentru a vă pofti să îi urmați (căci cum ați putea urma ceea ce nu depinde de voi), ci pentru a vă arăta că fiecare poate și trebuie să dobândească dorire de a câștiga același har.

Convertirea sfintei Maria Egipteanca ține de convertirile extraordinare. Vedeți că ea era cu totul cufundată în păcat și nici cu gândul nu gândea să-1 părăsească: dar vine harul și, prin lucrarea sa covârșitoare, o trezește din ațipirea păcatului. Deșteptată, ea vede cât de pierzătoare e starea sa și se hotărăște să se schimbe în bine. Cu ea s-a întâmplat același lucru ca și când cineva ar fi cufundat în noroi și altcineva, venind, l-ar smulge cu mână tare din adâncul mlaștinii și l-ar pune slobod pe pământ tare. La fel a fost convertirea sfântului Apostol Pavel și a multor altora.

Însă ceea ce ține de lucrările aparte, extraordinare, ale lui Dumnezeu, prin însăși firea sa nu poate fi de obște tuturor; și dacă cineva, întemeindu-se pe aceste pilde, ar refuza cu totul orice grijă de întoarcere a sa la Dumnezeu și orice silință, parcă spunând harului: „Vino, ia-mă - și o să merg cu tine”, acela ar fi nedrept și s-ar da singur pierzării, dându-se pe mâna căderii sale. Calea de obște a tuturor este aceasta: „Căutați și veți găsi; bateți și vi se va deschide”. Oricum, și la cei ce merg pe această cale lucrarea harului care întoarce la Dumnezeu este așijderea însemnată de o zguduire; pentru ea, însă, este nevoie de pregătire prin osteneală personală, trebuie să ne rugăm pentru ea, este smulsă, parcă, de la Domnul. Domnul vede osteneala cea dureroasă și dă după osteneală. De la cei ca sfânta Maria, El nu așteaptă această osteneală, ci lucrează de-a dreptul; osteneala urmează după aceea. Așa lucrează Domnul asupra aleșilor Săi deosebiți; iar noi trebuie să mergem pe calea cea de obște și să ne silim pe noi înșine a ne întoarce la Dumnezeu, atunci când avem vremea bineprimită și străbatem zilele de mântuire.

Dar ce trebuie să facem cu noi înșine pentru a merita acest har al întoarcerii la Dumnezeu, cu ce trebuie să ne ostenim, la ce trebuie să ne silim pentru a-I arăta atotvăzătorului Dumnezeu că dorim și căutăm și însetăm de atotlucrarea Lui cea mântuitoare în noi?

Vă voi arăta asta pe scurt. Să îl luăm pe om în starea în care i-a venit numai gândul simplu: „Chiar să nu mă ocup deloc de mine și să nu mă gândesc la îndreptarea vieții mele?” Un simplu gând, fără nici o încuviințare a omului față de el, nici dorință de a urma imboldurilor lui. Așa, doar o cerință a rațiunii: însă oricât ar cere rațiunea asta, omul nu va trece la fapte până când nu se va trezi râvna, energia conștiinței adormite. Tocmai spre aprinderea acestei râvne să ne purtăm acum sufletul pe care l-a cercetat nu se știe cum, ca un oaspete nepoftit, gândul la mântuire.

Așadar, a venit gândul îndreptării: conștiința l-a insuflat, sau îngerul păzitor l-a adus - nu-i lepăda, ci apucă-te de el îndată și începe să-ți faci niște operații, ca să zic așa, care să dea acestui gând puțința de a pune stăpânire pe toate puterile ființei tale. Să lucrezi în cursul acestei experiențe în mod opus celui în care lucrează păcatul, în general în mod opus acelei rânduiei a dispozițiilor sufletești care îl țin pe om în păcat. Păcatul încurcă sufletul în multe curse ori se ascunde de el sub multe văluri - fiindcă el este slut în sine și de la început ar putea să facă pe oricine să fugă de el. Vălurile acestea sunt: vălul **cel mai adânc** și apropiat de inimă, alcătuit din **amăgirea de sine**, nesimțire și nepăsare; deasupra lor și mai aproape de suprafața sufletului sade împrăștierea împreună cu grija de multe; urmează vălul de deasupra - **precumpănirea trupului și rânduiala vieții exterioare**, văl hrănit de păcate și patimi. Păcatul trăiește în inimă, de acolo pune stăpânire pe tot sufletul, pătrunde în trup și în toate faptele și relațiile noastre, altfel spus în întreaga purtare.

Așadar, începe să înlături aceste văluri unul după altul, cu scopul de a scoate la lumină duhul încurcat în ele, așa cum din pământ se înlătură strat după strat pentru a se ajunge la comoara ascunsă.

Începe chiar de la vălul din afară.

Curmă pentru o vreme treburile și relațiile tale obișnuite, mai ales pe cele din care se hrănește patima ta stăpânitoare. Ochi, ureche, limbă - iată principalele canale pe care vine mâncarea păcătoasă. Taie-le prin însingurare.

2) După aceea, apucă-te de trup: refuză-i nu numai plăcerile, ci micșorează-i îndestularea chiar și în trebuințele indispensabile ale somnului și mâncării. Vei subția trupul,

sufletul se va elibera din legăturile materiei, va deveni rmai mobil, mai ușor și mai receptiv față de impresiile bune. Tocmai asta va fi urmarea postirii cu dreaptă socotință.

Însingurarea și postirea ușurează sufletului întoarcerea către sine însuși. Intrând în sine, el întâlnește acolo, însă, o tulburare cumplită, pricinuită de grija de multe și de împrăștierea cugetului. Grijiile ba de una, ba de cealaltă se îngrămădesc în inimă și nu lasă sufletul să se ocupe de sine, nu-i lasă să se oprească, ci îl tot gonesc înainte. Iată, este nevoie să le înăbușim, să le alungăm din suflet și din inimă, măcar pe vremea postului. Câtă vreme nu am făcut lucrul acesta, nu putem face în continuare nici un fel de lucrări asupra noastră, sau aceste lucrări vor rămâne cu totul neroditoare. Grija strânge sau roade inima; dar și când n-avem griji, gândurile deșarte hoinăresc prin cap unul după altul, sau unul împotriva altuia, și pricinuiesc acolo o tulburare ca un vifor sau o furtună, într-o astfel de stare nu se poate semăna în suflet nimic temeinic și statornic. Ca atare, trebuie să adunăm pe fiii noștri cei împrăștiați - gândurile noastre - laolaltă, așa cum adună păstorul oile sau cum o lentilă convexă adună razele împrăștiate ale soarelui, și să îi întoarcem pe toți asupra-ne. Asta se săvârșește prin **luare-aminte** sau **trezvie**.

În fine, grijiile să se ostoiască, gândurile să se liniștească, mintea să se adune în sine și să se statornicească asupra unui singur lucru. Trei sau patru vâluri au fost deja ridicate, înaintea ta se află omul tău cel lăuntric, cufundat în somnul nepăsării, nesimțirii și orbirii. Apropie-te acum cu bărbăție și ostenește-te fără lenevie, începe lucrarea principală – trezirea din somn.

Înainte de toate, grăbește-te să ridici de pe ochii minții vâlurile care o țin în **orbire**. De ce nu se teme omul și nu se îngrijește pentru sine însuși? Fiindcă nu vede primejdia pe care o presupune starea sa. Dacă ar vedea-o, n-ar putea să rămână liniștit, așa cum nu poate sta liniștit în casă cel care vede că e cuprinsă de flăcări casa. Iar omul păcătos nu vede primejdia pe care o presupune starea sa pentru că, din oarecare amăgire, se vede într-o stare mulțumitor de bună. Se furișează în el închipuiri mincinoase care îl lingușesc, care-i încurcă mintea precum o plasă și îl ascund pe om de sine însuși. Aceste închipuiri, sau gânduri subțiri, sunt foarte multe. Unii, de pildă, spun: „Eu sunt creștin”, și rămân liniștiți, asemenea iudeilor care spuneau: „Sămânța lui Avraam suntem”; își însușește întâietățile și făgăduințele creștinești fără creștinism, altfel spus pune pe seama numelui, locului și a hainelor ceea ce se poate întemeia numai pe putere și pe vrednicia lăuntrică. Altora le vine în gând starea îmbunătățită dinafară sau le cad sub ochi calitățile lor trupești - puterea și frumusețea - dimpreună cu înzestrările sufletești - intelectuale și estetice, care îi orbesc cu atât mai puternic cu cât se deosebesc mai mult prin ele de cei ce-i înconjoară. Alții sunt orbiți de oarecare fapte văzute sau chiar virtuți făptuitoare, cum ar fi înțelepciunea și chibzuință - mai ales când acestea i-au atras cinstire, uneori nu doar din partea celor simpli. Iar alții, în fine, se întemeiază pe faptul că nu sunt singuri: „Și cutare este la fel ca mine, și cutare, și chiar cutare”; se amăgește cu faptul că obiceiurile păcătoase sunt răspândite, de parcă mulțimea celor care păcătuiesc face mai puțin păcătos păcatul. Gândurile acestea și cele asemănătoare lor țin mintea în orbire. Ca atare, intrând în tine însuși și adunându-ți luarea-aminte, începe să îndepărtezi aceste temeieri ale orbirii, să strici aceste nădejdi deșarte sau, altfel spus, „îndreptări ale răspunsurilor celor din păcate”, împotriva cărora se ruga prorocul David. Scoate-o la mijloc cu gândul pe fiecare dintre ele și lovește-o cu sănătoasa cugetare creștinească. Convinge-te de următorul lucru: nu contează că ești creștin dacă trăiești rău; calitățile tale, dacă nu sunt întoarse spre slava lui Dumnezeu, mai mult te vor osândi decât te vor îndreptăți; nici cinstirea, nici răutatea celorlalți nu îți vor ajuta. Chibzuind astfel, încetul cu încetul îți vei uni gândurile și te vei înfățișa unit înaintea privirii minții și conștiinței, care vor ridica glas puternic împotriva ta, mai ales atunci când, comparând ceea ce ești cu ceea ce ar trebui să fii, vor afla că nu ești bun de nimic. Dacă în urma acestui fapt vei începe să simți teamă pentru tine însuși, e un semn bun - e prevestirea fugii de păcat, așa cum clătinarea rândurilor de ostași vestește grabnica fugă a întregii oștiri.

În acest fel, odată cu vederea de sine în lumina cea adevărată ia naștere **instinctul conservării duhovnicești**. Ca atare, neîntreprupând cugetările care îți dau în vileag orbirea, în

urma primei mișcări lovește-te și mai mult și zguduie inima ta cu idei ce pot să te întoarcă de la păcat și să-ți stârneasă dezgustul față de el.

Închipuie-ți cât mai viu ce este păcatul în sine. Este o boală, cea mai rea dintre toate bolile: el îl desparte pe om de Dumnezeu, aruncă în neorânduială sufletul și trupul, dă conștiința chinurilor, îl supune pe om necazurilor în viață, în moarte și după moarte, îi închide raiul, îl aruncă în iad. Poate că prin aceste gânduri se va înfiripa în inimă dezgustul față de acest monstru.

Cercetează legătura dintre păcat și diavol, și vezi ce prieten și despot slut îți dobândești prin păcat. Diavolul este în vrăjmășie cu Dumnezeu. El pare că îi spune Celui Preaîn-durat: „Tu le dai toate, dar ei tot se abat de la voia Ta; iar eu nu le dau nimic, însă îi fac să îmi lucreze cu atâta osârdie”. El este un amăgitor. Acum, aruncându-ne în păcate, făgăduiește în schimbul lor oarecare dulceață, iar dincolo ne va pune în față aceleași păcate, răsând răutăcios, dacă nu ne vom pocăi. El se cutremură de bucurie răutăcioasă atunci când cineva îi cade în gheare. Adu-ți aminte toate acestea, poate că vei simți și tu ură față de acest urător al nostru și al lucrării lui în noi, care este păcatul.

Întoarce-te, în fine, către Dumnezeu și judecă ce este păcatul înaintea feței Lui, Atoateștiutorului și Pretutindenea-Fiitorului, Preabunului și Preaînduratului, Purtătorului de grijă și Răscumpărătorului nostru. După ce ți-ai scos la lumină nelegiuirea neluare-aminte, nefrica și nerecunoștința față de El, poate că vei stârni în tine jale mântuitoare și întristare după Dumnezeu.

Atunci când, în acest chip, ne vom înghesui în inimă unul după altul, chiar cu de-a sila, simțămintele care frâng inima - fie dezgustul și ura față de păcat, fie frica și groaza de începătorul păcatului, fie jalea și întristarea în Domnul -, inima se va încălzi și pune în mișcare, puțin câte puțin. Curentul electric împărtășește trupului o anumită încordare și excitabilitate; aerul curat și răcoros împărtășește o anumită prospețime și vioiciune: așa și simțămintele acestea pun în mișcare energia adormită a puterilor lucrătoare, în fine, ele dau naștere în om dispoziției de a se scula și a lucra spre mântuirea sa. Acestea sunt primele mișcări ale grijii de mântuirea sufletului. Când vor avea loc, nu întârzia să lucrezi asupra ta și din această parte: alungă somnul **nepăsării**. Silește-te în fel și chip să-ți încordezi puterile sufletului și să te apuci de treabă pe loc, fără întârziere. Dacă vei amâna, mai rău va fi: mai mult te vei deprinde cu păcatul, păcatul va da în tine ramuri din ce în ce mai stufoase, iar lanțurile păcatului vor deveni din ce în ce mai încurcate. Până la urmă, păcatul te va împovăra atât de mult că nici nu o să te mai scolii: te vei duce pe urma dracului, de unde poate că nu va mai fi întoarcere. Deci, grăbește-te!

Adu-ți aminte, totodată, de „cele mai de pe urmă ale tale”. Spune-ți: „Iată moartea; unul, altul mor lângă tine; iată că acum-acum vine și rândul tău. Lovitura morții stă gata ca o sabie asupra capului și te va lovi pe neașteptate. După aceea vine judecata; cele tănuite ale tale se vor vădi înaintea îngerilor și a tuturor Sfinților. Acolo vei fi singur cu faptele tale. În urma lor vei fi îndreptățit sau osândit - vei ajunge fie în rai, fie în iad. Ia seama: în rai nu se intră cu păcate, iar iadul este pecetluit cu pecetea lepădării Dumnezeiești. Acolo este chin fără sfârșit și fără bucurie. Oare nu este vremea să lepezi această povară, care îți pregătește asemenea necaz?”

Pentru ca lucrarea tuturor acestor gânduri să aibă cât mai mari sorți de reușită, adună-le pe toate într-un chip oarecare și poartă-le în minte ca pe un imbold statornic, închipuie-ți, spune sfântul Tihon, că deasupra ta este sabia dreptății Dumnezeiești, sub tine este iadul, gata să te înghită, înaintea ta moartea, înapoi adâncul păcatelor, de-a stânga și de-a dreapta mulțime de vrăjmași răi. Dacă îți vei pune o asemenea rânduială în minte, vei auzi neîncetat înăuntrul tău un glas îndemnător: „Oare se cade ție să fii în nepăsare?”

Prin asemenea cugetări și lucrări și prin cele asemenea lor se ridică, în fine, și ultimul vâl al păcatului, alcătuit din nepăsare, nesimțire și orbire. Acum, omul păcătos este descoperit în fața ochilor săi, nu mai este nesimțitor față de primejdia stării sale și nu arareori năzuiește să se scoale și să meargă; însă prin asta nu a fost făcut totul. Aici lipsește - este limpede -

lucrul de căpetenie: imboldul haric. Osteneala a fost întrebuițată, căutarea a fost descoperită: însă toate acestea alcătuiesc doar strădanii în vederea atragerii harului de partea noastră, însă nicidecum însuși lucrul pe care îl căutăm. Căutăm și batem - însă dăruirea este la voia împărți-torului darurilor, Care împarte ca un stăpânului cui vrea El. Așadar, întrebuițând cu osârdie toate mijloacele amintite, umblă așteptând să te cerceteze Dumnezeu - Care, deși este totdeauna gata, nu vine niciodată cu preaviz. Ca atare, creează condițiile în care obișnuiește harul să lucreze, ieși, cum ar veni, întru întâmpinarea lui. Mergi la biserică și ia parte la toate slujbele, citește ori ascultă cuvântul lui Dumnezeu, discută cu oameni temători de Dumnezeu, începe oarecare facere de bine sau osteneală, și mai presus de toate roagă-te. Roagă-te și la biserică și acasă, silind prin stăruința ta pe Cel îndurat să îți dăruie, ca pe o pâine spre ființă, ajutor haric spre mântuire. Astfel să te ostenești, să te încordezi, să cauți - și vei găsi. Astfel să bați, și îți se va deschide. Domnul Mântuitorul va vedea această osteneală a ta spre mântuire, și-ți va trimite ajutorul Său cel mântuitor, care, venind, va rupe toate legăturile păcatului și va da sufletului libertatea de a merge pe calea Domnului fie întru însingurarea pustiei, fie în sfera obștească. Va veni, adică, ceea ce i s-a dat sfintei Maria Egipteanca pe degeaba.

Ce se cuvine să facem pe urmă ne va învăța însuși harul, cercetătorul sufletelor, așa cum a învățat-o pe Maria Egipteanca, așa cum învață pe oricine se învrednicește de el și se supune lui.

Judecând după tot ce este neapărată nevoie să facem cu noi înșine ca să aflăm acest har ce insuflă la întoarcerea către Dumnezeu, puteți vedea că cea mai bineprimită vreme pentru acest lucru sunt sfintele posturi, și în primul rând sfânta Patruzecime. Acesta este, pe scurt, „programul” pregătirii cuvenite pentru spovedanie și primirea sfintei împărtășanii. Pilda sfintei Maria Egipteanca ni se propune acum, între hotarele postului, tocmai pentru a ne aminti, pentru a ne face să cercetăm cu grijă dacă ne-am pregătit de spovedanie și de împărtășire, și dacă am făcut-o așa cum se cuvine. Cel ce s-a pregătit de spovedanie și de împărtășire așa cum se cuvine trebuie să se simtă însuflețit, înviat, încordat spre eforturi în lucrarea mântuirii. Acest scop al său este fie de a dobândi harul, fie de a-l recâștiga dacă l-a pierdut, fie de a stârni mai tare focul lui, care a început să se stingă - nu numai de a merge la biserică și de a posti. Și rânduiala aceasta exterioară e necesară, însă principalul stă în schimbarea rânduiei lăuntrice. Dacă s-a învrednicit cineva de asta, să mulțumească Domnului; dacă nu s-a învrednicit, mai este timp. Intră în arena mântuitoare a osteneții cu tine însuși - și vei primi. Domnul este aproape. Te vei apropia și tu de El și fără îndoială că va avea loc împreunarea dintre Domnul, Cel Iubitor de împărtășire, și sufletul tău, cel zidit după chipul și asemănarea Lui, care este căutat de El și care îl caută. Amin.

5 aprilie 1865

44.

În aceeași Duminică

De câte săptămâni cântăm: „Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață"! Și de fiecare dată primim de la Domnul răspuns mângâietor și însuflețitor la pocăință: fie în citirile din Evanghelie, fie în pomenirile legate de Duminici. Lucrarea pocăinței este ceva ca și cum Stăpânul casei sade în cămările dinăuntru și unii, căutând intrare la El, strigă de afară: „Deschide-ne nouă, deschide-ne nouă ușile!" Iar Stăpânul casei îi răspunde dinăuntru unuia: „Vino, ușa este deschisă", altuia: „Vino, ușa nu este zăvorâtă, e doar închisă, deschide-o și intră", altuia: „Cheia este afară; caut-o, găsește-o, bag-o în lacăt, descuie și intră". Oamenii feluriți, răspunsuri felurite și felurite osteneți pentru a intra: dar toți, intrând pe ușă, merg înăuntru cu îndrăznire, se apropie de Stăpânul casei, se aruncă la picioarele Lui, sunt

învredniciți de milostiva Lui îmbrățișare și sunt așezați aproape de El - ca să se mângâie cu această apropiere atotfericitoare. Oare vă este limpede această pildă?

Stăpânul casei este Domnul, Care primește pe păcătoșii ce se pocăiesc și iarăși îi apropie de Sine. Dintre cei care vin la El, cine sunt cei dintâi, care află ușa deschisă? Sunt cei ce după spovedania și împărtășirea dinainte s-au păzit curați de tot păcatul, nu și-au spurcat gândurile și simțămintele cu nici o necurăție și au păstrat nestins focul osârdiei. Cine sunt cei ce au găsit ușa închisă, dar nu și zăvorâtă? Sunt cei ce câteodată au mai slăbit în râvna de a plăcea lui Dumnezeu, s-au lăsat uneori pradă nepăsării și nelucrării, și cu toate că s-au păzit de păcatele de moarte, nu și-au păstrat întotdeauna curate gândurile și simțămintele înaintea Domnului. Cine sunt cei pentru care ușa e zăvorâtă și cheia aruncată, așa încât mai trebuie și găsită? Sunt cei căzuți în păcate de moarte, care s-au robit patimilor și obiceiurilor păcătoase și prin aceasta au căzut în nesimțire împietrită, în nepăsare și orbire.

De care dintre aceste tagme ținem și noi? De cea în rândul căreia ne vom pune. De prima? Se va găsi, oare, cineva de felul acesta? De a doua? Si aceștia sunt rari. Rămâne să ne punem în rândul celei de-a treia. Fericiți sunt cei dintâi; nu e cu totul rău nici de cei din a doua tagmă; să nu deznădăjduim, însă, nici noi, cei împovărați cu păcatele și încurcați în patimi. Și pe noi este gata să ne primească Domnul, și ne cheamă, și ne primește și ne îngăduie la Sine. Chiar dacă ușa este zăvorâtă și cheia e închisă nu se știe unde, să căutăm și vom găsi; să deschidem ușa și să intrăm la Domnul. Chezașia reușitei este, iată, sfânta Maria Egipteanca, a cărei pomenire se săvârșește astăzi. Pentru ea era cu neputință să se apropie de ușă și să intre pe ea: dar Domnul i-a dăruit înțeleptire ca să poată intra. Să mergem pe urmele ei, și vom dobândi toate.

Ce s-a întâmplat cu ea, că ușa pe care mai înainte nu putea intra i s-a făcut deodată cu puțință de trecut? Doar ea n-a întreprins nimic deosebit. Stătea și ea mai într-o parte și tot stătea și nimeni n-auzea nici un sunet din gura ei - și într-o clipă a mers și a aflat trecere prin ușa care mai înainte era cu neputință de străbătut. Asta înseamnă că în aceeași clipă a aflat cheia, a și deschis ușa și a și înlăturat toate piedicile. Tocmai la această clipă trebuie să privim și noi mai cu stăruință și să pricepem puterea ei. Ce s-a întâmplat atunci?

Vedeți și voi că pe dinafară pare să nu se fi întâmplat nimic, ci totul s-a săvârșit prin schimbarea lăuntrică a gândurilor și simțămintelor. „Am văzut”, spune ea, „întregul adânc al păcatului și m-a cuprins groaza în urma simțirii mâniei lui Dumnezeu, care era gata să mă lovească pentru păcatele mele. M-a dezgustat patima mea, care mă dăduse pierzării; m-am întors de la ea cu inima și am urât-o - și am dat făgăduință Domnului să nu mă mai întorc la urâciunile dinainte, ci să-I slujesc doar Lui în toate zilele vieții mele, luând-O drept chezașă pe Preacurata Stăpână, Ceea ce L-a născut”. Iată ce s-a întâmplat! Priviți, și veți afla aici și cheia, și des-cuierea ușii, și deschiderea ei.

Care e cheia de la ușa pocăinței? Simțămintele dureroase de pocăință: simțământul păcătoșeniei proprii și al vinovăției pentru ea, simțământul mâniei lui Dumnezeu pentru păcate și al groazei de ea, simțământul frângerii inimii și al părerii de rău pentru toate păcatele.

Ce alcătuiește întoarcerea cheii, care descuie ușa zăvorâtă? Dezgustarea de păcat, urarea lui, întoarcerea inimii de la el către Dumnezeu și lucrurile plăcute Lui.

Ce alcătuiește deschiderea ușii pocăinței? Hotărârea tare și neclintită de a nu ne mai întoarce la faptele netrebnice dinainte și legământul nefățarnic de a sluji de acum înainte numai Domnului în toate zilele vieții noastre. Iată: recunoașterea păcatelor, frângerea inimii și necazul pentru ele, întoarcerea de la ele către Domnul, împreună cu legământul de a nu mai arăta îngăduință patimilor - și ușa e deschisă.

Dar ce, dacă toate acestea au fost făcute, asta înseamnă că vom și intra îndată? Nu încă, trebuie să primim îngăduința de a intra, îngăduința aceasta se cumpără prin mărturisirea de către noi a păcatelor noastre și ni se înmânează prin dezlegarea de păcate primită de la părintele nostru duhovnic. După aceea, rămâne numai să intrăm, să ne apropiem de Stăpânul

casei, să ne învrednicim de îmbrățișarea Lui și de starea în apropierea Lui. Asta se săvârșește prin primirea sfintei împărtășanii.

Iată, sfânta Maria Egipteanca ne-a arătat care e cheia de la ușa cea zăvorâtă a pocăinței, cum poate fi aflată ea, cum trebuie întoarsă în ușă, cum să descuiem, cum să deschidem și, în cele din urmă, să intrăm. Deci, urmați această cale toți cei ce aveți nevoie. Dar cine nu are nevoie? Să mergem, așadar, cu toții. Nimeni să nu se dea în lături, nimeni să nu rămână în urma celorlalți, nimeni să nu cadă în deznădejde. Pe toți îi cheamă Stăpânul casei și pe toți îi așteaptă. Să mergem, împingându-ne și îndemnându-ne unii pe alții. Să spunem celui care stă pe loc: „Tu de ce stai, nu cumva vrei să rămâi fără fericitul Lui Sânge de-ți înfigi picioarele în pământ și nu te miști din loc? Oare nu strigi și tu împreună cu Biserica, sau strigi numai cu limba, nu și cu inima: Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dăătorule de viață? De ce stai, deci? Apucă-te de treabă. Totul îți e la îndemână. Puțină osteneală, și vei afla toate, și vei reuși în toate. Iată și cheia: uite cum trebuie întoarsă, uite cum trebuie deschisă ușa și dobândită îngăduința de intrare. Iată, privește prin ușa deschisă celorlalți și brațele Părintești, care stau întinse spre tine și sunt gata să te primească. Oare tot vei mai amâna, privind nepăsător înapoi și încolo, pierzând fără folos vremea scurtă și prețioasă?”

Da, fraților, scurtă este deja vremea noastră cea prețioasă! Scumpă vreme e vremea postului și pocăinței: iar din ea nu au mai rămas decât o săptămână și ceva. Ai lăsat-o să treacă: oare o vei mai apuca? Asta o spun celor ce încă nu s-au împăcat cu Domnul și se văd împovărați cu o mulțime de păcate - și o spun ca pe o preîntâmpinare, ca nu cumva cineva, amânând de la o săptămână la alta pregătirea pentru spovedanie și împărtășanie, să o amâne de tot și în acest post: drept care se va chinui un an întreg sub povara păcatelor și a mâniei lui Dumnezeu care stă să cadă asupra lor. Și încă este bine dacă vom mai trăi până la următoarea vreme bineprimită: altfel vom merge nemiluiți și în lumea cealaltă, unde ne vor deschide ușa și fără ca noi să facem ceva pentru asta, dar deja nu spre pocăință, ci ne vor îmbrânci pe ea și ne vor întemnița pentru totdeauna; dincolo de ea nu ne vor mai aștepta brațele Părintești, ci focul cel nestins, viermele cel neadormit și duhurile răutății, ce ne urăsc.

De acestea aducându-ne aminte, să ne grăbim, fraților, a ne deschide ușile pocăinței, așa cum ne-o arată sfânta Maria Egipteanca, cu ale cărei rugăciuni fie ca Domnul să ne înțeleptească în această lucrare atât de trebuincioasă pentru noi. Amin.

21 martie 1865

45.

În aceeași Duminică

Acum e proslăvită sfânta Maria Egipteanca, dintre marile păcătoase o mare dreaptă. Așadar, bucurați-vă, păcătoșilor! Vă e deschisă nu numai ușa pocăinței, ci și cămara slavei! Uitați-vă ce era Maria și ce a ajuns, și însuflețiți-vă spre a alerga cu bărbăție pe calea ei. Domnul a chemat-o, ea s-a sculat și a mers - și mergând, nu s-a mai întors să privească înapoi. Și pe noi toți ne cheamă acum Domnul - și cine n-a răspuns la această milostivă chemare a Lui? Aproape toți s-au pregătit pentru primirea sfintelor Taine, s-au spovedit și s-au împărtășit, adică au răspuns chemării și s-au sculat. Deci, să mergem acum neabătut și pe calea pe care a mers Maria, ca să ajungem și acolo unde a ajuns ea în cele din urmă.

Sfânta Maria, pocăindu-se, a lăsat tot și, trecând Iordanul, petrecând acolo în pustie viețuire cumplit de aspră, s-a curățit de patimi și s-a mântuit. Iată pilda! Pregătiți-vă să-i urmați.

Poate că nimeni dintre noi nu a făgăduit să facă chiar la fel; dar toți suntem datori să facem tocmai la fel, dacă este să ținem seama nu de înfățișarea dinafară a faptelor sfintei, ci de duhul și de puterea lor.

Depărtându-se în pustie, sfânta Maria s-a rupt de înșelările lumii și prin aceasta a înlăturat toate ispitele din partea lor. După aceasta, păcatul putea să o atragă doar prin trup. Dar nici trupul n-avea odihnă în pustie. Postul, culcarea pe jos, arșița și gerul îl istoveau. Și iată două mijloace puternice prin care sfânta a ținut piept în luptă și a învins păcatul: depărtarea de lume și istovirea trupului.

Istovirea trupului este un mijloc lesne de înțeleș și la îndemână pentru noi toți. Micșorează rația de hrană, rânduieș-te-ți mai multă osteneală și mai puțină odihnă și somn, în locul moliciunii alege asprimea, în locul căldurii frigul, în locul moleșelii încordarea, în locul tuturor mângâierilor trupești chinuarea de sine - și vom istovi trupul nostru, iar prin aceasta vom istovi patimile ce-și au în el sălaşul. Dar cum să ne îndepărtăm de lume noi, cei care trăim în lume?

Este o îndepărtare de lume cu trupul - aceasta este îndepărtarea în pustie; dar este și o îndepărtare de lume fără a ieși din lume: îndepărtarea de felul ei de viață. Prima nu e la îndemâna tuturor și nu stă în puterea tuturor; a doua e de datoria tuturor și trebuie împlinită de către toți. Și iată, tocmai la aceasta ne chema sfântul Andrei în canonul său atunci când sfătuia să ne îndepărtăm în pustie prin legiuirea bună. Așadar, leapădă năravurile lumești, și fiecare faptă a ta, fiece pas al tău, să le săvârșești așa cum poruncește legea cea bună a Evangheliei: și ai să viețuiești în mijlocul lumii ca în pustie. Această bună legiuire se va face între tine și lume ca un perete despărțitor, din pricina căruia nu vei vedea lumea. Ea va fi înaintea ochilor tăi, însă ca și cum nu ar fi în lume vor continua schimbările ei, iar tu vei avea rânduiele tale. Lumea va merge la teatru, tu la biserică; ea va dansa, tu vei bate metanii; ea va fi la plimbare, tu acasă, în însingurare; ea va fi într-o grăire deșartă și glume, tu într-o tăcere și slavoslovire a lui Dumnezeu; ea va fi în plăceri, tu în ostenele; ea va citi romane deșarte, tu vei citi Dumnezeieștile Scripturi și scrierile Sfinților Părinți; ea va fi la petreceri, tu vei sta de vorbă cu cei de un cuget cu tine sau cu părintele duhovnicesc; ea își va face socoteli egoiste, tu vei face jertfă de sine; ea va fi în visări pătimășe, tu în cugetare la cele Dumnezeiești. Și astfel, în toate trasează-ți reguli și introdu-ți rânduiele de viață potrivnice obiceiurilor lumești - și vei fi în lume în afara lumii, ca în pustie. Nici tu nu vei fi văzut în lume, nici lumea nu se va vedea în tine. Vei fi în lume pustnic - și vei deveni următor al sfintei Maria, fără a te îndepărta în pustie.

Dacă, precum am amintit, vei adăuga la aceasta și ținerea trupului tău în post, în ostenele, în priveghere și, îndeobște, în lipsa de orișice odihnă, vei stăpâni amândouă mijloacele cu care și-a biruit patimile sfânta Maria și s-a mântuit.

Pe scurt, în două vorbe: fugi de odihna trupului și pune-ți rânduiele de viață potrivnice obiceiurilor lumești, altfel spus îngrădește-te cu legiuirea cea bună. Fă așa: vei birui patimile și tu, te vei mântui.

Căci, iată, potrivit învățăturii sfântului Isaac, ce va fi cu tine dacă vei stăpâni amândouă aceste mijloace: supunere a simțurilor, trezvie a minții, blândețe a gândurilor, mișcări luminoase ale minții, sânguință la fapte, gânduri înalte și subțiri, lacrimi ce nu cunosc măsură, pomenire a morții, întreagă înțelepciune curată, departe de orice închipuire ce ispitește gândul, înțelegere de taină, la care mintea ajunge cu ajutorul cuvintelor Dumnezeiești, frică ce taie lenevia și nepăsarea și stinge orice poftă - iar în cele din urmă, libertatea omului adevărat, bucuria și învierea sufletească împreună cu Hristos într-o împărăția Lui. Iată și mântuirea.

Iar dacă cineva se va arăta nepăsător față de aceste două mijloace, să știe următorul lucru: nu doar că se va vătăma pe sine în toate privințele, ci va clătina și însăși temelia virtuților. Acestea, dacă le va păstra în sine și va rămâne într-o ele, sunt începutul și capul lucrării Dumnezeiești în suflet, ușa și calea către Hristos: așijderea, dacă cineva se rupe și se depărtează de ele, ajunge la patimile potrivnice lor: răsfațul trupului și rătăcirea trupească, adică umblarea după obiceiurile lumii, care deschid intrare în suflet tuturor păcatelor și tuturor patimilor.

Căci arată numai îngăduință față de obiceiurile lumii, care nu sunt altceva decât rătăcire trupească - arată numai îngăduință față de această rătăcire, și să vezi ce o să iasă! Alunecări nepotrivite și neașteptate (continui cuvântul sfântului Isaac), care apropie de căderi, viforul simțirilor [senzațiilor] puternice stârnite prin văz, grabnica aprindere ce pune stăpânire pe trup, gândurile neînfrânate, ce tind către cădere, răcirea dragostei față de cele Dumnezeiești și desăvârșita părăsire a regulilor vieții tale noi, reînnoirea faptelor rele care fuseseră uitate și deprinderea altora, pe care înainte nu le cunoscusei. Și patimile care, cu harul lui Dumnezeu, fuseseră deja omorâte în suflet și nimicite prin uitarea aducerilor aminte păstrate în minte, încep să se pună iar în mișcare și să silească sufletul la lucrarea lor. Iată ce se întâmplă în tine ca urmare a primei îngăduințe față de păcat, adică a rătăcirii trupului după năravurile lumii și a nerăbdării în suferirea petrecerii necăjite în noua rânduială de viață. Iar cele ce au loc ca urmare a facerii pe placul trupului și mai ales pe placul pântecelui, sunt cu neputință chiar a fi înșirate: greutate în cap, mare împovărare în trup și slăbiciune în mușchi, părăsirea pravilelor de rugăciune, lenevia de a face metanii, întunecarea și răcirea inimii, îngroșarea minții și gândurilor, o ceață groasă și de nepătruns, ce se întinde în tot sufletul, o puternică trândăvire și plictiseală în orișice lucrare după Dumnezeu, precum și neputința de a gusta în vremea citirii dulceața cuvintelor Dumnezeiești, rătăcirea gândurilor pe tot pământul, privesc și spurcate ce umplu sufletul și aprind pofta; neîncetată și nesuferită aprindere în tot trupul, de unde vin noi gânduri amăgitoare, cu care împre-unându-se sufletul, cade în patimi de ocară, la început în sine însuși - prin încuviințare -, apoi și în afară - prin faptă.

Iată roadele amare care se nasc din rătăcirea după năravurile lumii și din toată odihna trupului! Știe vrăjmașul că cel ce i se va supune va fi prada lui sigură. Ca atare, se străduiește în fel și chip fie să strice noile rânduieli de viață bună, fie să ne plece spre a face oarecare îngăduință trupului. Faci o asemenea îngăduință, cazi în alta - și în nici una dintre ele nu vei scăpa de căderea în păcat și de întoarcerea patimilor dinainte. Fii îngăduitor față de trup, și el te va aduce la îngăduința și față de năravurile lumii. Un vrăjmaș te va da pe mâna altuia, fără a înceta să te lucreze și el; și în doi te vor duce de fiecare dată la cădere. Știind de acest necaz, să îți piept cu tărie în ceea ce ai început. Pentru trup va lupta iubirea de această viață, pentru lume - dorința de a plăcea oamenilor. Adu împotriva lor ajutoare: în chinuirea trupului simțirea vieții celei adevărate, și în respingerea obiceiurilor lumii - tovărășia cu oamenii adevărați. Trupul va începe să se smiorcăie și sufletul să tânjească? Înarmează-te cu răbdare, însuflețește-te cu acest gând: că te așteaptă moartea, îngăduința față de trup și de năravurile lumii naște moartea prin căderea în păcat: moartea cea adevărată și veșnică. Și trupul dimpreună cu lumea îi sperie cu moartea pe cei ce merg împotriva cerințelor lor, însă această moarte e părută - nu adevărată, ci născocită de vrăjmaș ca să bage în sperieți. Mai bine să fim gata de această moarte spre mântuire, pentru a scăpa de moartea cea pierzătoare.

Bineînțeles, acesta e un lucru greu. De asta se și cheamă calea aceasta „calea strâmtă și necăjită”: numai că Dumnezeu, Cel Nemincinos, a unit-o cu făgăduința mângâietoare că ea duce la viață. Numai nebunii, spune sfântul Isaac, preferă o mică odihnă din fața lor unei împărății îndepărtate, neștiind că mai bine este să rabzi chinuri în nevoi decât să te odihnești pe patul împărăției pământești și să fii osândit pentru lenevie. Cei înțelepți vor mai bine moartea, numai să nu cadă sub învinuirea că au împlinit vreuna din faptele lor fără trezvie. Nu fii trândav atunci când este vorba de ceea ce te face viu cu adevărat, și nu te lenevi să mori pentru aceasta.

Cu asemenea gânduri și asemenea povețe Părintești [patristice] întăriți-vă hotărârea de a rezista în noile rânduieli bune de viață, în împotrivirea față de năravurile lumii, și de a nu face grija de trup spre poftă. Prin asta veți scăpa de lucrul cel chinuitor - de robia păcatului, și veți intra degrabă în libertatea fiilor lui Dumnezeu, atunci când, întăriți fiind de puterea lui Dumnezeu, veți începe să umblați deja fără împiedicare, fără sforțări, fără jertfe deosebite, întru poruncile Domnului, așa cum umblă fii în casa tatălui lor. Amin.

În Marțea Mare

„Mergând Domnul spre Patima cea de voie, a zis Apostolilor pe cale: Iată, ne suim la Ierusalim, și Se va da Fiul Omului precum scrie despre Dânsul. Veniți, dar, și noi, cu gânduri curate să mergem împreună cu Dânsul și împreună să ne răstignim și să ne omoram pentru Dânsul dinspre desfătărilor lumești". Astfel ne cheamă sfânta Biserică să mergem, să pătimim și să ne răstignim împreună cu Domnul în aceste zile închinată pomenirii pătimirilor și morții Lui Dumnezeuiești. Ca fii ascultători, ați luat aminte la această chemare de mamă și ați purces pe calea, arătată de ea, a mergerii împreună cu Domnul. Și îmi rămâne acum nu să vă înduplec la ascultare, ci să numai să doresc, mângâat fiind de ascultarea voastră, ca să duceți mai deplin și mai desăvârșit la capăt ceea ce ați început. Și, de fapt, dacă vreunul dintre voi ar întreba: „Iată, Biserica ne cheamă acum să mergem împreună cu Domnul, Care Se duce la patima cea de [bună] voie, noi cum să facem asta?", alt răspuns nu ar fi de dat afară de acesta: „Faceți ceea ce faceți, numai faceți așa cum trebuie - și veți merge împreună cu Domnul".

Iată, voi postiți, mergeți la biserică, și acasă vă rugați, ați lăsat pentru o vreme treburile lumești și petreceți mai mult timp cu voi înșivă, ați luat asupra voastră îndeletniciri evlavioase și pentru aceasta ați răpit o parte din timp, mai mare sau mai mică, somnului. Faceți tot așa. Postirea până acolo unde trupul simțea lipsa îndeletnicirii de mâncare și băutură, osteneala rugăciunii până la istovirea trupului, înlăturarea obișnuitelor relații lumești cu silire de sine la îndeletniciri mântuitoare, privegherea în ciuda tuturor lucrurilor ce trag la somn, precum și multe altele legate de împlinirea pregătirii pentru împărtășire, alcătuiesc primul pas în marea Domnului la răstignire. Este nevoie doar ca această greutate să fie ridicată cu plăcere, fără cruțare de sine. Omul e iubitor de viață. O mică împuținare în mâncare și lipsa de somn sau o osteneală și istovire neobișnuită stârnesc tânguirea trupului, și omului i se pare că se comite o încercare de a i se lua viața. Cel ce acum, în ciuda acestei tânguiri, nu doar că nu se lasă în voia autocompătimirii, ci dimpotrivă, se silește la ostenelele sus-arătate cu dorința de a suferi pentru Hristos, de fiecare dată când face acest lucru face un pas în urma Domnului. Și trebuie spus că numai unul ca acesta merge împreună cu Domnul. Așa stau lucrurile în ce vă privește? Dacă da, sunteți pe calea cea bună; iar dacă nu, îngrijiți-vă să mai adăugați la osteneala pe care toți o purtați dorința necruțătoare de a vă chinui trupul pentru Domnul. Prin aceasta veți aduce ca jertă Domnului iubirea de viață, altfel spus veți duce la împreună-răstignire cu Dânsul trupul vostru, urmând fie chiar și puțin nevoinței Lui din grădina Ghetsimani.

Odată ce ați început așa, siliți-vă să vă apropiați și mai mult de Domnul în mersul vostru în urma Lui. Vreau să spun că ostenindu-vă cu trupul, trebuie să vă osteniți și cu sufletul. Chiar dacă trupul și sufletul alcătuiesc un singur om, după cum știți nu rareori trupul face una, sufletul alta. Deci, aduceți și sufletul la conglăsuire cu trupul în ostenelele pe care le purtați acum. Postind cu trupul, puneți și sufletul să postească: tăiați poftetele, înăbușiți ivirea mișcărilor pătimase - mânia, osândirea, îngâmfarea, lăcomia, încăpățânarea și celelalte. Ostenindu-vă trupul prin starea la rugăciune aici în biserică ori acasă, osteniți-vă să stați cucernic și cu sufletul înaintea feței Domnului, în inima voastră, întru luare-aminte la cele ce se cântă și se citesc, îndepărtați zarva acestei vieți și însingurați-vă cu trupul - împreunați cu aceasta neîmprăstierea minții și concentrarea în voi înșivă. Puneți-vă trupul să privegheze - deșteptați la priveghere și duhul, altfel spus năzuința vie a osârdiei către Domnul. Vă siliți la îndeletniciri duhovnicești - siliți-vă și sufletul să aibă dorința de ele, dorința cu care el nu se poate lăuda întotdeauna. Atunci când faceți astfel, legați prin aceasta sufletul: și el, obișnuit cu mișcarea și făptuirea liberă, simțind asupra sa lanțurile, va începe a tânji ca în închisoare și va înălța tânguire nemulțumită - dar nu slăbiți în sili-rea de sine. Prin aceasta vă asemănați cu Domnul când L-au dus legat la judecată - și deveniți, prin urmare, și mai aproape de El în

mergerea împreună cu El la patima cea de [bună] voie. Osteneala sufletului și a trupului împreună este același lucru cu călcatul când pe un picior, când pe celălalt, și reprezintă mersul cel mai reușit în urma Domnului.

Să ne apropiem și mai mult. Să ne înfățișăm judecății, la fel ca Domnul. Voi v-ați gândit deja să faceți asta - am în vedere pregătirea cu țelul împărtășirii cu sfințele lui Hristos Taine. Pentru împărtășirea cât se poate de vrednică omul se pregătește curățindu-și sufletul de toate păcatele prin pocăință - și iată de ce este nevoie: cercetează-ți viața și pune-o în fața poruncilor evanghelice, înlătură tot ce nu este potrivit lor, recunoaște-ți vinovăția pentru călcarea lor și osândește-te fără dezvinovățire de sine, frânge-ți inima și plânge toate lucrurile prin care L-ai jignit pe Domnul, și mărturisește-ți toate răutățile fără a tăinui nimic, cu hotărârea neclintită de a nu te mai supune aplecărilor păcătoase. Cel ce va săvârși aceasta în chipul cuvenit se va asemăna cu Domnul atunci când L-au dus spre a fi judecat și osândit la Ana și Caiafa, de la aceștia la Pilat, de la Pilat la Irod, de la acesta înapoi la Pilat. Deosebirea stă în aceea că pe Domnul L-au osândit și chinuit pe nedrept, iar noi ne osândim și ne frângem inima după dreptate: însă dat fiind că Domnul a fost osândit pe nedrept pentru îndreptățirea noastră, dreapta noastră osândire de sine va fi nouă spre îndreptățire, prin osândirea fără vină a Domnului.

Vreți, în fine, să ne apropiem de însuși Domnul și să mergem cu El la patima Lui cea de [bună] voie? Iată ce trebuie să faceți: străbateți prin cugetare adâncă tot drumul Patimilor Domnului, primiți cu simțirea durerile Lui pe cât poate să le încapă firea noastră și pătimiți împreună cu El cu inima, începeți de la rugăciunea Domnului din grădina Ghetsimani, în chinul și suferința până la sudoare de sânge, mergeți împreună cu El prin povârnișuri și văgăuni până la casa arhierilor; fiți alături de El în nedreptele defăimări aruncate asupra Lui, în batjocurile slugilor, în lepădarea lui Petru; urmați-L la Pilat, de la Pilat la Irod și înapoi; ascultați urlul poporului și încrâncenarea osânditorilor și hotărârea lor cea nedreaptă; purtați împreună cu El crucea pe Golgota - cruce grea până la căderea sub povara ei - în strigătele poporului orbit și cuvintele mușcătoare ale mai-marilor ce jubilau; luați asupra voastră pironirea pe cruce, baterea cuielor în carnea vie, înălțarea crucii, care sfâșia rănilor, plângerea celor apropiați și, în mijlocul acestora, plângerea Maicii Preacurate, batjocurile celor lipsiți de minte, istovirea nespusă până la în-setare și plecarea capului cu darea duhului. Străbateți toate acestea cu gândul și trăiți-le în chip mai viu, stârniți împreună-simțirea față de durerile acelea - și așa veți ajunge în chip nefățarnic la împreună-pătımire, ca și cum voi ați fi suferit și ați fi primit rănilor.

Astfel, pas cu pas, vă veți apropia din ce în ce mai mult de Domnul, Care merge la Patima cea de voie, și veți merge împreună cu El. Începând cu osteneala trupestă, treceți de la acestea la nevoințele duhovnicești: iar atât în unele cât și în celelalte faceți cercetare de sine, plângeți și îndreptați prin pocăință ceea ce e neîndreptat, pentru a vă împărtăși în chip vrednic cu sfințele lui Hristos Taine; și, în fine, prin cugetare adâncă la Patimile Domnului intrați în împreună-simțirea și împreună-pătımirea cu El. Și doar atât? Nu băgați de seamă, oare, că această cale nu poate fi terminată? Astfel se săvârșește doar mergerea împreună cu Domnul în drumul Lui spre moarte - dar e de trebuință nu doar să mergem împreună, ci să ne și răstignim împreună cu El. Cum asta? Când veți purcede la drumul adevăratei vieți creștine și veți începe să împliniți cu fapta poruncile lui Hristos, atunci vă veți răstigni într-o clipă pentru Domnul, altfel spus vă veți răstigni în chip mântuitor împreună cu Hristos Mântuitorul. Tot ce am arătat mai înainte e doar o pregătire pentru această împreună-răstignire. În Patimile Domnului și în pătımirea împreună cu El avem insuflare către o viață creștinesc-îmbunătățită, în nevoințele sufletești și trupesti dobândim mijloacele de a o înfăptui, în pocăință și împărtășire punem începutul ei și primim putere. Aici rămâne ca, după ce am săvârșit toate cele arătate, să începem în fapt a trăi cu adevărat creștinește. Iar cum și de ce este această viață răstignire împreună cu Domnul, înțelegeți pentru prima dată. Simțiți singuri cum, atunci când împliniți virtuțile creștine, ba vi se bat în cuie mâinile și picioarele, ba vi se străpunge inima, ba vi se încununează capul cu spini, ba întreg trupul firii noastre este acoperit cu răni. Cum se petrece

asta, nu voi mai explica. Știți sau veți afla singuri acest lucru. Și voi încheia cuvântul meu prin nefățarnicele mele dorințe de bine. Domnul să vă binecuvânteze ca nu numai să mergeți împreună cu El, ci să vă și răstigniți împreună cu El: căci altă cale către mântuire nu-i! Amin.

30 martie 1865

47.

În Miercurea Mare

Pe ziua de astăzi - iată, printre altele, ce amintire amară: mai-marii iudeilor s-au adunat în casa lui Caiafa și chibzuiau cum să-L prindă prin viclenie pe Domnul Iisus și să-L dea morții. Atunci, nefiind rugat de nimeni, a venit la ei unul dintre cei doisprezece, Iuda Iscarioteanul, și a zis: „Ce voiți să îmi dați, și eu îl voi da pe El vouă?” Ei i-au dat treizeci de arginți. Când am citit locul acesta din Scriptură, sufletul meu s-a umplut de nemulțumire - și asupra mai-marilor iudei, și asupra lui Iuda. Ce aveau în vedere acești mai-mari, de au atras asupra lor și a poporului vina și pedeapsa pentru uciderea de Dumnezeu? Si cum a putut să se hotărască la așa o faptă Iuda, care întotdeauna era așa apropiat de Domnul și așa limpede văzuse întipărită în El plinătatea Dumnezeirii? După aceea, gândul meu s-a mutat la caracterul trădării lui Iuda; și în timp ce cugetam la lucrul acesta, din conștiință au început să răsară una după alta propriile mele fapte, foarte asemănătoare cu fapta lui Iuda. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât semănau mai tare. Atunci, în locul nemulțumirii împotriva lui Iuda, a început să renască temerea pentru mine însumi, și glasul lăuntric mi-a grăit: „Lasă-1 tu pe Iuda, întoarce-ți mai degrabă luarea-aminte asupra ta și îngrijește-te să scapi de soarta lui amară”. Cu acest îndemn, fraților, mă înfățișez și eu vouă. Aveam de gând să vă înfățișez cât de neagră este trădarea lui Iuda. Acum, însă, zic: să-1 lăsăm pe Iuda. Să cercetăm mai bine faptele noastre, ca să curățim din viața noastră tot ce poartă vreo trăsătură a caracterului lui Iuda - și prin aceasta să scăpăm de pedeapsa cerească ce a căzut asupra lui.

Lucrul cel mai izbitor la Iuda este faptul că în vremea petrecerii lui alături de Domnul el era, în ce privește viața sa, întocmai cu toți Apostolii, împreună cu ei mâncase, băuse, umblase, petrecuse nopțile, împreună cu ei ascultase învățăturile și văzuse minunile Domnului, împreună cu ei răbdase toate nevoile, chiar și umblase propovăduind Evanghelia, și poate că făcuse minuni cu numele Domnului; nici Apostolii, nici ceilalți nu văzuseră în el ceva aparte. Și totuși, la sfârșit vedeți ce a ieșit? De unde această roadă? Firește, dinlăuntru, din suflet. Și iată, vedeți, înăuntru sufletului se pârguise ceea ce în toată vremea dinainte nu se vădise afară prin nici un semn. Oare știa însuși Iuda că în inima sa încălzea un asemenea șarpe, care în cele din urmă avea să-1 piardă? După obiceiul pe care-1 are vrăjmașul nostru de a ascunde legăturile în care îl încurcă pe păcătos, el tănuiește de conștiință patima de căpetenie prin felurite lucruri frumoase de mâna a doua, și numai atunci când se bizuie pe pierzania neîndoielnică a omului dă drumul nenorocirii asupra lui cu toată încrâncenarea lui neînfrânată. Se poate, judecând după toate faptele, ca Iuda să nu fi văzut urâtenia patimii sale și să se fi crezut cu nimic mai rău decât ceilalți Apostoli. Și a căzut, cumva de parcă nu ar fi prevăzut lucrul acesta.

Având aceasta în gând, fraților, să ne întoarcem luarea-aminte la noi înșine și să cercetăm cu asprime cele mai tainice mișcări ale inimii noastre, fără a ne opri la înfățișarea cuviincioasă dinafară. Pe dinafară, ia uitați-vă, cu ce suntem răi? Și totuși, poate că în jurul inimii noastre se încolăcește un șarpe care e gata să ne dea pierzării - și ne va da îndată ce se va ivi prilejul. Vă amintesc cugetarea sfântului Macarie Egipteanul, care grăiește: „Nu te lăuda cu nici un fel de fapte și cu nici un fel de nevoințe. Dar dacă te-ai pogorât chiar până în adâncul inimii tale și ai ucis șarpele cuibărit acolo, ce otrăvește cu veninul său toate cele prin care se vedește viața ta, atunci să dai mulțumită Domnului”. Prin aceasta el avea în vedere fie păcatul care trăiește în noi, fie patima de căpetenie a fiecăruia, în care se preschimbă acel

păcat. Și iată asupra cărui lucru să vă întoarceți mai cu seamă luarea-aminte atunci când vă cercetați pe voi înșivă. Căutați patima voastră de căpetenie. Pe ea s-o dați în vileag, pe ea s-o aruncați afară. „Nu cere de la tine Domnul post”, spunea un alt Bătrân, „când pătimești de lăcomie: dă-I simplitatea milosteniei. Nu cere de la tine Domnul fapte vestite și slăvite dacă ești molipsit de părerea de sine: dă-I smerenie și defăimare de sine. Așa și în toate celelalte privințe”. Domnul vrea ca noi să dăm în vileag în noi înșine și să făgăduim a birui mai ales patima care ne biruie mai mult, și să strălucim mai ales în virtutea potrivnică patimii ce ne biruie. Dacă vei face asta, toate celelalte virtuți vor veni în rânduială de luptă și cu putere, iar patimile vor slăbi, fiindcă ele se țin de obicei în jurul patimii noastre de căpetenie.

Dar să ne întoarcem la Iuda. Așa purta el ghimpele în inima lui. S-a ivit prilejul, patima a dat în clocot. Vrajmașul l-a apucat pe el, sârmanul, de această patimă, a încetoșat mintea și conștiința lui și l-a dus ca pe un orb sau ca pe un rob legat - la început la fărâdelege, apoi și la pierzania deznădăjduirii. Și acest lucru nu s-ar fi întâmplat dacă și-ar fi descoperit înaintea Domnului patima sa. Doctorul sufletelor ar fi tămăduit îndată boala sufletului său - și Iuda ar fi fost mântuit. Același lucru se va întâmpla și cu noi dacă nu vom descoperi părintelui duhovnicesc patima noastră. Acum ea stă potolită; dar mai apoi, numai să se ivească prilejul și îndată va urma căderea. Iar dacă ne vom descoperi patima, ne vom străpunge, vom lua hotărârea de a nu ne lăsa înfrânți și vom cere ajutor de la Domnul, fără îndoială că o să rezistăm: fiindcă „mai mare este Cel ce este întru voi decât cel ce este întru lume (1 Ioan 4, 4)”. Prin harul Său, Domnul va ucide în clipa dezlegării patima și va pune sămânța virtuții potrivnice ei. Atunci n-ai decât să adaugi o mică osteneală și, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu te vei mai tăvăli în patimile de ocară și vei începe să privești cu fața descoperită și către Domnul, și către Sfinți, și către toți creștinii.

Încă puțină vreme și Domnul va veni la voi, și va face la voi cină împreună cu voi. Pregătiți-vă! Aruncați din inimă tot ce este potrivit Domnului, ștergeți tot praful prin suspinări din inimă, spălați orice pată prin lacrimile străpunerii, așa încât Domnul, intrând în voi, să afle casa sufletului vostru dereticată, așternută, curată. Să nu fie între voi vreunii asemenea lui Iuda. Și Iuda, ca și ceilalți Apostoli, deopotrivă auzise: „după două zile Pastile vor fi”. Apostolii s-au apropiat de Domnul și au zis: „Unde voiești să-Ți pregătim să mănânci Pastile?” Iuda, însă, ce a făcut? A mers și l-a vândut pe Domnul. Iar la cină tot a mers, alături de ceilalți. Nu cumva și între voi se vor afla mâine unii ca aceștia? O, să nu fie! Încă mai este vreme. Mergeți; și fiecare, după măsura puterilor sale, să sânguiască a se arăta vrednic a-L primi pe Domnul prin sfintele Sale Taine. Dați-vă seama de ce sunteți vinovați, plângeți și spuneți: „Nu vom mai face, Doamne! Ajută-ne să ținem piept de acum înainte”. Acesta este cel mai însemnat lucru pe care îl dorește Domnul - iar nepăsători să nu se afle între voi. Să nu fie nici vreunii din aceia care se apropie de sfintele Taine cum apucă, fără gânduri și simțăminte potrivite și fără grijă de pregătirea pentru primirea lor. Și mai ales să nu fie vreunii dintre cei care, fără a se lepăda de patima lor, nu numai că nu au hotărârea să se înfrâneze de la lucrurile ei, ci nici nu sunt străini de îndulcirea cu ele și aplecarea spre ele. Unul ca acesta e întocmai ca Iuda: cu trupul la Cină, iar cu inima în uneltiri trădătoare. Și unuia ca acesta, când după împărțirea cu Tainele lui Hristos va săruta potirul, oare Domnul nu-i va grăi în conștiința lui: „Cu sărutare vinzi pe Fiul Omului?”

Domnul și Mântuitorul nostru, Preacurata Maică a Domnului și Sfinții toți să ne ajute a ne împărtăși spre iertarea păcatelor și viața veșnică! Amin.

31 martie 1865

48.

În Joia Mare

Slavă Ție, Doamne! Ce zi luminată este la noi acum! Câți oameni s-au împărtășit de sfintele lui Hristos Taine! Bucurați-vă, suflete fericite! Domnul este în voi! Domnul este în

voi, fiindcă însuși a zis: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne întru Mine, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”. Să ne bucurăm toți cu bucurie de obște. Cred că nu este familie din care să nu se fi împărtășit cineva: prin urmare, nu este casă care să nu fie cercetată în chip deosebit de către Dumnezeu. Astfel, întreg orașul nostru a devenit azi locuință a lui Dumnezeu - și nu numai orașul nostru, ci și oricare alt oraș și sat, toată Rusia, întreaga lume ortodoxă. Acum, la Domnul este Cină mare. El saltă împreună cu sufletele și este pretutindeni „totul în toate” - și ca Izvor al bunătăților, și ca Stăpân al inimilor. Iată esența acelei împărțirii pe care El a întemeiat-o pe pământ umplând pe toți cu Sine, bineorându-i pe toți, insuflând cele de trebuință, dând putere, întărind în osteneli! O, de ne-ar ajuta Domnul să nu ne lipsim nicicând de petrecerea Lui în noi! Atunci, povățuiți fiind de El, cu toții am merge, negreșit, pe calea cea mântuitoare, potrivit veșnicilor Lui planuri privitoare la noi.

Și iată, tocmai pentru aceasta, fraților, se cuvine a fi acum toată grija noastră! Domnul este în noi! Să ne îngrijim a-L ține în noi pentru totdeauna, în ce-L privește, El este iubitor de împărtășire. De asta a și venit în lume: ca să fie în toți. Și n-ar pleca de la noi - dar ce să-i faci dacă noi, purtându-L în sine, începem să ne purtăm în așa chip că El nu are cum să mai rămână în noi?

Zilele trecute am curățit și am dereticat casa inimii în vederea primirii Domnului. Acum S-a pogorât în noi Acest Oaspete mai presus de ceruri al sufletelor. Să ne îngrijim, deci, să-I dăm odihnă, să îi aducem mângâiere, să arătăm lucrare plăcută Lui.

Să ne îngrijim a-I da odihnă. Am înlăturat grijile și distracțiile deșarte pentru acest răstimp, și să nu mai facem dezlegare la ele. A fost statornicită deja modesta măsură de îndestulare a trebuințelor trupești, și fie ca această pecete a modestiei și strictului necesar să rămână pe această parte a lucrării pentru ceea ce este stricăcios, de care nu putem scăpa. Am introdus în rânduiala treburilor casnice îndeletniciri evlavioase, și fie ca acest lucru să rămână lege neschimbată a vieții noastre. La aceasta iată ce să adăugăm: să ne înfrânăm de la răpirea de către gânduri, să nu îngăduim a fi tulburați de poftă» să nu încuviințăm mișcările patimilor. Să ne așezăm cu toată luarea-aminte și cu toată dorirea noastră la intrarea în inimă, unde e Domnul, și să alungăm în tot chipul orice poate strica liniștea, tihna Lui în noi - și El se va odihni în noi.

Să ne îngrijim a aduce Domnului mângâiere. Domnul e mângâiat de tot ce e curat, sfânt, bun cu adevărat: fiindcă El însuși este Curăția, Sfințenia, Binele. Deci, înconjurați sălașul Lui în voi cu încredințări nefățarnice de adevărurile Lui, cu hotărâri sfinte, cu imbolduri curate, fiind gata la tot binele arătat de poruncile Lui.

Să ne îngrijim a arăta în noi lucrare pe placul Lui. Domnul este Cel ce lucrează toate. El lucrează toate în noi nu fără noi. Nu siluiește libertatea noastră, ci așteaptă ca noi înșine să ne dăm pe mâna Lui, altfel spus să-I dăm stăpânirea asupra noastră. Veniți, deci, cu toate puterile duhului vostru - și, căzând înaintea Lui, închinați-vă și vă rugați Lui ca El să ia puterile voastre ca pe niște arme și să lucreze în ele sădind tot ce este bun și mântuitor, smulgând și nimicind tot ce e rău și pierzător. Rugăciunea face să pătrundă puterea lui Dumnezeu în toate încheieturile firii noastre și îi face lui Dumnezeu loc să lucreze în noi.

Când vor fi în voi toate acestea, Domnul nu va pleca de la voi, fiind odihnit, mângâiat și nestrâmtorat în ceea ce lucrează în voi. În vremea de acum, a postului, bineînțeles că aveți cu toții o asemenea așezare lăuntrică încât Domnul n-are de ce să fie nemulțumit de voi. Totul este la voi lin și pașnic, atât în lucrările lăuntrice cât și în purtarea din afară. Vă gândiți doar la ceea ce este bun; doriți doar ceea ce este bun și cred că rugăciunea nu se depărtează de gura voastră. O, de-ar fi așa întotdeauna! Dar ce urmează? Vine un praznic luminat, și totodată anotimpul poate cel mai atrăgător al anului. Și uităm tot. La început ne îngăduim distracții ușoare și împrăstieri ușoare ale gândurilor și dorințelor, ca pe o odihnă după ostenelile Postului Mare; după aceea, dăm pe nebăgate de seamă libertate și mișcărilor pătimașe, iar în continuare îngăduim înăuntrul nostru încuviințare la ceea ce ne insuflă patimile sau împreunarea inimii cu ele. Și atunci ce se întâmplă? Capul se pustiește, inima e în tulburare,

în faptele și întreprinderile noastre e neorânduială; piere tot ce fusese dobândit prin osteneala postirii mântuitoare. Domnul este uitat - și pleacă. Iată, de asta să vă temeți! Temeți-vă de viitoarele distracții și împrăștieri. Faceți-vă străjeri priveghe-tori asupra voastră și a faptelor voastre, și în toată vremea, de la o împărțășire la alta, nicidecum să nu vă îngăduiți ceea ce L-ar putea jigni pe Domnul și v-ar putea lipsi de prezența Lui harică în voi, așa încât fiecare nouă împărțășanie să fie nu numai începutul sălășluirii Domnului în voi, ci împărțășire din ce în ce mai adevărată a Lui cu voi și a voastră cu El.

Vreți să vă înfățișez cel mai simplu și eficace mijloc de a reuși în această întreprindere? Nu uitați niciodată că Domnul e în voi. Stăpânul casei, văzând un oaspete de seamă, nu își îngăduie nicicând să facă vreun lucru neplăcut aceluia: deci, câtă vreme ne vom aminti că îl purtăm în noi pe Domnul, Care a binevoit a Se sălășlui în noi, conștiința noastră nu va îngădui nicicum ceva ce L-ar putea jigni. Nici unul dintre noi n-ar vrea să facă ceea ce au făcut călăii Domnului în vremea pătimirilor Lui: deci, câtă vreme va rămâne în noi aducerea-aminte limpede și puternică de petrecerea Domnului în noi, este cu neputință să slăbim privegherea asupra noastră înșine și să îngăduim ceva ce poate să tulbure tihna Lui. Așadar, dacă vin gânduri rele, amintiți-vă că Domnul e în voi și încetați cu aceste gânduri: fiindcă îngăduința față de ele seamănă cu batjocurile slugilor care râdeau de Mântuitorul. Dacă vine vreo poftă a cărei împlinire este potrivnică poruncilor Mântuitorului, amintiți-vă că Domnul e în voi și nu îngăduiți dorinței voastre să se împlinească: fiindcă asta ar fi totuna cu a pleca genunchii și a zice: „Bucură-te, împăratul iudeilor!” Dacă se aprinde vreo patimă, amintiți-vă că Domnul e în voi, și veți afla putere pentru a stinge patima aceea: fiindcă altfel veți semăna cu cei care strigau: „la-L, răstignește-L!” Așa și în toate celelalte. Reiese, deci, că aduce-rea-aminte de faptul că Domnul e în noi ne face să îndepărtăm cu grijă tot ce poate să îl jignească și să curme rămânerea Lui în noi. În același scop, ca această aducere-aminte să nu se depărteze de la noi, mergeți cât se poate de des la biserică, mai ales la liturghii, și acolo străduiți-vă cu toată puterea ca în voi să ia naștere acele aplecări launtrice mântuitoare de care s-au umplut sufletele voastre în zilele acestea, și mai ales conștiința mării mile. de care v-ați învrednicit acum. Amin-tindu-vă la liturghie de sfânta împărțășanie, fără să vreți să veți aminti și de starea cea bună în care vă aflați atunci și încă să mai aflați, și veți dori să vă păstrați în ea întotdeauna, să-L aveți întotdeauna în voi pe Domnul.

Nici nu vă mai vorbesc de faptul că atunci când Domnul este în noi, totul este în noi: și lumina cunoștinței - curată și netulburată nici de îndoială, nici de minciună; și pacea lui Dumnezeu care fericește, în care omul nu contenește a fi fericit nici în chinuri, în clipele de față, care dintre voi nu simte, în măsură mai mare sau mai mică, aceste bunătăți? Deci, îngăduiți-mi chiar în virtutea aceste bune stări în care vă aflați acum să vă rog: îngrijiți-vă de păstrarea ei. Comparați starea voastră de acum cu cea în care ajungeți când vă dați pe mâna deșertăciunii și patimilor - și alegeți ceea ce e mai bun. Cine este acum mai presus de voi? Deci, nu vă înjosiți. Cine este mai fericit ca voi? Deci, nu vă aruncați în amărăciunea cea împovărătoare a vieții nu după duhul lui Hristos.

„Însă toate acestea le știți: fericiți veți fi dacă le veți și face”. Ce aproape este de noi binele nostru, și cât de rar știm să ni-l însușim! Să ne rugăm, așadar, Domnului, Preacuratei Stăpâne de Dumnezeu Născătoare și tuturor Sfinților ca să ne înțeleptească a rându-i toate așa încât Cel ce ne-a cercetat acum să rămână în noi și, rămânând, să smulgă tot păcatul, toată patima și tot cuvântul, lucrul și gândul stricător de suflet, și astfel să ne facă vrednici a fi pururea casă a Lui, întru slava preasfântului Său nume. Amin.

5 aprilie 1862

49.

În aceeași zi

Bucurați-vă, creștini ortodocși, că v-ați învrednicit să vă împărtășiți cu sfintele lui Hristos Taine; și cu atât mai mult bucurați-vă, cu cât v-ați învrednicit de aceasta acum, când a fost rânduită [instituită] însăși Taina împărtășaniei. Acum Domnul i-a împărtășit pe Apostolii Săi și le-a poruncit să rânduiască în sfânta Biserică aceeași împărtășanie. Sfinții Apostoli așa au și făcut. Iată că noi ne și împărtășim cu Preacuratul Sânge și Preacuratul Trup al Domnului, spre tămăduirea sufletului și trupului.

Bucurați-vă, așadar, cei care v-ați învrednicit de marele dar pe care vi l-a dat Dumnezeu - dar bucurați-vă cu frică. Spuneți în sinea voastră: „Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule! Slavă Ție, Dumnezeule!” Dar să nu vă împrăștiați cu gândurile și simțămintele, și cu toată fereala să vă păziți și sufletul și trupul. V-ați pregătit pentru sfintele Taine cu evlavie: dar să nu credeți că totul s-a sfârșit și nu mai e nevoie să vă osteniți. Nu este așa. Și acum trebuie continuată osteneala. V-ați ostent pentru a primi darul: iar acum trebuie să vă osteniți ca să-l păstrați și să vă folosiți de el în chip mântuitor.

De ce credeți că este rânduiala să ne împărtășim și în Săptămâna Mare? Printre altele, pentru ca cei ce se împărtășesc să își aducă aminte de patimile Domnului și să se teamă în tot chipul ca nu cumva să îi pricinuiască noi suferințe după ce L-au primit în ei prin sfintele Taine: căci Domnul continuă să pătimească și acum. Doar atunci a pățimit de la iudeii necredincioși, iar acum pătimește de la creștinii care după sfânta împărtășanie nu se străduie să trăiască creștinește. Atunci când ne împărtășim, pe Domnul îl primim în noi. Inima noastră devine locuință pentru Domnul. Prin postire și pocăință, această locuință a devenit curată și dereticată, și Domnul are tihnă în ea. Dar dacă mai apoi va începe cineva să gândească răul, să dorească răul și să facă răul, prin asta îi pricinuieste Domnului neliniște. Pentru Hristos este dureros să rămână într-o astfel de inimă, El va suferi în ea.

Vă voi lămuri acest lucru printr-o pildă: închipuiți-vă că cineva ar fi chemat pe unul dintre voi la sine și l-ar fi pus într-o cameră unde nu ai pe ce să te așezi, prin ferestrele căreia bate vântul, prin tavanul căreia curge apă, pe podeaua căreia este umezeală și în care mușcă și țânțarii. A se afla într-o asemenea cameră ar fi pentru acela dintre voi curată pătimire. Și Domnul suferă la fel în cei ce s-au împărtășit atunci când ei nu păzesc după împărtășire așa cum se cuvine casa sufletului lor, atunci când în ei sunt gânduri, dorințe și simțiri, fapte și cuvinte fără de rânduiala: fiindcă atunci când cineva se împrăștie și dă frâu liber gândurilor sale este același lucru ca și când pe Domnul L-ar trage curentul în casa sufletului; când cineva nu se gândește decât să mănânce, să bea și să se veselească este același lucru ca și când Domnul ar sta în umezeală în casa sufletului; când cineva zavistuieste, osândește pe altul, își face râs de el, este același lucru ca și când L-ar împunge și răni pe însuși Domnul; atunci când cineva este nesupus, leneș și nu păzește rânduilele convenite, este același lucru ca și când Domnul nu ar avea pe ce să Se așeze în casa sufletului; când cineva ține gânduri și poftre rele, vrea să-și însușească bunuri străine, atunci Domnul nu își găsește loc în sufletul lui așa cum nu-și găsește cineva loc într-o cameră din pricina apei ce curge din tavan.

Iată, vedeți cum și prin ce îl putem lipsi de liniște pe Domnul după ce L-am primit în noi prin Sfânta împărtășanie, cum și prin ce îi putem pricinui suferință și durere - și păziți-vă de acestea. Fiți smeriți, blânzi, iubitori de pace, nu vă supărați unul pe altul, ajutați oricărui nevoiaș, nu vă îngâmfați asupra altora și, îndeobște, fiți plini de râvnă pentru toată virtutea: și Domnul va avea în voi tihnă și bucurie. Pentru aceasta și El, la rându-l, vă va răsplăti cu bucurie și vă va da toată mângâierea.

Trupul și Sângele Domnului sunt un mare dar. Trebuie, deci, să și cinstim darul acesta ca pe un mare dar: având dragoste, bunăvoință și păzindu-ne pe noi înșine în tot chipul. Vă voi povesti o întâmplare plină de mari învățăminte. Un sectant a mers, silit de nu știu ce împrejurări, să se împărtășească alături de creștinii ortodocși. Părticica sfintelor Daruri a primit-o, dar nu a întrebuițat-o, ci a ascuns-o în batistă și, mergând acasă, a pus-o, nu știu să vă spun de ce, într-un stup la albine - era prisăcar. Ei, și acum luați seama ce au făcut albinele. Ele, deși făpturi lipsite de rațiune, în această împrejurare s-au arătat mai cu minte decât omul! Îndată ce au văzut părticica din sfintele Daruri, au lăsat pe loc munca lor cea obișnuită,

au încetat a mai construi faguri și s-au apucat cu toată grija și iuțeala să facă o locuință cuviincioasă pentru sfântul Trup al Domnului: au făcut un tron mic, apoi un disc, și pe acel disc au pus sfânta părticică, acoperind totul cu o boltă ca și cum ar fi construit o biserică sau un altar. După aceea, s-au așezat împrejur în bună rânduială și zumzăiau încet, de parcă lăudau pe Dumnezeu și se rugau. Gospodarul, băgând de seamă că albinele au încetat să zboare, a mers să vadă ce s-a întâmplat. Deschizând stupul, s-a îngrozit, văzând cum dau albinele cinstire plină de cucernicie Trupului Domnului, pe care el îl disprețuise. A trimis în grabă după preot, s-a pocăit de păcatul său, s-a împărtășit și a devenit pentru totdeauna cinstitor cucernic al Tainelor lui Hristos, părăsind secta.

Iată că si voi ați primit acum Preacuratul Trup și Preacuratul Sânge al Domnului. Asemănați-vă albinelor aceloră și arătați toată evlavia cu puțință față de darul pe care l-ați primit. Faceți-vă ca mierea și ca albinele. Mierea are bună mireasmă, iar voi să înălțați rugăciune; mierea are dulceață, iar voi să aveți dragoste unii față de alții; mierea are culoare plăcută, iar voi să aveți purtare cuviincioasă în toate privințele. Albinele sunt iubitoare de osteneală, și voi să iubiți osteneala; albinele sunt curate, și voi să iubiți curăția; albinele sunt ascultătoare, și voi să fiți ascultători - față de cine trebuie. Și precum albinele acelea s-au așezat cu rânduială [an ordine] în jurul părticelei și zumzăiau, așa și voi să vă așezați cu mintea în jurul Domnului și să vă rugați Lui, mai ales în ziua de acum, cu rugăciunea cu care puteți: și Domnul va primi întoarcerea inimii voastre către El, și vă va binecuvânta.

Iată, v-am zis cum puteți să-L lipsiți de odihnă și să-L faceți să sufere pe Domnul, pe Care L-ați primit, și cum puteți să-L odihniți și să îi faceți plăcere. Fugiți de prima alegere și îngrijiți-vă de cea de-a doua. De îl veți odihni pe Domnul în acest chip, și El vă va odihni pe voi, și vă va da vouă toată dăruirea [harisma] și reușită în faptele voastre.

1866

50. În aceeași zi

Rânduind [instituiind] acum taina Trupului și Sângelui, Domnul a predanisit săvârșirea ei ca lege sfinților Apostoli, iar sfinții Apostoli au predanisit-o sfintei Biserici, în care ea și rămâne și lucrează neșturmutat. Sfânta Biserică cheamă pe toți și întotdeauna la Sfânta împărtășanie, mai ales în vremea sfintelor posturi, încă și mai ales în sfânta Patruzecime, în care toate slujbele și rânduierile sunt anume făcute pentru a-i pregăti pe credincioși să primească în chip vrednic Trupul și Sângele lui Hristos.

Fiii ascultători ai Bisericii iau aminte cu smerenie la această chemare a ei și în acest răstimp își îndeplinesc neabătut datoria lor creștinească. Și pentru asta slavă lui Dumnezeu! Slavă lui Dumnezeu că măcar o dată pe an oamenii își curățesc conștiința și se împărtășesc! Și dă, Doamne, ca între noi să nu se afle dintr-aceia care de bună voie se lipsesc de acest dar al lui Dumnezeu! Cei ce se lipsesc de el se lipsesc de Domnul - iar fără Domnul ce suntem?

„Fără Mine”, spune Domnul, „nimic nu puteți face. Precum mlădița nu poate să aducă roadă din sine singură, de nu va rămâne în viță, așa nici voi, de nu veți rămâne în Mine. Cea ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acesta aduce roadă multă (Ioan 15, 4-5)”. Iar în Domnul cine rămâne? „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine rămâne, și Eu întru el (Ioan 6, 56)”. Asta înseamnă că Sfânta împărtășanie este un lucru vital. A te împărtăși sau a nu te împărtăși înseamnă a fi sau a nu fi creștin, a trăi sau a nu trăi în Hristos. De aceea și adaugă Domnul: „De nu veți mânca Trupul Fiului omului și nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi (Ioan 6, 53)”.

Aducându-ne aminte aceste cuvinte hotărâtoare ale Domnului, cazi în nedumerire: de ce la noi oamenii nu se împărtășesc des? Cercetând nu demult o cărticică, am aflat în ea o povățuire către cei care se împărtășesc des. „Iată”, m-am gândit, „fericită a fost vremea când

aveai cui să dai povețe de acest fel!" Iar la noi, dacă zici cuiva: „Mai împărtășește-te și în alt post afară de cel Mare", o să pară un cuvânt străin, aspru și chiar nelalocul lui.

Acum, totuși, nu vreau să vă conving să vă împărtășiți des, ci iată ce vreau. Fără Domnul, precum ați auzit, nimic nu putem face și nici măcar viață nu avem în noi. Domnul petrece în noi prin Sfânta împărtășanie. De sfânta împărtășanie cei mai mulți se apropie la noi o dată pe an. Și atunci, dacă nu vrem să ne împărtășim des, nu s-ar putea măcar să prelungim puterea acestei singure împărtășiri pentru o vreme cât se poate de lungă, să rămânem în stare de împărtășire de la o împărtășire la alta? Dar ce zic eu: „Nu se poate?" Este neapărată nevoie să facem astfel, împărtășește-te rar, dacă așa vrei, dar atunci fă așa ca să fii întotdeauna într-o stare ca și cum abia te-ai fi împărtășit: fiindcă numai asta va însemna că ești în Domnul și Domnul este în tine, sau că trăiești viață creștinească. Iar îndată ce pierzi puterea împărtășaniei îl pierzi pe Domnul, încetezi și să mai ai viață în tine.

Iată ce ni se cere. Puterea împărtășirii este gustarea Domnului. A fi în stare de împărtășire înseamnă a-L gusta neconținut pe Domnul sau a simți cu simțurile duhovnicești adăsta-rea Lui în noi și puterea Lui. Întrebați: „Cum să ajungem la starea aceasta?"

Înainte de toate, trebuie să nu-L silim pe Domnul să Se depărteze de la noi, iar apoi să ne ascuțim simțurile duhovnicești spre a simți palpabil că avem împărtășire cu El. Făgăduința Domnului este nemincinoasă. Ceea ce a spus El, așa și este. „Căci toate făgăduințele lui Dumnezeu întru El sunt da, și întru El sunt amin (2 Corinteni 1, 10)". El a zis că rămâne chiar El în cei ce se împărtășesc de Trupul și Sângele Lui: așa și este. Domnul rămâne în toți cei care se împărtășesc cu vrednicie. Bucurați-vă, cei care vă împărtășiți de Dumnezeu! Și nu respingeți acest mare dar din smerenie mincinoasă ori dintr-o închipuire lipsită de limpezime a roadelor sfintei împărtășanii. Chiar dacă nu le simțiți deslușit, Domnul este în voi, atâta vreme cât nu vă lipsiți de adăstarea Lui din pricina vreunor păcate de moarte. Soarele luminează și își arată puterea sa chiar dacă nu este văzut din pricina vreunor nori care îl acoperă; când se topește gheața mercurul termometrului nu urcă, deși e multă căldură în jur; în timpul unui tratament se întâmplă ca doctoria să lucreze deja spre vindecare, însă bolnavul să se simtă tot slăbit și neputincios. Așa și aici: Domnul este în voi, însă lumina Lui nu se vede încă din pricina cetii gândurilor de multe feluri, cu toate că această ceață este deja rărită de către Domnul; Domnul este în voi, dar căldura Lui încă nu se simte din pricina răcelii poftelor acestei lumi și acestei vieți, ce împresoară inima, chiar dacă acestea încep deja să se topească de focul Domnului; Domnul este în voi și vă vindecă deja, însă ascunde puterea Lui vindecătoare, tot pentru binele vostru, sub neputințele voastre cele văzute. Altfel spus, împărtășirea cu Domnul s-a săvârșit deja și lucrează în noi, însă din pricină că gustul nostru duhovnicesc nu este îndreptat nu o simțim și nu o deosebim încă limpede. Așadar, întăriți-vă întru gândul că Domnul e în noi. Prin aceasta îl cinstiți pe Dăruitor, cinstiți și darul, vă cinstiți pe voi înșivă. Iar în virtutea acestui fapt vedeți singuri ce se cade să faceți. Se cade să avem toată grija cu putință ca să nu ne lipsim cumva de Domnul, Cel ce petrece și lucrează în noi într-ascuns. Întrebați: „Cum să facem aceasta?" Răspund: „Să nu credeți că pentru asta ar trebuie să mutați munți din loc. Nu. Mijlocul de întrebuințat nu e deloc complicat. Iată ce trebuie să faceți: 1) să vă păziți conștiința curată față de Dumnezeu, față de aproapele, în privința oricărui lucru și oricărei fapte; pentru aceasta, orice ați face să aveți mărturia cuvântului lui Dumnezeu și să faceți cu smerenie și osârdie, fără să îngăduiți nici o mișcare a voii proprii și nepăsării; 2) nici în cuvinte, nici în fapte și nici într-un lucru, fie el mic sau mare, să nu îngăduiți nimic ce ar putea să nu fie spre slava lui Dumnezeu și să aducă vreo vătămare lucrării mântuirii voastre; 3) chiar dacă ați avea întreaga lume, să fiți în inima voastră ca niște străini și călători pe acest pământ, care nu au aici cetate stătătoare, ci caută pe ceea ce va să fie. Iată, asta e tot!"

Așadar, luați seama: este nevoie de trei lucruri - să fim ca niște străini și călători, toate sa le întoarcem spre slava lui Dumnezeu și mântuirea noastră și să ne păzim conștiința curată. Nu mă voi întinde cu explicarea acestor lucruri. Voi spune doar că în aceste trei lucruri stă totul, precum o să vedeți și singuri atunci când veți începe să lucrați după îndreptarul lor.

Puneți-vă în viață această rânduială și străduiți-vă să lucrați întotdeauna potrivit ei: și Domnul nu doar că va petrece nedespărțit în voi, ci deseori vi Se va face și simțit. Această simțire, mai ales, vă va umple inima de fiecare dată când pentru păzirea rânduiei hotărâte va trebuie să faceți vreo silire și jertfire de sine - și veți face acel lucru fără părere de rău, cu deplină și osârdnică supunere față de voia lui Dumnezeu. Așa mângâie și întărește Domnul pe ai Săi, dându-le să afle în chip simțit că osteneala lor nu este în zadar și calea lor nu este rătăcită. Și cu cât are cineva mai multă râvnă și osteneală, cu atât are parte de mai multe mângâieri, altfel spus gustări simțite ale Domnului - aceste împărtășiri duhovnicești de El. Aici se petrece același lucru ca și în lume când se arată soarele, se ascunde în nori, iar se arată și iar se ascunde - apoi împrăștie toți norii și umblă singur, ca un împărat, pe toată țaria cerească.

Oare dorește cineva să se ridice mai cu grabă la starea simțirii sau gustării necurmuate a Domnului? Să întrebuițeze osteneala îndreptată dinadins spre educarea simțurilor noastre duhovnicești; să-și încordeze ochiul minții spre a vedea tainele descoperirii Dumnezeiești, începând de la Sfânta Treime, prin facere și răscumpărare, până la viitoarea reorânduire a tuturor; să deprindă urechea duhovnicească cu ascultarea și luarea-aminte la însuflările lui Dumnezeu ce se întipăresc în inimă nemijlocit ori sunt vestite prin mijlocirea cuvântului lui Dumnezeu sau a altor îndrumări venite dinafară; să-și învețe gustul duhovnicesc cu gustarea a ceea ce este cu adevărat sfânt și Dumnezeiesc; să se obișnuiască a mirosi buna mireasmă a lui Hristos în bucuria, veselia duhovnicească, și a pipăi atingerea focului Lui în căldura ce încălzește întreaga lui ființă duhovnicească și sufletească și trupească.

Educarea simțurilor duhovnicești desăvârșește lucrarea osteneții într-o urcare către simțirea neconținută a împărtășirii cu Domnul. Prin educarea lor cade peretele din mijloc care ne desparte de El. Când ochii sunt deschiși și este lumină, vedem în chip firesc această lumină; când este bună mireasmă și mirosul nu e bolnav, mirosim această bună mireasmă; când vom avea simțuri duhovnicești educate și curățite vom fi în stare ca, prin mijlocirea lor, să îl primim pe Domnul în lucrările Lui în noi, după rânduiala fiecărui simț -sau, altfel spus, ne vom afla în starea de gustare a Lui, în starea de neconținută împărtășire.

Deci, în acest chip sfințiți-L pe Domnul, fraților, în inimile voastre (I Petru 3, 15). Și El e Milostiv, va petrece întru noi și ne va păstra în Sine și cu Sine. Fie ca bunătatea Lui să vă dăruiască aceasta! Amin.

16 aprilie 1865

Cuprins

1. În Duminica vameșului și fariseului 5
2. În aceeași Duminică 11
3. În aceeași Duminică 18
4. În Duminica Fiului Risipitor 22
5. În aceeași Duminică 27
6. În aceeași Duminică 34
7. În Duminica lăsatului sec de came 40
8. În aceeași Duminică 45
9. În aceeași Duminică 50
15. În aceeași zi
10. În Duminica lăsatului sec de brânză 59
11. În aceeași Duminică 63
12. În aceeași Duminică 69
13. În miercuria primei săptămâni a Postului Mare 74
14. În aceeași zi 79

16. În aceeași zi 91
17. În vinerea primei săptămâni a Postului Mare 97

18. În aceeași zi 102
19. În aceeași zi 107
20. În sâmbăta primei săptămâni din Post 114
21. În aceeași zi 117
22. În aceeași zi 120
23. În aceeași zi 125
24. În aceeași zi 128
25. În Duminica Ortodoxiei 131
26. În aceeași Duminică 136
27. În aceeași Duminică 142
28. În Duminica sfântului Grigorie Palama 148
29. În aceeași Duminică 155
30. În aceeași Duminică 159
31. În aceeași Duminică 164
32. În aceeași Duminică 168

33. În Duminica Închinării sfintei Cruci 173
34. În aceeași Duminică 178
35. În aceeași Duminică 184

36. În aceeași Duminică 189
37. În aceeași Duminică 194
38. În Duminica sfântului Ioan Scărarul 199
39. În aceeași Duminică 205
40. În aceeași Duminică 211
41. În aceeași Duminică 217
42. În Duminica sfintei Maria Egipteanca 223
43. În aceeași Duminică 228
44. În aceeași Duminică . . . 237
45. În aceeași Duminică 241
46. În Marțea Mare 246
47. În Miercurea Mare 251
48. În Joia Mare 255
49. În aceeași zi 260
50. În aceeași zi 264

